

На основу члана 67. ст. 1. и 4. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19),

Министар просвете, науке и технолошког развоја доноси

ПРАВИЛНИК

о допунама Правилника о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања

Члан 1.

У Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, број 5/19) у делу: „3. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ” после програма предмета: „СРПСКИ ЈЕЗИК”, додају се програми предмета: „МАТЕРЊИ ЈЕЗИК”, и то: „АЛБАНСКИ ЈЕЗИК, БОСАНСКИ ЈЕЗИК, МАЂАРСКИ ЈЕЗИК, РУМУНСКИ ЈЕЗИК, РУСИНСКИ ЈЕЗИК и СЛОВАЧКИ ЈЕЗИК”, који су одштампани уз овај правилник и чине његов саставни део.

У делу: „4. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ” после програма: „ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ”, додају се програми: „МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ”, и то: „БУЊЕВАЧКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ, МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ, РОМСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ, РУМУНСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ, РУСИНСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ, СЛОВАЧКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ, СЛОВЕНАЧКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ, УКРАЈНСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ и ЧЕШКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ, који су одштампани уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 2.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”, а примењује се почев од школске 2020/2021. године.

Emërtimi i lëndës

Gjuha dhe Letërsia shqipe

HYRJE

Nëpërmjet kësaj lënde, nxënësit pasurojnë fjalorin, mësojnë përdorimin e kategorive gramatikore, rregullat kryesore të saj dhe drejtshkrimin, mësojnë si të ndërtojnë dhe të vlerësojnë rrëfimin, përshkrimin, komentimin, argumentimin, informatën etj., zhvillojnë imagjinatën dhe kultivojnë aftësitë e tyre për të gjykuar. Në këtë klasë, nxënësit zhvillojnë aftësitë dhe shkathtësitë e përdorimit të gjuhës, njohin, analizojnë dhe shkruajnë tekste të ndryshme letrare dhe jo letrare, shprehin drejt dhe qartë me gojë dhe me shkrim në situata të ndryshme, krijojnë një tekst, tregojnë një ngjarje, argumentojnë një pikëpamje, hartojnë shkrime të argumentuara dhe të marrin pjesë rregullisht në debate, përdorin gjuhën në përputhje me situatat konkrete të komunikimit dhe zhvillojnë shkathtësitë e leximit-kuptimit. Thelbin e mësimi të Gjuhës shqipe në shkollë e përbën formimi i shprehive të përdorimit të gjuhës me gojë dhe me shkrim dhe njohja e modeleve kulturore e estetike të domosdoshme për formimin e tyre kulturor.

QËLLIMI

Qëllimi i mësimi të Gjuhës dhe Letërsisë shqipe në klasën e shtatë është që nxënësi të aftësohet të përdorë drejtë gjuhën shqipe në situata të ndryshme gjatë procesit të komunikimit, në të folur e në të shkruar; që me anë të leximit dhe shpjegimit të veprave letrare të zhvillojë kompetencat e leximit, të cilat krahas njohurive letrare përfshijnë fantazinë dhe emocionet, kujtimet, hulumtimet; nxitjen e imagjinatës dhe sensibilitetit artistik, përjetimit estetik dhe mendimin kritik, gjykimin moral dhe bashkim mendimesh, ideshë; që me leximin e llojeve të veprave adekuate të aftësohet që të ketë qasje të duhur ndaj veprës dhe gjatë komentimit të zbulojë shtresa dhe kuptime të ndryshme; të arrijë njohuri themelore për vendin, rolin dhe rëndësinë e gjuhës dhe letërsisë në kulturë, si dhe në arsimimin medial; të arrijë dhe zhvillojë njohuri të gjera humane dhe të mësojë si të lidhë në mënyrë funksionale përbajtjet e fushave lëndore. Përforcimin dhe zhvillimin e njohurive të përvetësuara më parë. Kjo nënkupton: zhvillimin e shkathtësive të komunikimit në situata të ndryshme, zhvillimin e kulturës gjuhësore dhe formimin kulturor, zhvillimin emocional, krijues, estetik dhe etik përmes shkathtësive të komunikimit, zhvillimin e vetëbesimit dhe të menduarit e pavarur, zhvillimin e përdorimit të gjuhës letrare si dhe përgatitjen e nxënësit për të mësuar gjatë gjithë jetës.

Klasa

E SHTATË

Fondi vjetor i orëve

144 orë

Lënda

Gjuha dhe Letërsia shqipe

Fondi i orëve

Javor

Numri i orëve

4

Klasa e VII-të

Vjetor

144

Temat dhe rezultatet e të nxënësit

Nxënësit në klasën e gjashtë arrijnë rezultatet e të nxënëti të lëndës, për temat e përcaktuara në tabelën e mëposhtme, të dala nga rezultatet e të nxënëti të lëndës së Gjuhës dhe Letërsisë shqipe për arsimin fillor:

REZULTATET	FUSHA/ TEMA	PËRMBAJTJA
Pas mbarimit të temës/fushës së njohurive nxënësi të jetë në gjendje që:		
<ul style="list-style-type: none"> - Identifikon tipare të prozës dhe poezisë; - Dallon elemente të teksteve të ndryshme letrare e jo letrare si: poezi, prozë, tekst dramatik, artikuj - të gazetave apo revistave, tekstin biografik dhe autobiografik; - Lexon dhe krahason artikuj të ndryshëm që kanë të bëjnë me aktualitet nga shëndetësia, barazia gjinore, të drejtat e njeriut; - Shkruan sipas modeleve të teksteve jo letrare urime, informata lutje etj. - Shkruan ese të ndryshme letrare e jo letrare; - Njeh përshkrimin dhe rrëfimin; - Komenton dhe shkruan për tekste apo emisione të ndryshme nga mediet. - Përshkruan jetën në vendlindje dhe në mërgatë; - Identifikon shkaktoarët rreziqeve nga natyra dhe njeriut; - Dallon kuptimin figurativ nga ai jo figurative (kuptimi i parë); - Dallon dhe përdor figurat kryesore stilistike në të folur dhe në të shkruar; - Identifikon tipare letrare dhe joletrare; - Dallon zhanret kryesore letrare; - Kupton tiparet e subjektit, kompozicionit dhe temës; - Zhvillon strategjinë e leximit-kuptimit dhe komentimit të teksteve; - Dallon kuptimin figurativ nga ai jo figurative (kuptimi i parë); - Dallon dhe përdor figurat kryesore stilistike në të folur dhe në të shkruar; - Identifikon tipare letrare dhe joletrare; - Dallon zhanret kryesore letrare; - Kupton tiparet e subjektit, kompozicionit dhe temës; - Zhvillon strategjinë e leximit-kuptimit dhe komentimit të teksteve; - Dallon format e gjuhës standarde nga ato dialektore; - Dallon intonacionin e fjalisë; - Dallon llojet e fjalisë sipas intonacionit; - Dallon theksin e fjalisë. - Dallon rrokjen, theksin, intonacionin; - Dallon zanoret dhe bashkëtingëlloret sipas shqiptimit; - Përcakton theksin e fjalës dhe fjalisë; - Pasuron fjalorin dhe njeh kuptimin e fjalës; - Dallon dhe përdor në fjali kuptimin e parë të fjalëve dhe kuptimin e figurshëm; - Dallon dhe përdor në fjali fjalët me shumë kuptime; - Dallon kryefjalën, kallëzuesorin e kryefjalës, kundrinorin e drejtë dhe të zhdrejtë, rrethorin e vendit, të kohës, të shkakut si dhe përcaktorin e ndajshëm; - Dallon emrin dhe kategoritë e tij; - Dallon mbiemrin dhe kategoritë e tij (shkallët); - Dallon dhe përdor drejt përemrat vetorë, pyetës, lidhorë, të pacaktuar; - Dallon dhe përdor përemrat sipas situatave; - Dallon foljen, kohët e thjeshta dhe të përbëra të saj; - Dallon dhe kupton foljen, mënyrat veprare dhe joveprare; - Dallon foljet sipas zgjedhimit nëpër mënyra dhe kohë; - Dallon fjalinë foljore nga ajo jo foljore; 	<p>Letërsia Tekstet letrare dhe jo letrare Gjuha figurative dhe jofigurative Kritika, teoria, historia</p>	<p>Bota ime (tregime, novela, romane me tema historike dhe nga realiteti); Bota e fantastikes dhe heroikes (përralla, legjenda, novela fantastike, romane fantastiko-shkencore etj.); Faqja e poezisë (poezi të llojeve e temave të ndryshme: atdhetare, peizazhi, të ndjesive e të imazheve artistike dhe njohuri stilistike); Drama Tekstet dramatike ndërthuren në rubrikat e mësipërme.</p>
	<p>Gjuha Gramatika (Fonetika, Morfologjia, Sintaksa, Leksikologjia, Drejtëshkrim)</p>	<p>NJOHURI PËR GJUHËN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fonetikë/ fonologji; - Theksi - Grupet e zanoreve; - Leksikologji: Fusha leksikore; - Fjalë me kuptim të parë dhe të figurshëm; FJALËFORMIM - Formimi i fjalëve - Fjalë të prejardhura - Fjalë të përbëra, të përngjitura LEKSIKLOGJIA - Fusha leksikore - Fjalë me kuptim të parë dhe të figurshëm MORFOLOGJIA - Fjalë të ndryshueshme - Fjalë të pandryshueshme - Klasat e fjalëve SINTAKSË - Gjymtyrët kryesore - Gjymtyrët e dyta (me se shprehin) - Dallimi i llojeve të fjalisë së përbërë - Llojet e fjalisë së përbërë me bashkërenditje - Ligjërata e drejtë dhe e zhdrejtë

<ul style="list-style-type: none"> - Dallon dhe përdor lidhëzat në të folur në lexuar dhe shkruar; - Identifikon dhe përdor para-fjalët në të folur në lexuar dhe shkruar; - Njeh strukturën e fjalisë së thjeshtë dhe të përbërë; - Dallon dhe përdor llojet kryesore të fjalive në të lexuar dhe të shkruar, format pohore e mohore; - Dallon fjalitë e pavarura, kryesore dhe të varura; - Pasuron fjalorin dhe njeh kuptimin e fjalëve; - Dallon fjalët për kah ndërtimi dhe përdor përbërësit e saj për formimin e tyre; - Përdor dhe krijon fjalë të prejardhura, të përbëra dhe të përngjitura. - Përdorimi i drejtë i shkronjës së madhe (titujt e librave, revistave, gazetave etj.); - Dallon fjalët për kah ndërtimi dhe përdor përbërësit e saj për formimin e tyre; - Përdor dhe krijon fjalë të prejardhura, të përbëra dhe të përngjitura; - Përdorimi i drejtë i shkronjës së madhe (titujt e librave, revistave, gazetave etj.); - Zgjedh formën e përshtatshme për të përcjellë informacionin, idetë, ndjenjat dhe pikëpamjet e tij; - Merr pjesë në biseda shoqërore me moshatarët dhe të rriturit mbi tema të njohura duke pyetur dhe duke iu përgjigjur pyetjeve. Përdor forma të ndryshme të rrëfimit; për të dalluar Dalon elementet kryesore të subjektit të përrallës; - Lexon për të nxjerrë temën dhe mesazhin e përrallës; - Lexon për të dalluar veçoritë e dialektit gegërisht; - Përshekruan peizazhin dhe portretin; - Rrëfen në vetën e parë dhe të tretë; - Merr pjesë në dialog; - Di të veçojë pjesët themelore të tekstit dhe të organizojë kuptimin e tekstit; - Dallon qëllimin e komunikimit; - Di si transmetohet mesazhi ndërmjet dhënësit dhe marrësit. - Harton tekstin e folur ose të shkruar rreth përjetimeve të tij për tekstin letrar dhe temave në jetën e përditshme si dhe botën e fantazisë, duke veçuar idetë kryesore dhe përcjelljen e zhvillimit të tyre; - Gjen informacione eksplicite dhe implicite në tekstin e thjeshtë letrar dhe jo letrar; - Dallon filmin nga shfaqja teatrale, radion nga emisioni televiziv; - Di të përdor tekstin e digjitalizuar; - Përdor me sukses kompjuterin dhe mjetet tjera tekniko – informative; 	<p>Kultura gjuhësore</p>	<p>TË FOLURIT (për të mësuar; për të komunikuar) Ritregimi, tregimi, përshkrimi, dallimi i ndryshimeve ndërmjet gjuhës së folur dhe asaj të shkruar; TË LEXUARIT Teksti letrar; Teksti jo letrar; Hartimi i letrës (private, e – mailit), shkrimi i lajmit, informacionit; Pasurimi i fjalorit (sinonimet, antonimet); Fjalët dialektore dhe huazimeve – zëvendësimi i tyre me fjalë të gjuhës letrare standarde;</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Merr pjesë në biseda shoqërore me moshatarët dhe të rriturit mbi tema të njohura duke pyetur dhe duke iu përgjigjur pyetjeve. Përdor forma të ndryshme të rrëfimit; për të dalluar Dalon elementet kryesore të subjektit të përrallës; - Lexon për të nxjerrë temën dhe mesazhin e përrallës; - Lexon për të dalluar veçoritë e dialektit gegërisht; - Përshekruan peizazhin dhe portretin; - Rrëfen në vetën e parë dhe të tretë; - Merr pjesë në dialog; - Di të veçojë pjesët themelore të tekstit dhe të organizojë kuptimin e tekstit; - Dallon qëllimin e komunikimit; - Di si transmetohet mesazhi ndërmjet dhënësit dhe marrësit. - Harton tekstin e folur ose të shkruar rreth përjetimeve të tij për tekstin letrar dhe temave në jetën e përditshme si dhe botën e fantazisë, duke veçuar idetë kryesore dhe përcjelljen e zhvillimit të tyre; - Gjen informacione eksplicite dhe implicite në tekstin e thjeshtë letrar dhe jo letrar; - Dallon filmin nga shfaqja teatrale, radion nga emisioni televiziv; - Di të përdor tekstin e digjitalizuar; - Përdor me sukses kompjuterin dhe mjetet tjera tekniko – informative; 	<p>Kulturë e të shkruarit</p>	<p>TË SHKRUARIT (për qëllime vetjake; për qëllime praktike); Teknika e hartimit të përmbajtjes me shkrim; Katër hartime shkollore; Katër korrigjime frontale; Katër korrigjime me shkrim;</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Merr pjesë në biseda shoqërore me moshatarët dhe të rriturit mbi tema të njohura duke pyetur dhe duke iu përgjigjur pyetjeve. Përdor forma të ndryshme të rrëfimit; për të dalluar Dalon elementet kryesore të subjektit të përrallës; - Lexon për të nxjerrë temën dhe mesazhin e përrallës; - Lexon për të dalluar veçoritë e dialektit gegërisht; - Përshekruan peizazhin dhe portretin; - Rrëfen në vetën e parë dhe të tretë; - Merr pjesë në dialog; - Di të veçojë pjesët themelore të tekstit dhe të organizojë kuptimin e tekstit; - Dallon qëllimin e komunikimit; - Di si transmetohet mesazhi ndërmjet dhënësit dhe marrësit. - Harton tekstin e folur ose të shkruar rreth përjetimeve të tij për tekstin letrar dhe temave në jetën e përditshme si dhe botën e fantazisë, duke veçuar idetë kryesore dhe përcjelljen e zhvillimit të tyre; - Gjen informacione eksplicite dhe implicite në tekstin e thjeshtë letrar dhe jo letrar; - Dallon filmin nga shfaqja teatrale, radion nga emisioni televiziv; - Di të përdor tekstin e digjitalizuar; - Përdor me sukses kompjuterin dhe mjetet tjera tekniko – informative; 	<p>Kultura mediale</p>	<p>TË DËGJUARIT (të dëgjuarit e teksteve të ndryshme gjatë komunikimit) Filmi dhe teatri Radio dhe TV emisionet Tekstet e digjitalizuara PUNË ME PROJEKT 1. Përgatitja e një feste 2. Teatri i shkollës</p> <p>Lektyra shtëpiake 1. "Zemër", Edmond De Amicis; 2. "Poliana", Eleonor H. Porter; 3. "Nils Holgerson", Selma Lagerlof; 4. "Më quajnë Tereza e Kalkutës", Carmen Gil & Merce Gali; 5. "Malësorja"- Nzmi Rrahmani 6. "NITA" Josip Relja.</p> <p>Lektyra shtëpiake – Zgjedhje plotësuese 1. "Më quajnë Aleksandër Moisiu", L. Rama & Semela Mero; 2. "Më quajnë Gandi", Lara Toro 3. "Mizëkapuçet", Ferid Selimi 4. "Më quajnë Bethoven", M.J. Costa, M. Morgado</p>

Shprehjet dhe fjalët kyç të përmbajtjeve: Gjinitë letrare, mjetet stilistike shprehëse, rrëfimi dhe përshkrimi, klasat e fjalëve, rasat, gjinia, numri, trajta, shkalla, koha, veta, mënyra.

UDHËZIMET METODOLOGJIKE

Metodologjia e mësimdhënies zë vend kryesor në realizimin e përmbajtjes programore. Gjatë realizimit të procesit mësimor, mësimdhënësi duhet të ketë parasysh strategjitë më efektive, të cilat mundësojnë mësimin efektiv. Mësimdhënësi duhet të jetë model për nxënësit në mënyrën e përdorimit të shkathtësive gjuhësore dhe vëmendja e tij duhet të përqendrohet në disa parime bazë.

Përqendrimi në komunikimin (shkathtësitë e komunikimit) Mësimdhënësi duhet që sistemin gjuhësor ta realizojë nëpërmjet shkathtësive gjuhësore (të dëgjuarit dhe të folurit, të lexuarit dhe të shkruarit). Gramatika nuk mësohet si qëllim në vete, por si mjet i komunikimit korrekt dhe të kultivuar, brenda temave letrare e kulturore. Nxënësi duhet të jetë në qendër të procesit të të nxënës. Mësuesi duhet të bëjë përpjekje që ta njohë mirë karakterin e nxënësit, përparësitë dhe dobësitë e tij.

Mësimdhënësi duhet ta planifikojë mirë orën mësimore me qëllim të arritjes së rezultateve të caktuara dhe zhvillimit të kompetencave.

I. Udhëzime për zbatimin e çështjeve ndërprogramore

Gjuha shqipe është mjet komunikimi për të gjitha lëndët, mirëpo lidhje të drejtpërdrejta vihen me historiografinë, veçanërisht me historinë e kulturës, me Edukatën qytetare, me Artet etj. Disa tema nga këto lëndë do të ndikonin në zhvillimin e shkathtësive të komunikimit, në formimin kulturor dhe në krijimin e individualitetit të pavarur. Përveç çështjeve ndërlëndore, përmes Gjuhës shqipe do të mund të zhvillohen edhe disa çështje ndër-programore si: tema për shëndetësi, të drejtat e njeriut, çështjet gjinore, etj. Temat mund të zgjedhën nga mësimdhënësi, varësisht prej rëndësisë dhe aktualitetit që kanë (nga televizioni, revistat, gazetatat apo nga rrethi).

II. Udhëzimet për vlerësim

Vlerësimi bëhet me qëllim që të verifikohet se në ç'shikallë i kanë zotëruar nxënësit rezultatet e përcaktuara, të identifikohen vështirësitë me të cilat ballafaqohen nxënësit, t'u mundësohet atyre që t'i identifikojnë përparësitë dhe pengesat, si dhe t'u ndihmohet nxënësve në përmirësimin e pikave të dobëta. Theks të veçantë gjatë vlerësimit duhet t'i kushtojmë të shprehurit gojor në vazhdimësi, të shprehurit gojor përmes ndërveprimit si dhe të shprehurit me shkrim. Kjo nënkupton të shprehurit gojor për ngjarje, tregime e shpjegime, pyetjet dhe përgjigjet, iniciativat, mendimet e pavarura, shqiptimin e fjalëve, aktivitetet brenda punës në grup, radhitjen e fjalëve në fjali dhe fjalorin.

III. Udhëzime për materialet dhe burimet mësimore

Nga mësimdhënësi mund të përdoren të gjitha burimet, mjetet dhe materialet të cilat ndihmojnë arritjen e rezultateve të lëndës për këtë klasë dhe kompetencave të shkollës së tretë kurrikulare.

Naziv predmeta	Bosanski jezik i književnost
Cilj	Cilj nastave i učenja <i>bosanskoga jezika i književnosti</i> je razvijanje sposobnosti i vještine upotrebe jezika u različitim životnim, svakodnevnim komunikacijskim situacijama, razvijanje čitalačke pismenosti i kulture, istraživanje iskustva i ideja književnosti, poticanje i vrednovanju vlastitoga stvaralaštva i stvaralaštva drugoga, te razumijevanje teksta u različitim kulturnim, međukulturnim i društvenim kontekstima.
Razred	Sedmi
Godišnji fond časova	144 časa (sata)

ISHODI Po završenoj temi / oblasti učenik će biti u stanju da:	OBLAST / TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje usmenu od autorske književnosti; - razlikuje odlike književnih rodova i osnovnih književnih vrsta; - koristi književne termine i pojmove obrađivane u prethodnim razredima i povezuje ih sa novim djelima koja čita; - identifikira osnovna obilježja lirskih i epskih narodnih pjesama; - ističe univerzalne vrijednosti književnog djela i poveže ih sa sopstvenim iskustvom i okolnostima u kojima živi; - čita sa razumijevanjem različite vrste tekstova i komentariše ih, u skladu sa uzrastom; - razlikuje osnovne odlike stiha i strofe –ukrštenu, obgrljenu i paru rimu; slobodni i vezani stih; refren; - razumije sadržaj, parafrazira pročitano i iskazuje svoje dojmove o djelu; - tumači motive (prema njihovom sadejstvu ili kontrastivnosti) i pjesničke slike u odabranom lirskom tekstu; - odredi rod književnoga djela i književnu vrstu; - pravi razliku između djela lirskog, epskog i dramskog karaktera; - razlikuje autorsku pripovijetku od romana; - analizira strukturu lirске pjesme (strofa, stih, rima); - uočava osnovne elemente strukture književnumjetničkog djela: tema, motiv, radnja, vrijeme i mjesto radnje; - razlikuje zaplet i rasplet kao etape dramske radnje; - razlikuje pojam pjesnika i pojam lirskoga subjekta; pojam pripovjedača u odnosu na autora; - uočava različite pozicije pripovjedača; - razlikuje oblike kazivanja; - razumije, zapaža i povezuje sa stvarnošću karakteristike likova; - odredi stilske figure i razumije njihovu ulogu u književnumjetničkom tekstu; - analizira uzročno-posljedične odnose u tekstu i vrednuje istaknute ideje koje tekst nudi; - interpretira djelo vodeći računa o fabulativnoj i tematsko-idejnoj okosnici djela; - analizira postupke likova u književnumjetničkom djelu, služeći se argumentima iz teksta; - obrazlaže svoje tvrdnje o djelu potkrepljujući ih citatima iz teksta; - uočava i interpretira elemente tradicije, vjerovanja, običaje, način života i događaje u prošlosti opisane u književnim djelima; - uvažava nacionalne vrijednosti i njeguje kulturnohistorijsku baštinu; - uspoređuje književna djela sa djelima iz oblasti medijske kulture; - prepoznaje osobine drame kao književnoga roda; - prepoznaje odlike dramskih vrsta; - prepoznaje etape dramske radnje; - poveže gramatičke pojmove obrađene u prethodnim razredima sa novim nastavnim sadržajima; - prepozna gramatičke kategorije promjenljivih vrsta riječi; - odredi vrste nepromjenljivih riječi u tipičnim slučajevima; - razlikuje vrste glasovnih alternacija i primjenjuje književnojezičku normu; - prepoznaje značenje padeža i dosljedno ih primjenjuje; - prepoznaje i upotrebljava glagolske oblike; - klasificira glagolske oblike; - uočava tvorbu glagolskih oblika; - razlikuje glagolske načine i nelične glagolske oblike i upotrebi ih u skladu sa normom; - razlikuje rečenice po komunikativnoj funkciji i prema složenosti u vezi sa vrstama glagola; - razlikuje gramatički i logički subjekat; - razlikuje glagolski i imenski predikat; - razlikuje složeni glagolski predikat od zavisne rečenice sa veznikom da; - uoči dijelove sintagmi i njihove vrste; - iskaže rečenični član riječju, prijedložko-padežnom konstrukcijom, sintagmom i rečenicom; - prepozna vrste naporednih odnosa među rečeničnim članovima i nezavisnim rečenicama; - identifikira vrste zavisnih rečenica; - primjenjuje osnovna pravila kongruencije u rečenici; - primjenjuje osnovna pravila akcentiranja; - prepoznaje i povezuje historijska dešavanja sa razvojem jezika; - nabrojati i vremenski odrediti faze razvoja bosanskog jezika; - primjenjuje pravopisnu normu; - koristi pravopis (školsko izdanje); - primjenjuje interpunkcijske znake u složenoj rečenici; - razlikuje duge i kratke akcente, silazne i uzlazne; - pravilno izgovara riječi vodeći računa o dužini akcenta i intonaciji; 	<p>KNJIŽEVNOST</p>	<p>LIRIKA Lektira</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Usmene lirске pjesme: <i>Dva su cvijeta u bostanu rasla</i> <i>Naša Bosno, naše vel' ko dobro</i> 2. Usmene lirске pjesme - sevdalinke: <i>Zaplakala Šećer Đula</i> <i>Zaljublja se mostarska munara</i> 3. Usmene balade i romanse: <i>Smrt Omera i Merime;</i> <i>Razbolje se gonđe Mehmede</i> 4. Derviš-paša Bajezidagić: <i>Gazel o Mostaru (Upoznavanje sa književnim stvaralaštvom Bošnjaka na orijentalnim jezicima)</i> 5. Mehmed-aga Pruščanin: <i>Duvanjski arzuhal (Upoznavanje sa odlikama alhamijado književnosti)</i> 6. Hamza Humo: <i>U orađu</i> 7. Aleksandar Sergejevič Puškin: <i>Volio sam Vas</i> 8. Musa Ćazim Ćatić: <i>Zambak</i> 9. Mak Dizdar: <i>Blago</i> 10. Safvet-beg Bašagić: <i>Sjaj, Mjeseče</i> 11. Aleksa Šantić: <i>Ostaje ovdje</i> 12. Skender Kulenović: <i>Stećak</i> 13. Fridrih Šiler: <i>Oda radosti</i> <p>Književni termini i pojmovi Književni rodovi i književne vrste. Vrste stihova u pjesmi. Vrsta strofe prema broju stihova u lirskoj pjesmi. Odlike lirске poezije: ritam i rima. Stilske figure: hiperbola, metafora, alegorija, epiteti, personifikacija. Vrste autorske i narodne lirске pjesme: ljubavne pjesme, sevdalinke, opisne, rodoljubive, socijalne, misaone. Vrste lirskonarativnih narodnih pjesama: romanse i balade.</p> <p>EPIKA Lektira</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Usmene epske pjesme: <i>Kako je Mehmed đumruk ukinuo</i> 2. Usmena proza: <i>Titiz i Džomet, novela</i> <i>Mudri derviš, narodna priča</i> 3. Ezopove basne (izbor) 4. Fatima Pelesić Muminović: <i>Slatka duša</i> 5. Branko Ćopić: <i>U kradi (odlomak)</i> 6. Anton Pavlović Čehov: <i>Činovnikova smrt</i> 7. Hasnija Muratagić-Tuna: <i>Sat</i> 8. Taha Husein: <i>Knjiga dana, odlomak</i> 9. Ivo Andrić: <i>Djeca</i> 10. Alija Isaković: <i>U pohode Sirriji</i> 11. Vilijem Sarojan : <i>Oh golubovi, oh ljudi, oh dječaci</i> <p>Književni termini i pojmovi Odlike epskih narodnih pjesama. Tema i glavni motivi. Oblici pripovijedanja: naracija (hronološko pripovijedanje), opisivanje, dijalog, monolog. Fabula/radnja, redosljed događaja. Vrste epskih djela: pripovjetka, novela, roman. Granični književni žanrovi.</p> <p>DRAMA Lektira</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Muhamed Abdagić: <i>Ramiza</i> 2. Zlatko Topčić: <i>Kulin ban</i> <p>Književni termini i pojmovi Dramske vrste: tragedija – osnovne karakteristike. Monolog i dijalog u drami. Drama sa historijskom tematikom. Didaskalije, replika. Kompozicija i etape dramske radnje.</p> <p>NAUČNOPOPULARNI I INFORMATIVNI TEKSTOVI</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izbor iz enciklopedija, antologija i časopisa za djecu 2. Alija Isaković: <i>Na Prokoškom jezeru</i> 3. Nijaz Abadžić: <i>Pčele i zdravlje</i>

<ul style="list-style-type: none"> - govori jasno poštujući književnojezičku normu; - tečno i jasno čita književne i neumjetničke tekstove; govori na zadatu temu poštujući književnojezičku normu; - razlikuje književnumjetnički od publicističkog funkcionalnog stila; - sastavi koherentan pisani tekst u skladu sa zadatom temom narativnog i deskriptivnog tipa; - upotrebljava različite oblike usmenog i pismenog izražavanja: prepričavanje različitih tipova tekstova, bez sažimanja i sa sažimanjem, pričanje (o događajima i doživljajima) i opisivanje; - prepoznaje hronološki i retrospektivni slijed kazivanja, te na osnovu toga širi svoje sposobnosti učenja i čitanja uopće; - napiše jednostavniji argumentirani tekst pozivajući se na činjenice; - koristi tehnički i sugestivni opis u izražavanju; - sastavlja sažetak – rezime - prepoznata citat i fusnote i razumije njihovu ulogu; - pronade potrebne informacije u nelinearnom tekstu; - primjenjuje različite strategije čitanja (informativno, doživljajno, istraživačko i dr.); - pronalazi, povezuje i tumači eksplicitno i implicitno sadržane informacije u kraćem, jednostavnijem književnom i neumjetničkom tekstu; - drammatizira odlomak odabranog književnumjetničkog teksta; - izražajno čita obradene književne tekstove; - uočava razliku između glume u pozorištu i glume pred kamerom; - prepoznaje izražajna sredstva u filmu; - prepoznaje i poveže izražajna sredstva u filmu i književnom djelu. 		<p>DOMAĆA LEKTIRA:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izbor iz antologija usmene književnosti (<i>Gnijezdo vila ptica lastavica, Šta se čuje iza grada, Snijeg pade na behar na voće</i>) 2. Antoan de Sent Egziperi: <i>Mali princ</i> 3. <i>Dnevnik Ane Frank</i> 4. Isak Samokovlija: <i>Nosač Samuel</i> 5. Ernest Hemingvej: <i>Priče o Niku</i> 6. Alfons Dode: <i>Pisma iz moga mlina (Pisma iz moje vjetrenjače)</i> 7. Alija Nametak: <i>Tuturuza i Šeh Meco</i> (odlomak) 8. Ahmed Muradbegović: Izbor iz novela <p>Dopunski izbor lektire (birati do pet djela)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Maksim Gorki: <i>Djetinjstvo</i> 2. Ivan Cankar: <i>Zastidio se majke</i> 3. Nikolaj Gogolj: <i>Taras Buljba</i> 4. Anton Pavlovič Čehov: <i>Mala šala</i> 5. Husein Bašić: <i>Kula / Kaput</i> 6. Zuko Džumhur: <i>Kao u staroj istočnoj bajci</i> 7. Antun Gustav Matoš: <i>Notturmo</i> 8. Žak Prever: <i>Za tebe ljubavi moja</i> 9. Sergej Jesenjin: <i>Breza</i> 10. Amenofis Ehnaton: <i>Himna Suncu</i> 11. Čamil Sijarić: Izbor iz poezije
	JEZIK	<p>Gramatika</p> <p>Gradenje i osnovna značenja glagolskih oblika. (Obnavljanje iz prethodnih razreda). Podjela glagolskih oblika na proste i složene i na lične (vremena i načini) i nelične. Promjenljive i nepromjenljive vrste riječi (sistemizacija i obnavljanje). Glasovne promjene (obnavljanje i sistemizacija). Pojam sintagme (glavni član i zavisni članovi); vrste sintagmi: imeničke, pridjevske, priloške i glagolske. Pojam atributa u okviru sintagme. Pojam i razlikovanje apozicije i apozitiva, atributa i atributiva. Gramatički i logički subjekt. Glagolski predikati. Rečenični članovi iskazani riječju, predložko-padežnom konstrukcijom, sintagmom i rečenicom. Naporedni odnosi među rečeničnim članovima – sastavni, rastavni i suprotni. Pojam komunikativne i predikatske rečenice. Pojam bezlične rečenice. Nezavisne predikatske rečenice – naporedni odnosi među nezavisnim rečenicama (sastavni, rastavni, suprotni). Zavisne predikatske rečenice (izrične, odnosne, mjesne, vremenske, uzročne, uvjetne, dopusne, namjerne, posljedične i poredbene). Kongruencija – osnovni pojmovi. Historijski razvoj bosanskoga jezika (Period Srednjovjekovne Bosne i Osmanski period)</p> <p>Pravopis</p> <p>Provjera i uvježbavanje sadržaja iz prethodnih razreda. Pravopisna rješenja u vezi sa obrađivanim glagolskim oblicima. Interpunkcija u složenoj rečenici (zapeta, tačka i zapeta; zapeta u navođenju skraćena); Crta i crtica; zagrada.</p> <p>Ortoepija</p> <p>Razlikovanje dugih i kratkih akcenata, dugouzlaznih i dugosilaznih. Vježbanje u izgovaranju kratkouzlaznih i kratkosilaznih akcenata.</p>
	JEZIČKA KULTURA	<p>Tekstovi u funkciji unapređivanja jezičke kulture. Govorne vježbe na unaprijed određenu temu. Tehnički i sugestivni opis i tehnička i sugestivna naracija. Prepričavanje teksta sa promjenom redoslijeda događaja (retrospektiva) po samostalno sačinjenom planu. Sažeto prepričavanje uz promjenu gramatičkog lica (u 1. i 3. licu). Pričanje o stvarnom i izmišljenom događaju uz korištenje pripovijedanja, opisivanja i dijaloga. Pisanje rezimea (sažetka); Vježbe u upotrebi različitih padeža. Bogaćenje rečnika: <i>leksičko-semantičke vježbe</i>. Pismene vježbe i domaći zadaci i njihova analiza na času. Četiri školska pismena zadatka – po dva u svakom polugodištu (jedan čas za izradu zadatka i dva za analizu i pisanje unaprijedene verzije sastava). Film i pozorište. Idrizović: <i>Miris dunja</i> (odlomak) Čitanje djela i gledanje filma. Dž. K. Rouling: <i>Hari Poter i Kamen mudrosti</i></p>
	MEDIJSKA KULTURA	

Ključni pojmovi sadržaja: književnost, jezik, jezička kultura, medijska kultura.

UPUTSTVO ZA METODIČKO-DIDAKTIČKO OSTVARIVANJE PROGRAMA

Nastavni predmeti u drugome ciklusu zasnovani su na onim oblicima, metodama, sredstvima, pomagalima, medijima i tehnologiji koji su specifični za tzv. starije razrede, što znači da se oblici i metode nastavnoga rada prilagođavaju starijem uzrastu učenika, odnosno načelima tzv. predmetne nastave.

Bosanski jezik i književnost kao predmet predstavlja sintezu književnoga i jezičkoga znanja. Programsko-planska struktura ovog predmeta uključuje sadržaje nastave književnosti sa osnovama teorije književnosti, nastavu gramatike, ortografije, ortoepije, nastavu kulture izražavanja i nastavu medijske kulture. Sve ove sadržaje povezuje jezik, on ima obrazovnu, odgojnu, funkcionalnu i komunikacijsku dimenziju. Nastava bosanskoga jezika daje temeljna znanja iz jezika i književnosti i temeljnu pismenost. Ta znanja utječu na uspjeh u učenju i drugih nastavnih predmeta.

Osnovni ciljevi, zadaci, složenost i svrha nastave po pojedinim nastavnim područjima treba da budu zasnovani na usvajanju osnovnih pojmova iz gramatike, teorije i interpretacije književnosti, vježbi usmenog i pisanog izražavanja, stvaranju vlastitih tekstova (pisanih sastava), te ovladavanju osnovnim elementima i tehnikama iz filmske i scenske umjetnosti i medijske kulture. Prilikom izrade programske strukture vodilo se računa o estetskim, etičkim i nacionalnim kriterijima izbora književnih djela i pisaca što je uzrokovalo relativno veći broj obaveznih tekstova za čitanke. Zato je važno naglasiti da sami nastavnici mogu izvršiti selekciju tekstova u skladu sa brojem nastavnih sati, ali moramo stalno imati na umu reprezentativnost tekstova, kako bismo osposobili djecu za samostalan pristup interpretaciji umjetničkog djela (važno je uključiti djela koja predstavljaju različite vrste i rodove).

Priroda predmeta uvjetovala je i dominaciju određenih nastavnih metoda i sredstava, tako da se kod jezičkih, društvenih i humanističkih oblasti u pojedinim predmetima više preferiraju metode kao što su: metode razgovora, pisanja, tekstualna metoda i dr. Također, poželjna su i specifična sredstva, pomagala, mediji i tehnologija nastavnog rada, kao što su udžbenici, priručnici, radni kabineti, didaktičke učionice, digitalne učionice, školska biblioteka, fonolaboratorij i dr. Nastava predmeta Bosanski jezik i književnost, osim obrazovno-naučne uloge, ima i osobitu društvenu funkciju – formiranje humane, duhovno i radno osposobljene ličnosti učenika, odnosno čovjeka visoke etičke i kreativne kulture, kvalitetnog znanja i pravilnog mišljenja, spremnog da u skladu sa ovim principima bude aktivan faktor progresa u savremenoj društvenoj zajednici

Program nastave i učenja za predmet Bosanski jezik i književnost uspostavljen je po funkcionalnim principima, gdje su teme / oblasti i sadržaji programa usmjereni na ishode.

U programskim sadržajima središnje mjesto zauzimaju jezik i književnost Bošnjaka, u kontekstu izučavanja književno-jezičke tradicije evropskih naroda (njihovih vrhunskih dostignuća, književnih pojava, refleksa i procesa). U kontekstu historijskog razvoja književnosti prezentirani su najznačajniji predstavnici bošnjačke, bosanskohercegovačke, regionalne i evropske, odnosno svjetske, književnosti. Nastavni sadržaji iz oblasti teorije književnosti i stilistike obrađuju se sukcesivno, u toku interpretacije i analize književnih djela – njihovih estetskih, književno-historijskih, društvenih i jezičko-stilskih specifičnosti. U pristupu književnoumjetničkom tekstu, u skladu sa pedagoško-psihološkim zahtjevima, posvećuje se posebna pažnja kreativnom uvođenju učenika u tehnike interpretacije i njihovom osposobljavanju da razumiju književnoumjetničke pojave. Nastavnikove informacije su od osobitog značaja. One moraju biti potpune, sadržajne, konkretne i prilagođene toku i tipu časa. Obavezan je rad na odgovarajućim odabranim primjerima iz književnih djela (rad na tekstu).

Djela koja su predviđena za domaću lektiru interpretiraju se po istoj metodologiji kao djela iz obaveznih nastavnih sadržaja, na osnovu prethodnog čitanja i priprema učenika za samoradnju. Izbor djela za interpretaciju, iz korpusa predviđenog za lektiru, mogu da vrše sami učenici, uz konsultacije i planiranje sa nastavnikom. Interpretacija djela, kao i diskusija u vezi sa njom, može biti individualna i u grupama – razvrstana po temama ili drugim književnoumjetničkim kriterijima.

U proučavanju jezika i jezičkih sadržaja (jezika u upotrebi – komunikacija i jezika u književnom djelu – umjetnička funkcija jezika) posebna se pažnja posvećuje osposobljavanju učenika da razumiju fonološke, morfološke, leksičke, sintaksičke i stilske karakteristike, međukategorijske različitosti, tvorbene modele i mogućnosti, leksičku i sintaksičku metaforiku, slikovitost pjesničkoga jezika, višeznačnost riječi i jezičku kreaciju, kao i distinktivne i umjetnički funkcionalne odnose između narodnog i standardnog jezika odnosno njihove norme.

Za uspješnu obradu nastavnih sadržaja iz predmeta Bosanski jezik i književnost najproduktivniji je postupak rad na tekstu književnog djela, prilaženje djelu sa estetsko-umjetničkog i stilsko-jezičkog aspekta, ali i osposobljavanje učenika za samoradnju i stvaralačke navike.

Preporučena distribucija časova po predmetnim oblastima je sledeća: Književnost – 56 časova (sati), Jezik – 52 časa (sata), Jezička kultura – 32 časa (sata) i Medijska kultura – 4 časa (sata). Ukupan fond časova, na godišnjem nivou, iznosi 144 časa (sata). Sve tri oblasti programa nastave i učenja se prožimaju i nijedna se ne može izučavati izolovano i bez sadejstva sa drugim oblastima.

I. PLANIRANJE NASTAVE UČENJA

Program nastave i učenja orijentiran je na ishode. Učenje i poučavanje će, umjesto na sadržaje, biti usmjereno na ishode učenja koji upućuju na to koja će znanja i vještine učenik usvojiti na kraju školske godine. Zato će u središtu procesa nastave i učenja biti učenik, a ne nastavni sadržaji. Nastavnici će samostalno, ali i u dogovoru s učenicima, na temelju predloženih kriterija, načela, smjernica i preporuka, te svoga iskustva, analiza i procjene odabirati kako će i pomoću kojih tekstova i izvora njihovi učenici ostvariti ishode učenja. Učenici će istraživati i otkrivati koristeći prethodno usvojena znanja i iskustva. To omogućava individualizaciju nastave koja će tako biti učinkovitija i zanimljivija. Savremeni odgojno-obrazovni proces prepoznatljiv je po usmjerenosti na učenika. Pomoću ishoda učenja prilikom planiranja i programiranja aktivnosti poučavanja i učenja moguće je ostvariti takav pristup. Prednosti primjene ishoda učenja u osnovnom obrazovanju su brojne, vrednujemo ih u odnosu na to šta pružaju učenicima i nastavnicima. Učenicima pomažu da shvate šta je to što se od njih očekuje, doprinose racionalizaciji nastave i učenja i omogućavaju (samo)praćenje napredovanja. Daju im konkretnu predstavu o tome šta treba znati na kraju realizacije određene teme, cjeline, predmeta, razreda, pa i na kraju osnovne škole. Ishodi učenja mogu olakšati i pripreme učenika za pisane i usmene provjere. Predstavljaju osnov za izbor nastavnih sadržaja, što nastavniku daje slobodu da u nastavi koristi različite izvore i da učenike upućuje na to da tragaju za novim izvorima saznanja. Precizno definirani ishodi učenja omogućavaju i lakši izbor nastavnih strategija, metoda i postupaka, čime se olakšava didaktičko-metodičko kreiranje procesa poučavanja i učenja. Osim toga što ishodi učenja impliciraju aktivnosti učenika u nastavi i učenju, njihovom primjenom mogu se diferencirati zadaci za vrednovanje učeničkog izraza.

II. OSTVARIVANJE NASTAVE I UČENJA

KNJIŽEVNOST

U okviru predmeta Bosanski jezik i književnost učenici stvaraju (govore, pišu), percipiraju (slušaju, čitaju) i analiziraju svojem uzrastu odgovarajuće umjetničke i neumjetničke tekstove. Radeći na tekstu, učenici razvijaju svoje saznajne i stvaralačke sposobnosti i sposobnosti sporazumijevanja, te upoznaju osnovne razlike u prihvatanju i stvaranju neumjetničkih i umjetničkih tekstova. Učenici se osposobljavaju za percipiranje i stvaranje usmenih i pisanih neumjetničkih tekstova. Prilikom slušanja čitanja usmjeravaju se na razmišljanje o onome što percipiraju, tj. na kritičko prihvatanje teksta. Također je važno da prilikom govora / pisanja utemelje svoje mišljenje o tekstu. Učenici treba da shvate da je stvaranje

teksta planirana aktivnost, tokom koje treba uzimati u obzir onoga/onu kome/kojoj je tekst namijenjen, mogućnosti i zakonitosti jezika koji se koristi, i dobro poznavati temu o kojoj se govori /piše. Kod obrade neumjetničkih tekstova jednako su važne, pa stoga i jednako zastupljene, sve četiri aktivnosti sporazumijevanja – kod rada u školi, posebno slušanje i govor (jer preovladava saradničko učenje), a zatim i čitanje kao polazna tačka za pragmatičnu, vrijednosnu i gramatičku analizu tekstova. Kad učenici savladaju tehniku čitanja, čitanje u školi se procentualno smanjuje, a povećava se broj aktivnosti u okviru kojih učenici saraduju kroz rad, stvaraju nove proizvode, upoređuju mišljenja, o njima razgovaraju, otkrivaju razlike, traže uzroke... Kod domaćih zadataka preovladava čitanje, a posebno pisanje (aktivnosti prije i za vrijeme pisanja teza, a poslije toga prepisivanje ispravljenog teksta i priprema za govorni nastup). Rad na umjetničkim tekstovima i u sedmom razredu osnovne škole zasniva se na komunikacijskom modelu književnoga vaspitanja. Osnovni cilj jeste očuvati učenikovo/učeničko interesovanje za čitanje i slušanje umjetničkih tekstova i razvijati sposobnosti stvaralačkoga dijaloga s umjetničkim tekstom. Pošto u čitalačkom razvoju učenika u uzrastu između osme i dvanaeste godine veoma često dolazi do usmjerenja literarnog interesovanja na proznu literaturu s napetom (često kriminalističkom, avanturističkom) pričom, dobro je birati takve tekstove i u školskoj nastavi književnosti. Uz to u drugom trogodištu sistematski se njeguje i razvija učenikovo/učeničko interesovanje za fantastičnu literaturu: narodnu bajku, autorsku bajku i fantastičnu priču. Istovremeno, učenike podstičemo na kreativno stvaranje umjetničkih tekstova i oblikovanje sopstvenih svjetova iz mašte.

Književni tekstovi u sedmome razredu razvrstani su po književnim rodovima – lirika, epika i drama. Izbor djela zasnovan je na principu prilagođenosti uzrastu.

Broj tekstova za domaću lekturu prilagođen je potrebama i obimu tekstova u školskoj lektiri. Popis predloženih književnih tekstova je okvirni i neobavezujući, a sastavljen je tako da nudi izbor antologijskih i savremenih djela različitih žanrova (poetski, prozni i dramski tekstovi) i tematike primjerene starosnoj i spoznajnoj recepciji učenika kojima je namijenjen; na popisu su i tekstovi koji su se i dosad čitali, no osvježen je dodatnom literaturom. Svaki nastavnik može odabrati i djelo koje nije na predloženom popisu ako smatra da pomoću njega učenici mogu ostvariti koji od ishoda. Učenik će tijekom školovanja izabrati najmanje jedan tekst kojega će moći predstaviti i obrazložiti razloge svoga izbora. Dopunski izbor tekstova dopušta nastavniku veću kreativnost u dostizanju ishoda. Sa ovoga popisa nastavnik bira tri djela. U programu su zastupljeni i naučnopopularni i informativni tekstovi.

Zbog toga što je proučavanje književnoumjetničkog djela složen proces, motiviranje učenika mora biti početni korak da bi se u što većoj mjeri primjenjivalo jedinstvo analitičkih i sintetičkih postupaka i gledišta.

Prilikom tumačenja teksta učenike treba navikavati da svoje utiske, stavove i sudove o književnom djelu potkrepljuju činjenicama iz samoga teksta. Tako će učenici biti osposobljeni za samostalni iskaz, istraživačku djelatnost i zauzimanje kritičkih stavova.

JEZIK

U nastavi jezika učenici se osposobljavaju za pravilnu usmenu i pisanu komunikaciju standardnim bosanskim jezikom. Otuda zahtjevi u ovom programu nisu usmereni samo na usvajanje jezičkih pravila i gramatičke norme, već i na razumijevanje njihove funkcije i pravilnu primjenu u usmenom i pismenom izražavanju.

Kada se u sadržajima programa navode nastavne jedinice koje su učenici već obrađivali u nižim razredima, podrazumijeva se da se stepen usvojenosti i sposobnost primjene ranije obrađenog gradiva provjerava, a ponavljanje i uvježbavanje na novim primjerima prethodi obradi novih sadržaja, čime se obezbjeđuje kontinuitet rada i sistematičnost u povezivanju novog gradiva sa postojećim znanjima.

Komunikacijsko-funkcionalni pristup poučavanju gramatike polazi od jezičnoga znanja koje svako dijete spontano usvaja, na temelju toga jezične se sposobnosti dovode do vještina, naprimjer da učenik može samostalno sastavljati tekstove: pisati ih i govoriti u skladu sa pravopisnim i ostalim gramatičkim pravilima. Jezična znanja usvajaju se na upotrebnj razini (metajezična znanja poučavaju se na temelju jezičnih znanja), što znači da će se, naprimjer, učenik koristiti jednostavnim i složenim glagolskim oblicima i tačno pisati i govoriti glagolske oblike, a tek potom utvrditi pravila o tome. Provjeravat će se i vrjednovati pravilna upotreba, a ne definicije glagolskih oblika. Jezično se gradivo, dakle, ne uči izdvojeno iz konteksta da bi se vrste riječi, padežni ili glagolski oblici razvrstavali u tablice, ili da bi se u rečenici analizirala služba riječi, nego da učenik može stvoriti tekst na standardnome bosanskome jeziku. Pristup književnosti usmjeren je na razvijanje čitalačkih navika i kulture čitanja. Učenici će izražavati svoje stavove i mišljenja o književnome tekstu, a književnoteorijska znanja usvajaju se s obzirom na odabrani književni tekst.

JEZIČKA KULTURA

Razvijanje i unapređivanje jezičke kulture učenika predstavlja jedan od najznačajnijih zadataka nastave maternjega jezika. Jedan od osnovnih zadataka nastave jezičke kulture odnosi se na usavršavanje jezičkoizražajnih sredstava kod učenika, a njen krajnji cilj je da učenici budu osposobljeni za uspostavljanje kvalitetne i svrsishodne komunikacije. Oblast *Jezička kultura* obuhvata usmeno i pismeno izražavanje. Nastavni rad u ovoj oblasti realizuje se u sadejstvu sa drugim oblastima predmeta.

Za oblikovanje govora bitno je da se učenici usmjere na vezani tekst. U ovom predmetnom području postoje tri temeljna tipa vezanog teksta. Za opisivanje kao tip vezanog teksta bitan je prostorni razvoj bez slijeza. Za pripovijedanje je bitan vremenski razvoj i vremenski slijed događaja, a za raspravljanje logički razvoj misli i logički slijed.

Učenike je potrebno poučiti da je za opisivanje karakteristična paralelna veza među rečenicama i istorodnost predikata, za pripovijedanje važan vremenski suodnos predikata i lančana veza, a za raspravljanje lančana veza među rečenicama. Specifičnost ovih oblika izražavanja omogućava da se razviju i specifične sposobnosti. Uz ovo se veže moć posmatranja i zapažanja. Uz pripovijedanje, veže se sposobnost pamćenja, a uz raspravljanje veže se moć logičkog mišljenja, zaključivanja. Sve ove potrebno je prilagoditi uzrastu učenika. Razvijanje jezičke kulture jedan je od najvažnijih zadataka nastave maternjega jezika. Ova cjelina, iako je programski zamišljena kao zasebna, u neraskidivoj vezi je sa nastavnim cjelinama iz oblasti jezika i književnosti. Neophodno je da učenici uoče razliku između govornoga i pisanoga jezika. U govornome jeziku obično se upotrebljavaju kraće i stilski neuređene rečenice.

Nastava jezičke kulture upućuje učenike na kvalitetnu komunikaciju, u kojoj se poštuju pravila kulturnoga razgovora, te im omogućavaju spoznaju da je sloboda govora osnovno ljudsko pravo svake osobe. Učenike treba osposobiti u područjima govora, slušanja, čitanja i pisanja. Nastava izražavanja uglavnom se obrađuje u sklopu sadržaja nastave jezika i književnosti. Tako se ostvaruje korelacija unutar svih nastavnih područja unutar predmeta. Nastava je upotpunjena morfološkim, leksičkim i semantičkim vježbama koje su u korelaciji sa nastavnim sadržajima iz oblasti jezika i književnosti. Teme pismenih zadataka moraju pratiti sadržaje iz književnosti i jezičke kulture.

MEDIJSKA KULTURA

Sa pojedinim elementima medijske pismenosti učenike treba upoznati kroz povezivanje: pojam časopis upoznati na konkretnome tekstu iz časopisa po izboru; pojam radio upoznati kroz obradu predviđenog teksta. Važno je uspostaviti vezu između filma i književnih djela koja su bila inspiracija za stvaranje određenog filma. Oblast medijske kulture važno je povezati sa ostalim oblastima, kako sa jezikom i jezičkom kulturom, tako i sa književnošću kroz usporedbe i komparacije književnih djela sa njihovim medijskim prikazima.

II. PRAĆENJE I VREDNOVANJE NASTAVE I UČENJA

Program nastave i učenja za predmet *Bosanski jezik i književnost* za sedmi razred osnovne škole koncipiran je tako da svaka nastavna tema i sadržaji koji se nalaze u okviru nje budu usmjereni na ishode koje bi učenik trebalo usvojiti. Time se postiže indirektno povezivanje sa definiranim

obrazovnim standardima za ovaj predmet. Početna procjena nivoa znanja i dosadašnjeg napredovanja učenika vrši se uz pomoć inicijalnog testiranja, a svaka naredna procjena bit će zasnovana na stalnom praćenju i bilježenju aktivnosti i učeničkog napredovanja. Formativno vrednovanje predstavlja savremenu metodu procjene kvaliteta znanja koje je usvojeno tokom jednog perioda procesa nastave i učenja. Njegov rezultat daje povratnu informaciju i učenicima i nastavniku o tome koji dio gradiva je dobro naučen, a na kojem treba još raditi i koja metoda u procesu nastave i učenja je efikasna, a koju treba mijenjati. Ovakav vid vrednovanja predstavlja polaznu osnovu za koncipiranje dugoročnog planiranja nastave. Na osnovu formativnog vrednovanja, na kraju određene nastavne cjeline ili nastavnoga ciklusa, vrši se sumativno vrednovanje iskazano brojevanom ocjenom. Sumativno vrednovanje predstavlja procjenu ishoda učenja i pruža nam informacije o kvalitetu učenikovog znanja u toku i na kraju nastavna procesa.

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК

A tantárgy neve

Magyar nyelv

Cél

A *magyar nyelv* oktatásának és tanulásának célja, hogy a tanuló ápolja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban; az irodalmi művek olvasása és értelmezése révén fejlessze képzelőerejét, esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét, kritikai és erkölcsi ítélőképességét; alapvető tájékozottságot szerezzen az irodalomtörténet és -elmélet, az általános és magyar nyelvészet, valamint a mediális írásbeliség terén; az interdiszciplinaritás jegyében összefüggésbe hozza a nyelvet és irodalmat más művészeti ágakkal és tudományterületekkel; bevezesse a tanulót a tudományos gondolkodásmódba; értékelje és becsülje a nemzeti értékeket és hagyományokat, fogadja el a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; alapozza meg és bővítsa a kulcskompetenciákat, amelyek képessé teszik őt a minőségi életvitelre, a munkára, az önmegértésre és az élethosszig tartó tanulásra.

Osztály

Hetedik

Évi óraszám

144 óra (4 óra hetente)

KIMENET A tematikai egység/terület feldolgozását követően a diák képes lesz:	TERÜLET/ TEMATIKAI EGYSÉG	TARTALOM
<ul style="list-style-type: none"> - Felismeri a tantervben előírt alpművek címét és szerzőjét. - Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait. - Meghatározza az irodalmi mű témáját, fő motívumait és szereplőit; összefoglalja, reprodukálja a cselekményt. - Felismeri és megkülönbözteti a prózai és verses formákat, a műnemeket: líra, epika, dráma. - Az irodalmi művekben a szövegrészeket, a hősök és a helyzetek alapján felismeri a műnemet és a műfajt. - Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől. - Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét. Különbséget tesz szerző (költő, író) és a lírai én/elbeszélő között. - Különbséget tesz az epikus közlés alapformái, az elbeszélés (narráció), a leírás, az elbeszélői reflexió és a dialógus között. - Meg tudja állapítani az irodalmi művek cselekményének helyét és idejét, megnevezi a főszereplőket, a mellékszereplőket. - Felismeri az idézetet a szövegben. - Felismeri és megnevezi az ismétlés különböző formáit, a hasonlatot, szóhalmazt, felsorolást, ellentétet, fokozást, túlzást, iróniát, felkiáltást, költői kérdést, megszólítást, a szokatlan szórendet, az áthajlást, a költői jelzőt, az állandó jelzőt. - Felismeri és megnevezi a megszemélyesítést, a jelentésátvitelt, a metaforát, a szimbólumot, a toposzt, a szinesztéziát, az allegóriát. - Felismeri és megmagyarázza a hangutánzást és hangulatfestést, az impresszionista kifejezőmódot, a denotatív és konnotatív jelentést. - Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: versciklus, műzsa, hangulatkép, életkép, idill, látomás, (nép)dal, elégia, óda, himnusz, tájleíró költemény, a szonett. - Felismeri és megnevezi a rímfajtaikat, a refrént, az alliterációt, az asszonáncot. - Megkülönbözteti a kötött és a szabad verset. - Felismeri a különböző verselési formákat: az ütemhangsúlyos verselést, az időmértékes verselés alapjait (rövid és hosszú szótag). - Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: ballada, novella, filmnovella, elbeszélés, interjú, riport, regény, napló, önarckép, rövidtörténet, karcolat, útleírás, tudományos-fantasztikus mű, tanulmány, esszé. - Meg tudja állapítani az elbeszélő sajátosságait (egyes szám harmadik személyű és én-elbeszélés). - Felismeri és megnevezi az epikai közlésformákat: elbeszélés, párbeszéd, monológ, leírások (táj-, személy-, környezet-, tárgyleírás). - Meg tudja fogalmazni az epikai művek szerkezeti egységeit (bevezetés, kibontakozás, bonyodalom, tetőpont, megoldás). - Felismeri, megnevezi a szereplők jellemzésének eszközeit: cselekmény, beszéd, külső tulajdonságok, írói közlés, környezetrajz. Belső történések. - Felismeri és megnevezi a paródiát, a komikum változatait, a groteszk ábrázolásmódot. - Felismeri és megmagyarázza a plánokat, az irodalmi és a technikai forgatókönyvet. - Ismeri és megmagyarázza a következő fogalmakat: színház, színművészet, katarzisz, drámai műnem, drámai műfajok (tragédia, komédia, színmű), felvonás, jelenet, drámai szereplők, monológ, dialógus. - Felismeri és értelmezi a szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményny formál. - Elhelyezi a tantervben előírt kötelező irodalmi műveket az alapvető irodalmi kontextusokban (magyar irodalom/világirodalom, régi/újabb/kortárs, szóbeli/szerzői). - Képes az irodalmi művek összehasonlító vizsgálatára. - Változatos olvasási stratégiákat alkalmaz. 	<p style="text-align: center;">IRODALMI ISMERETEK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ÚT A) A szülőföldtől a nagyvilágig Kötelező szövegek <i>Elmegyek, elmegyek, hosszú útra megyek...</i> (a népköltészet és jellegzetességei: szóbeliség, szájhagyomány, változatképződés, egyéni-közösségi szerzőség, fokozott hagyománytisztelt, népdal és popzene, újfoklór elemek: pl. Lokomotív GT: <i>Neked írom e dalt</i>), Johann Wolfgang Goethe: <i>Vándor éji dala</i> (műnem: líra, lírai én, dal, motívum, megszemélyesítés, metafora, toposz). Szabó T. Anna: <i>Útravaló</i> (népies motívumok, népiesség, jelentésátvitel, metafora). Szövegek és kapcsolódási pontok <i>Őszi harmat után...</i> (bújdósóének, búcsúének, kuruc költészet, változatok, népvívalás, népiesség: folklorizáció és folklorizmus). Nemes Nagy Ágnes: <i>Madarak</i> (A madár mint <i>toposz</i> a világ- és a magyar irodalomban. Holló. Albatrosz. Daru. Edgar Allan Poe, Samuel Taylor Coleridge, Charles Baudelaire; <i>Ballada, balladás dal</i>: Gulyás József: <i>Várakozás</i>. Fehér Ferenc: <i>Daru-ballada</i>). B) Idegen világok felfedezése Kötelező szövegek Amerika felfedezése: <i>Kolumbusz útinaplója/ Kolumbusz hajónaplója</i> (részletek) Szövegek és kapcsolódási pontok <i>Projektmunka vagy portfólió</i> (javaslatok): <i>Az Újvilág hajósai</i>. Kolumbusz, Vespucci, Magellán (ismeretterjesztő irodalom – részletek). <i>Kolumbusz az irodalomban és a filmművészetben</i> (pl. Radnóti Miklós: <i>Kolumbusz; Nagy Abonyi Árpád Kolumbusz és én; Karinth Frigyes: A másik Kolumbusz stb.</i>; pl. 1492 – <i>A Paradicsom meghódítása</i> (1992) és egyéb aktuális filmek (filmkultúra, filmművel, filmforgatókönyv, filmzene, életrajzi film, filmdráma). Kolumbusz tojása (szólás). <i>Utazók, felfedezők</i>. Kenneth Roberts: <i>Északnyugati útjáró</i> (regény és film: <i>Északnyugati útjáró</i>, 1940. Rendezte: King Vidor; a sarkkutatók története, dokumentumfilm: <i>James Cook kapitány utolsó utazása</i>). <i>Indiánregények és -történetek</i> (James F. Cooper-regények. A westernfilm: pl. <i>Farkasokkal táncoló</i>. 1990. Rendezte: Kevin Costner). Híres magyar utazók szövegei (Kőrösi Csoma Sándortól Székely Tiborig). Az indián mint metafora. <i>Vikingek az irodalomban és a filmművészetben</i>. pl. <i>Viking</i> (2016). Rendezte: Andrei Kravchuk. Mándy Iván: <i>A viking sisak</i>. <i>Párizs mint a művészvilág és a bohém életmód központja</i>. Ady Endre Párizs-versai. Radnóti Miklós Párizs-képe (Páris, Ikrek hava (részletek) stb.). C) Műfaj és műfajköziség Kötelező szövegek Orbán Ottó: <i>Óda a népdalhoz</i> (óda műfajok, a klasszikus óda) Szövegek és kapcsolódási pontok

– A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója.
– Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait.
– Képes esztétikai élmény átélésére, befogadására.
– Tudatosan gyűjt információkat (nyomtatott, audiovizuális, elektronikus forrásokból) iskolai feladataihoz.
– Könyvtárba jár, és önállóan választ irodalmi alkotást, képes naplót vezetni vagy portfóliót összeállítani olvasmányairól.

Petőfi Sándor: Nemzeti dal – újravlasolás, újraértelmezés (műfaji értelmezés, rapszódia, szimbólumok, forradalmi líra, Petőfi utóélete. Petőfi-epigonok, -palimpszesztek. Parti Nagy Lajos: *Grafitnesz*. Orbán Ottó és Petri György Petőfi-versei).
Kölcsy Ferenc: *Hymnus* (himnusz, a nemzeti himnusz, a *Marseillaise* története: *Allonsanfan*, 1974. Rendezte: Vittorio Taviani, Paolo Taviani; Friedrich Schiller: *Az örömhöz*/ Ludwig van Beethoven: *IX. szimfónia. Örömhóda*. Vörösmarty Mihály: *Szózat*. A *Szózat* megzenésítése. Kölcsy- és Vörösmarty-átírások).
Projekt munka vagy portfólió (javaslatok):
Az Amazing Grace (Csodálatos kegyelem) története, kultusza, zenéje. Rabszolgakereskedelem az irodalomban és a filmkultúrában. Kultuszfilmek és filmsorozatok. *Az Amazing Grace* a mai zenei kultúrában.
Popzene és népköltészet. Énekelt versek. Fesztiválok, fesztiválizáció. Freddie Mercury és a *Tavaszi szél vizet áraszt...*, *Bohém rapszódia (Bohemian Rhapsody)*, 2018. Rendezte: Bryan Singer és más aktuális zeneszámok, énekelt versek.

D) A Titanic-legenda

Kötelező szövegek

A Titanic-történet. Walter Lord: *A Titanic pusztulása (A Night to Remember)* – részlet. Munk Artúr: *Köszönöm addig is...* (a Titanic mentéséről szóló részletek).

Szövegek és kapcsolódási pontok

A Titanic-történet irodalmi és dokumentatív feldolgozásai:
Beryl Bainbridge *Közelebb hozzád, Istenem (Every man for himself)*. Robert Ballard és a Titanic megtalálásának története. A bestseller fogalma és sajátosságai: Danielle Steel: *Erősebb a szeretetnél*. Dékány András: *S.O.S. Titanic*. A Titanic-zene: James Horner/Selin Dion: *My Heart Will Go On/A szívem visz tovább*.

Közelebb, közelebb, Uram, hozzád! (Hadd menjek, Istenem, mindig feléd! /Nearer My God to Thee) (zsolotárének, himnusz.).
A *Mózes* könyvén alapuló szöveg megzenésítésének története és a Titanic-legenda.

Projekt munka vagy portfólió (javaslatok):

A Titanic, 1997. Rendezte: James Cameron. A filmlegenda.
Titánok. Mitológia. *A titánok harca*. 2010. Rendezte: Louis Leterrier. Ady Endre: *A tűz csiholója*.

E) Égtenger, világtenger

Kötelező szövegek

Petőfi Sándor: *Föltámadott a tenger* (az allegória: fokozás és ellentét). Fenyvesi Ottó: *Blues az óceán felett* (zene és irodalom, a tenger/óceán mint toposz).

Szövegek és kapcsolódási pontok

Az utazás kellékei, tárgyai, utazó hősök. Szindbád az utazó.
Jonathan Swift: *Gulliver utazásai* (ismétlés és újabb részletek).
Jókai Mór: *A jövő század regénye* (részlet). Antoine De Saint-Exupéry: *A kis herceg*. Szenteleky Kornél: *Úttarisznya*. Weöres Sándor: *A teljesség felé* (részletek). Karinthy Frigyes: *Utazás a koponyám körül*.

Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:

- utazás, vándor, kereső/archetipikus hős, hajózás és felfedezések, Argonauták, Odüsszeia, mitikus világkép; irodalmi térképek, útinapló, útleírás; műnem: epikus beszédmód, elbeszélés/elbeszélő, az elbeszélés változatai: regény, napló, filmfeldolgozások;
- a líra, a líra nyelve, a lírai beszélő: népköltészet, népdal, ütemhangsúlyos verselés: felező tizenkettes, énekelt versek, vers és dallam, vers és ritmus;
- valóság és fikció, regény és referenciális mozzanatok, a dokumentum változatai és megjelenési formái (dokumentumregény, -film), urbánus legendák, bestseller, szakirodalom.

• KALAND

A) Határok és határátlépések

Kötelező szövegek

Móricz Zsigmond: *Hét krajcár* (a novella és változatai, műfaji és szerkezeti sajátosságok, az elbeszélő és a hős; a játék és a valóság kettőssége).

Szövegek és kapcsolódási pontok

Szirmai Károly: *A holló* (a rövidtörténet, műfaji és szerkezeti sajátosságok, látomásosság, metaforikus elbeszélésmód, toposzok és szimbólumok).

Juhász Erzsébet: *Határregény* (a regény egyik fejezete); (a novellai kiképzésű regény, műfajköziség; határ, idegenség, a vonat mint szimbólum, Közép-Európa és Monarchia-élmény).

B) Kettős tükör
 Kötelező szövegek
 Kettős tükör: Dragomán György: *A fehér király* (részlet) (az elbeszélői látószög – fiú). Dragomán György: *Máglya* (részlet) (az elbeszélői látószög – lány).
 (A gyermek perspektívájából láttatott valóság, történelem: egy fiú és egy lány beszél a világról, a megélt traumákról. Lehetőség a párhuzamos és csoportmunkára; a többszólamúság, az eltérő látószög elfogadhatása, a hasonlóságok felismerése stb.).
 Szövegek és kapcsolódási pontok
 Kontra Ferenc: *Gimnazisták* (részlet) – iskolatörténet, iskolaregény, korpék, történelem. (Iskolaregények (részletek): A debreceni kollégium a magyar irodalomban: Jókai Mór: *És mégis mozog a föld...*, Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig*, Perjéssy-Horváth Barnabás: *Kollégium-blues* stb.; Kaffka Margit: *Hangyaboly*, Szabó Magda: *Abigél*, Ottlik Géza: *Iskola a határon, Buda*).
 Sirbik Attila: *St. Euphemia* (részlet) (kamaszkor, lázadás, kópé-öntudat). Legendák, összehasonlítás: Kontra Ferenc: *Angyalok regénye*.
Gion Nándor ifjúsági regényei (bandázás, felnőtté válás).

C) Az utazás-élmény megőrkítése
 Kötelező szövegek
 Kosztolányi Dezső: *Apámmal utazunk a vonaton* (interpretációs gyakorlat).
 Szövegek és kapcsolódási pontok
Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):
 Kosztolányi Dezső: *A vonaton*. Esti Kornél mint utazó hős.
 Nagy Abonyi Árpád: *Budapest, retour*. Szirmai Károly: *Vésztegő vonatok a sötétben*. Juhász Erzsébet *Határregényének* vonatkozó részletei.
 Agatha Christie: *Gyilkosság az Orient-expresszen* – a bűnügyi történet mint irodalmi műfaj, bestseller, a leghíresebb krimiíró és leghíresebb regénye – filmfeldolgozások (pl. *Gyilkosság az Orient-expresszen*, 2017, Rendezte: Kenneth Branagh, videojátékok (Agatha Christie: *Murder on the Orient Express*, 2006), sorozatok (pl. *Poirot*). Ismeretterjesztő szöveg az Orient Express útjáról.

D) Ez is irodalom
 Kötelező szövegek
 A szórakoztató irodalom: Rejtő Jenő: *Pizkos Fred, a kapitány*.
 A Rejtő-kultusz: a kaland, a légiós és a háborús regény;
 Rejtő Jenő–Korcsmáros Pál: *Pizkos Fred, a kapitány* – képregényváltozat, hangoskönyv, társasjáték (pl. Aczél Zoltán–Árvai Péter, 2005).
 Szövegek és kapcsolódási pontok
 Charles Lorre: *Az ellopott legionista* (a légiós regény, a *Koczkás Pierre-történetek*, a digitális könyv).
Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):
 Regények és történetek filmen. A filmadaptáció. *Három testőr Afrikában*, filmvígjáték (1996). Rendezte: Bujtor István.

Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:
 • kaland, játék, utazás, vándorlás, küzdelem, harc, háború; elbeszélés, elbeszélő, az elbeszélés változatai, kispikái prózaműfajok: klasszikus elbeszélés, novella, rövidtörténet (short story), karcolat, tárca/újságnovella; a kalandregény és típusai; kalózregény.

• FANTASZTIKUM

A) Fikció, fantasztikum és valóság
 Kötelező szövegek
 Karinthy Frigyes: *A fotografált gondolat*. Karinthy és a fantasztikum. Michael Crichton: *Őslénypark (Jurassic Park)* – részlet (a tudományos–fantasztikus irodalom/sci-fi, műfajalkotó sajátosságok, filmfeldolgozások / kultuszfilmek, -sorozatok, videojátékok; őstörténet).
 Szövegek és kapcsolódási pontok
 Hász Róbert: *Ígéretföld* – részlet (negatív utópia, világirodalmi összefüggések: Orwell, Huxley, westernfilm-áthallások, -utalások: *Déliidő*, 1952. Rendezte: Fred Zinnemann; zenei áthallások a regényben: Yves Mondtand: *Hulló levelek / Lexfeuilles*; nagy filmzenék és -slágerek, slágerszövegek: pl. Dimitri Tiomkin, Ennio Morricone, Vangelis).
 A fantasztikum néhány aktuális filmművészeti alkotásban (pl. Suzanne Collins: *Az éhezők viadala* – részlet. *Az éhezők viadala* / *The Hunger Games*, 2012. Rendezte: Garry Ross; küzdelem, áldozat, lehetetlen küldetés, rossz világ, igazságtalanság, kegyetlenség, horror stb.).

B) Tudomány és fantasztikum
 Kötelező szövegek
 Tudomány és fantasztikum: Ottlik Géza: *A Valencia-rejtély* (részlet). *A csillagok háborúja (Star Wars)* 1977–, George Lucas at al. (ismeretterjesztő szöveg, részletek). (űropera/űrodüsszeia, regény, filmforgatókönyv, filmtörténet, filmkritika, médiafranchise).
 Szövegek és kapcsolódási pontok
 Hősök és hősiesség a magyar irodalomban: Kinizsi Pál, Mátyás király, Zrínyi Miklós, Dobó István stb. Az egri hősök és az egri nők: Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* (részlet). Hős és vándormotívum kapcsolata.
 Szuperhősök és szuperemberek: pl. *Terminátor 2. – Az ítélet napja (Terminator 2 – Judgment Day)*, 1991. Rendezte: James Cameron (akciófilm, thrillerfilm, sci-fi film, posztapokaliptikus film, disztópikus film; a magányos hős: egy 14. századi terminátor, Toldi, westernhősök, revolverhősök: *Wyatt Earp*, *Doc Holliday* – filmfeldolgozások 1946-tól napjainkig); Góliát, Akhilleusz és a legújabb, a diákok által kedvelt szuperhősök az irodalomban és más művészeti ágakban.
 Jules Verne és a tudományos-fantasztikus regény.
 Virtuális valóság: *Ready Player One*, 2018. Rendezte: Steven Spielberg. (sci-film, disztópikus film; könyvadaptáció: Ernest Cline: *Ready Player One* – magyarul: Roboz Gábor fordítása, virtuális valóság).
 Számítógépes játék és irodalom: *Assassin's Crade-játékok*, Jade Raymond és Patrice Désilets (videójáték-sorozat, tudományos fantasztikum, sci-fi, film- és könyvfeldolgozások). *Halálos iramban (The Fast and the Furious)*, 2001. Rendezte: Rob Cohen. Wiz Khalifa: *See you again (Újra látni foglak)* (thriller/akciófilm, slágerszöveg).
 Kilépés a képregényből: Képregényhősök (szuperhősképregények). Marvel-képregények. A vajdaságban kiadott képregények.
 Publicisztikai szöveg egy tudományos felfedezésről, kiállításról, ismert tudosokról, kísérletekről (hír, interjú, riport vagy tárca).

Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:
 • sci-fi irodalom: fantázia, utópia/negatív utópia (disztópia), virtuális valóság, katasztrófafilm, horror; abszurd, fantasztikum; interjú, riport.

• A SZERELEM NYELVE

A) Szerelem és szubjektum
 Kötelező szövegek
Szerelem, szerelem... (szerelmi dal: a vágyakozás, a magány kifejezése, a metaforikus beszéd eszközei és alakzatai).
 Szövegek és kapcsolódási pontok
Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):
 A modern folklór jelenségei: népdalfeldolgozások, *Sebestyén Márta* és a *Deep Forest*; a *Csik zenekar*, a *Parno Graszt* és más folklór együttesek tevékenysége; a népies rockzene: *Bijelo Dugme*; a népies giccs: a műnépdal, a giccsparódia: MC Hawer és a Tekknő: *Utcára nyílik a kocsmajító* – rapzene, videoklip).

B) A babonától a frivol történetig
 Kötelező szövegek
Sári bíróné (A halálra táncoltatott lány...) – a népballada: lírai, epikai és drámai elemei, a ballada konstruktív jegyei.
 Szövegek és kapcsolódási pontok
Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):
 Arany János: *Tetemre hívás* (az értelmezés lehetőségei: a babonától a frivol történetig; műballada; Arany János megzenésített versei, a hangoskönyvek, az Arany János-év pályázatainak multimediális anyagai).
 A magyar film hőskora: *Körhinta*, 1956. Rendezte: Fábri Zoltán.
 Szöveg alapja: Sarkadi Imre: *A kútban* (novella).

C) Szerelem és intertextusok
 Kötelező szövegek
 Csokonai Vitéz Mihály: *Az éj és a csillagok* (jelentésátvitel, metafora, szimbólumok).
 Szövegek és kapcsolódási pontok
Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):
Csokonai-versek, -átírások. Petőfi Sándortól a *Halott pénz*ig. A *Red Bull Pilvaker* – *A Szavak Forradalma*-jelenség.

D) Múza és magány
 Kötelező szövegek
 Juhász Gyula: *Milyen volt...* (az elégia: sajátosságai és nyelve, az Anna-versek története és jelentései, a ciklus, a múza stb.).
 Műfaji gazdagság József Attila szerelmi költészetében: József Attila: *Mikor az uccán átment a kedves...* (idill, életkép: pillanatok, mozzanatok, jelképek). József Attila: *Tedd a kezed...*
 Szövegek és kapcsolódási pontok

A magány élményének megjelenítései a magyar költészetben. Három változat elemzése és értelmezése: József Attila: *Tél*. Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*. Balázs Imre József: *Saját világok* (nyelvi jelenségek, mondat típusok, igeidők- és módok a jelentésalkotásban).

E) Szonett és szonett-átírások

Kötelező szövegek

A szonett. Nemes Nagy Ágnes: *Rózsafa* (a szonett és változatai: petrarcai, shakespeare-i szonett, szonettkoszorú, mesterszonett; az idő-élmény)

Szövegek és kapcsolódási pontok

Varró Dániel: *Őszi szonett*. Lackfi János: *Szössz-szonett*. Kovács András Ferenc: *József Attila szonettje* stb.

F) Sokszínű szerelem

Kötelező szövegek

Tolnai Ottó: *Mi volt kérdés a legszebb Dániában?* (objektív líra, leíró vers, gondolatrítmus).

GreCsó Krisztián: *Megyek utánad* – részlet (szerelemtörténet és családrégény).

Szövegek és kapcsolódási pontok

A tizenévesek szerelme az irodalomban és más művészeti

ágakban (pl. Janikovszky Éva: *Milyen színű a Móni haja?*)

Lovagi szerelem: Walter Scott: *Ivanhoe* (részlet) és más kapcsolódási pontok: *Ivanhoe*, 1958, Rendezte: Richard Thrope.

Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:

- szerelmi líra, képi és nyelvi alakzatok a versben, magány a szonett mint versforma; elégia, életkép, pillanatkép, a szerelem tematikája a balladában; szerelmes regény és film; a szubjektum magánya, az idő mint élmény; impressziók.

• NAPLÓ

A) Napló és önreprezentáció

Kötelező szövegek

Csáth Géza: *Egy gimnazista naplójából*. Karinthy Frigyes gyerekkori naplója (a napló mint átmeneti műfaj, rokon műfajai: önéletrajzi regény, emlékirat, úti jegyzet, irodalmi levél, vallomás).

Szövegek és kapcsolódási pontok

Anna Frank naplója és feldolgozásai: képregény, filmek, múzeum, új kutatások.

Sue Townsend: *A 13 és 3/4-ed éves Adrian Mole titkos naplója* – részlet (a fiktív napló, a gyermeki látszószög és irodalmi beszédmód, humor és ironia).

Kötelező szövegek

Janikovszky Éva: *Kire ütött ez a gyerek?* (önarckép, a humor változatai: groteszk; az önjellemzés irodalmi változatai, a jellemábrázolás: jellemregény, jellemvígjáték stb.)

Tini-írás: Békés Pál: *Vattacukor* (társadalombírálat a gyermek látószögén keresztül, utalások, allúziók irodalmi szövegekben, Garaczi László Lemúr-sorozata I-IV).

Szövegek és kapcsolódási pontok

Leiner Laura: *Szent Johanna gimi* (részlet) (szórakoztató irodalom, regénysorozat) és egyéb kortárs szövegek.

B) Mozi és irodalom

Kötelező szövegek

Film, mozi, irodalom: Mándy Iván: *Csutak a mikrofon előtt* (részlet). A plánok (képsíkok), az irodalmi és a technikai forgatókönyv.

Szövegek és kapcsolódási pontok

Csutak a mikrofon előtt, 1977. Rendezte: Katkics Ilona (a filmfeldolgozások, filmek elektronikus hordozókon és interneten).

Mándy Iván: *Régi idők mozija* (a film és a mozi hőkora: filmtörténet, mozitörténet, a filmművészet sajátosságai és elemei, mozifilm, kultuszfilm, a filmművészet és az irodalom együtt hatása, filmes eszköztár az irodalomban, filmszillagok, Oscar-díj, Cannes stb.)

Kötelező szövegek

Babits Mihály: *Mozgófénykép / Vasárnapi impresszió, autón* (a rögzített pillanat, „filmkockák” versben, az „epikus váz” a versben, impresszió/impresszionizmus, szinesztézia).

Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:

- a naplóírás, a napló mint műforma: változatai, az irodalmi napló sajátosságai: naplóregény, napló és levél (episztola, fiktív levél, misszilis levél), konfesszió; dokumentum és fiktív napló, önarckép.

		<p>• JÁTÉK</p> <p>A) Játék-narratívák Kötelező szövegek William Shakespeare: <i>Ahogy tetszik</i> (részlet) (műnem: a dráma, alapműfajai és műfajváltozatai, színháztörténet, színjátszás, színpad, színészek, sztárok stb.). Örkény István: <i>Töték</i> (dobozolás). Beregi Tamás: <i>Gladiátorok a számítógépen</i> (ismeretterjesztő szöveg, esszé; virtuális valóság, cyberspace, számítógépes játékok). Szövegek és kapcsolódási pontok <i>Gladiátorok</i> (filmen, irodalomban és a képzőművészetben: <i>Spartacus</i>, 1960. Rendezte: Stanley Kubrick / Howard Fast azonos című könyve, <i>Spartacus-filmek</i> és -sorozatok (2004, 2010, 2016). A korhatáros film kérdése. Harc, vér, bosszú a filmen és a számítógépes játékok világában. Az internet és a közösségi oldalak helyes használata.). <i>Hálózati lények (Ananovától T-Babe-ig, Transformers-sorozat</i>. 2007 – Rendezte: Michael Bay, Travis Knight, képregények- és rajzfilmsorozat, videojátékok; <i>Matrix</i>-filmek. 1999. Rendezte: Lilly Wachowski és Lana Wachowski).</p> <p>B) Labdarúgás és irodalom Kötelező szövegek Futballregények és filmek: Nick Hornby: <i>Fociláz</i> (részlet). Szövegek és kapcsolódási pontok Modern „gladiátorok”. Futball a magyar irodalomban. Futballregények: Esterházy Péter, Darvasi László, Kukorelly Endre. Az Aranycsapat legendája. Sport, irodalom és film kapcsolata: Válogatás Tarján Tamás <i>Tizenegy dressz (Focinovellák)</i> című kötetéből; <i>Régi idők focija</i>, 1973. Rendezte: Sándor Pál.; J. K. Rowling: <i>Harry Potter</i> (regény és filmadaptációk) A tudósítás mint műfaj.</p> <p><i>Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:</i> • műnem: a dráma, alapműfajai és műfajváltozatai, színháztörténet, színjátszás, színpad, színészek, sztárok. • ismeretterjesztő szöveg, esszé; virtuális valóság, cyberspace, számítógépes játékok. • modern „gladiátorok”; futball a magyar irodalomban; futballregények.</p> <p>HÁZI OLVASMÁNY</p> <p>Ajánlott közös olvasmányok:</p> <p>Balladaválogatás Anne Frank naplója Csáth Géza ifjúkori naplójából Fekete István egy regénye Antoine de Saint-Exupéry: <i>A kis herceg</i> Németh István: <i>Házioptár</i> Varró Dániel: <i>Bögve azúr</i> Krinthy Frigyes: <i>Tanár úr, kérem</i> Jókai Mór: <i>A jövő század regénye</i> Radnóti Miklós: <i>Ikrek hava</i> Greccsó Krisztián: <i>Harminc év napsütés</i> Garaczi László: <i>Pompásan buszozunk!</i> Tóth Krisztina: <i>Pixel</i> Tóth Krisztina: <i>Párducpompa</i></p> <p>Az ajánlott olvasmányok közül a tanár kiválaszt 4 olvasmányt (differenciáltan is feladhatja a tanulók érdeklődésének és nemi összetételének megfelelően).</p>
<p>– Felismeri és megnevezi, rendszerezi a tanult szófajokat, megfelelően használja őket az írott és beszélt szövegben. – Felismeri és megnevezi a mondatfajtákat a beszélő szándéka és a logikai minőségük szerint. – Felismeri, megnevezi a mondatfajtákat szerkezetük szerint (egyszerű mondat: tömondat, bővített, hiányos mondat, összetett mondat). – Mondatátalakítást végez a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. – Felismeri, megnevezi, jelölni tudja a szó szerkezeteket: a hozzárendelő (alany-állítmányi), az alárendelő és a mellérendelő szó szerkezetet. – Jelölni tudja a mondatrészeket, aláhúzással és szerkezeti ábrával/ágrajzzal tud bővített mondatot elemezni. Felismeri, megnevezi, ábrázolja a halmazott mondatrészeket. – Felismeri, megnevezi az igei, névszói, névszói-igei állítmányt, a határozott, határozatlan, általános alanyt, a megszólítást a mondatban, a tárgy fajtáit (jelölt, jelöletlen, határozott, határozatlan tárgy), a tárgyas szerkezetet, a határozós szerkezetet (hely-, idő-, mód-, eszköz-, társ-, állapot, ok-, cél-, állandó határozó), a jelzős szerkezetet (minőség-, mennyiség-, birtokos jelző), az értelmezőt, az alárendelő és a mellérendelő (halmazott) szintagmát.</p>	<p style="text-align: center;">NYELVI ISMERETEK</p>	<p>• A szófajok ismétlése: A 6. osztályban tanult nyelvtani tananyag ismétlése.</p> <p>• A MONDAT FOGALMA, FAJTÁI</p> <p>A mondatról tanultak ismétlése. A mondat fogalma, fajtái a kifejezett tartalom és a beszélő szándéka szerint. A kijelentő, a felkiáltó, a kérdő (kiegészítendő, eldöntendő), a felszólító és az óhajtó mondat. A mondatok logikai minősége. Az állító és a tagadó mondat. A mondatok osztályozása szerkezetük szerint. Az egyszerű és az összetett mondat.</p> <p>• A SZÓSZERKEZETEK</p> <p>A mondatrész és a szó szerkezet (szintagma) fogalma. A mondatrészek jelölése. A halmazott mondatrészek. A szó szerkezetek fajtái: a hozzárendelő (alany-állítmányi), az alárendelő és a mellérendelő szó szerkezet.</p>

<p>– Ábrázolni tudja az egyszerű mondat szerkezetét. Tudja egyeztetni az alanyt és az állítmányt (számbeli, személybeli és értelmi egyeztetés). Helyesen használja a mutató névmási kijelölő jelzős és a mennyiségjelzős szó szerkezeteket.</p> <p>– Érthető, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt. A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani.</p> <p>– Felismeri a magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságokat és különbségeket.</p>		<p>• AZ EGYSZERŰ MONDAT SZERKEZETE</p> <p><i>A mondat fő részei</i> Az állítmány és az alany. Az állítmány fogalma, fajtái (igei, névszói, névszói-igei állítmány), az állítmány szófaja. Az alany fogalma, fajtái (határozott, határozatlan, általános alany), a megszólítás a mondatban, az alany szófaja, kihagyása. Az alany és az állítmány egyeztetése (számbeli, személybeli és értelmi egyeztetés).</p> <p><i>A bővítmények</i> A tárgy, a határozó és a jelző. A tárgy fogalma, fajtái (jelölt, jelöletlen, határozott, határozatlan tárgy), kifejezőeszközei. A tárgyas szó szerkezet. A határozók fogalma és rendszere. A határozók leggyakoribb kifejezőeszközei: ragtalan névszó, ragos névszó, névutós névszó, határozószó. A határozós szó szerkezet. A határozók fajtái: helyhatározó, időhatározó, módhatározó, állapothatározó, eszközhatározó, társhatározó, okhatározó, célhatározó, részeshatározó, állandó határozó mint vonzat. Vonzattévesztés. A jelzők fogalma és fajtái. A jelzők kifejezőeszközei. A jelzős szó szerkezetek. A minőségjelző, kijelölő jelző, mennyiségjelző, birtokos jelző. Az értelmező.</p> <p><i>Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:</i> szófaj, mondat, mondatrész, alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző, szó szerkezet, halmozott mondatrész, ágrajz, helyesírás, nyelvhelyesség</p>
<p>– Felismeri, megnevezi és következetesen alkalmazza a helyesírási alapelveket, valamint a helyesírási szabályok többségét.</p> <p>– Tudja helyesen használni az írásjeleket, az összetett mondatok írásakor jól központosoz.</p> <p>– Megfigyeli, helyesen jelöli a hosszú és rövid hangokat a tőhangváltást mutató főnevek és igék esetében, a hangkapcsolatokat, helyesen írja a tulajdonneveket, a földrajzi nevek bonyolultabb esetét, az -i képzős mellékneveket; az igekötős igék, a -t végű igék, a toldalékos igék, a névutós szerkezetek, az alanyos, tárgyas, határozós és birtokos szó szerkezetek, összetételek, az értelmező, az ly-os szavak helyesírásában magabiztos.</p> <p>– Ismeri és alkalmazza a szótagolás és elválasztás, a betűrend, az egybeírás és a különírás szabályait.</p> <p>– Ismeri a magyar helyesírás szabályainak használati módját.</p> <p>– Alkalmazza a helyesírás-ellenőrző programot.</p> <p>– Felismeri és megnevezi a kommunikáció fajtáit, tényezőit és céljait.</p> <p>– Felismeri és megnevezi a nyomtatott és elektronikus média fajtáit.</p> <p>– Ismeri a korosztályának szánt fontosabb sajtótermékek fajtáit, formáit és szerkezeti jellemzőit.</p> <p>– Tájékozódik, információkat talál a különféle dokumentumtípusokban, korosztálynak szóló kézikönyvekben.</p> <p>– Képes nyelvilag kifejtett (explicit) és nem kifejtett (implicit) információkat kiszűrni a szövegből.</p> <p>– Képes az alapinformációk és eszmék összehasonlítására két vagy több rövid, egyszerű szövegben.</p> <p>– A rendelkezésére álló információkat értékeli, tárolja, rendszerezi.</p> <p>– Képes az interneten történő kommunikációra és interakcióra.</p> <p>– Felismeri és alkalmazza az állandósult szókapcsolatokat.</p> <p>– Képes olyan szövegeket létrehozni, amelyekben a téma, a kompozíció, a tartalom és a stílus megfelelnek a feladatnak, a szöveg rendeltetésének és a címzettnek (célközönségnek).</p> <p>– Egyszerű szerkezetű szóbeli vagy írásbeli szövegeket tud alkotni a leírás, az elbeszélés és a kifejtés eszközeit alkalmazva (és a célközönség összetételét szem előtt tartva).</p> <p>– Képes szöveget alkotni szóban vagy írásban, amelyben valamely irodalmi élményt írja le, vagy egy valós, hétköznapi, illetve képzeletbeli témát fejt ki, interjút készít valós vagy képzelt személyekkel.</p> <p>– Tud jellemzést, naplót, könyvismertetőt és más típusú szövegeket alkotni (pl. rövid önéletrajz, kérvény, meghívó).</p> <p>– Különböző céllal (pl. informálódás, tanulás, önfelkészítés, esztétikai élmény átélése, szórakozás) képes rövidebb, egyszerűbb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket (pl. egyszerű szakszövegeket, tudománypépszerűsítő ismeretterjesztő szövegeket stb.) olvasni és saját szavaival elmondani.</p> <p>– Meg tudja fogalmazni véleményét, értelmes és szabatos beszédre, helyes artikulációra törekszik, figyel a szöveg jó hangzására (beszédhangsúly, szórend, hanglejtés, beszédszünet).</p> <p>– Meg tudja különböztetni a nemzeti nyelv sztenderd változatát a regionális köznyelvtől és a nyelvjárástól.</p> <p>– Igényes nyelvhasználatra törekedve értelmes, nyelvtanilag helyes mondatokat alkot. Kódváltási képességéhez mérten a sztenderd nyelvváltozat – vagy legalább a regionális köznyelv – normájához igazodva nyilvános beszédhelyzetben (vita, hozzászólás) képes kifejteni gondolatait.</p> <p>– Ismeri és alkalmazza az írásbeli szövegalkotás követelményeit: az anyaggyűjtés módjait, a szerkesztést (vázlatkészítés), az általános szerkesztési elveket, a kidolgozást.</p> <p>– Írásban tudja a szöveget tagolni (cím, bekezdések) és makroszerkezeti egységekre osztani (bevezetés, tárgyalás, befejezés), illetve ezeket kreatív módon alkalmazni.</p> <p>– A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani.</p>	<p>NYELVKULTÚRA</p>	<p>• HELYESÍRÁS ÉS NYELVHELYESSÉG</p> <p>Az egyszerű mondat központosítása, az írásjelek (vessző, kettőspont, idézőjel, gondolatjel, kötőjel) használata, szerepének részletesebb megismerése, gyakoroltatása. Az igekötős igék helyesírása.</p> <p>A -t végű igékkel kapcsolatos nyelvhelyességi tudnivalók. Az igék toldalékolása során előforduló teljes hasonulás gyakorlása.</p> <p>A tulajdonnevek helyesírási szabályainak felelevenítése és alkalmazása.</p> <p>A tanult helyesírási szabályok alkalmazása a határozós szó szerkezetek körében; pl.: -ba, -be, -ban, -ben ragok használata; -val, -vel, -vá, -vé ragok használata.</p> <p>A földrajzi nevekből, intézmény- és személynevekből alkotott jelzők/melléknevek helyesírása.</p> <p>A sorszámmal kifejezett jelzők/melléknevek helyesírása.</p> <p>Az értelmező és a vesszőhasználat.</p> <p>A különírás és az egybeírás.</p> <p>Az ly-os szavak helyesírása.</p> <p>A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani, szóbeli szerkezetével (kontrasztív gyakorlatok). Információk gyűjtése, adatok elrendezése, lexikonhasználat. Helyesírási táblázatok, fűrtábrák, folyamatábrák készítése stb. Nyelvi tudatosság és nyelvi tervezés.</p> <p>• KOMMUNIKÁCIÓ</p> <p>A kommunikáció fogalma és fajtái. Az írásbeli és a szóbeli közlésmód. A kommunikáció tényezői. Kommunikációs célok. Alkalmazkodás a kommunikáció tényezőihez: cél, alkalom, partnerek, a köztük lévő viszony előre tervezett és spontán helyzetekben. A nonverbális kommunikáció.</p> <p>• KÖNYV-, KÖNYVTÁR- ÉS INTERNETISMERET</p> <p>Nyomtatott és elektronikus médiumok (újságok, televízió, rádió, világháló – honlapok, hírportálok, blogok, vlogok). A hír fogalma és jelentősége. Közösségi média. Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia), ismeretterjesztő forrásokban.</p> <p>A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei és hasonlóságai.</p> <p>A számítógépes szövegszerkesztés néhány szabálya. Digitális írástudás, e-nyelvhelyesség: az e-dokumentumok létrehozásához szükséges nyelvi és szedési szabályrendszerek együttese, elektronikus szövegek létrehozása (pl. beszámoló, könyvismertető, vázlatok, sajtó könyv, eseményre invitáló meghívók, listák, e-mail, egyszerűbb űrlapok kitöltése). Fórum, blogbejegyzés, komment írás.</p> <p>A helyesírást segítő kézikönyvek (helyesírási szabályzat, szótár, digitális szótárak stb.) és a helyesírási programok önálló használata.</p>

<p>– Tud levelet írni, s képes különféle űrlapokat és formanyomtatványokat kitölteni, amelyekkel a mindennapi életben találkozók. Ezek elektronikus és papír alapú változatait is elsajátítja.</p> <p>– Képes figyelemmel követni és megérteni a nyelvet, az irodalom vagy valamely egyéb művelődési terület tárgyköréből tartott előadásokat, s tud jegyzetet készíteni.</p> <p>– Meghatározott műfajokban témának, kommunikációs alkalomnak megfelelő kritikus, egyéni szemléletű, nyelvi-stilisztikai szempontból példás szövegeket, beszámolókat alkot.</p> <p>– Beszámolóját prezentációval/poszterrel teszi szemléletesebbé.</p> <p>– Valós vagy képzeletbeli tapasztalatokat, szereplőket, illetve eseményeket bemutató fogalmazást tud írni.</p>	<p>• SZÖVEGÉRTÉS, SZÖVEGALKOTÁS, SZÖVEGMONDÁS</p> <p>A szöveg fogalma. Szövegösszefüggés. A szöveg hangzása. Beszédhangsúly, szórend, hanglejtés, beszédszűnet. Mondatrészek, tartalmak kiemelése szórenddel, hangsúllyal. Kifejező olvasás, próza- és versmondás (legalább 3–4 memoritert számonkérése).</p> <p>Anyaggyűjtés, szerkesztés (vázlatkészítés), általános szerkesztési elvek, kidolgozás. Közlésfajták (elbeszélő, leíró közlésfajta, párbeszéd). Szövegfajták (vita, riport, interjú, napló, könyvismertető). Különböző típusú fogalmazások (elbeszélés, leírás, jellemzés, napló, interjú, könyvismertető, meghívó, önéletrajz, kérvény). Rövidebb szövegek tartalmának összefoglalása szem előtt tartva az esemény időrendjét és mozzanatait. A cselekvés, történés lefolyásának módjához kötődő igék, határozók gyűjtése, párhuzamos történetek írása. A nyelvi-stilisztikai kifejezőeszközök a leíró jellegű részletekben (versben és prózában egyaránt).</p> <p>Kreatív írásgyakorlatok: Kortárs írókkal, művészekkel, tudósokkal készült interjúk elemzése. Interjúk íratása. Önálló vázlatkészítés elolvasott irodalmi vagy ismeretterjesztő szövegről. Kérdések és írásbeli válaszok megfogalmazása az olvasmányok, filmek, színházi előadások, zeneművek alapján. A szövegek és képek párhuzamba állítása. A jegyzetelési technika kialakítása (kulcsszavas vázlat, tételmondatos vázlat, grafikus ábrázolt vázlat). Szóbeli elbeszélés a retorika elemeinek alkalmazásával: film, tévéadás, szabadon választott dinamikus jelenetek közlése. Vita. Az érvelés gyakorlása (személyes példán, mások tapasztalatán, oksági viszonyokon alapuló, a kritika és a humor eszközeit felhasználó érvelés). Az állandósult szókapcsolatok (szólások, közmondások, szállóigék) írásban és a beszédben. E-mail, SMS írása. Különböző nyomtatott és elektronikus űrlapok kitöltése.</p> <p>Nyolc házi írásbeli feladat a tanév folyamán és azok órán való elemzése, közös értékelése, elbírálása.</p> <p>Négy iskolai dolgozat – kettő félévente (az írásmű kidolgozása egy óra, elemzés és javítás két óra).</p> <p><i>Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:</i> beszédművelés, artikulált nyelvi magatartás, szóbeli és írásbeli szövegalkotás, szövegértés, szövegmondás, írás-készség, helyesírás, nyelvhelyesség, médiáismeret, kommunikáció.</p>
--	---

Kulcsfogalmak: beszédművelés, artikulált nyelvi magatartás, irodalomolvasás, szövegértés, szóbeli és írásbeli szövegalkotás, ismeretek az anyanyelvről, helyesírás, íráskészség, médiaismeret, kommunikáció

ÚTMUTATÓ A PROGRAM DIDAKTIKAI-METODIKAI MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ

I. A TANÍTÁS ÉS A TANULÁS TERVEZÉSE

A *Magyar nyelv és irodalom* tanításának és tanulásának hozzá kell járulnia az alkotói és a kutatói szellem kialakításához, valamint az elméleti tájékozódás gyakorlati alkalmazhatóságához. A tantárgy lehetővé teszi a tanulók anyanyelvi és identitástudatának fejlesztését, ismereteinek gyarapítását, funkcionális készségeik gazdagítását, mindezt pedig majd alkalmazni tudják a választott középiskolában és a mindennapi életben. A tanítási-tanulási folyamat során a hetedik osztályos tanulók kialakítják értékrendjüket, amely a nemzeti és a nemzetközi kulturális örökség megőrzéséhez szükséges, felkészülnek a többnyelvű és többkultúrájú társadalomban való életre, olyan általános és tantárgyközi kompetenciákra tesznek szert, amelyek hozzásegítik őket a pályaválasztáshoz, a későbbi állásinterjúkhoz, társas kapcsolataik kiterjesztéséhez és az élethosszig tartó tanulóshoz.

A tanulók tudásának, képességeinek, jártasságának és álláspontjainak minősége, illetve tartóssága nagymértékben függ a tanítási-tanulási folyamatban alkalmazott stratégiáktól, a választott módszerektől és eszközöktől. A megfelelő oktatási formák, módszerek, eljárások és eszközök kiválasztása elsősorban attól függ, hogy az oktatási folyamatban a magyartanárnak mely kimeneteket kell megvalósítania. A projekt módszer, a drámajátékok és a kiselőadások tudatos alkalmazása lehetővé teszi a tanulók önálló gondolkodásának és kreativitásának fejlesztését. A szövegértés és -alkotás, valamint a kortárs szemléletű irodalomtanítás központi helyet tölt be a hetedik osztályos magyartanításban.

A pedagógus igyekezzen szabadon kezelni a tantervet, olyan tanítási stratégiákat, módszereket, munkaformákat válasszon ki a nyelvtani és irodalmi tananyag tanításához, amelyekkel a szociális kompetenciát és együttműködési szokásokat, valamint a kritikai viszonyulásmódot is fejleszteti!

Oktatási módszerek: előadás, magyarázat, elbeszélés, a tanulók kiselőadásai, megbeszélés, vita, szemléltetés, munkáltató módszer, projekt-módszer, tanulási szerződés, kooperatív oktatási módszer, szimuláció, drámapedagógia és egyéb játékos módszerek, házi feladat, tanulmányi ki-rándulás.

Munkaformák: frontális munka, (differenciált) egyéni munka, párban folyó tanulás: páros munka (hasonló szinten levő tanulók oldanak meg közösen valamely feladatot) és tanulópár vagy tutorrendszerű tanulás (a különböző szinten levő tanulók közötti tanulmányi kapcsolat), csoportmunka.

A Magyar nyelv és irodalom oktatásában a hivatalosan jóváhagyott (akkreditált) tankönyvek és kézikönyvek használatosak, továbbá azok a könyvtári-információs és informatikai anyagok, amelyek a tanulók hatékony felkészítését szolgálják. Az oktatási folyamat célja, hogy a tanulók önállóan használják az ismeretszerzés különböző forrásait mind az iskolában, mind pedig életük más területein. A különböző nyomtatott és internetes források, információhordozók (kézikönyvek, szótárak, lexikonok, enciklopédiák, e-könyvek, internetes adatbázisok) használata az önálló ismeretszerzést és a tanulás képességét fejleszti. A könyvtárhasználat gyakorlatának (könyvtárhasználati órák, az iskolai könyvtár folyamatos használata, belépés a világhálón elérhető könyvtárakba, adatbázisokba) elmélyítésével lehetővé tesszük a diákok számára a segédeszközök magabiztos használatát.

A tantárgy oktatása és tanulása az erre a célra kialakított tanteremben, szertárban folyik, amelynek felszerelése összhangban áll a meghatározott követelményrendszerrel. Más tantermekben is tartható tanóra, ez a konkrét iskola körülményeitől függ (pl. osztályterem, iskolai könyvtár-médiatár, olvasóterem, audiovizuális terem, klubhelyiség, informatikaterem, ahol a közvetlen internet-hozzáférés megvalósulhat stb.). A nyílt oktatás (illetve ennek alapfeltétele, az adaptivitás) szintén hangsúlyozott szerepet kap a tanítási-tanulási folyamatban (pl. könyvtár, színház, múzeum, mozi, képtár, irodalmi kirándulás, a szakköri színhelyek változtatása stb.). A tanterv kidolgozása és megvalósítása során figyelembe kell vennünk a digitális világban megváltozott tanulási környezet tényezőit.

II. A TANÍTÁS ÉS A TANULÁS MEGVALÓSÍTÁSA

IRODALMI ISMERETEK

Az általános iskola hetedik osztályos tanterve hat irodalmi témakört tartalmaz, amely összhangban áll az előírt kimenetekkel és tudásszabványokkal, ugyanakkor befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítást irányoz elő. Ezek olyan témakörök, világértési modellek, összefüggések, szövevény-modellek, amelyekben az irodalmi szövegek összefüggésben állnak más művészetekkel, a populáris regiszterrel és egyéb interdiszciplináris utalásokkal. Az irodalmi anyag tehát feldolgozásra szánt szövegekből, kiegészítő szövegekből és kapcsolódási pontokból áll. Feldolgozásokhoz ötletként néhány projektfogalmat javasol a tanterv, a tanár szabadon döntheti el, hogy a felkínált szempontok közül, mely hálózati viszonyokat, lehetőségeket emel ki, ez lehetővé teszi számára, hogy a tanulók befogadási szintjét, érdeklődési körét és motiválhatóságát is figyelembe vegye. A tanár válassza ki, hogy egy-egy tematikus egység kötelező szövegeihez milyen kapcsolódási pontokat emelne ki a felkínáltak közül! Választhat a felsoroltakból, illetve aktuális szövegeket, filmeket, képzőművészeti alkotásokat stb. adhat hozzá az adott témakörhöz.

A tanterv kiegészítő részében szereplő szövegeket a tanár mind a nyelvtani tematikai egységek feldolgozásakor, mind pedig a nyelvkultúra tartalmainak feldolgozásakor felhasználhatja. Azokat a műveket, amelyeket nem fog feldolgozni, ajánlania kell a tanulóknak, hogy a szabadidejükben olvassák el.

Az új tanterv alapját a szépirodalmi és a nem szépirodalmi szövegek közötti különbség észrevétele képezi. A tanulónak képesnek kell lennie arra, hogy megkülönböztesse a szépirodalmi szöveg sajátosságait (konnotatív jelleg, poétikai műveletek, stílusesszók, ritmikusság stb.) a nem szépirodalmi szövegekben fellelhető denotatív és ismeretterjesztő jellegtől, valamint a tényeken és adatokon alapuló közlésmódtól. A korrelációt a kötelező és a választható művek megfelelő kombinálása teszi lehetővé. Szövegfeldolgozásakor az analitikus és a szintetikus eljárások egyaránt érvényesülnek. A kimenetekkel összhangban a tanulókat arra kell szoktatni, hogy a szépirodalmi műről szerzett benyomásaikat, véleményüket és ítéletüket részletesebben támasszák alá a szövegből vett tényekkel, ily módon képessé tesszük őket az önálló érvelésre, kutatómunkára és kritikai nézeteik kialakítására. Szövegértelmezéskor arra kell szoktatni a tanulókat, hogy a szépirodalmi műről szerzett benyomásaikat, véleményüket és ítéletüket részletesebben támasszák alá a szövegből vett tényekkel (főként explicit, és nem implicit információkkal).

A tanulók szövegértését, szókincsük gyarapodását az ajánlott olvasmányokkal még inkább fejlesztjük. A tanár szabadon választhat a felkínált házi olvasmányra szánt szövegekből, ezek az olvasási kedv felébresztését, az olvasás iránti igény felkeltését és fenntartását szolgálják. Az irodalomórák során a tanulók elsajátítják az irodalmi szövegértéshez szükséges műfajelméleti és stilisztikai alapfogalmakat, illetve a mai irodalomtudomány néhány elméleti vonatkozását. A tanítás hermeneutikai szituációt teremt, amely lehetővé teszi, hogy a tanulók a szöveg megértésére, többféle interpretációjára, valamint önmegértésre törekedjenek. A tanulási stratégiák közül részesítsük előnyben az RJR-modellt! A régi és újabb szövegek/módszerek révén tudatosul a tanulóknak, hogy az irodalom és a róla szóló beszéd folyamatosan változó jelentérendszer. Legyenek nyitottak a változó irodalomértékek, a szövegértelmezés új módszereinek befogadására, az intermedialis és interdiszciplináris távlatnyitásra! Az oktatási folyamatban hangsúlyozott szerepet kap a szövegalkotás (kreatív írásgyakorlatok) és a memoriter is.

Azok a szépirodalmi művek, amelyeket színpadra vagy képernyőre alkalmaztak, felhasználhatók összehasonlító értelmezésre és arra, hogy a tanuló megfigyelje, mi a különbség az olvasott szépirodalmi szöveg és a színházi/filmbeli adaptáció, illetve kifejezőmód között. A tanuló levonhatja következtetését a média sajátosságairól, valamint fejlesztheti másodlagos írásbeliségét. Fel kell hívunk a tanuló figyelmét az elolvasott szépirodalmi szövegekhez hasonló témájú filmekre, ezeket is bekapcsol(hat)juk az egyes tanítási egységek feldolgozásába.

A másodlagos írásbeliség egyes elemeit korreláció révén ismertetjük meg a tanulókkal. A gyermekajtó és gyermekenciklopédia ismerete ugyancsak bekerül a tantervbe. A gyermekajtó olvasásakor olyan szövegekre összpontosítunk, amelyek kapcsolódnak a feldolgozott tanítási egységekhez!

A tanárnak ismernie kell az általános iskola ötödik, hatodik és hetedik osztályában, más tantárgyak keretében tanított ismereteket, amelyek összefüggésben állnak a Magyar nyelv és irodalom tantárggyal. A magyartanár elsősorban a következő tantárgyakkal létesít korrelációt: történelem, képzőművészet, zenekultúra, hitoktatás és polgári nevelés.

Az irodalomtanítás legyen élményközpontú, a tanuló aktívan vegyen részt a szövegek értelmezésében, alakuljon ki valódi dialógus a szöveg és a befogadó között!

NYELVI ISMERETEK

Az általános iskola hetedik osztályos tanterve három nyelvtani témakört tartalmaz, és összhangban áll az előírt kimenetekkel és tudásszabványokkal. A tanterv új fogalmakat és korszerű nyelvészeti nézőpontokat von be a tanítási-tanulási folyamatba. A nyelvtani anyag célja a kompetencia alapú és kimenet-orientált nyelvtanítás. A nyelvtani ismeretek nagyobb részét a mondatban alkotja, egy-egy fejezet tárgyalja a kommunikáció, a szöveg, a helyesírás és a szövegalkotás tematikáját. A mondatrészek közül néhányval már az alsó osztályokban, illetve ötödik osztályban megismerkedtek a tanulók. A szövegfajtákat feldolgozó rész többnyire az olvasókönyvi szövegek feldolgozásához köthető. A nyelvi nevelés, a személyiségformálás szempontjából kiemelkedik a kommunikatív kompetencia fejlesztése, a szótárak és kézikönyvek (e-szótárak, e-kézikönyvek) tudatos alkalmazása, a helyesírási szabályzat és a helyesírás-ellenőrző programok használata. A tanárnak az a feladata, hogy olyan

gyakorlatokat, szerepjátékokat alkalmazzon, illetve olyan helyzeteket teremtsen, amelyek felkészítik a diákokat a társas-társadalmi érintkezésre, a megfelelő kódváltásra, segítik őt a gátlások legyőzésében, korrigálják kommunikációs szokásait és elmélyítik nonverbális kommunikációs eszköztáranak (tekintet, mimika, vokális kód, proxemika, gesztusok, kulturális szignálok stb.) alkalmazását. A hetedikes tanuló ismereteket szerez a másodlagos írásbeliség legfontosabb sajátosságairól, a digitális környezet nyelvi változásairól.

A nyelvtan oktatásában a tanterv alapvetően megköveteli, hogy a nyelvet mint rendszert mutassák be a tanulóknak és értelmezzék. Egyetlen nyelvi jelenséget sem kellene elszigetelten tanulmányozni, függetlenül a kontextustól, amelyben elnyeri funkcióját. A nyelvtanításban központi szerepet kapnak azok a gyakorlatok, amelyek a nyelvtanítást közelebb hozzák a hétköznapi kommunikációhoz. Ily módon tudatosodik a tanulóknak a beszédkultúra/a nyelvhasználat fontossága, amelynek elsajátítása a műveltség részeként elengedhetetlenül szükséges a mindennapi életben, és nem a tanterv része csupán.

NYELVKULTÚRA

A helyesírás megfelelő szabályainak kialakítása elsősorban a nyelvtani ismeretek elsajátításával áll kapcsolatban. A tantervben előtérbe kerül a mondatalkotáshoz kapcsolódó helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek magabiztos alkalmazása. Fontos feladat az egyszerű mondat központozása, az írásjelek (vessző, kettőspont, idézőjel, gondolatjel, kötőjel) használata, szerepének alaposabb megismerése, gyakoroltatása.

Igen fontos kompetencia – amely a szövegértés magasabb szintjeinek alapját képezi – az érvelés készsége. Tekintettel arra, hogy az érvelő gondolkodás fejlesztésének jelentős szerepe van az oktatásban, mivel pozitív hatással lehet az ismeretek elsajátítására, a nyelvkultúra oktatásának folyamán ellenőrizni kellene, milyen mértékben képesek a tanulók megérteni az érvelő szövegeket. Arra kell ösztönözni a tanulókat, hogy érvekkel alátámasztva indokolják meg a szépirodalmi műben található problémával összefüggő vagy más kérdés kapcsán felvállalt álláspontjukat. A különböző olvasási stratégiák alkalmazása összefügg az olvasott szövegek megértésével. Emiatt a nyelvkultúra oktatásában ösztönözni kell a tanulókat, hogy észrevegyék a különbségeket a különböző olvasástípusok között; hogy definiáljanak olyan szituációkat, amelyekben valamely konkrét olvasási stratégia alkalmazható; hogy ügyeljenek az olvasás tempójára, és törekedjenek az adott szövegből rövid idő alatt kiszűrhető információk megértésére.

A helyesírási gyakorlatok során a tanuló elsajátítja a helyesírási szabályokat, ellenőrizni is tudja ezeket, valamint igyekszik az észlelt hiányosságok kiküszöbölésére. A helyesírás tanításának módszerei a következők: tollbamondás, hibajavítás, helyesírási fogalmazás. A szabályok közül kiemeljük a vessző szerepét a mellérendelt mondatokban és az elektronikus üzenetek helyesírását.

A nyelvi gyakorlatok típusait a tanulók érdeklődésének függvényében vagy a tananyag kontextusában kell megválogatnunk.

A nyelvi ismeretek, irodalmi ismeretek és nyelvkultúra területe egységes tantárgyat képez, ezek a területek áthatják és kiegészítik egymást. Emiatt a javasolt óraszám csupán keretszám (a nyelvi ismeretek területéé 36, az irodalomé 72, a nyelvkultúráé pedig 36). A tanítási-tanulási folyamat körültekintő tervezésével el kell jutnunk mindhárom terület előirányzott kimeneteinek megvalósításához. A tanár a tanmenetben önállóan határozza meg az egyes tanítási egységek órászámait, figyelembe veszi a tanulók eddigi eredményeit és képességeit.

A tanév során a tanulók négy iskolai dolgozatot és nyolc házi írásbeli feladatot írnak, amelyeket az órán közösen elemeznek, értékelnek. Fél-évente legalább két memoriter feladást javasoljuk. A tehetséges tanulók számára lehetővé kell tenni a szakköri és emelt szintű foglalkozásokat, a versenyekre és pályázatokra való felkészítést.

III. A TANÍTÁSI-TANULÁSI FOLYAMAT ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

A szummatív értékelés megvalósításához írásbeli és szóbeli tudásfelmérő, feladatlap, iskolai dolgozat, esszé, teszt alkalmazható. A korszerű didaktika és módszertan megköveteli más értékelési módok, például a formatív értékelés alkalmazását is. Az ilyen jellegű értékelés információt nyújt a tanárnak és tanulóknak arról, hogy milyen kompetenciákat fejlesztett ki, illetve sajátított el, és melyeket kevésbé. A formatív értékelés révén a tanár (portfólió, feljegyzések, tanulói napló, visszajelzések, megbeszélések, kérdések, tanulói önértékelés, a társak értékelése, csoportmegbeszélések, példatárak alkalmazása, diagnosztikus teszt stb.) adatokat gyűjt a tanuló teljesítményéről. A szummatív osztályzatnak akkor van értelme, ha magában foglalja a tanuló minden teljesítményét.

A tervezés, megvalósítás, ellenőrzés és értékelés a tanári hivatás részét képezi. Fontos, hogy a tanuló teljesítményének figyelemmel kísérése mellett a tanár folyamatosan kövesse és értékelje a tanítási-tanulási folyamatot, valamint önértékelésre törekedjen. Az önértékelés a közoktatás minőségének javítását szolgálja.

РУМУНСКИ ЈЕЗИК

Denumirea disciplinei **Limba și literatura română**

Scopul **Scopul** învățării limbii și literaturii române este ca elevii să-și formeze deprinderea de folosire corectă a limbii române în diferite situații de comunicare, în vorbire și în scris; prin citirea și interpretarea operelor literare să-și dezvolte competențele de cititor care, pe lângă cunoștințele literare, cuprind și trăiri emoționale și dezvoltă fantezia, memoria, observarea, cercetarea; stimulează imaginația și sensibilitatea artistică, percepția estetică și gândirea critică, judecata morală și corelarea asociativă; prin diferite tipuri de citire să poată percepe opera și în interpretarea operei literare să sesizeze diferite niveluri și semnificații; să dobândească cunoștințe de bază despre locul, rolul și importanța limbii și literaturii în cultură, precum și despre competența mediatică; să dobândească și să dezvolte cunoștințe umaniste și să învețe cum să coreleze funcțional conținuturile din diferite domenii.

Clasa **A șaptea**

Fondul anual de ore **144 de ore**

FINALITĂȚI La sfârșitul clasei elevul va fi capabil:	DOMENIU/TEMĂ	CONȚINUTURI
<ul style="list-style-type: none"> – să folosească noțiunile literare abordate în clasele anterioare și să facă o corelație cu noile opere literare pe care le citește – să evidențieze valorile universale ale operei literare și să le lege de experiența proprie și de împrejurările în care trăiește – să citească cu înțelegere diferite tipuri de texte și le comentează, în funcție de vârstă; – să deosebească literatura populară de literatura cultă și caracteristicile genurilor literare și speciilor literare de bază – să deosebească caracteristicile de bază ale versului și strofei; rima împerecheată, încrucișată și îmbrățișată; versul cu rimă și versul liber; refrenul; – să interpreteze motivele (în funcție de convergență sau divergență) și imaginile poetice într-un anumit text liric; 	LITERATURA	Texte literare Lirica 1. Mihai Eminescu: <i>Sara pe deal și Dintre sute de catarge</i> 2. Vasile Alecsandri: <i>Miezul iernii și Zilele Babei</i> 3. George Coșbuc: <i>Colindătorii</i> 4. Rabindranath Tagore: <i>Călătorul</i> 5. Miroslav Antić: <i>Dacă pernele ar vorbi</i> 6. Desanka Maksimović: <i>Basm sângeros</i> 7. George Crețeanu: <i>Cântecul strănătății</i> 8. Tudor Arghezi: <i>Lumină lină</i> 9. Marin Sorescu: <i>Foaie verde</i> 10. Felicia Marina Munteanu: <i>Dragostea vine și bate la poartă</i>

- să localizeze operele literare din programa școlară obligatorie;
- să diferențieze etapele unei acțiuni dramatice;
- să facă deosebirea dintre autorul unui text literar-artistic și povestitor, personaj dramatic sau eul liric;
- să deosebească diferite forme de narațiune;
- să identifice mijloacele de exprimare stilistic-lingvistice și să înțeleagă funcția lor;
- să analizeze stratul ideatic al operei literare folosind textul pentru argumentare;
- să observe diferențele în caracterizarea personajelor pe baza trăsăturilor fizice, de limbaj, psihologice, sociale și etice;
- să deosebească tonul umoristic, ironic și satiric într-o operă literară;
- să aprecieze critic sensul textului literar și să argumenteze propria atitudine prin exemple din text;
- să pună în corelație semnificația proverbelor și zicătorilor cu stratul ideatic al textului ;
- să recunoască valorile naționale și să cultive patrimoniul cultural-istoric;
- să analizeze aspectele egalității de gen cu privire la personajele dintr-un text literar-artistic;
- să recomande o operă literară oferind argumentări scurte;
- să compare o operă literară și un film, o piesă de teatru sau un text dramatic realizat pe aceleași motive;
- să diferențieze modurile verbale personale și impersonale și să le folosească în conformitate cu normele gramaticale;
- să determine părțile de vorbire neflexibile în situații tipice;
- să observe părți ale sintagmei nominale;
- să exprime părți de propoziție printr-un cuvânt, printr-o construcție casuală, printr-o sintagmă și printr-o propoziție;
- să deosebească subiectul gramatical de subiectul logic;
- să recunoască felurile de raporturi de coordonare între părțile de propoziție și propozițiile coordonatoare;
- să identifice felurile de propoziții subordonatoare;
- să aplice consecvent normele ortografice;
- să aplice regulile ortoepice;
- să vorbească pe tema dată respectând normele limbii literare;
- să deosebească stilul literar-artistic de stilul publicistic;
- să alcătuiască un text scris coerent, în conformitate cu tema dată de tip narativ și descriptiv;
- să scrie un text mai simplu de argumentare bazându-se pe fapte;
- să folosească descrierea tehnică și sugestivă în exprimare;
- să recunoască citatele și notițele de subsol și să înțeleagă rolul lor;
- să găsească informațiile necesare într-un text nelinear;
- să scrie un mesaj electronic (e-mail, SMS) respectând normele ortografice;
- să aplice diferite strategii de citire (informativă, expresivă, exploratoare etc.);
- să alcătuiască un text de tip reportaj (bazat pe experiență, sau pe ficțiune).

11. *Nașterea Domnului (culegere din cântecul poporului)* de Ovid Densusianu
12. Creații populare, anecdote, proverbe, ghicitori

EPICA

1. Basmul popular (una la alegere): *Busuioac și siminică / Cuvântul ursitoarelor / Pipăruș Petru și Florea-Înflorit*
2. Balada populară: *Mănăstirea Argeșului și Zidirea cetății Skadar*
3. George Coșbuc: *Pașa Hassan(balada cultă)*
4. Octavian Goga: *Vinerea Patimilor*
5. Gheorghe Brăescu: *Un scos din pepeni*
6. Constantin Chiriță: *Cireșarii (fragment)*
7. Alphonse Daudet: *Piciul*
8. Ion Creangă: *Ion Roată și Cuza Vodă*
10. I.L.Caragiale: *Un pedagog de școală nouă*
11. Mihail Sadoveanu: *Nada Florilor (fragment din capitoul III)*
13. Mihai Eminescu: *Împărat și proletar*

DRAMATURGIA

1. Ion Luca Caragiale: *Conul Leonida față cu reacțiunea* (fragment)
2. Jovan Sterija Popović: *Tigva fandosită* (fragment)
3. Lucian Blaga: *Meșterul Manole (fragment)*

TEXTE DE POPULARIZARE A ȘTIINȚEI ȘI TEXTE INFORMAȚIONALE

Opere obligatorii

1. *Din monografia unei localități*
2. Mircea Măran: *Călători români în Serbia* (fragment)
3. *Foaie verde lămâiță și Foaie verde spic de grâu* - selecție din literatura populară din Voivodina

O operă la alegere

1. Texte artistice și popular-științifice despre frumusețile naturii și monumente cultural-istorice din ținutul natal
2. Selecție din enciclopediile și revistele pentru copii (*Tinerețea*)

LECTURĂ ȘCOLARĂ

1. Ion Creangă: *Amintiri din copilărie*
2. Ioan Slavici: *Moara cu noroc*
3. Miroslav Antić: *Șuviță blondă*
4. Antoine de Saint-Exupery: *Micul Prinț*
5. Jovan Sterija Popović: *Tigva fandosită*
6. Ion Luca Caragiale: *Nuvele și povestiri (Două loturi)*

LECTURĂ ȘCOLARĂ SUPLEMENTARĂ

(se vor alege trei opere)

1. Mihail Drumeș: *Elevul Dima dintr-a șaptea*
2. Alexandre Dumas: *Cei trei muschetari*
3. Mihai Eminescu: *Călin file din poveste*
4. George Coșbuc: *Poezii* și George Topârceanu: *Poezii*
5. Branislav Nušić: *un individ suspect*
6. Mihail Sadoveanu: *Hanul Ancuței*
7. Ioan Slavici: *Budulea Taichii, Popa Tanda*

NOȚIUNI DE TEORIE LITERARĂ

Refrenul. Cezura.

Versul tradițional și versul liber.

Poeziile lirice și epice culte: poezia reflexivă.

Mijloace stilistice de exprimare: figurile de stil - metafora, alegoria, gradația, antiteza, repetiția fonetică (asonanța și aliterația).

Funcția motivului în compoziția poeziei lirice.

Poemul.

Povestirea și subiectul.

Motivul static și dinamic.

Compoziția. Episodul.

Ideile dintr-o operă literară. Umorele, ironia și satira.

Felurile de caracterizare al personajelor literare.

Monologul interior. Narațiunea cronologică și restrospectivă.

Jurnalul. Note de călătorie. Autobiografia. Povestea legendară.

Legende despre unele așezări geografice, ființe, sau lucruri.

Aforismele.

Proverbe, zicători; ghicitori.

Acțiunea dramatică; etapele acțiunii dramatice: expozițiunea, intriga, desfășurarea acțiunii, punctul culminant, deznodământul. Situația dramatică. Drama propriu-zisă.

	LIMBA	Gramatica	Formarea și semnificația modurilor și timpurilor verbelor. Clasificarea modurilor și timpurilor verbului (modurile personale și nepersonale). Verbe impersonale. Diateza- activă, pasivă, reflexivă. Părțile de vorbire neflexibile: adverbul, prepoziția, conjuncția, interjecția. Noțiunea de sintagmă (elementul principal și elementele secundare); Subiectul logic. Predicatul verbal și nominal. Părțile de propoziție: cuvântul, grupul de cuvinte, sintagma. Sintaxa frazei. Modalitățile de imbinare a propozițiilor în fraze. Raportul de coordonare și subordonare în propoziție și în frază. Conjuncțiile coordonatoare pentru propozițiile copulative, disjunctive, adversative și conclusive. Propozițiile după scopul comunicării: enunțiative, interogative, exclamative. Propoziția principală. Propoziția secundară. Propozițiile în raport de subordonare: subiectivele, predicativele, atributivele, completivele directe, indirecte, circumstanțiale de mod, timp, loc, cauză, scop și de agent.
		Ortografia	Regulile de scriere corectă a formelor verbale însușite Semnele de punctuație: virgula, punctul, semnul întrebării, semnul exclamării și regulile de folosire a lor în sintaxa propoziției și a frazei. Scrierea corectă a abrevierilor.
		Ortoepia	Intonația corectă în citirea și interpretarea unui text liric, epic sau dramatic. Accentuarea corectă a cuvintelor.
	CULTURA EXPRIMĂRII		Texte literare și de alte feluri în funcția avansării culturii exprimării. Texte literar-artistice și publicistice. Compuneri orale și scrise cu parametri dați (număr limitat de cuvinte, lexică stabilită, anumite modele gramaticale etc.). Text bazat pe argumente. Descrieri tehnice și sugestive. Reportajul. Citatele și notițele de subsol din diferite texte literare și nonliterare. Texte nelinare: tabele, legende, grafice, scheme și altele. Exerciții orale: interpretativ-artistice (citire expresivă, recitare); exerciții de argumentare (dispute). Exerciții ortografice: dictat, corectarea greșelilor ortografice din text; folosirea virgulei în fraze; formele verbale; mesaje electronice. Exerciții lingvistice: completarea textelor cu diferite forme ale părților de vorbire flexibile; completarea textelor cu părți de vorbire neflexibile; marcarea propozițiilor comunicative în text. Exerciții lexical-semantic: exprimarea noțiunilor cu ajutorul diferitor unități sintactice (cuvânt, sintagmă, propoziție); extinderea propozițiilor cu atribute și alte părți de propoziție. Lucrări scrise și teme pentru acasă și analiza lor la oră. Patru lucrări scrise – câte două în fiecare semestru.

Cuvinte-cheie ale conținutului: literatura, limba, cultura exprimării.

Unele conținuturi didactice pe care profesorul consideră că nu poate să le realizeze la ore în cursul anului școlar nu poate să le realizeze la orele regulate, poate să le planifice pentru abordarea la orele de învățare pe proiect, ambientale sau la orele suplimentare sau în cadrul secțiilor.

ÎNDRUMĂRI PENTRU REALIZAREA DIDACTICO-METODICĂ A PROGRAMEI

Programa de predare și învățare a Limbii și literaturii române cuprinde trei domenii: Literatura, Limba și Cultura exprimării. Repartizarea recomandată a orelor pe domenii tematice este următoarea: Literatura – 54 de ore, Limba - 52 de ore și Cultura exprimării – 38 de ore. Fondul total de ore, la nivel anual, este de 144 de ore. Toate cele trei domenii ale programei de predare și învățare se întrepătrund și nu pot fi studiate izolat, fără corelația cu celelalte domenii.

Programa de predare și învățare a Limbii și literaturii române se bazează pe finalități, respectiv pe procesul de învățare și realizările elevilor. Finalitățile reprezintă descrierea cunoștințelor, abilităților, atitudinilor și valorilor integrate pe care elevul le obține, le extinde și aprofundează în cele trei domenii ale acestei discipline.

I. PLANIFICAREA PREDĂRII ȘI ÎNVĂȚĂRII

Programa școlară orientată pe finalități oferă profesorului o libertate mai mare în crearea și proiectarea predării și învățării. Profesorul are rolul de a adapta modalitățile de realizare a predării și învățării la necesitățile specifice ale elevilor dintr-o clasă, luând în considerare: componența clasei și caracteristicile elevilor; manualele și alte materiale didactice care vor fi utilizate; condițiile tehnice, mijloacele didactice și mediile de care dispune școala; resursele, posibilitățile și necesitățile comunității locale în care școala funcționează. Pornind de la finalitățile și conținuturile date, profesorul crează planul anual, respectiv global de muncă din care va dezvolta mai târziu planurile operaționale. Finalitățile definite pe domenii facilitează profesorului operaționalizarea în continuare a finalităților concrete la nivel de unități metodice. De la el se așteaptă ca să conformeze fiecare unitate metodică, în faza planificării și scrierii planului de lecție cu finalitățile învățării. Cu prilejul planificării, ar trebui, de asemenea, avut în vedere că unele finalități se pot realiza mai ușor și mai rapid, dar pentru cele mai multe finalități (mai ales pentru domeniul Literatura) este

nevoie de mai mult timp, de o serie de activități diferite și de lucru pe texte variate. Finalitățile recomandate nu sunt diferențiate în funcție de nivelurile de realizare ale elevilor. Ele reprezintă părți obligatorii ale descrierii standardelor și pot fi fragmentate sau extinse, în funcție de posibilitățile individuale ale elevilor și de alte necesități didactice.

În faza planificării predării și învățării este foarte important să se aibă în vedere faptul că manualul este instrumentul de predare și că aceasta nu precizează conținuturile disciplinei. De aceea, conținuturile oferite în manual trebuie acceptate selectiv și în funcție de finalitățile care ar trebui realizate. Pe lângă faptul că elevii trebuie îndrumați să folosească manualele, ca una dintre sursele de învățare, profesorul trebuie să-i îndrume pe elevi să folosească și alte surse de învățare.

II. REALIZAREA PREDĂRII ȘI ÎNVĂȚĂRII

LITERATURA

Programa pentru domeniul Literatura se bazează pe texte literare. Textele sunt clasificate pe genuri literare – liric, epic și dramatic și pe o serie de texte nonliterare, științifico-artistice și informaționale. Selecția textelor va fi bazată în cea mai mare măsură pe principiul adaptării la vârsta elevilor.

Pe lângă textele care trebuie abordate la oră este dată și o listă de lectură școlară. Scopul abordării textelor literare din lectura școlară este formarea, dezvoltarea și cultivarea deprinderilor de citire ale elevilor. Elevii pot în timpul vacanței să citească operele mai vaste, ceea ce contribuie la continuitatea deprinderii de citire.

Pe lângă operele obligatorii care trebuie abordate, este adăugată și o listă cu texte suplimentare, care permit profesorului o creativitate mai mare în atingerea finalităților.

Corpusul dominant de texte ale scriitorilor consacrați prin care se influențează asupra formării gustului estetic al elevilor, edifică și îmbogățește conștiința despre natura literaturii naționale (și valorile literaturii clasice universale), dar și despre cultura și identitatea națională. Scopul introducerii operelor literare contemporane, care nu au devenit încă parte din canon, este stabilirea unei corelații între tematica și motivele prezentate în aceste opere și temele și motivele din operele literare prevăzute prin Programă și prin astfel de exemple să se arate că și scriitorii contemporani reflectă asupra tradiției populare epice sau a altor teme - prietenia, etica, dezvoltarea imaginației și empatiei, prin care se va îmbogăți experiența de citire pe verticală a elevilor și se va moderniza procesul de predare. Prin abordarea unui număr de opere literare ale scriitorilor contemporani, elevii vor avea ocazia să compare poetica acelor opere cu valoarea literaturii canonice.

Textele alese vor permite aplicarea abordării comparative a creațiilor literare însușite, cu o posibilitate largă de alegere a diferitor niveluri de analiză: interpretare, prezentare sau comentare. Diferențele în valoarea totală artistică și informativă a textelor influențează asupra soluțiilor metodice adecvate (adaptarea titlului la tipul de text, interpretarea variată a textului în funcție de complexitatea structurii sale, corelarea și gruparea lor cu conținuturile corespunzătoare din alte domenii - gramatică, ortografie și cultura exprimării etc.).

Textele din partea suplimentară a Programei trebuie să servească profesorului și la predarea unităților metodice din gramatică, precum și la predarea și consolidarea conținutului din cultura exprimării. Profesorul trebuie să recomande elevilor să citească în timpul lor liber operele pe care nu le-a abordat la ore.

Noua programă este bazată pe observarea naturii și rolului operelor literare și sesizarea diferențelor dintre textele literare și nonliterare, respectiv a corelației mai mari dintre ele. Elevii trebuie să fie capabili să distingă caracteristicile textului literar (conotație, procedee literare, imagini, ritmuri etc.) în raport cu denotativitatea, natura informativă și narațiunea bazată pe fapte și date precise oferite în diverse forme de texte nonliterare. Corelația este asigurată prin combinarea adecvată a textelor obligatorii și opționale.

Același text poate fi corelat cu alte texte în moduri diferite, în funcție de diferite motive sau tonul narativ, în contextul predării pe proiecte, care se bazează pe finalități, nu pe conținuturile de învățare.

Textele obligatorii, literare, științifico-artistice și informative, precum și conținuturile lecturii școlare obligatorii, ca și exemplele din textele suplimentare pot fi legate tematic atunci cu prilejul întocmirii planului anual și apoi la întocmirea planurilor operaționale lunare. Pe lângă aceasta, este necesar să se stabilească o distribuție echilibrată a unităților metodice legate de toate subcategoriile disciplinei școlare, să se coreleze în mod funcțional conținuturile din limbă și literatură (oriunde este posibil) și să lase ore suficiente pentru consolidarea și sistematizarea materiei.

Din lista de texte suplimentare profesorul alege acele opere care vor alcătui cu textele obligatorii o unitate motiv-tematică. Profesorul poate grupa și lega după asemănare operele din partea obligatorie a Programei și lectura suplimentară, în diverse moduri. Exemplele posibile de corelație funcțională a unităților de învățământ pot fi următoarele (dar în niciun caz unicele).

Eroi/luptători: Desanka Maksimović: *Basm sângerous*; Ion Creangă: *Ion Roată și Cuza Vodă*; Mihai Eminescu: *Împărat și proletar*; George Coșbuc: *Pașa Hassan (balada cultă)*.

Eroine (personaje feminine în diferite perioade): Balada populară: *Mănăstirea Argeșului și Zidirea cetății Skadar*; Jovan Sterija Popović: *Tigva fandosită*.

Soarta dascălilor și a elevilor – чувара језика и културе: Alphonse Daudet: *Piciul*; Constantin Chiriță: *Cireșarii*; L. Caragiale: *Un pedagog de școală nouă*. Ioan Slavici: *Budulea Taichii, Popa Tanda*.

Perioada de adolescență în diferite culturi: Felicia Marina Munteanu: *Dragostea vine și bate la poartă*; Miroslav Antić: *Dacă pernele ar vorbi*; Ion Creangă: *Amintiri din copilărie*; Mihail Drumeș: *Elevul Dima dintr-a șaptea*; Rabindranath Tagore: *Călătorul*; Miroslav Antić: *Șuviță blondă*; Antoine de Saint-Exupery: *Micul Prinț*.

Copilul și familia: George Coșbuc: *Colindătorii*; Ion Creangă: *Amintiri din copilărie*; Mihail Drumeș: *Elevul Dima dintr-a șaptea*; Alphonse Daudet: *Piciul*; Constantin Chiriță: *Cireșarii (fragment)*.

Descrierea în diferite perioade: Mihai Eminescu: *Sara pe deal /Miezul iernii*; Mihail Sadoveanu: *Nada Florilor (fragment din capitolul III)*; Ioan Slavici: *Moara cu noroc*; Branislav Nušić: *Un individ suspect*.

Umorul, ironia și satira; Creații populare, anecdote, proverbe, ghicitori. I.L. Caragiale: *Un pedagog de școală nouă*; Gheorghe Brăescu: *Un scos din pepeni*; Ion Luca Caragiale: *Conul Leonida față cu reacțiunea*; Jovan Sterija Popović: *Tigva fandosită*; Ion Luca Caragiale: *Nuvele și povestiri (Două loturi)*.

Operele literare ecranizate sau jucate pe scenă pot servi pentru analiza comparativă și observarea diferențelor dintre creațiile literare și film/piesă de teatru (adaptări sau alte schimbări de conținut) în redarea firului narativ și expresiilor, ca de exemplu în operele autorilor: Constantin Chiriță: *Cireșarii*; Ioan Slavici: *Moara cu noroc*; Ion Luca Caragiale: *Două loturi* Ion Creangă: *Amintiri din copilărie*, sau piesele de teatru ale lui Ion Luca Caragiale: *Conul Leonida față cu reacțiunea*; Jovan Sterija Popović: *Tigva fandosită*; Branislav Nušić: *Un individ suspect* oferind elevilor posibilitatea de a ajunge la o concluzie cu privire la natura celor două medii și de a-și dezvolta exprimarea mediatică. Elevilor li se pot sugera și

alte filme cu tematică similară textelor literare citite prin care vor lega în mod suplimentar unitatea motiv-tematică. Prin analiza paralelă a filmului și operei literare, elevii trebuie să înțeleagă că filmul este o realizare artistică independentă și nu o repovestire a cărții, iar cartea este doar model pentru realizarea unei opere artistice noi și originale.

Orele prevăzute în subdomeniul Cultura exprimării sunt într-o oarecare măsură egale cu orele de consolidare a conținutului din subdomeniul Literatura, ceea ce contribuie la corelarea funcțională a materiei didactice.

Despre unele elemente ale competenței mediatică, elevii trebuie de asemenea, să fie informați prin intermediul corelației: noțiunea de revistă sau enciclopedie pentru copii trebuie însoțită pe un text concret dintr-o revistă / enciclopedie la alegere (conținutul textului trebuie să corespundă celor din lista de texte obligatorii).

Pe lângă corelația dintre texte, este necesar ca profesorul să stabilească o corelație verticală. Profesorul trebuie să cunoască în prealabil conținuturile Limbii și literaturii române din clasele anterioare, pentru a stabili principiile gradualității și sistematicității.

Profesorul trebuie să cunoască conținutul programei la alte discipline școlare care se învață în clasele a cincea, a șasea și a șaptea, care sunt în corelație cu disciplina școlară Limba și literatura română. O corelație orizontală profesorul o poate stabili în primul rând cu materia de istorie, cultură plastică, cultura muzicală, religie, educația civică și limba sârbă ca limbă nematernă.

Elevii trebuie să înțeleagă natura fictivă a operei literare și autonomia ei (adică să facă distincția dintre eul liric și poet, narator și scriitor), precum și faptul că opera literară modelează o imagine posibilă a realității. În clasa a șaptea sunt introduse câteva genuri non-fictive: jurnalul, notele de călătorii și autobiografia, astfel încât elevii trebuie să înțeleagă că și în textele literare bazate pe experiența reală se aplică procedeele literare.

Cu ocazia analizei textului se va aplica într-o măsură mai mare unitatea dintre procedeele analitice și sintetice și impresii. În conformitate cu finalitățile, elevii trebuie obișnuiți ca impresiile, atitudinile și gândurile proprii cu privire la opera literară să le argumenteze prin exemple din text și astfel să li se dezvolte capacitatea de exprimare independentă, activitate de explorare și luare a unui punct de vedere critic.

Analiza operelor literare ar trebui să fie întrețesută de rezolvarea problemelor care sunt stimulate de text și trăirile artistice. Multe texte, în special fragmente din opere în timp, necesită o localizare adecvată, deseori multiplă. Amplasarea textului într-un cadru temporal, spațial și socio-istoric și informarea cu privire la conținuturile importante care preced fragmentului – reprezintă condiții fără de care deseori textul nu poate fi trăit intens și înțeles corect.

În interpretarea textului elevii trebuie să se obișnuiască ca să argumenteze impresiile, atitudinile și reflexiile asupra textului literar cu fapte din text (care conțin informații explicite și implicite) și astfel să li se dezvolte capacitatea de exprimare independentă, activități de explorare și edificare a atitudinii critice, respectând în același timp exprimarea opiniilor diferite cu privire la text și atitudinea individuală în înțelegerea semnificației textului literar. La această vârstă elevii trebuie să fie stimulați să actualizeze lumea operelor literare, adică să stabilească o corelație cu propria experiență și reflecțiile lor asupra lumii în care trăiesc (în mod aparte la poeziile de reflexie și operele satirice).

În interpretarea didactică a operei literar-artistice, factorii unificatori și de sinteză pot fi: experiențele artistice, unitățile textuale, elementele structurale importante (temă, motive, imaginea poetică, povestirea, adică subiectul, personajele literare, sensul și semnificația textului, procedeele motivaționale, compoziția) formele narative, procedeele stilistic-lingvistice și probleme literare (literar-artistice).

Elevii vor însuși noțiunile de teorie literară cu ocazia abordării textelor corespunzătoare și utilizând experiența anterioară cu privire la lectură. Programul nu conține toate noțiunile și speciile operelor literare destinate însușirii în clasele anterioare, dar este de așteptat ca profesorul să se bazeze cunoștințele anterioare ale elevilor să le actualizeze, să le aprofundeze prin exemple, în conformitate cu vârsta elevilor. Recapitularea și conectarea noțiunilor literare abordate în clasele anterioare cu operele noi, care se abordează în această clasă este obligatorie. În ceea ce privește înțelegerea operelor literare lirice, la cunoștințele existente despre felurile de versuri, strofe și rime se adaugă noțiunea de cenzură, observarea diferențelor dintre versul tradițional și liber, și poeme în versuri și proză. Se recapitulează și extind cunoștințele despre poezia de glorie, se aprofundează sensul motivelor sociale în poeziile sau povestirile propuse, se însușesc specii noi de poezii lirice (reflexivă). Cunoștințele despre figurile de stil se completează cu contrastul, hiperbola, metafora, alegoria, antiteza, asonanța și aliterația.

Cunoștințele obținute în prealabil despre opera epică (noțiunile de motiv, diferența dintre poveste și subiect), despre compoziție și formele de narațiune se ridică la un nivel puțin mai complex și mai aprofundat (se introduc noțiunile de motive statice și dinamice, episod, monologul interior, diferențierea narațiunii cronologice și retrospective). Cunoștințele din epica populară se extind prin introducerea legendei și a tradițiilor cultural-istorice și etiologice (care nu trebuie să fie numită terminologic, ci doar descriptiv menționată în programă).

În clasele anterioare elevul a fost stimulat să observe latura comicului și umorului în exemplele de lectură, precum și să se facă distincția între tonul umoristic sau optimist, ditirambic și elegiac în recitare/narațiune/acțiunea dramatică.

Aceste abilități trebuie să fie aprofundate prin observarea diferențelor dintre tonul umoristic, ironic și satiric în recitarea / interpretarea și conformarea tonului de bază al recitării / narațiunii cu stratul ideatic al textului. De asemenea, după însușirea noțiunii de motivație, elevii trebuie să-și dezvolte capacitatea de a distinge motivația realistă și supranaturală (și diferitele sale aspecte: motivații miraculoase în basmele populare, și operele fantastice și științifico-fantastice din literatura artistică) pe exemple selectate din textele literare.

Mijloacele expresive lingvistic-stilice se percep din aspectul trăirii artistice a operelor literare; pornind mai întâi de la impresiile artistice și sugestiile estetice pe care le lasă, iar apoi va fi explorată condiționarea lingvistico-stilistică. În cursul abordării operei literare, precum și în exercițiile orale și scrise, se va insista ca elevii să poată să creeze diferite tipuri de caracterizări ale personajelor: să dezvăluie cât mai multe trăsături, sentimente și stări psihice ale personajelor literare (în funcție de trăsăturile fizice, de limbaj, psihologice, sociale și etice), să-și exprime opiniile despre acțiunilor acestora și să încerce să le observe din perspective diferite.

Finalitățile legate de domeniul literaturii se bazează pe citire. Prin citirea și interpretarea operelor literare elevul dezvoltă competențe de citire care implică nu numai accesul explorator și dobândirea cunoștințelor despre literatură, ci și stimularea și dezvoltarea trăirilor emoționale și fantastice, a imaginației, a percepției estetice, a puterilor asociative bogate, a sensibilității artistice, a gândirii critice și a formării judecății morale. Diferitele forme de citire reprezintă condiția de bază pentru ca elevii să dobândească cunoștințe și să continue să fie introduși cu succes în lumea operelor literare. Pe lângă citirea emoțională elevii trebuie direcționați spre lectură exploratorie (citirea după exerciții exploratorii, citirea din diferite perspective etc.) și să li se dezvolte capacitatea de exprimare a propriei experiențe a operei literare, să sesizeze elementele din care este alcătuită opera și să înțeleagă rolul lor în edificarea operei.

Numărul crescut de lectură suplimentară oferă posibilitatea abordării anumitor conținuturi propuse (opere literare) la orele suplimentare.

Se recomandă ca elevii din clasă să utilizeze un supliment electronic la manual, pe măsura posibilităților.

LIMBA

În predarea limbii, elevii sunt pregătiți pentru comunicarea orală și scrisă în limba română literară. De aceea cerințele în această programă nu au ca scop doar însușirea normelor de limbă și a celor gramaticale, ci și înțelegerea funcțiilor lor și aplicarea corectă în exprimare orală și scrisă.

În cazul în care conținutul programei prevede unități didactice pe care elevii deja le-au însușit în clasele precedente, se subînțelege că va fi verificat nivelul de însușire și capacitatea de aplicare a materiei învățate anterior, iar recapitularea și exersarea pe exemple noi va fi realizată în-

inte de abordarea noilor conținuturi. Prin aceasta se asigură o continuitate în activitate și o muncă sistematică în corelarea dintre materia nouă și cunoștințele existente.

Gramatica

Cerințele de bază ale programei în predarea gramaticii este ca limba să fie prezentată și interpretată elevilor ca un sistem. Niciun fenomen lingvistic nu ar trebui să fie studiat în mod izolat, în afara contextului în care își realizează funcția (în orice situație potrivită cunoștințele de gramatică pot fi puse în funcția interpretării textului artistic și științifico-literar). Una dintre procedeele extrem de funcționale în predarea gramaticii sunt exercițiile care se bazează pe utilizarea exemplelor din practica nemijlocită a vorbirii, fapt care apropie materia din gramatică de necesitățile vieții în care limba este aplicată ca o activitatea umană generală. În felul acesta la elev se dezvoltă conștiința despre importanța culturii vorbirii, care este necesară pentru viața de zi cu zi ca parte a culturii generale, nu numai ca parte a programei de predare și învățare.

Predarea morfologiei implică completarea cunoștințelor despre formarea unor moduri și timpuri verbale, a verbelor impersonale și a diatezelor. Este necesară corelația conținuturilor noi cu materia abordată în clasele precedente și prin recapitularea tuturor formelor verbale abordate să se facă sinteza și clasificarea verbelor după moduri și timpuri.

Trebuie acordată atenție modurilor nepersonale, sau nepredicative în analiza sintactică, dar trebuie ținut cont și de ortografia verbelor la gerunziu la diateza reflexivă, precum și la condițional-optativ și indicativ, perfect compus, împreună cu pronumele personal. Trebuie exercitate și formele verbale la diateza pasivă și complementul de agent. Părțile de vorbire trebuie sistematizate și aplicate în analiza sintactică (analiza morfo-sintactică).

Învățarea sintaxei subînțelege introducerea noțiunii de propoziție și frază și a identificării elementului principal și secundar al acesteia. Pe exemple clare și precise, elevii disting elementul principal de cele secundare prin exerciții, identificând și felurile propozițiilor. Este important să se indice care părți de vorbire pot apărea ca atribut. În clasele precedente a fost abordat subiectul gramatical, iar acum este introdusă noțiunea de subiect logic. Este necesară corelarea cu materia abordată anterior și în exemple să se arate diferența dintre subiectul logic și gramatical. Noile conținuturi din sintaxă pot fi sistematizate și exprimate prin părți de vorbire simple, construcții morfologice sub formă de locuțiuni, sintagme și propoziții. Trebuie să fie făcută distincția dintre sintagmă și o construcție morfologică în formă de locuțiune. Se introduce noțiunea de propoziții după scopul comunicării, iar în cadrul propozițiilor coordonate, vor fi abordate propozițiile copulative, disjunctive, adversative și conclusive.

Se menționează de asemenea și raportul dintre propoziții la nivel comunicativ diferit, în care una este principală iar celelalte sunt subordonate acesteia și se explică noțiunea de subordonare a propozițiilor în frază. În cadrul relațiilor de subordonare se vor aborda propozițiile subiective, predicative, atributive, complementive directe, indirecte, circumstanțiale de timp, loc, mod cauză, scop și agent. Înșușirea raportului de subordonare se asociază cu materia din morfologie prin actualizarea părților de vorbire care participă ca și cuvinte de legătură între propozițiile din frază. Se vor menționa construcțiile coordonatoare și conjuncțiile, propozițiile și adverbele cu valoare copulativă.

Ortografia

Conținuturile de ortografie trebuie corelate cu temele corespunzătoare de la orele de gramatică și literatură. De exemplu, când se face verbul, trebuie făcute exerciții de ortografie legate de scrierea corectă a lor. Aceasta subînțelege repetarea celor învățate deja, dar și abordarea cunoștințelor noi. Când se abordează felurile propozițiilor, trebuie exercitate semnele de punctuație. Trebuie precizat când se pune și unde se pune virgula, dacă este obligatorie, sau este o caracteristică a stilului de exprimare. Legătura dintre gramatică și literatură se face prin analiza întrebunțării virgulei în anumite enunțuri și în conotarea ei în operele literare. În linii generale, trebuie menționate specificurile stilului literar-artistic; drept rezultat al creativității artistice ale autorului, nu sunt aplicate normele ortografice (mai ales în poezie).

Normele ortografice vor fi însușite prin intermediul exercițiilor sistematice (dictări ortografice, corectarea greșelilor dintr-un text dat, teste cu exerciții din ortografie etc.). De asemenea, elevii trebuie încurajați ca singuri să observe și corecteze greșelile de ortografie în comunicarea SMS și în alte tipuri de comunicare prin intermediul Internetului. În plus, elevii trebuie îndemnați să folosească îndrumătoarele și dicționarele ortografice (edițiile școlare). Este de dorit ca profesorul să aducă un exemplar de Dicționar ortografic la oră de fiecare dată când se abordează teme de ortografie (în acest fel ar putea de la fiecare elev în mod individual să ceară ca acesta să găsească un cuvânt în dicționarul ortografic și să determine forma corectă sau scrierea corectă)

Ortoepia

Exercițiile ortoepice nu trebuie realizate ca unități metodice aparte, ci în cadrul temelor corespunzătoare din gramatică, dar și la orele de literatură. La acest nivel elevii trebuie să identifice, reproducă și însușească vorbirea cu o intonație corespunzătoare. Dacă există posibilitatea, profesorul ar trebui să utilizeze înregistrări audio cu pronunțarea corectă a cuvintelor în limba română literară. Elevii trebuie obișnuiți să recunoască, reproducă și însușească pronunțarea corectă, iar în cazurile în care apar abateri de la normele ortoepice privind pronunțarea corectă a sunetelor limbii române literare să observe deosebirea dintre pronunțarea sunetelor în varianta literară și varianta dialectală a limbii române.

CULTURA EXPRIMĂRII

Una dintre sarcinile de bază ale predării culturii exprimării se referă la îmbunătățirea mijloacelor lingvistice de exprimare la elevi, iar scopul final este ca la elevi să se dezvolte capacitatea de stabilire a unei comunicări calitative. Deși cultura exprimării este concepută ca un domeniu aparte în Programă, se prevede ca în întreaga predare a limbii și literaturii române să fie integrate și elementele care țin de cultura exprimării. Domeniul Cultura exprimării se referă și la exprimarea orală și la cea scrisă. De aceea ar trebui acordată o atenție egală ambelor forme de exprimare.

La această vârstă ar trebui luate în considerare specificul a două stiluri funcționale: literar-artistic și publicistic. Elevii trebuie să fie încurajați ca într-un text special alcătuit pentru astfel de exersări, să identifice propozițiile care aparțin stilului literar-artistic, respectiv celui publicistic. Apoi, să găsească o propoziție scrisă în stil publicistic într-un text scris în stil literar și invers. Elevii trebuie să găsească asemănările și diferențele dintre aceste două stiluri funcționale, să recunoască și să explice elementele ambelor stiluri în texte alese pentru astfel de exerciții, dezvoltând astfel capacitatea de a sesiza particularitățile acestor stiluri.

Coerența este o trăsătură importantă în structurarea textului și arată continuitatea în expunerea informațiilor într-un text. De aceea, în predarea culturii exprimării, elevilor trebuie să li se dezvolte deprinderea de concepere a unui discurs, oral sau în scris, respectând îndrumările care le sunt date. De exemplu, ei ar trebui să alcătuiască un text logic, pe baza cuvintelor date, cu utilizarea obligatorie a acestor cuvinte; să alcătuiască texte a căror lungime este limitată (număr limitat de cuvinte); să folosească doar anumite modele gramaticale sau anumite elemente lexicale în textul pe care îl compun. De asemenea, elevii ar trebui să fie încurajați să conceapă mai multe începuturi diferite ale textului pe aceeași temă dată sau să redea mai multe sfârșituri diferite ale textului care a fost pregătit în mod special pentru această cerință ca text neterminat; să schimbe sfârșitul (sau alte părți) ale unui model literar; să restabilească ordinea cronologică sau semnificativă a textului dat și altele.

O competență foarte importantă – care stă la baza nivelurilor mai avansate de înțelegere a textului este abilitatea argumentării. Având în vedere că dezvoltarea gândirii argumentate are un rol important în învățământ deoarece poate să influențeze pozitiv asupra însușirii cunoștințelor, în cursul predării culturii exprimării ar trebui să se verifice în ce măsură sunt elevii capabili să înțeleagă textele argumentative. Elevii ar trebui stimulați să explice argumentat atitudinea lor față de o situație din opera literară, să explice cu argumente atitudinea lor explicită față de o proble-

mă importantă pentru ei, ca într-un șir de explicații să scoată în evidență argumentele prin care vor confirma atitudinea lor, ca în mod argumentat să arate de ce nu sunt de acord cu argumentele altora. De asemenea, ar trebuie să-și formeze deprinderi de interpretare a acțiunilor eroilor dintr-o operă literară, făcând apel la argumentele care reies din textul operei literare.

Una dintre principalele forme de exprimare orală și scrisă - descrierea, reprezintă un conținut de bază în programă menit îmbunătățirii și cultivării culturii exprimării la elevi. La această vârstă, elevii ar trebui să folosească ambele tipuri de descrieri: tehnică și sugestivă, care ar trebui să le dezvolte capacitatea de descriere un anumit obiect, noțiune sau ființă mai întâi obiectiv (descriere tehnică), și apoi prin exprimarea propriilor impresii (descriere sugestivă). De asemenea, ar trebui să-i încurajeze să facă în paralel ambele tipuri de descrieri ale aceluiași obiect de descriere; să găsească elementele ambelor descrieri într-un text mixt; să descopere „intrusul“ (descrierea tehnică inclusă în cea sugestivă și invers); să identifice situațiile în care trebuie folosit un tip sau altul de descriere și să-și argumenteze opinia; pe baza unei descrieri tehnice și sugestive complete, să recunoască caracteristicile unui tip sau al celui alt tip de descriere.

Una din formele exprimării care este în funcția dezvoltării capacității elevului de a-și îmbogăți propria exprimare și de adaptare la o anumită situație de comunicare, poate fi și reportajul. Elevii trebuie să fie îndrumați în caracteristicile de bază al acestui stil jurnalistic pentru a fi capabili să scrie un text de gen reportaj (de exemplu reportaj despre școală, excursie și altele).

În cursul predării culturii exprimării la această vârstă, elevilor ar trebui să li se prezinte, printre altele, și metodele de reprezentare a surselor și ideilor, dar și explicațiile suplimentare utilizate în text. Ei trebuie încurajați să explice motivele și funcțiile de citare; să interpreteze problemele întâlnite în textele literare și în alte texte cu ajutorul citatelor; să interpreteze semnificația și importanța notițelor de subsol utilizate în exemplul dat; să distingă citatele și parafrazele din exemplele date.

Dezvoltarea capacității elevilor pentru citirea, utilizarea și înțelegerea textului nelinier este una dintre sarcinile de predare a culturii exprimării la această vârstă. Elevii ar trebui să creeze tabele simple bazate pe un text dat care să conțină date potrivite pentru prezentarea în tabel; să citească datele din tabel și să le interpreteze; să facă diagrame simple bazate pe informațiile date, dar și să tragă concluzii din aceste date. Ei ar trebui să prezinte în mod tabelar conținutul unităților de gramatică și, pe baza datelor din textul nelinier, să alcătuiască un text linear și altele.

Având în vedere influența tehnologiilor mediatice asupra limbii, cu prilejul predării culturii exprimării elevii ar trebui să fie încurajați să aplice o normă explicită și atunci când comunică prin intermediul tehnologiilor moderne de informare și comunicare. Elevii ar trebui să fie încurajați, de exemplu, să analizeze mesajele e-mail / SMS, să observe încălcări ale normelor lingvistice, să transforme mesajele e-mail / SMS în care regulile limbii nu sunt respectate în cele în care acestea sunt respectate și, pe baza unor texte mai scurte să scrie un e-mail sau mesaj SMS.

Aplicarea diferitor strategii de citire, este strâns legată cu înțelegerea textului citit și cu citirea reușită a textului. De aceea, în învățarea culturii exprimării, ar trebui încurajați elevii, de exemplu, să observe diferențele dintre scopul și calitatea diferitor tipuri de citire; să definească situațiile în care ar trebui să folosească vreo strategie de citire; să exerseze ca repede, într-un timp limitat să găsească informațiile din textul dat; să analizeze trăirile în textul citit; să facă diferența dintre fapte și comentarii în cadrul citirii de cercetare; să argumenteze trăirile citirii.

Pentru ca un exercițiu de vorbire să-și îndeplinească pe deplin rolul în predarea culturii exprimării, trebuie să fie planificat, pregătit și detaliat organizat. Prin intermediul exercițiilor de vorbire, trebuie evidențiate caracteristicile de bază ale discursului corect și bun (nu este important doar ce se spune, ci și cum se spune), precum și cele mai frecvente greșeli, cum ar fi, de exemplu, utilizarea cuvintelor de argou. La această vârstă, cele mai potrivite pot fi următoarele exerciții orale: exerciții interpretativ-artistice (citirea expresivă, recitarea); exerciții de argumentare (dezbateră).

Exercițiile de ortografie sunt cel mai bun mod de învățare a regulilor de ortografie, de verificare și de înlăturare a greșelilor observate. La această vârstă, este mai bine să se aplice exerciții de ortografie simple și complexe care sunt potrivite pentru însușirea unei singure reguli de ortografie dintr-un singur domeniu ortografic, dar și a mai multor reguli de ortografie din mai multe domenii ortografice. Următoarele exerciții de ortografie pot fi adecvate: dictare, corectarea greșelilor ortografice în text; virgula în fraze; formele verbale; mesaje electronice.

Tipurile de exerciții lingvistice trebuie selectate în funcție de interesele elevilor sau în contextul conținutului didactic. Aceasta poate fi: completarea textelor cu diferite forme de părți de vorbire flexibile; completarea textului cu părți de vorbire neflexibile; marcarea propozițiilor în text.

Prin aplicarea exercițiilor lexical-semantice la elevi se creează obișnuința de gândire și căutare a unei expresii lingvistice adecvate pentru ceea ce doresc să spună (în funcție de situația comunicativă) și se mărește numărul de expresii în vocabularul lor. La această vârstă, pot fi potrivite următoarele exerciții lexical-semantice: exprimarea noțiunilor prin folosirea diferitelor unități sintactice extinderea propozițiilor cu atribute și altele.

În fiecare semestru se fac câte două lucrări scrise (în total patru lucrări scrise anual). Se recomandă să se facă opt teme pentru acasă (compueri în scris).

III. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA PREDĂRII ȘI ÎNVĂȚĂRII

Monitorizarea și evaluarea rezultatelor progresului elevilor este în funcția realizării finalităților, și începe cu o evaluare inițială a nivelului la care se găsește elevul și în raport cu aceea ce se va evalua în viitorul lui progres și cu notele. Fiecare oră în clasă și activitate a elevilor este o oportunitate bună pentru evaluarea formativă, respectiv înregistrarea progresului elevilor și îndrumarea spre activitățile viitoare.

Evaluarea formativă este o parte integrantă a abordărilor de predare modernă și subînțelege evaluarea cunoștințelor, abilităților, atitudinilor și comportamentelor, precum și dezvoltarea competențelor adecvate în timpul predării și învățării. Măsurarea formativă implică colectarea de date cu privire la realizările elevilor, dar cele mai frecvente tehnici sunt: realizarea sarcinilor practice, observarea și înregistrarea activității elevilor în timpul orelor, comunicarea nemijlocită dintre elevi și profesori, registru pentru fiecare elev (harta progresării) etc. Rezultatele evaluării formative la sfârșitul ciclului didactic trebuie să fie prezentate și cumulate – prin notă numerică.

Munca fiecărui profesor este formată din planificare, realizare, monitorizare și evaluare. Este important ca profesorul, pe lângă realizările elevilor, să monitorizeze și evalueze continuu munca sa. Tot ce se dovedește a fi bun și eficient, profesorul trebuie să folosească și în continuare în practica sa didactică, iar aceea ce s-a arătat a fi ineficient, să modifice.

Назва предмета Руски јазик и књижевност

Циљ Циљ воспитно-образовнеј работи то овладоване з руским литературним јазиком; преучоване књижевности на тим јазик; оспособљиване шкољарох за усне и писмене висловљиване, комуникацију и творене, а тиж так доживљиване, спознаване обачоване вредносних књижовних, уметничких и других витворењох култури; здобуване основних понјачох о јазикох књижовносцох и културох народох и народносцох; упознаване репрезентативних дјлох шветовеј књижовности примераних возрасту шкољарох; будоване свидомосци о улоги јазика и књижовности у повязовано народох и їх културох; розвиване и пестоване позитивного становиска шкољарох гу јазиком, културному скарбу, шлебодлобивим традицијом својого и других народох, розвиване свидомосци о повязаносци, сотрудничтву и заедничким животу рижних народох и народносцох; розвиване свидомосци о јазик и јазичнеј толеранциј; ширене духовних горизонтох и розвиване критичког думаня и творних способносцох; розвиване тирвацого интересованя за јазик и књижовност; воспитоване шкољарох за живот, роботу и медзилюдски одношеня у духу гуманизма, солидарносци и толеранциј.

Класа Седма

Рочни фонд годзинох 144 годзини

ВИХОДИ По законченој класи шкољар годзен:	ОБЛАСЦТЕМА	ЗМИСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – повязац књижовни термини и понјача котри обрабјани у предходних класох з новима творами котри чита; – визначиц универзални вредносци књижовного дјла и повязац их зоз власним искуствийом и околносцами у котрих жие – читац з розуменљом розлични файти текстох и коментаровац их у складзе зоз возрастом; – розликовац народну од авторске књижовности и прикмети књижовних родох и основних књижовних файтох – розликовац основни гарактеристики стиха и строфи: крижану, облапену и парну риму; шлебодни и вязани стих; рефрен – толмачиц мотиви (спрам їх содјйствованю або контрастивносци) и поетични слики у вибраним лирским тексту – локализовац књижовни дјла зоз обовязней школскеј програми – розликовац етапи драмского дјла – розликовац автора књижовноуметничког тексту од наратора, драмскеј подоби або лирского субекту – розликовац форми приповеданя – идентификовац јазично-стилски виразни средства и розуми їх функцију – анализовац идейни слой књижовного дјла хаснујуци аргументи зоз тексту – замерковац розлики при гарактеризациј подобох спрам їх гарактеристикох: физичних, бешедних, психологийних, дружтвених и етичних – розликовац гумористични од ироничного и сатиричного тону књижовного дјла – критично роздумовац о змислу књижовного тексту и аргументовано обгрунтовац својо становиско – повязовац значене присловкох и вирекнущох зоз идейним пасмом тексту – препознац национални вредносци и пестовац културноисторийне нашлјдство – розпагриц аспекти родней равноправносци у вязи подобох зоз књижовно-уметничких текстох – препоручиц књижовне дјло зоз кратким обгрунтовањом – поровнац књижовне и филмске дјло котре настало по истим моделу, театралну представу и драмски текст – розликовац дјесловни способи и безособово дјесловни форми и похасновац их у складзе зоз норму – одредзиц файту непремениљивих словох у типичних случайох – замерковац часци меновничкеј синтагми – висловиц виреченьох член зоз словом, применовничко-припадкову конструкцију, синтагму и виреченьом: – розликовац граматични и логични субект – розликовац зложени дјесловни предикат од зависного виреченя зоз злучничком нај/же би – препознац файти взаемних одношеньох медзи членами виреченя и независнима виреченяма – идентификовац файти зависних виреченьох – примениц основни правила конгруенциј у виреченю – дошлјдно применювац правописну норму – препознац акцент на предостатним складу – приповедац на задату тему почитујуци књижовнојазичну норму – розликовац књижовноуметнички од публицистичного функционалног стилу – составиц кохерентни писани текст у складзе зоз задату тему наративного и дескриптивного типу – написац едноставнейши аргументовани текст поволујуци ше на факти – хасновац техничне и сугестивне описоване при виражованю – препознац читат и фусноту и похопиц їх улогу – пренајсц необходи информациј у нелинеарним тексту – написац електронске (имейл, смс) поручене почитујуци нормативни правила – примениц розлични стратегийни читаня (информативне, зоз дожицом, вигледовацке, и др.) – составиц текст репортажног типу (искуствийни або функционални) 	<p style="text-align: center;">КЊИЖОВНОСЦ</p>	<p>ЛИРИКА</p> <p>Лектира Андри Гуздер Биљански, Ноцни дубоњ на небе Агнета Бучко, Кед розквитгли кайси Степан Гостиняк, Виступ кловна Владимир Кирда Болхорвес, Врацане до завичаю Михал Ковач, Не будзце птицу вечар Ирина Г. Ковачевич, Уж зме не дзеци Гавријл Костельник, Идилски венц Мирон Колошњя, Нам вше тельо зродзи Гавријл Надь, Преходза ми ровно думки; Дюра Папгаргај, Ту, такой при шерцу; Бимбора, бимбора Михал Рамач, Врачим ше на Селище Ромска народна пјсня, Колісанка Звонко Сабо, Косидба Елена Солонар, Желени гори Юлиан Тамаш, Хусточка; О ровнини Любка Фалц, Осаменосц Микола Шанта, Красни дзень Гавријл Надь, Лјстнј вечар у полно Борис Олјйник, Мац шала сон Мирослав Стрибер, Збор любви</p> <p>ЕПИКА</p> <p>Лектира Иво Андрич, Приповедка о кметови Симанови Штефан Гудак, Приказане Гавријл Костельник Агафя, старого попа дзивка Владимир Кочичи, Иштванова драга; Чи щешлјви видумани особи скрити у тирваню Йован С. Попович, Покондирена тиква Андриј Лаврик, Флаута Руска народна приповедка, Чаловка Петро Руска народна приповедка, Чия робота чешша Силвестер Саламон, Сторочни дубе при драги Любомир Сопка, Рядошлјд часу; Против непознатого терора</p> <p>НАУКОВОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТИ (вибрац 2 тексти) Обробок стила и словниќа Интервю</p> <p>ДОМАШНЯ ЛЕКТИРА Мирослав Антич, Била канджурка Марк Твен, Том Соер Антология поезиј за дзеци, Хмара на верху тополј</p> <p>Књижовни термини и понјача</p> <p>Обкрочоване. Рефрен. Цезура. Вязани и шлебодни стих. Авторки лирски пјсни: рефлексивна и сатирична пјсня. Јазично- стилски виразни средства: епитет, метафора, алегория, персофикация, контраст, гипербола, градация Функция мотиву у композициј лирскеј пјсни. Пјсня у прози.</p> <p>Фабула и сиже. Статични и динамични мотиви. Композиция. Епизода. Идејне пасмо кјжовного тексту. Гумор, ирония и сатира. Файти гарактеризованя кјжовней подоби. Нукашнј монолог. Хронологийне и ретроспективне приповедане.</p>

		<p>Дньовнік. Драгопис. Автобіографія. Приповідане о постанку ества, места і стварох.</p> <p>Афоризем.</p> <p>Присловки, вірекнуща, опитованки, загадки.</p> <p>Драмська дія. Етапи драмської дії: увод, заплет, вершина, перипетія, роюплет. Драмська ситуація. Драма у узшм змислу.</p>
ЯЗИК	Граматика	<p>Синтакса.</p> <p>Просте і преширене вірчене (повторйоване з п'ятою класи). Модальні слова і доповнюючі толкованя.</p> <p>Зложене вірчене. Зависне і независне одношене у зложеним вірченю.</p> <p>Независно-зложени вірченя: составні, заключні, процивні, виключні, роздільні; сербски уплів у независно-зложених вірченях. Зависно-зложени вірченя: субектово, атрибутово, обектово; додатково вірченя: местово, часово, причиново, пошлїдково, намирні, условні, допусні, способово, поровнюючі вірченя; сербски уплів у зависно-зложених вірченях.</p> <p>Інверзія. Основні значеня припадкох. Номінатив; генитив без применовніхох і з применовніками; датив без применовніхох і з применовніками; акузатив без применовніхох і з применовніками; інструментал, локатив.</p> <p>Конструкції (при шциких припадкох) характеристичні за народні язык. Сербски уплів у хаснованю припадкох.</p> <p>Правопис. Превейоване, повторйоване і вежбане змистох зоз предходних класох.</p> <p>Смуга, смужка, точка зоз запяту, заграджене, наводніки, апостроф. Інтерпункція у зложеним вірченю. Робота зоз правописом і правописним словніком.</p>
	Правопис	<p>Превейоване, повторйоване і вежбане змистох зоз предходних класох</p> <p>Смуга, смужка, точка зоз запяту, заграджене, наводніки, апостроф. Інтерпункція у зложеним вірченю. Робота зоз правописом і правописним словніком.</p>
	Ортоєпія	<p>Правилне вигваряне гласох дь, ть.</p> <p>Стаємна наглашка на предостатнім складу.</p>
ЯЗИЧНА КУЛЬТУРА		<p>Приповідане о правдивих і задуманих подійох зоз описами і діялогами (тематска унапряменосц, динамичносц і примераносц діялога гу характеру подоби і контексту).</p> <p>Анализа вибраних текстох у котрих переважно бешєда подоби же би ше цо лєпше похопели елементи і функция діялогу. Описоване: - зложеного роботного поступка, - вонкашнього і нукашнього простору з наглашованьом виразних характеристикох простору, - портретоване (подоба з кнїжовного діла на основі фабули, діялогох і коментара писателя), - кнїжовно-уметнічки опис і технічни опис, - наукови і административні стил у комуникації і сообщованю. Інформоване і елементи репортажи. Інтервю. Приповідане з прєменку рядошлїду, інтервенції у композиції. Розправяне о пречитаней кнїжки, теат. представи, филму, РТВ емисії, концерту, спорт. змаганю - з одредзованьом тезох за розправу.</p> <p>Розправяне з боку школярох на самостойно вибрану тему - полємика, аргументация, єдностраносц, всєстраносц.</p> <p>Дискусия на актуалну тему у школи, фамилии, дружтве - по вибору школярох. Комуникация: Праве і прєнешене значенє словох. Символи. Прєменка значеня і порученя виражена зоз иронію і інтонацію. Схопносц згваряня: Обачоване і прєпознаванє прикметох і одношеньох (доброта, любов, скромносц, товариштво, брига, зависц, лукавство). Прєпознаванє і виражоване пригварки, нагваряня, прєшвєчованя, подозривосци. Виражоване прикметох, їх ниянсох і розликох (щиросц, лукавосц, сцєрпєзлівосц, твардоглавосц, упартосц, витирвалосц, лєнівосц, вредносц, роботносц). Анализа текстох розличних стилох. Писане висловйоване. Описоване природного зявеня (по плану). Портретоване подоби з кнїжовного діла (на основі фабули, характеризації з боку писателя, писательового коментара, свойого дожица і розуменя).</p> <p>Розправяне о актуалних дружтвених проблемох на основі текстох з новинох і других медийох - по вибору школярох дзе ше напредок одредзи опонентох. Приказ, критика. Синтаксично-семантични вежби, лексични вежби. Писане дньовніка, приватне і урядово писмо.</p> <p>Писане молби, жалби, телеграми, винчованки, плакати, протєсту, подзєкованя. Стандарди і культура електронскей комуникації. Попольноване рижних формуларох (анкети, тести, питалніки, поштански, банковні і подобні образци, формулари і подобне). Домашні задатки і писмени вежби і їх анализа на годзинох. Штири писмени задатки (єдна година за писане, два за виправок).</p>

Ключни поняца змистоу: кнїжовносц, язык, язична культура.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧНО-МЕТОДИЧНЕ ВИТВОРЇВАНЄ ПРОГРАМИ

Програму настави и учєня Руского языка и кнїжовносци творя три предметни обласци: Кнїжовносц, Язык и Язична култура. Дистрибуция годзинох по предметних обласцох шлїдує: Кнїжовносц - 54 годзини, Язык – 52 годзини и Язична култура – 38 годзини. Вкупни фонд годзинох на рочним уровню виноши 144 годзини. Шицки три обласци ше преплетая медзи собу и ані една обласц ше не виучує изоловано без уплїву з другима обласцями.

Програма настави и учєня Руского языка и кнїжовносци заснована на виходох, односно на процесу учєня и школярових посцигнутох. Виходи (исходи) представляю опис интегрированных знаньох, схопносцох, становискох и вредносцох котри школяр будує, преширює през шицки три предметни обласци того предмету.

I. ПЛАНОВАНЄ НАСТАВИ И УЧЄНЯ

Програма настави и учєня ориєнтована на виходи наставнїкови дава векшу шлебоду у креированю и обдумованю настави и учєня. Улога наставнїка у тим же би способи витворїваня прилагодзел потребом каждого оддзелєня маюци у оглядзе: состав оддзелєня и характеристики школярох; учебнїки и други наставни материяли котри ма и сце их хасновац, наставни средства и медїї котри школа ма. Рушаюци од датих виходох и змистох, наставнїк креирує свой рочни, тє. глобални план роботи, зоз чого будзе познейше розвивац свойо оперативни плани. Виходи дефиновани по обласцох олєгчуя дальшу операционализацию виходох на уровню конкретних наставних єдинкох. Од наставнїка ше очекує же каждую наставну єдинку прилагодзи виходом учєня. У фази планованя важне мац у оглядзе же учебнїк то наставне средство и вон не одредзує змисти предмета.

II. ВИТВОРЇВАНЄ НАСТАВИ И УЧЄНЯ

КНЇЖОВНОСЦ

Главну часц програма у подручу Кнїжовносц творя наслови подруча Лектира. Лектира подзелена на кнїжовни роди – *лирика, етика, драма*. Выбор дїлох з найвекшей часци засновани на принципу прилагодзеносци возросту. Выбор правєни спрам антологийох поезїї и прози на руским языке та су у тим смислу репрезентативни. Продукция кнїжовних творох на руским языке барз мала а ише є и не доминантно обраєна на дзєцински возрост. Прето наставнїкови дата шлебоду же би увєдол до обробку и нови твори котри мотивую школяра. За тєв. домашню лектиру предвидзєни два *вибори*. *То значи же ше очекує же видаватель направи таки вибор и предложи го як кнїжку домашней лектури*. З тим ше лєгчейше провадзи сучасна продукция кед єї єст. Тєрашнї вибор насловох лектури ма заступєни вибор творитєльох котри би требали буц познати рускей популации. Основа шицкогю, заш лєм, у тим же би лектира витворєла основну функцию дїла котре положєне до лектури, а медзи иншим то и же би ше спатрєло початки кнїжовносци на руским языке, главни теми и вредносци котри понука сучасна кнїжовносц. Таки вибор оможлївює поровнованє и основни прєгляд литерарней творчосци од початку по нєшка. Тиж так, на прикладох кнїжовних текстох обрабяю ше и поняца з подруча языка и култури висловиваня. Нїтка котра шицко повязує то «уводзєнє школяра до розумєня кнїжовного дїла». Наставнїк зоз своїм планом може групувац наслови спрам тематики або спрам идєї котру мож замерковац на прикладу вєцєй творох. У часци Програма под назву «Драма» нє предложєни вєцєй твори алє ше подрозумює же школяре з наставнїком поїду на драмски предствї у рамикох Драмского фестивалу «Дядя» и же потим буду мац розгварки о видзєним и дожитим. Прєпоручує ше и же би школяр пречитал голєм єден драмски твор у цалосци. Часопис за дзєци «Заградка» може поряднє служиц як наставне средство.

У наставней интерпретации треба мац у огляду же важне дожицє цалосци текста и замерковац структурни елєменти (тема, мотив, поєтска слика, фабула, рядошлїд подїйох, кнїжовни подобї, смисел и значєнє текста, стилски поступки, композиция, стилски фигури, елєменти драмскей дїї итд). Повязованє знаньох зоз пиятєй и шєстєй класи обовязнє.

У цєку обробку кнїжовних творох, як и у рамикох бєшєдних вєжбох намагац ше же би школяре замерковали цю вєцєй прикмєти, чувствя посдинних подобох як и же би виражовали свойо становиско о поступкох подобох.

ЯЗИК

У настави языка школяре ше оспособую за правилну усну и писану комуникацию на стандартним руским языке. За учєнє языка барз важнє стайомнє повторюванє и прєвєрїованє. Погришне хаснованє дасдних конструкцийох треба непрерывно и у каждой нагоди виправяц. Наш язык у непрерывним окруженю з другима языками у бєшєдней и медийней комуникации та очиглядни уплїв других языкох, першенствєно сєрбского, а вше вєцєй и анлийского. Бєшєдни язык нам и кнїжовни та нам важнє знанє и вєжба руского языка у шицких условийох. Вєжбанє состоїна часц каждого учєня.

Граматика

Основнє програмскє поглєдованє настави граматики то же би ше язык спознало як систем. Ані єдно зявєнє ше нє прєучує як изолованє звонка контексту у котрим ше видзи його функция. Єден з функционалних поступкох то вєжбанє з хаснованьом прикладох з непосредней бєшєдней пракси.

Настава творєня словох за наставу руского языка барз важна бо змє у каждодньовей бєшєдней пракси положєни до ситуации же прєберамє слова з других языкох и прилагодзуємє их конструкции руского языка. Школяре треба же би научєли як наставаю нови слова або як странски слова поставаю часц фонду руского языка, а окреме важнє знац же странски слова прилагодзуємє зоз суфиксами, прєфиксами и зоз складаньом та школяр треба же би знал основу, корєнь и прєфикси и суфикси. Настава морфологий за цалу основну школу концентрована у шєстєй класи та то наставнїк треба же би мал у огляду понєже ше у познейших класох будзє подрозумювац же школяр морфологию дефинитивно упознал

Правопис

Правописни правила ше усвоюю систематично, непрерывно прєвєрюю и указує на гришки. Правопис руского языка засновани на фонетично-морфологийни принципю цю значи же ше чува основа слова. Окреме важнє же би ше мерковало на писанє двозначних вокалских буквох (я, є, ї, ю) и мєгкого знака. Хаснованє мобилних телефонох приводзи до «прєскакованя» правописних правилох та о тим треба окреме водзиц старосц. Правопис ше вєжба з писаньом, окреме з диктатом бо є так прєпознатлївє и лєгко ше виправя.

ЯЗИЧНА КУЛТУРА (УСНЕ И ПИСМЕНЕ ВИСЛОВИОВАНЄ)

Язична култура и домеркованосц у хаснованю припада гу найважнейшим часцом роботи. Замерковане же ше найвещей траци хасноване синонимох и других конструкцийох та ше з тим руски язык зводзи на слова котри ест и у сербским языку а богатство руского языка и можливосци висловйованя ше траца и у усним и у писаним висловйованю. Настава ше унапредзує зоз системом язичних вежбох у котрих ше обачує хасноване иншакых словних можливосцох же би ше виражело свойо або цудзе думанє на найлпши способ та же би ше медзи собешеднікама витворела комуникация без завадзанох у розуменю. Вежбане комуникації припада гу найважнейшим поступком же би ше при школярови розвило чувство за ниянси у беседи. Лексично-семантични вежби маю окреме вельке значене прето же доприноша очуваню веліх формох висловйованя.

III. ПРОВАДЗЕНЄ И ВРЕДНОВАНЄ НАСТАВИ И УЧЕНЯ

Провадзене и вредноване резултатох напредованя школяра находзи ше у функції витворйованя виходох. Започина зоз инициалним преверйованьом досцигнутого уровня знаня та ше у одношеню на тото будзе познейше мерац напредоване. Кажда нагода добра и же би ше вредновало досцигнуте знане школяра. Кажда наставна година то и нагода за формативне оценьоване и регистроване напредованя та и плановане дальней роботи.

Робота каждого наставніка составена зоз планованя, витворйованя, провадзєня и вреднованя. Важне же би наставнік, окрем посцигнуца школярох, континуовано провадзел и вредновал и власну роботу. Шицко цо ше укаже як добре и ефикасне, наставнік будзе и далей хасновац, а тото цо будзе недостаточо ділотворне треба мянєц и унапредзиц.

СЛОВАЧКИ ЈЕЗИК

Názov predmetu	Slovenský jazyk a literatúra
Cieľ	Cieľ učenia slovenského jazyka a literatúry je uschopniť žiaka, aby správne používal slovenský jazyk v rôznych komunikačných situáciách v ústnom a písomnom vyjadrovaní; aby prostredníctvom čítania a interpretácie literárnych diel rozvíjal svoje čitateľské kompetencie, ktoré spolu s vedomosťami z literatúry zahŕňajú emocionálne a fantastické vžívanie sa, živú pamäť, bádateľské pozorovanie; podnecujú predstavivosť a umelecké čítanie, estetické vnímanie a kritické myslenie, mravný úsudok a asociatívne prepojenie; aby vhodnými spôsobmi čítania bol schopný cieľuprimerane pristupovať k dielu a prostredníctvom interpretácie odhaľoval rôzne druhy a významy; aby nadobúdal základné vedomosti o mieste, úlohe a význame jazyka a literatúry v kultúre, ako aj o mediálnej gramotnosti; aby nadobúdal a rozvíjal najširšie humánne poznatky a naučil sa, ako funkčne prepájať obsahy oblastí jednotlivých predmetov.
Ročník	Siedmy
Ročný fond hodín	144 hodín

VÝKONY Po skončení ročníka žiak bude schopný:	OBLASŤ/ TÉMA	OBSAH
<ul style="list-style-type: none">– používať literárne termíny a pojmy spracované v predošlých ročníkoch a spájať ich s novými dielami, ktoré číta;– zdôrazniť všeobecné hodnoty literárneho diela a prepojiť ich s vlastnými skúsenosťami a okolnosťami, v ktorých žije;– čítať s porozumením rôzne druhy textov a komentovať ich podľa vlastného veku;– odlišiť ľudovú od autorskej literatúry a charakteristiky literárnych druhov a základných literárnych žánrov;– poznať základné vlastnosti verša a strofy – striedavý, obkročný a združený rým; voľný a viazaný verš; refrén;– interpretovať motívy (podľa ich interakcie alebo kontrastu) a básnické obrazy vo vybranom lyrickom texte;– lokalizovať literárne diela z povinného školského programu;– odlišovať fázy dramatického deja;– odlišovať autora literárnoumeleckého textu od rozprávača, dramatického hrdinu alebo lyrického subjektu;– rozlíšiť formy rozprávania (príbehové formy);– identifikovať jazykové a stylistické vyjadrovacie prostriedky a chápať ich funkciu;– analyzovať koncepciu literárneho diela pomocou argumentov z textu;– všimnúť si rozdiely v charakterizácii osôb podľa vlastností: fyzických, rečových, psychologických, sociálnych a etických;– odlišiť humoristický od ironického a satirického tónu literárneho diela;– kriticky sa zmeniť o význame literárneho textu a prostredníctvom argumentov odôvodniť svoj postoj;– prepojiť význam frazeologizmov s koncepčným významom textu;– rozpoznať národné hodnoty a pestovať kultúrne a historické dedičstvo;– zväziť aspekty rodovej rovnosti vo vŕahu k literárnym postavám v literárnoumeleckých textoch;– odporučiť literárne dielo s krátkym odôvodnením;– porovnať literárne a filmové dielo vytvorené podľa tej istej predlohy, divadelné predstavenie a dramatický text;– rozlišovať slovesné tvary;– určiť druhy neohybných slov v typických príkladoch;– poznať a určiť druhy skladov (syntagiem) a ich časti;– určiť a utvoriť vetný člen slovom, predložkovým pádom slovného druhu, skladom (syntagmou) a vetou;– rozlíšiť jednočlenné a dvojčlenné vety;– rozlíšiť druhy priraďovacieho súvetia;– rozlíšiť a určiť druhy vedľajších viet;– uplatniť základné pravidlá zhody medzi vetnými členmi vo vete;– dôsledne uplatniť pravopisnú normu;– Správne vyslovovať d, t, l, n v cudzích slovách– hovoriť o danej téme rešpektujúc normu spisovného jazyka;– rozlíšiť umelecký od publicistického štýlu;– zložiť súvislý písaný text podľa danej témy rozprávačským a opisným slohovým postupom;	LITERAÚRA	LEKTÚRA LYRIKA 13. Ivan Krasko: <i>Otcova roľa</i> 14. Milan Rúfus: <i>Príhody</i> 15. Pavel Mučaji: <i>Dva sonety o jednom stretnutí</i> Básnická skladba 16. Andrej Sládkovič: <i>Detvan</i> 17. Ján Botto: <i>Smrť Jánošíkova</i> (úryvok) Balada 18. Janko Kráľ: <i>Zakliata panna vo Váhu a divný Janko</i> 19. Samo Chalupka: <i>Turčín Poničan</i> 20. Martin Rázus: <i>Matka</i> Texty populárnej piesne 21. Jozef Urban: <i>Voda čo ma drží nad vodou</i> EPIKA 9. Ľudová rozprávka (jedna podľa výberu): <i>Smelý šuhaj/ Čert slúži</i> 10. Ján Kalinčiak: <i>Púť lásky</i> (úryvok) 11. Božena Slančíková Timrava: <i>Ďapákovci</i> (úryvok) 12. Klára Jarunková: <i>Potopa</i> 13. Rudo Moric: <i>Šampiónka</i> (úryvok) 14. Juraj Tušiak: <i>Obrat Samka Zlocha</i> 15. Tomáš Čelovský: <i>Ako Samo Bažal'a stretol paniu, ktorú nikto nepozná/ Mária Kotvášová-Jonášová: Môjmu bratovi sa čosi stalo</i> 16. Lucy Maud Montgomeryová: <i>Anna zo Zeleného domu</i> (úryvok podľa výberu) 17. Aforizmy (Daniel Hevier a iní)
		DRÁMA 1. VHV: <i>Zem</i> (úryvok) 2. Jana Bodnárová: <i>Starec a počítačový chlapec</i> (úryvok)
		VEDECKOPOPULÁRNE A INFORMAČNÉ TEXTY Povinné diela 1. Andrej Čipkár: <i>Kumari – dievča, ktoré nechodí po zemi</i> (úryvok) 2. Margita Figuli: <i>Babylon / Vladimír Dorča: Turek pod Novými Zámkami</i>

- napísať jednoduchší argumentačný text podľa faktov;
- používať technický a sugestívny opis vo vyjadrovaní;
- poznať citát a poznámky pod čiarou a rozumieť ich funkciu;
- nájsť potrebné informácie v nelineárnom texte;
- napísať elektronickú správu (e-mail, SMS) v súlade s normatívnymi pravidlami;
- uplatňovať rôzne stratégie čítania (informačné, zážitkové, výskumné atď.);
- zostaviť text vo forme reportáže (zážitková alebo fiktívna).

Jedno dielo podľa výberu

1. Viera Benková: *Vlasatí predkovia* / Miroslav Demák: *Od hradov k zámkom* (úryvok)
2. Monografie slovenských osád
3. Umelecké a vedecko-populárne texty o prírodných krásach a kultúrno-historických pamiatkach
4. Výber z encyklopédií a detských časopisov

DOMÁCA LEKTÚRA

1. Vejú vetry, povievajú – Výber z literatúry slovenského romantizmu
2. Eudo Ondrejov: *Zbojnícka mladost'*
3. Peter Stoličný: *Šimpanzy zo siedmej C*
4. Miroslav Antič: *Plavé kučery*
5. Prameň a počiatok (výber z prózy juhoslovenských Slovákov)
6. Ján Čajak ml.: *Zypa Čupák*
7. Viera Benková a Etela Farkašová: *Jednozubý úsmev*
8. Mária Kotvášová-Jonášová: *Otec drak, mama dračica*

DOPLNKOVÁ LEKTÚRA

(výber 3 diel)

1. Jozef Gregor Tajovský: *Prvé hodinky* (одломак)
2. Ivan Sergejevič Turgenjev: *Keď prelietajú sluky*
3. Martin Kukučín: *Rysavá jalovica*
4. Milan Ferko: *Svätopluk* (úryvok z románu)
5. Helena Šmahelová: *Ja a moji drahí*
6. Gabriela Futová: *Poškoláci*
7. Peter Gibey: *Všetky pekné baby sú blondinky*
8. Martin Prebudila: *O prvom bozku a o prvom živom škorpíone*
9. Maroš Andrejčík: *Izba snov*
10. Zuzka Šulajová: *Džínový denník* (úryvok)
11. Juraj Takáč: *Kaskadéri v hmle*
12. Peter Gajdošík: *Princ a čerešňa* (Z denníka počítačového hráča)
13. Tomas Brezina (výber)

LITERÁRNE TERMÍNY A POJMY

Obkrožený rým. Refrén.

Viazaný a voľný verš.

Autorské lyrické básne (reflexívna, prírodná, ...).

Jazykovo-štylistické výrazové prostriedky: metafora, alegória, gradácia, slovenská antitéza, figúry opakovania (asonancia a aliterácia).

Funkcia motívu v kompozícii lyrickej básne.

Báseň v próze.

Fabula a sujet.

Statické a dynamické motívy.

Kompozícia. Epizóda.

Konceptuálny druh literárneho textu. Humor, irónia a satira.

Druhy charakterizácie literárnej postavy.

Vnútorý monológ. Chronologické a retrospektívne rozprávanie.

Denník. Cestopis. Autobiografia. Legenda. Rozprávanie o vzniku bytostí, miest a vecí.

Aforizmus.

Porekadlá a príslovia, frazeologizmy; hádanky.

Dej drámy; fázy deja v dráme: úvod, zauzlenie, vyvrcholenie, peripetia, rozuzlenie. Dramatická situácia. Dráma v užšom zmysle.

JAZYK

Gramatika

Rozdelenie slovesných tvarov na jednoduché a zložené (časy a spôsoby; určité a neurčité).

Neohybné slovné druhy: spojky, častice, citoslovčia.

Pojem sklad (syntagma) – nadradený, podradený a rovnocenný

člen skladu (syntagmy); druhy skladov (syntagiem):

prisudzovací, určovací a priradovací.

Vetné členy vyjadrené slovom, predložkovým pádom slovného druhu, skladom (syntagmou) a vetou.

Druhy priradovacích súvetí (zlučovacie, vylučovacie, odporovacie).

Vedľajšie vety v podradovacom súvetí (podmetové,

prívlastkové, predmetové, príslovkové – miestne, časové, spôsobové, príčinné).

Kongruencia (zhoda) – základné pojmy.

Pravopis

Interpunkcia. Čiarka v podradovacom súvetí. Písanie skratiek.

Ortoepia

Výslovnosť d, t, l, n v cudzích slovách (v jednoduchých príkladoch).

	JAZYKOVÁ KULTÚRA	<p>Literárne a iné typy textov vo funkcii zdokonaľovania jazykovej kultúry.</p> <p>Literárnoumelecké a publicistické texty.</p> <p>Ústne a písomné texty podľa vopred daných kritérií (obmedzený počet slov; daná zásoba slov; určité gramatické modely a pod.).</p> <p>Text založený na argumentoch.</p> <p>Technický a sugestívny opis.</p> <p>Reportáž.</p> <p>Citáty a poznámky pod čiarou z rôznych literárnych a neumeleckých textov.</p> <p>Nelineárne texty: tabuľky, legendy, grafy, myšlienkové mapy a iné.</p> <p>Hovorové cvičenia: interpretačné umelecké (expresívne čítanie, recitácia); cvičenie argumentácie (debata, rozprava).</p> <p>Pravopisné cvičenia: diktát, opravovanie pravopisných chýb v texte; čiarka v podrad'ovacom súvetí; slovesné tvary; elektronické správy.</p> <p>Jazykové cvičenia: dopĺňanie textu rôznymi formami ohybných slov; dopĺňanie textu neohybnými slovami; označenie komunikatívnej vety v texte.</p> <p>Lexikálno-sémantické cvičenia: vyjadrovanie pojmov pomocou rôznych syntaktických jednotiek (slovo, syntagma, veta); rozšírenie viet prívlastkami a iné.</p> <p>Písomné cvičenia a domáce úlohy a ich analýza na hodine.</p> <p>Štyri školské písomné úlohy – po dve v každom polroku.</p>
--	-------------------------	---

Kľúčové pojmy obsahu: literatúra, jazyk, jazyková kultúra.

Niektoré učebné obsahy, pre ktoré učiteľ odhaduje, že v priebehu školského roka ich nemožno realizovať v bežnej výučbe, môžu byť naplánované na spracovanie na hodinách projektového vyučovania, v prostredí mimo školy, ako aj na hodinách dodatkového práce a práce v sekciách.

POKYNY NA DIDAKTICKO-METODICKÚ REALIZÁCIU PROGRAMU

Program vyučovania a učenia *Slovenského jazyka a literatúry* tvoria tri predmetové oblasti: Literatúra, Jazyk a Jazyková kultúra. Odporúčany počet hodín predmetových oblastí je nasledovný: Literatúra – 54 hodín, Jazyk – 52 hodín a Jazyková kultúra – 38 hodín. Úhrnný počet hodín počas roka je 144. Všetky tri oblasti programu vyučovania a učenia sú prepojené a žiadnu z nich nemožno vyučovať izolovane a bez prepojenia s inými oblasťami.

Program vyučovania a učenia *Slovenského jazyka a literatúry* je založený na výkonoch, totiž na procese učenia a výsledkoch žiakov. Výsledky sú opisom integrovaných vedomostí, zručností, postojov a hodnôt, ktoré si žiak buduje, rozširuje a prehľbuje vo všetkých troch oblastiach tohto predmetu.

II. PLÁNOVANIE VYUČOVANIA A UČENIA

Program vyučovania a učenia orientovaný na výkony ponecháva učiteľovi väčšiu voľnosť pri plánovaní spôsobu realizácie vyučovania a učenia. Úlohou učiteľa je prispôsobiť metódy výučby a učenia potrebám každej triedy, pričom treba mať na pamäti zloženie triedy a charakteristiky žiakov; učebnice a iné vyučovacie materiály, ktoré bude používať; technické podmienky, vyučovacie prostriedky a médiá, ktorými škola disponuje; zdroje, schopnosti, ako aj potreby lokálneho prostredia, v ktorom sa škola nachádza. Vychádzajúc z daných výkonov a obsahu, učiteľ najprv vytvorí svoj ročný, t. j. globálny plán práce, z ktorého bude neskôr rozvíjať svoje operačné plány. Výkony definované v oblastiach uľahčujú učiteľovi ďalšiu operacionalizáciu výkonov na úrovni konkrétnych vyučovacích jednotiek. Od učiteľa sa očakáva, že sa vo fáze plánovania a písania prípravy pre každú vyučovaciu jednotku na hodinu prispôbi výkonom. Pri plánovaní je tiež potrebné mať na pamäti, že sa niektoré výkony dosahujú rýchlejšie a ľahšie, ale pre väčšinu výsledkov (najmä pre predmetovú oblasť Literatúra) to vyžaduje viac času, viac rôznych aktivít a prácu na rôznych textoch. Odporúčané výkony nie sú diferencované podľa úrovni žiackych výsledkov. Predstavujú povinné časti opisu štandardov a môžu sa rozložiť alebo rozšíriť v závislosti od individuálnych možností žiaka a iných vzdelávacích potrieb.

V procese plánovania vyučovania a učenia je dôležité mať na zreteli, že učebnica je učebná pomôcka a neurčuje obsah predmetu. Preto je nevyhnutné pristupovať k obsahu v učebnici selektívne a vo vzťahu k plánovaným výkonom, ktoré sa majú dosiahnuť. Okrem toho, že žiakov uschnopí používať učebnice ako jeden zo zdrojov poznania, učiteľ by ich mal usmerňovať na spôsoby a formy využívania iných zdrojov poznatkov.

II. REALIZÁCIA VYUČOVANIA A UČENIA

LITERATÚRA

Základom programu literatúry sú texty z lektúry. Lektúra je rozdelená na *lyriku, epiku, drámu* a obohatená je výberom vecných, vedeckopopulárnych a informačných textov. Výber diel je zložený z vekuprimeraných textov.

Ku textom, ktoré treba spracovať na hodine, je uvedený zoznam domácej lektúry. Cieľom spracovania domácej lektúry je vytvárať, rozvíjať alebo podporovať čitateľské návyky medzi žiakmi. Žiaci môžu prečítať rozsiahlejšie diela počas prázdnin, čím sa podporuje získavanie čitateľského návyku.

Zoznam povinných diel je doplnený doplnkovým výberom textov. Výberová časť umožňuje učiteľovi väčšiu kreativitu pri dosahovaní výkonov.

S dominantným korpusom textov známych spisovateľov, ktoré vplývajú na estetický vkus žiakov, čím sa buduje a obohacuje povedomie o hodnote národnej literatúry (a hodnotách klasikov svetovej literatúry) a zároveň aj povedomie o kultúrnej a národnej identite. Cieľom zaradenia súčasných literárnych diel, ktoré ešte nie sú súčasťou už známej literatúry, ale sú svojou motivačnou alebo tematickou afinitou prepojené s určenými témami a motívmi v rámci učebného programu a že sa takými príkladmi poukazuje na to, ako súčasní spisovatelia uvažujú o národnej tradícii alebo témach priateľstva, etiky, rozvíjajú predstavivosť a empatiu, čo obohacuje žiacku vertikálnu čitateľskú skúsenosť a modernizuje prístup k učeniu. Prostredníctvom určitého počtu literárnych diel súčasných spisovateľov žiaci budú mať príležitosť kriticky hodnotiť poetiku súčasných diel s hodnotami klasickej literatúry.

Výber diel umožňuje uplatnenie porovnávacieho prístupu k štúdiu literárnej tvorbe prostredníctvom rôznych úrovní spracovania: interpretácie, prezentácie alebo posudku. Rozdiely v celkovej umeleckej a informačnej hodnote jednotlivých textov vplyvajú na výber vhodných metodických riešení (prispôbenie čítania textu, rozsah interpretácie textu v závislosti od zložitosti jeho štruktúry, prepojenie a zoskupovanie s príslušnými obsahmi z iných oblastí – gramatiky, pravopisu a jazykovej kultúry atď.).

Texty z doplnkovej časti programu by mali slúžiť učiteľovi ako pri spracovaní vyučovacích jednotiek z gramatiky, tak aj pri spracovaní a určovaní náplne jazykovej kultúry. Diela, ktoré nebude spacovať učiteľ, by sa mali odporúčať na čítanie žiakom vo voľnom čase.

Nový program je založený na interpretácii charakteristiky a úlohy literárneho diela, ako aj na rozpoznávaní rozdielu medzi literárnymi a vecnými textami, totiž na ich obsiahlejšej korelácii. Žiaci majú byť uschopnení, aby rozlišovali špecifickosti literárneho textu (konotácie, literárne postupy, obraznosť, rytmus a pod.) vzhľadom na denotáciu, informatívnosť a rozprávanie založené na faktoch a údajoch v rozličných tvaroch neliterárnych textov. Korelácia je umožnená adekvátnou kombináciou povinných a vybraných diel.

Ten istý text sa môže spájať s inými textami na rôzne spôsoby: podľa rôznych motívov alebo spôsobu rozprávania, v rámci projektového vyučovania na základe výkonov a nie na obsahoch učenia.

Navrhnuté povinné literárne, náučno-populárne a informatívne texty a obsah povinnej domácej lektúry, ako aj príklady z doplnkového výberu, pri zostavovaní ročného plánu práce a zároveň vypracovaní orientačných, mesačných plánov práce môžu sa tematicky spájať. Okrem toho nevyhnutné aj naviazovať aj vyváženú distribúciu vyučovacích jednotiek, ktoré sa vzťahujú na všetky oblasti predmetu, funkčne spojiť obsah z jazyka a literatúry (kdekoľvek je to možné) a nechať dostatočný počet hodín na upevňovanie a systematizáciu učiva.

Zo zoznamu doplnkovej lektúry učiteľ volí diela, ktoré spolu s povinnou lektúrou tvoria celky k určitým témam a motívom. Učiteľ môže zoskupiť a prepojiť podľa obsahu diela z povinného a doplnkového programu mnohými spôsobmi. Možné príklady funkčného prepojenia vyučovacích jednotiek môžu byť nasledujúce (ale nie aj jediné).

Zbojníci – ochrancovia poddaných: Ján Botto: *Smrť Jánošíkova*; Andrej Sládkovič: *Detvan*; Samo Chalupka: *Turčín Poničan/Likavský väzeň*; Martin Rázus: *Matka*; Milan Rúfus: *Prihody*.

Hrdinky (významné ženské postavy v rôznych obdobiach): Samo Chalupka: *Turčín Poničan*; Božena Slančíková Timrava: *Ďapákovci*; *Deník Anny Frankovej*; Martin Kukučín: *Rysavá jalovica*; Rudo Moric: *Šampiónka*.

Vzťahy medzi deťmi a dospelými: Klára Jarunková: *Potopa*; Rudo Moric: *Šampiónka*; Juraj Tušiak: *Obrat Samka Zlocha*; Lucy Maud Montgomeryová: *Anna zo Zeleného domu*; Tomáš Čelovský: *Ako Samo Bažala stretol paniu, ktorú takmer nikto nepozná*; Jana Bodnárová: *Starec a počítacový chlapec*; Mária Kotvášová-Jonášová: *Môjmu bratovi sa čosi stalo*; *Denník Anny Frankovej*.

Uvažovanie o sebe a o živote: Janko Král: *Zakliata panna vo Váhu a divný Janko*; Ivan Krasko: *Otcova roľa*; Božena Slančíková Timrava: *Ďapákovci*; *Denník Anny Frankovej*; Juraj Tušiak: *Obrat Samka Zlocha*; Klára Jarunková: *Potopa*; Daniel Hevier – *aforizmy*.

Dospievanie v rôznych obdobiach a kultúrach. Jozef Gregor-Tajovský: *Prvé hodinky*; Branko Čopić: *Čudesná sprava*; *Denník Anny Frankovej*; Lucy Maud Montgomeryová: *Anna zo Zeleného domu*; Juraj Tušiak: *Obrat Samka Zlocha*; Rudo Moric: *Šampiónka*; Miroslav Antić: *Plavé kučery*; Andrej Čipkár: *Kumari – dievča, ktoré nechodí po zemi*; Mária Kotvášová-Jonášová: *Môjmu bratovi sa čosi stalo*; Tomáš Čelovský: *Ako Samo Bažala stretol paniu, ktorú takmer nikto nepozná*.

Dieťa a rodina. Jozef Gregor-Tajovský: *Prvé hodinky*; Branko Čopić: *Čudesná sprava*; Lucy Maud Montgomeryová: *Anna zo Zeleného domu*; Klára Jarunková: *Potopa*; Tomáš Čelovský: *Ako Samo Bažala stretol paniu, ktorú takmer nikto nepozná*; Mária Kotvášová-Jonášová: *Otec rytier a mať dračica*.

Opis prostredia v rôznych časových podmienkach – Ivan Sergejevič Turgenov: *Keď prelietajú sluky*; Janko Král: *Zakliata panna vo Váhu a divný Janko*; Andrej Sládkovič: *Detvan*; Martin Rázus: *Matka*; Klára Jarunková: *Potopa*; Rudo Moric: *Šampiónka*; Martin Prebudila: *O prvom bozku a o prvom živom škorpíone*.

Humor, irónia a satira: Božena Slančíková Timrava: *Ďapákovci*; Jozef Gregor-Tajovský: *Prvé hodinky*; Ján Čajak: *Zypa Cupák*; Mária Kotvášová-Jonášová: *Otec rytier a mať dračica*. Literárne diela, ktoré sú zdramatizované alebo sfilmované môžu poslúžiť na komparatívnu analýzu a určovanie rozdielov medzi literárnou a divadelnou/filmovou (prispôbené a pozmenené) fabulou a slovnou zásobou (na príklade poviedky Boženy Slančíkovej Timravy *Ďapákovci*, Martina Kukučina *Rysavá jalovica*; románu Jána Čajaka ml. *Zypa Cupák*, Lucy Maud Montgomeryovej *Anna zo Zeleného domu*, *Denník Anny Frankovej*, Ludo Ondrejov: *Zbojnícka mladosť*, podľa ktorých je nakrútený film/TV seriál/predvedené ako divadelné predstavenie) na základe čoho žiaci môžu dospieť k záveru o možnostiach rôznych médií a rozvíjať svoju mediálnu gramotnosť. Žiakov treba usmerniť na filmy s podobnou tematikou, aká je v prečítaných literárnych textoch a dodatočne prepojiť spracovanie jedného tematicko-motívového celku.

Prostredníctvom komparatívnej analýzy filmu a literárneho diela by žiaci mali pochopiť, že film je skôr nezávislým umeleckým výtvorom než obyčajná reprodukcia knihy, totiž že kniha je len predlohou pre nové, originálne umelecké dielo.

Počet hodín v rámci *Jazykovej kultúry* je takmer rovnaký s počtom hodín upevňovania učiva z oblasti *Literatúry*, čo prispieva k funkčnému prepojeniu učebnej látky.

S jednotlivými prvkami mediálnej gramotnosti žiakov treba zoznámiť cez koreláciu: pojem detský časopis alebo encyklopédia pre deti spracovať na konkrétnom texte z časopisu/encyklopédie podľa výberu (obsah textu sa má vzťahovať na lektúru).

Okrem korelácie medzi textami učiteľ má umožniť vertikálnu koreláciu. Tiež sa má oboznámiť s obsahmi slovenského jazyka a literatúry z predchádzajúcich ročníkov, čo umožňuje dodržiavať princípy postupnosti a systematickosti.

Učiteľ má tiež poznať obsahy iných predmetov, ktoré boli spracované v nižších ročníkoch, v piatom a šiestom ročníku základnej školy, ktoré sú v korelácii s predmetom slovenský jazyk a literatúra. Horizontálnu koreláciu učiteľ tak realizuje predovšetkým s vyučovaním dejepisu, výtvarnej kultúry, hudobnej kultúry, náboženstva a občianskej výchovy.

Žiaci by mali pochopiť fiktívny charakter literárneho diela a jeho autonómiu (t. j. rozlišovať lyrický subjekt od básnika, rozprávača od autora), ako aj fakt, že literárne dielo vytvára jeden možný obraz reality.

Porovnanie literárneho a vedeckopopulárneho textu o tej istej téme (napr. hry a záujmy detí v textoch Andreja Čipkára a Luda Ondrejova; v balade Sama Chalupku a v reportáži Vladimíra Dorču) umožňuje žiakovi, aby ľahšie zistil rozdiel. V siedmom ročníku sa uvádzajú niektoré hraničné, nefiktívne žánre: denník, cestopis a autobiografia, a tak žiaci majú pochopiť, ako sa literárne postupy uplatňujú v textoch založených na skutočných skúsenostiach.

Pri spracovaní textu bude sa uplatňovať vo väčšej miere jednota analytických a syntetických postupov a stanovísk. V súlade s výkonmi žiakov treba zvykať, aby svoje dojmy, postoje a posudky o literárnom diele podrobnejšie podporovali faktami zo samého textu, a tak ich uschopňovať pre samostatné posudzovanie, bádateľskú činnosť a vyjadrenie kritického postoja.

Spracovanie literárneho diela má byť poprelinane riešením *problémových otázok*, ktoré sú podnietené textom a umeleckým zážitkom. Mnohé texty a najmä úryvky z diela vo vyučovanom procese si vyžadujú priliehavú *lokalizáciu*, často rôznorodú. Umiestnenie textu do časových priestorových a spoločensko-historických rámcov, ako aj informácie o dôležitých obsahoch, ktoré sú pred úryvkom – všetko sú to podmienky, bez ktorých v početných prípadoch text nemožno intenzívne zažiť a správne pochopiť.

Pri *hodnotení textu* žiakov treba zvykať, aby svoje dojmy, postoje a posudky o literárnom diele podrobnejšie podporili faktami zo samého textu, a tak ich uschopňovať pre samostatné vyjadrovanie, bádateľskú činnosť a vyjadrenie kritických postojov, rešpektujúc individuálne chápanie zmyslu literárneho textu. Žiakov v tomto veku treba podnecovať k tomu, aby aktualizovali literárne dielo, alebo aby ho prepojili so svojimi vlastnými skúsenosťami, úvahami a svetom, v ktorom žijú (najmä so zreteľom na reflexívne básne a satirické diela).

Vo vyučovacej interpretácii literárno-umeleckých diel prepájajúc aj syntetické činitele môžu byť: umelecké zážitky, textové celky, dôležité štruktúrne prvky (téma, motívy, básnické obrazy, fabula – totiž sujet, literárne postavy, zmysel a význam textu, motivačné postupy, kompozícia), formy rozprávania (spôsoby interpretácie), jazykovo-štylistické postupy a literárne (literárno-umelecké) problémy.

S literárno-teoretickými pojmami sa žiaci zoznámia pri spracovaní zodpovedajúcich textov a na základe predchádzajúcich čitateľských skúseností. V programe nie sú uvedené všetky pojmy a druhy literárnych diel, ktoré boli určené na osvojenie v predchádzajúcich ročníkoch, ale sa očakáva, že sa učiteľ bude opierať o získané vedomosti žiakov, zopakuje ich a upevní na príkladoch vzhľadom na starší vek. Opakovanie a spájanie literárnych pojmov a pojmov spacovaných v predchádzajúcich ročníkoch v nových literárnych dielach, ktoré sa spracúvajú v tomto ročníku, je povinné.

Pokiaľ ide o pochopenie lyrických literárnych diel podľa vedomostí o druhoch veršov, strof a rýmov, pridáva sa termín obkročný rým, rozlišovanie rozdielu medzi viazaným a voľným veršom a básne vo verši a próze.

Upevňujú sa a rozširujú poznatky o vlasteneckej poézii, pochopenie významu sociálnych motívov v navrhnutých básňach alebo príbehoch, spracúvajú sa nové typy lyrických básní (reflexíve).

Poznatky o štylistických figúrach sa dopĺňajú kontrastom, hyperbolou, metaforou, alegóriou, slovanskou antitezou, asonanciou a aliteráciou. Nadobudnuté poznatky o prvkoch epického diela (pojem motívu, rozdiel medzi fabulou a sujetom), o kompozícii a formách rozprávania postupne sa stávajú zložitejšími a rozširujú sa (zaradovanie pojmov o statických a dynamických motívoch, o epizóde, vnútornom monológovi, rozlišovanie chronologického a retrospektívneho rozprávania – *Potopa Kláry Jarunkovej*).

V predošlých ročníkoch žiakov sa podnecovalo, aby si všimli zmysel smiešneho a humoristického na príkladoch z lektúry a zároveň, aby rozlišovali humoristický alebo optimistický, dytambický tón pri spievaní/rozprávaní/dramatickom deji od elegického tónu. Tieto zručnosti by sa mali prehĺbiť určením rozdielu medzi humorným, ironickým a satirickým tónom spevu/rozprávania a uvádzania základného tónu spevu/rozprávania v prepojení s koncepcným druhom textu.

Keď už zvládli pojem motivácie, žiaci by mali zároveň rozvíjať schopnosť rozlišovať realistickú a nadprirodzenú motiváciu (a jej rôzne aspekty: záračné motivácie v ľudových rozprávkach, predstavivosť a sci-fi v umeleckej literatúre) na vybraných príkladoch z lektúry.

Jazykovo-štylistickými výrazovými prostriedkami pristupuje sa zo zážitkového postoja; vychádza sa z vyvolaných umeleckých dojmov a estetickéj sugescie, a len potom sa bude skúmať jazykovo-štylistická podmienenosť.

Pri spracovaní literárnych diel, ako aj pri ústnych a písomných cvičeniach žiaduce je, aby žiaci boli schopní vytvárať rôzne typy charakterizácie postáv: odhaľovať čoraz viac vlastností, pocitov a vnútorného stavu jednotlivých literárnych postáv (podľa vlastností: fyzických, rečových, psychologických, sociálnych a etických), vyjadriť svoj postoj o ich konaní a pokúsiť sa ich vidieť z rôznych perspektív.

Výkony, ktoré sa vzťahujú na oblasť literatúry, založené sú na čítaní. Prostredníctvom čítania a tlmočenia literárnych diel žiak rozvíja čitateľské kompetencie, pod ktorými sa rozumie nielen, bádateľské pozorovanie a získavanie vedomostí o literatúre, ale sa aj podporuje a rozvíja emocionálne fantastické vžívanie, imagináciu, estetický zážitok, bohaté asociatívne prvky, umelecká senzibilita, kritické myslenie a buduje sa morálne hodnotenie. Rôzne spôsoby čítania sú základným predpokladom, aby žiaci vo vyučovaní získavali poznatky a aby sa úspešne uvádzali do sveta literárneho diela. Okrem zážitkového čítania žiaci sa postupne uvádzajú do bádateľského čítania (čítanie podľa bádateľských úloh, čítanie z rozličných perspektív a pod.) a uschopňujú sa vyjadriť svoj zážitok umeleckého diela, poznajú prvky, z ktorých je dielo utvorené a chápu ich úlohu v budovaní diela.

Zvýšený počet diel v doplnkovom výbere lektúry sa poukazuje na možnosť spracovania jednotlivých navrhnutých obsahov (literárnych diel) na hodinách dodatkového vyučovania.

Odporúča sa, aby žiaci vo vyučovaní používali elektronický dodatok k učebnici, ak na to jestvuje možnosť v škole.

JAZYK

Vo vyučovaní jazyka žiaci sa uschopňujú na správnu ústnu a písomnú komunikáciu spisovným slovenským jazykom. Kvôli tomu požiadavky v tomto programe nie sú usmernené iba na osvojovanie jazykových pravidiel a gramatické normy, ale aj na chápanie ich funkcie a správne uplatnenie v ústnom a písomnom vyjadrovaní.

Keď sa v obsahoch programu uvádzajú vyučovacie jednotky, ktoré žiaci už spracovali v predošlých ročníkoch, rozumie sa, že sa stupeň osvojenosti a schopnosť uplatňovania skorej spracovaného učiva preveruje a opakovanie a precvičovanie na nových príkladoch predchádza spracovaniu nových obsahov, čím sa zabezpečuje kontinuita práce a systematickosť spájania nového učiva s už získanými vedomosťami.

Gramatika

Základná programová požiadavka vo vyučovaní gramatiky je, že sa žiakom jazyk vysvetľuje ako systém. Ani jeden jazykový jav by sa nemal učiť izolovane, mimo kontextu, v ktorom sa uskutočňuje jeho funkcia (v každej prílehavej príležitosti môžu sa vedomosti z gramatiky dať do funkcie interpretácie textu, ako umeleckého tak aj náučno-populárneho). Jedným z dôležitých funkcionálnych postupov vo vyučovaní gramatiky sú cvičenia, v ktorých sa využívajú príklady z priamej hovorovej praxe, čo vyučovanie gramatiky približuje životným potrebám, v ktorých sa jazyk javí ako všestranne motivovaná ľudská aktivita.

Týmto spôsobom si žiaci uvedomujú dôležitosť jazykovej kultúry, ktorá je nevyhnutná pre každodenný život ako súčasť všeobecnej kultúry, a nie iba ako súčasť učebného programu.

Učenie morfológie sa vzťahuje na upevňovanie a rozširovanie učiva o slovesných tvaroch. Nevyhnutné je spojiť nové učivo s učivom spracovaným v predchádzajúcich ročníkoch, urobiť syntézu všetkých slovesných tvarov, rozdeliť slovesné tvary na určité a neurčité, jednoduché a zložené. Poukázať na tvary budúceho času, ktorý môže byť aj jednoduchý aj zložený. Trpný rod a prídastia spracovať na jednoduchých a typických príkladoch. Systematizovať rozdelenie slovných druhov upevňovaním a rozširovaním učiva o spojkách, časticách a citoslovciach.

Výučba skladby (syntaxe) zahŕňa pojem sklad (syntagma) a vnímanie nadradeného, podradeného a rovnocenného člena v rámci neho. Prostredníctvom cvičení v typických a jednoduchých príkladoch žiaci určujú nadradený a podradený člen syntagmy. Rozšíriť poznatky o zhodnom a nezhdnom prívlastku a poukázať na to, ktoré slovné druhy môžu byť vo funkcii prívlastku. Upevniť vedomosti o vyjadrenom a nevyjadrenom podmete (na základe gramatických kategórií slovesa vo funkcii prísudku). Upevniť a rozšíriť vedomosti o slovesnom a slovesno-mennom prísudku; o jednočlenných a dvojčlenných vetách; o priradovacom a podradovacom súvetí (jednoduché a zložené súvetie). Keď ide o priradovacie súvetie, treba spracovať zlučovacie, odporovacie a vylučovacie súvetie. Pri spracovaní podradovacieho súvetia treba dať dôraz na spojky. Uvádza sa pojem zhody (kongruencie) v jednoduchých a typických príkladoch.

Pravopis

Obsahy z pravopisu treba spojiť s vhodnými témami na hodinách gramatiky a aj na hodinách literatúry. V súvislosti so spracovaním rôznych druhov viet potrebné je spracovať interpunkciu, najmä čiarku ako najdôležitejšie interpunkčné znamienko. Prepojenie obsahu z gramatiky a literatúry prebieha prostredníctvom analýzy používania čiarky vo vyčlenených vetách a zisťovaním používania čiarky v literárnych dielach. V základných črtách treba poukázať na osobitosť literárneho umeleckého štýlu, kde sa niekedy v dôsledku tvorivosti spisovateľa pravopisné pravidlá zámerne nedodržiavajú (najmä v poézii). Kombinácia pravopisných znakov sa osvojuje už v nižších ročníkoch v súvislosti s priamou rečou, ale teraz poukazuje na iné druhy kombinácií pravopisných znakov, predovšetkým na použitie čiarky za skratkami a radovými číslami. Písanie skratiek sa vzťahuje na opakovania poznatkov v súvislosti so skratkami, ale aj na rozšírenia druhov skratiek uvedených v platnom pravopise (písanie skratky t. j. s medzerou a i.).

Pravopisné pravidlá sa osvojujú v systematických cvičeniach (pravopisné diktáty, opravovanie chýb v určitom texte, texty s otázkami pravopisu atď.) Zároveň treba podnecovať žiakov, aby sami zisťovali a opravovali pravopisné chyby v SMS komunikácii, ako aj v rozličných typoch komunikácie cez internet.

Okrem toho žiakov treba usmerňovať, aby používali *Pravidlá slovenského pravopisu*. Žiaduce je, aby učiteľ *Pravidlá slovenského pravopisu* prinášal na hodinu zakaždým, keď sa spracúvajú pravopisné témy (tak by mohol žiakom dať na úlohu, aby vyhľadali slovo v pravidlách a určili jeho správny tvar alebo správne písanie).

Ortoepia

Učiteľ má nepretržite poukazovať na dôležitosť správnej výslovnosti, ktorá sa pestuje realizáciou určitých ortoepických cvičení. Ortoepické cvičenia netreba realizovať ako osobitné vyučovacie jednotky, ale so zodpovedajúcimi témami z gramatiky a na hodinách literatúry. Pri používaní audio snímok (CD k čítanke) žiakov treba usmerňovať na správnu výslovnosť.

JAZYKOVÁ KULTÚRA

Rozvíjanie a zdokonaľovanie jazykovej kultúry žiakov je jednou z najvýznamnejších úloh vyučovania slovenského jazyka. Jednou zo základných úloh vyučovania jazykovej kultúry sa vzťahuje na zdokonaľovanie jazykových výrazových prostriedkov u žiakov a jej konečným cieľom je, aby žiaci boli uschopnení na kvalitnú a účelovú komunikáciu. Hoci je oblasť jazykovej kultúry programovo vytvorená ako osobitná oblasť, predpokladá sa, že je v celkovom vyučovaní slovenského jazyka a literatúry prepojená s ostatnými dvoma oblasťami: s literatúrou a jazykom. Rovnaká pozornosť by sa mala venovať ústnemu a písomnému vyjadrovaniu.

V tomto veku by sa mali brať do úvahy špecifiká dvoch funkčných štýlov: umeleckého a publicistického. Žiakov treba podporovať, aby v danom úmyselne vytvorenom zmiešanom texte hľadali a klasifikovali vety, či už patria umeleckému alebo publicistickému štýlu. Potom by mali v umeleckom texte nájsť vetu, ktorá je napísaná publicistickým štýlom a to isté urobiť aj opačne. Mali by vysvetliť podobnosti a rozdiely medzi týmito dvoma funkčnými štýlmi, rozpoznať a vysvetliť prvky oboch štýlov v adekvátne vybraných textoch, rozvíjať schopnosť porozumieť ich zvláštnostiam.

Koherencia je významnou črtou štruktúry textu a indikuje na súvislý charakter určitého textu. Preto vo vyučovaní jazykovej kultúry treba žiakov uschopňovať, aby v ústnej a písomnej forme vypracovali úlohy podľa daných pokynov. Mali by napríklad tvoriť logicky zmysluplné texty založené na vopred daných slovách, ktoré sú povinní použiť; skladať texty, ktorých dĺžka bude obmedzená (obmedzený počet slov); aby v texte, ktorý tvoria, použili iba určité gramatické modely alebo určitú lexiku. Malo by sa ich tiež povzbudzovať k tomu, aby navrhli viac rôznorodých začiatkov toho istého textu alebo aby navrhli rôzne konce podľa požiadaviek vopred pripraveného prispôbeného nedokončeného textu; aby zmenili koniec (alebo iné vhodné časti) literárnej predlohy; aby usporiadali porušené chronologické alebo zmysluplné poradie v danom texte a podobne.

Veľmi dôležitá kompetencia, ktorá je základom vyšších úrovní pochopenia textu, je zručnosť argumentácie. Vzhľadom na to, že rozvoj argumentatívneho myslenia zohráva dôležitú úlohu vo vzdelávaní, pretože môže pozitívne ovplyvniť získavanie poznatkov počas výučby jazykovej kultúry, malo by sa skontrolovať, do akej miery sú žiaci schopní porozumieť argumentatívnym textom. Žiakov treba povzbudzovať, aby argumentovali svoj postoj k problémovej situácii v literárnom diele; aby argumentovali svoj explicitný názor na niekoho; aby v rade opodstatnení postoja vyčlenili argumenty, ktorými je ten postoj odôvodnený a odmietli časti textu, ktoré nesúvisia s argumentáciou; aby argumentovali, prečo nesúhlasia s argumentmi ostatných. Zároveň ich treba uschopňovať, aby interpretovali konanie hrdinov v literárnom diele s odkazom na argumenty, ktoré vplyvávajú z textu.

Jednou zo základných foriem ústneho a písomného vyjadrovania – opis, je základným programovým obsahom pre zdokonaľovanie a pestovanie primeranej jazykovej kultúry žiakov. V tomto veku by žiaci mali používať oba typy opisov: technický a sugestívny, totiž treba ich uschopniť, aby opisali určitý predmet, jav alebo bytosť, najprv objektívne (technický opis) a potom vyjadriť svoje vlastné dojmy (sugestívny opis). Zároveň ich treba povzbudzovať, aby navrhovali paralelne oba typy opisov toho istého predmetu; nájsť prvky oboch opisov v zmiešanom texte; aby objavili „votrelca“ (technický opis *zablúdiť* v sugestívnom a naopak); aby rozpoznavali situácie, v ktorých by sa mal použiť jeden alebo druhý typ opisu, a vysvetlili svoj názor; aby na základe úplného technického a sugestívneho opisu rozpoznavali vlastnosti jedného a druhého typu opisu.

Jednou z foriem vyjadrovania, ktorá je vo funkcii výcviku žiakov, aby si svoje jazykové vyjadrovanie obohatili a zlepšili a tým sa prispôsobili konkrétnej komunikačnej situácii, môže byť reportáž. Žiakov treba usmerňovať na základné charakteristiky tohto žurnalistického žánru, aby mohli napísať sloh vo forme reportáže (napríklad reportáž o škole, exkurzii atď.).

V tomto veku by sa malo počas vyučovania jazykovej kultúry žiakom okrem iného poukázať na metódy zobrazovania zdrojov a myšlienok, ako aj na iné vysvetlenia, ktoré sa používajú v texte. Zároveň ich treba podnecovať, aby vysvetlili dôvody a funkcie citácie; aby interpretovali problémové situácie vyskytujúce sa v literárnych a iných textoch pomocou citácií; tiež aby interpretovali význam a zmysel použitej poznámky pod čiarou v zadanom príklade; aby rozlišovali citát od parafrázy v zadaných príkladoch. Malo by sa tiež poukázať na pravidlá týkajúce sa písania exponovaných čísel na konci vety, ktorými sú označené poznámky pod čiarou.

Uschopňovanie žiakov pre úspešné čítanie, používanie a porozumenie nelineárneho textu je jednou z úloh vyučovania jazykovej kultúry v tomto veku. Žiaci by mali vytvoriť jednoduché tabuľky podľa daného textu, ktorý bude obsahovať údaje vhodné pre tabuľkové zobrazenie; čítať údaje z tabuľky a interpretovať ich; vytvárať jednoduché diagramy založené na daných údajoch, ako aj interpretovať údaje z jednoduchších diagramov a vyvodiť z týchto údajov závery. Mali by zhrnúť obsahy vhodných gramatických jednotiek do tabuliek a na základe nelineárneho textu vytvoriť lineárny text a iné.

Vzhľadom na vplyv mediálnych technológií na jazyk počas vyučovania jazykovej kultúry žiakov treba podnecovať, aby uplatňovali explicitnú normu aj pri komunikácii prostredníctvom moderných informačných a komunikačných technológií. Žiakov treba podnecovať, napríklad aby analyzovali e-mailové/SMS správy, aby si všimli porušenia normatívnych pravidiel, aby zmenili e-mail/SMS správy, v ktorých sa nerešpektujú normatívne pravidlá na také, v ktorých sa pravidlá budú dodržiavať, a aby napísali e-mail alebo SMS na základe zadaných kratších textov.

A tantárgy neve

Magyar nyelv a nemzeti kultúra elemeivel, anyanyelvápolás

Cél

A magyar nyelv oktatásának és tanulásának célja, hogy a tanuló ápolja vagy idegen nyelvként tanulja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban. Ismerje meg, értékelje és becsülje a magyar nemzeti értékeket és hagyományokat, elfogadja a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; fejlessze a kulcskompetenciákat.

Osztály

Hetedik

Évi óraszám

72 óra

KIMENET A tematikai egység/terület feldolgozását követően a diák képes lesz a következőkre:	TERÜLET / TEMATIKAI EGYSÉG	TARTALOM
<ul style="list-style-type: none"> – Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait. – Felismeri és megkülönbözteti a prózai és a verses formákat – Meghatározza az irodalmi mű témáját, szereplőit, összefoglalja, reprodukálja a cselekményt. – Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől. Különbséget tesz a szerző és a narrátor/lírai én között. – Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét. – Meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét. – Felismeri a költői jelzőt, a megszemélyesítést, a hasonlatot, a metaforát, az iróniát, a fokozást, a túlzást és a hiperbolát. – Meghatározza és példákkal illusztrálja a következő szépirodalmi szövegelemeket: a téma, a cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb. – Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: monda, mese, tájleíró költemény, elbeszélés, novella, regény, levél, napló, életrajz, önéletrajz, ballada, dráma. – Megnevezi és a gyakorlatban is alkalmazza a leírás formáit: személyleírás, tárgy-leírás, tájleírás. – Felismeri és értelmezi az egyszerű szövegek konfliktushelyzeit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményt formál. – A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója. – Képes esztétikai élmény átélésére. – Tisztelettel a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait. – Többszöri olvasás után megérti az egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket. – Hangosan olvas és reprodukál rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, hangléjtésre, valamint mondatformálásra. – Képek, kérdések, vázlat és kulcsszavak alapján összefoglalja a szöveg lényeges információit. – Megfogalmazza a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeit. – Képes a nem lineáris szövegek befogadására. – Megismeri a vajdasági magyar gyermeksjátót. 	<p>IRODALMI ISMERETEK</p>	<p>LÍRA</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Radnóti Miklós: <i>Éjszaka</i> 2. Weöres Sándor: <i>Őszi zápor</i> (részlet) és/vagy más gyermekverse 3. Petőfi Sándor: <i>Csatadal</i> 4. Arany János: <i>Családi kör</i> 5. Pilinszky János: <i>Téli ég alatt</i> 6. Nemes Nagy Ágnes: <i>Tavaszi felhők</i> (zenei feldolgozása is) 7. Kosztolányi Dezső: <i>Kip-kop, köveznek</i> <p>Kiegészítő, választható szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ady Endre: <i>Balzsam tünder postája</i> 2. Domonkos István: <i>Tessék engem megdicsérni; Béci</i> 3. Tolnai Ottó: <i>Puccs</i> 4. Varró Dániel: <i>Miért üres a postaláda mostanába?</i> 5. Petőfi Sándor: <i>Reszket a bokor, mert...</i> 6. Ács Károly: <i>Valaki verset olvasott</i> 7. Fehér Ferenc: <i>Apám citerája</i> 8. Varró Dániel: <i>Pakolgitató vagy Maszat-hegyi naptár</i> 9. Weöres Sándor: <i>Ó, ha cinke volnék</i> 10. Weöres Sándor: <i>Újévi jókívánságok</i> 11. Kiszámoló 12. Varró Dániel: <i>Nem, nem, hanem</i> 13. <i>Honfoglalás</i> <p>Kortárs költők alkotásai. Néhány magyar költő rövid életrajza és délszláv kapcsolatainak feldolgozása (pl. Petőfi Sándor, Arany János) Néhány magyar irodalmi szöveg szerb, illetve délszláv fordítása.</p> <p>Irodalmi alapfogalmak</p> <p>Műnemek: líra. A szöveg formája: a verses forma. Műfaji ismeretek: a dal, a szabadvers. Stílusesszók: pl. a megszemélyesítés, a költői jelző, a hiperbola, a fokozás, a metafora, a hasonlat, a hangutánzás és a hangulatfestés. A költői és a lírai én. A lírai formanyelv jellemzői: képiség, ritmus, szerkezet. Rimfajták.</p> <p>EPIKA</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek – kötelező szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Egy kortárs magyar szöveg feldolgozása 2. Egy világirodalmi szövegrészlet feldolgozása magyar nyelven 3. Csáth Géza: <i>Egy vidéki gimnazista naplójából</i> 4. Illyés Gyula: <i>Petőfi Sándor</i> (részlet) 5. <i>Rúza Sándor</i> (zenei feldolgozása is) 6. Gion Nándor: <i>A kárókatona még nem jöttek vissza</i> (részlet) 7. Janikovszky Éva: <i>A tükör előtt (Egy kamasz monológja)</i> 8. Gobby Fehér Gyula: <i>Az ujjak mozgása</i> 9. Méhes György: <i>Duci bácsi</i> <p>Kiegészítő, ismeretterjesztő, választható szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Arany János: <i>Mátyás anyja</i> 2. <i>Kömvés Kelemenné</i> 3. Mikszáth Kálmán: <i>Akik ugatnak</i> 4. <i>Görög Ilona (A csudahalott)</i> 5. Móra Ferenc: <i>A csókai csata</i> 6. Karinthy Frigyes: <i>Röhög az egész osztály</i> (részlet) 7. Nógrádi Gábor: <i>Hogyan neveljük szüleinket?</i> 8. Herceg János: <i>Medvetánc</i> (részlet) 9. Németh István: <i>Szinőtös</i> 10. <i>A szilvás gombóc</i> (mese)

		<p>Irodalmi alapfogalmak Szerző és elbeszélő. Epikai műfajok: a napló, az életrajz és az önéletrajz, a novella és az elbeszélés. A leírás (táj-, személy- és tárgyleírás). A komikum és az ironia. A jellemzés fajtái pl. párbeszédben, az önjellemzés. Az epikai művek szerkezeti egységei.</p> <p>Nemzeti kultúra Kötelező témák:</p> <p>Híres magyar személyiségekről szóló írások (pl. Árpád magyar fejedelem, Szent István király, Mátyás király, Kossuth Lajos, gróf Széchenyi István stb.) Mondák (pl. a török dúlás idejéből, A fehér ló mondája, Mátyás királyról stb.)</p> <p>Kiegészítő, választható szövegek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A magyar népviselet 2. A magyar néptánc – a csárdás (pl. <i>Az a szép</i>) 3. Népszokások (pl. húsvét, pünkösöd, mindenszentek és a halottak napja, karácsony stb.) 4. Idénymunkálatokhoz kötött népi szokások (pl. kukoricafosztás, szüret) Válogatás a kortárs epikai alkotásokból. <p>Projektmunka: – magyar és szerb műfordítások elemzése, összevetése az eredeti szöveggel, – gyermekversek a magyar és a délszláv irodalomban (pl. Jovan Jovanović Zmaj és Arany János vagy Weores Sándor), – ünnepek a magyar és a délszláv kultúrában, – híres ételek a magyar és a délszláv kultúrában (összehasonlítás), – hangszerek a magyar és a délszláv kultúrában (poszter, video- vagy hanganyag készítése), – magyar és délszláv népviselet, – magyar történelmi személyiségek (pl. Mátyás király), – magyar személyek a délszláv történelemben (pl. Hunyadi János / Sibinjani Janko) – Mutasd be a családodat! - családfa készítése, a családtagok jellemzése – A kedvenc sportom / sportoló – Hova szeretnél elutazni? Mutasd be a kedvenc országodat! – Mutasd be a szülőhelyedet! – Szervezzünk meg egy utazást! stb. – Védett állatok Szerbiában és pl. Magyarországon – Mit tehetünk a Föld megmentése érdekében?</p> <p>DRÁMA ÉS FILM Népszokásokkal kapcsolatos dramatikus játékok (pl. lucázás, betlehemezés stb.) Választható filmek Mancs (részlet), Egri csillagok, Gusztáv, Magyar népmesék, Mesék Mátyás királyról stb.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Különböző beszédhelyzetekben nyelvtudásának megfelelően egyszerű és/vagy összetettebb/bonyolult információkat kér és ad. – Megérti azokat alapvető információkat, amelyek a mindennapi kommunikációs helyzetekben hangzanak el. – Nyelvtudásának megfelelően alkalmazza a szituatív kódváltást. – Használja a megfelelő udvariassági formákat. – Megérti a hangzó, multimédiás anyagok lényeges információit. – Részt vesz szerepjátékokban. – Kommunikációs alapismeretek elsajátítása 	<p>KOMMUNIKÁCIÓ</p>	<p>A kommunikáció tényezői A non-verbális kommunikáció A szupraszegmentális tényezők – szerb–magyar kontrasztív összevetés A kommunikációs helyzetek: a beszélgetés, a felszólalás, az érvelés és a vita. A levélírás. Témakörök: információkérés- és adás, tanácskérés- és adás, egyszerű felszólítások alkalmazása. Családtagok, irodalmi alkotások hőseinek, filmek / színházi előadások hőseinek bemutatása és jellemzése. Környezet/lakóhely, tárgyak, videojátékok bemutatása, munkafolyamatok elmesélése. Szabadidős tevékenységek bemutatása. Nyári élmények elmesélése. Utazás megtervezése: keressük meg a legrövidebb / legolcsóbb utazási módot, vásároljunk jegyet, béreljünk hotel / szobát, szervezzük meg a programot! (dramatizált játék, képregény, video készítése) Vásárlás dramatizálása (pl. hangszer, ruházat). Ki vagyok én? - egy ismert ember életrajza (múlt idő, E/1), jellemzés. Naplóírás (valós vagy kitalált személy) stb. A hallás utáni szövegértés fejlesztése. Udvariassági formák: köszönés, bemutatkozás, bemutatás, elköszönés, megköszönés, bocsánatkérés, telefonálás, útbaigazítás, értesítés, meghívó, születésnap gratuláció, jókívánság kifejezése stb. Részvétel rövid interakciókban, a beszédzándékok egyszerű kifejezése.</p>

		Kommunikáció begyakorolt beszédfordulatokkal. Rövid, egyszerű szövegek létrehozása (napi tevékenységek, tervek, kívánságok, útmutatások). A diákok anyanyelve hatására előállt interferencia jelenségek javítására irányuló képességek fejlesztése. Bizonyos információk lokalizálása hangzó és multimédiás anyagokban. Szerepjátékok.
<ul style="list-style-type: none"> – Alapszinten kontrasztív módon gondolkodik, összevet. – Felismeri és megnevezi az alapszófajokat (ige, főnév, főnévi igenév, melléknév, számnevek, névmások, határozószók). – Ismeri és alkalmazza az igeidőket és igemódokat. – Ismeri és alkalmazza az alanyi és tárgyas ragozást. – Ismeri és alkalmazza a melléknévek fokozását. – Képes az elsajátított nyelvi modellek alkalmazására. 	SZÓFAJTAN	<p>A magyar és a szerb nyelv szerkezetének összehasonlítása. A szófajok – kontrasztív összevetés. A fővekre vonatkozó tudás elmélyítése: a főnév fajtái, mondatbeli elhelyezése és toldalékolása. A névmásokra vonatkozó tudás elmélyítése. A személyes, kérdő, mutató és vonatkozó névmás. A névmások szöveg szervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban. A határozószók és mondatbeli szerepük. A névutók és mondatbeli szerepük. A kötőszavak. Információk gyűjtése, adatok elrendezése, lexikonhasználat. Helyesírási táblázatok, fűrtábrák, folyamatábrák stb. készítése, ún. nehéz szavak jegyzékének készítése.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Többszöri olvasás után megérti az egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket. – Hangosan olvas és reprodukál rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, hanglejtésre, valamint mondatformálásra. – Képek, kérdések, vázlat és kulcsszavak alapján összefoglalja a szöveg lényeges információit. – Megfogalmazza a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeit. – Képes a nem lineáris szövegek befogadására. – Megismeri a vajdasági magyar gyermeksjátót. 	OLVASÁS ÉS SZÖVEGÉRTÉS	<p>Tanári minta alapján a szavak, szó szerkezetek, mondatok helyes felolvasása a szupraszegmentális jegyek (ritmus, hangsúly, hanglejtés) helyes felhasználásával. Szövegek hallgatása és megértése, a tanult témák keretében. A kifejező és a néma olvasás gyakorlása, az egyszerűbb szövegek megértése kifejező és néma olvasás után. Az egyszerűbb átvitt értelmű szavak és szókapcsolatok megértésének gyakorlása. Ismeretlen elemek azonosítása új szövegekben, jelentésük tisztázása. Szövegfeldolgozó feladatok megoldása. Nem lineáris szövegek feldolgozása (pl. képregények, táblázatok, gondolatterképek, pókhálóábrák, diagramok, grafikonok stb.) Egy-egy cikk feldolgozása a vajdasági magyar gyermeksjátóból (Jó Pajtás)</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Ismeri és alkalmazza a helyesírási alapelveket. – Képes rövid szövegek másolására. – Képes rövid szövegek alkotására (képeslap, meghívó, SMS stb.) – Ismeri és alkalmazza az elválasztás szabályait. – Képes 10-12 mondatos és/vagy hosszabb fogalmazás írására. 	HELYESÍRÁS	<p>Nyomatott minta alapján szavak, szókapcsolatok, mondatok másolása. Mondatok, szövegrészek leírása tollbamondás alapján. Szavak, szó szerkezetek, mondatok leírása emlékezetből (pl. képekhez kapcsolva). Az igeikötők helyesírása. A rövid és a hosszú magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetése. Az igemódok helyesírása: kijelentő mód, feltételes mód, felszólító mód és a határozott ragozás. Az elválasztás szabályai – az eddig megszerzett tudás elmélyítése. A tulajdonnevek helyesírásának gyakorlása, elmélyítése. A helyesírási szabályzat használata. A leggyakoribb nyelvi hibák. A vessző helyes használata.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Hangalak és jelentés alapján felismeri a rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavakat. – Felismer (egyszerűbb) közmondásokat, szólásokat. – Szókincsét kb.250–300 további új lexikai egységgel gazdagítja. 	SZÓKÉSZLET	<p>Szóalkotás. Rokon értelmű, többjelentésű, ellentétes jelentésű, hangutánzó szavak a választott szövegben, azok stílusértéke. Állandósult szókapcsolatok.</p>

Kulcsfogalmak: artikuláció, prozódia, interakció, kérdés-válasz, bemutatkozás és bemutatás, helyesírás, állandósult szókapcsolatok, ünnepek, szituációs szövegek, ismeretterjesztő szövegek, szépirodalmi szövegek, film.

Házi feladatok

Írjanak egyszerűbb fogalmazásokat a megadott témakörökben! Pl. leíró fogalmazást (valós, vagy képzeletbeli tárgy, táj, kép vagy képsor alapján), elbeszélő fogalmazást (valós vagy kitalált események, önállóan vagy képsorok, kérdések alapján), jellemzést (valós vagy kitalált személyek).

Házi olvasmány

A tanulók tudásszintjéhez mérten válasszunk ki egy-egy szöveget házi olvasmányként, egyet-egyet mindkét félévben (pl. kortárs magyar szövegeket).

Iskolai dolgozat

A tanulók mindkét félévben egy-egy írásbeli dolgozatot írnak a megfelelő szinten, a feldolgozandó témakörökben – pl. híres személy bemutatása és jellemzése, múltbeli események (Velem történt..., A legkedvesebb családtagom, El szeretnék utazni... stb.)

ÚTMUTATÓ A PROGRAM DIDAKTIKAI-METODIKAI MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ

I. A TANÍTÁS ÉS A TANULÁS TERVEZÉSE

A tantárgy keretében a tanulók nyelvismerete alapján differenciáljuk a célokat és a kimeneteket, valamint az oktatási feladatokat. Meg kell különböztetnünk az anyanyelvápolást a magyar nyelv idegenként való tanulásától. Javasoljuk a diákok nyelvismeretének felmérését az első órán, amely a nyelvismeret szerinti csoportok kialakításának alapját képezi. A kitűzött célok csakis a differenciált oktatás keretében valósíthatók meg.

II. A TANÍTÁS ÉS A TANULÁS MEGVALÓSÍTÁSA

A szövegek nem egyforma nehézségűek, a tanár a gyerekek szintjének megfelelően válogathat, szükség esetén adaptálhatja is őket. A feldolgozás során annyira mélyednek el a szövegben, amennyire az osztály tudásszintje ezt megengedi. Nem muszáj minden szöveget, nyelvtani jelenséget megtanítani, illetve teljes egészében elsajátítani. Ha a tanár úgy méri fel, elegendő a rövid említés / magyarázat is a szövegben lévő példák illusztrációjával, a hangsúly lehet a gyerekek gyűjtésén / munkáján is.

A készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. A nyelv elsajátítása továbbra is, minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetekben valósul meg, melyekben a verbális és a nem verbális elemek, a szociokulturális tudás természetes egységet alkotnak. Ezért az oktatás is komplex módon folyik. A motiváció fenntartása miatt fontos, hogy a tanuló a fejlettségi szintjének megfelelő, változatos, érdekes és értelmes, kihívást jelentő tevékenységek során sajátítsa el a nyelvet, és a feldolgozásra kerülő témakörök megfeleljenek a tanulók érdeklődésének, igényeinek és szükségleteinek. A nyelvtani szerkezeteket továbbra is kontextusba ágyazva sajátítják el, majd fokozatosan megfigyeltetik a nyelv szabályrendszere és az anyanyelvükhöz hasonló, illetve attól eltérő nyelvi jelenségeket. A magyar nyelv agglutináló jellegéből fakadóan a sikeres tanulás feltétele a grammatikai jelenségek tudatosítása.

Ebben a szakaszban is fontos célkitűzés, hogy a tanulók nyelvi kompetenciájának fejlesztése szoros összefonódásban és kölcsönhatásban történjen a fejlesztési szakaszra vonatkozó nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével, így a szociális kompetenciával, az esztétikai-művészeti tudatossággal és kifejezőképességgel, valamint az önálló tanulással. Fokozatosan egyre nagyobb szerepet kap a digitális kompetencia, hiszen az IKT-eszközök használata az információszerzés és az információcsere korszerű és hatékony eszköze.

A tanulók, attól függően, hogy **anyanyelvükként** vagy **idegen nyelvként** tanulják a nyelvet:

- gyakorolják a mindennapi témákról szóló beszélgetésbe való bekapcsolódást,
- gyakorolják a kérdésmegértést és a (rövid) - megválaszolást,
- gyakorolják az állítás, tagadás, tiltás, felszólítás, kérés, köszönet megértését és kifejezését,
- fejlesztik a tárgy-leírásnak, a személyek, állatok bemutatásának/bemutakozásának, az eseménymondásnak és megértésnek a készségét,
- beszélgetnek az emberek közti különbségekről, más kultúrákról, nyelvekről,
- felfogják az irodalmi szöveg globális jelentését, rákérdeznek az ismeretlen szavakra, vagy megkeresik őket a szótárban,
- kérdések segítségével megállapítják a cselekmény szereplőit, a helyét és idejét,
- alkalmazzák a szövegekben előforduló új lexikát,
- szókincsüket új szavak tanulásával gazdagítják, szókincsgyarapító gyakorlatokat végeznek, szóképzéssel szavakat alkotnak (kb. 250–300 új szó),

- a nyelvtudás szintjének megfelelően elsajátítják a legfontosabb nyelvi-nyelvtani ismereteket, pl. ki tudják fejezni az egyes és többes számot, használják a tárgyragot, az igéket ragozzák jelen, múlt, jövő időben, gyakorolják az alanyi és tárgyas ragozást,

- fejlesztik helyesírási készségüket: szótagolnak, elsajátítják és gyakorolják az elválasztás szabályait, gyakorolják a tulajdonnevek helyesírását, a magán- és mássalhangzók időtartamának jelölését, a *j*-hang kétféle jelölését, az egybe- és különírás egyszerűbb eseteit, az igemódok és a határozott ragozás helyes írását,

- begyakorolják az elsajátított nyelvi modelleket: meghatározott mondatípusok elsajátítása, mondatbeli kapcsolatok, szó szerkezetek elsajátítása, transzformálási gyakorlatok, mondatalkotási gyakorlatok megadott elemek és szavak felhasználásával, a nyelvtani egységek kontrasztív (szerb-magyar) módszerekkel történő összehasonlítása,

- alkalmazzák a helyesírási alapelveket,

- magyar filmeket, gyermekfilmeket és rajzfilmeket tekintenek meg, segítséggel megállapítják a témát, a szereplőket, a helyet, az időt,

- válaszolnak a szöveg (rajzfilm, film) cselekményére vonatkozó kérdésekre, maguk is tesznek fel kérdéseket,

- megnevezik környezetük személyeinek, tárgyainak tulajdonságait,

- használják a személyes névmásokat és azok ragos alakjait (velem, nálad stb.)

- használják a kérdő névmásokat és a mutató névmások tárgyragos és határozóragos alakjait (ki?, mi?, kik?, mik?, milyen?, mennyi? hány? hova?, mikor?, ez, az, ilyen, olyan, ennyi, annyi, ettől, attól, ezt, azt stb.)

- alkalmazzák az egyeztetést,

- ápolják a nemzeti hagyományokat, megismerkednek a népviselettel, a népi énekekkel, a népi hangszerekkel, az ünnepi szokásokkal, részt vesznek népi hagyományokhoz / ünnepekhez kapcsolódó dramatikus játékokban stb.

- megismerkednek a magyar művészet, tudomány és történelem néhány képviselőjével, a műfordítások jelentőségével és a kulturális kapcsolatok egyéb vonatkozásaival.

Fontos feladat a kifejező olvasás (kreatív és kritikai olvasási szempontok) gyakorlása, néhány memoriter beiktatása, a hozzászólás gyakorlata, a nem lineáris szövegek feldolgozása (pl. állatkerti belépőjegyek, menetrendek, képregények, nyelvtani táblázatok, gondolatérképek, pókhálóábrák, diagramok, grafikonok stb.)

III. A TANÍTÁSI-TANULÁSI FOLYAMAT ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

A szummatív értékelés megvalósításához írásbeli és szóbeli tudásfelmérő, feladatlap, iskolai dolgozat, esszé, teszt alkalmazható. A korszerű didaktika és módszertan megköveteli más értékelési módok, például a formatív értékelés alkalmazását is. Az ilyen jellegű értékelés információt nyújt a tanárnak és tanulónak arról, hogy milyen kompetenciákat fejlesztett ki, illetve sajátított el, és melyeket kevésbé. A formatív értékelés révén a tanár (portfólió, feljegyzések, tanulói napló, visszajelzések, megbeszélések, kérdések, tanulói önértékelés, a társak értékelése, csoportmegbeszélések, példatárak alkalmazása, diagnosztikus teszt stb.) adatokat gyűjt a tanuló teljesítményéről. A szummatív osztályzatnak akkor van értelme, ha magában foglalja a tanuló minden teljesítményét.

A tervezés, megvalósítás, ellenőrzés és értékelés a tanári hivatás részét képezi. Fontos, hogy a tanuló teljesítményének figyelemmel kísérése mellett a tanár folyamatosan kövesse és értékelje a tanítási-tanulási folyamatot, valamint önértékelésre törekedjen. Az önértékelés a közoktatás minőségének javítását szolgálja.

Programo pale sikljope romane chibako palo eftato klaso ande fundosko sikavipe thaj vinajipe

Nav predmetosko: **Rromani čhib e kotorenc pale nacionalno kultura**

Res: Res sikavimasko ande predmeto Rromani čhib e kotorenc pale nacionalno kultura si te pindžaras thaj zuravas džanglipe pale rromani čhib, lilaripe thaj e kultura rromengi, sar vi te barjaras džanglipe čhibako ande averčhande trajoske kotora, sar vi barjaripe gindosko pale nacionalno identitet, sar amarengo khajda vi aver manušengo save trajin paša amende.

Klaso: **Eftato**

Beršesko fondo **72**
sikavimasko

ISHODO SIKAVIMSKO Kana del pes gata e tema/kotor sikljarno džanela te:	KOTOR/ E TEMA	SAINČARIPE
<ul style="list-style-type: none"> - pindžarel lilaripaske kotora; - džanel te ande gilja dikhel e strofa, stiho, thaj e rima; - šaj te dikhel ververipe maškar tradicijsko thaj ramome lilaripe; -šaj te pindžarel fundo giljako, paramičako; - džanel te dikhel ande paramiča vrijama, than, thaj so kerel pes ande paramiča; -šaj te dikhel vervripe maškar e manuša ande paramiča; -pindžarel e kompozicija ande drama (čino, scena, dikhipe); - pindžaren pes e trajosa thaj tradicijasa e rromengi; - pindžarel pes e rromengi kulturako-historikane kustikipasa; - pindžarel pes pindžarde rromenca ande rromani historija thaj o holokausto; - pindžaren kernavna si, lel, del; - šaj te dikhel so mijal a so si averčhande maškar rromane dijakturja; - ververkerel standardno rromani čhib katar; dijalekturja - orta vakerel kernavne - orta mothol e navna džuvljikane, muršikane thaj liduj lingurja maškar e kazusurja; - orta mothol e pašnavna thaj e đindurja; - varvekerel e ažitimaske kernavna thaj e modalne kernavna; - orta lekharel sar ramol ande standardno lekharipe; - džanel te ulavel lavorra pe funkcija savi si la thaj pe sainčaripe; - pindžarel subjekato, objekato thaj predikato; - pindžarel so si sinonimo thaj homonimo; - šaj te kerel svato ande 1. thaj 3. lingo, sar si ramosardo ando programo; - džanel te losarel kotora andar o lil; - džanen te keren svato aver manušenca, jakha ande jakha, numaj prikal o telefono sar kerel pes orta svato; - šaj te mothon e paramiča savi si lačhardi ande jekh pinta numaj ande nekabor pinte (sar vareso so sas); - šaj te mothon e paramiča kana des len but pučipa pe save musaj te mothon e paramiča; - mothon e paramiča thaj šaj te ramon la; - pindžaren xarne filmeske paramiča, kamen te dikhen len, thaj džanen te phenen so dikhle; - džanen so si e TV emisije thaj keren svato so kamen te dikhen; - pindžaren so šaj te dikhas ando filmo (pinta, alav, bašalipe, rang, ašundipe). 	<p style="text-align: center;">LILARIPE</p>	<p>E Lektira 1. A. Krasnići: Antologija romske poezije-losaripe; 2. A. Krasnići: Indijske bajke-indijake paramiča; losaripe; 3. Tradicijake rromane gilja-losaripe; 4. Kotor katar o dramsko lil - losarel o sikljarno; 5. Zlatomir Jovanović, Marcel Courthiade-indijaki paramiča <i>Baxt sapengo</i></p> <p>Lila: Lil drabarimasko palo eftato klaso; E gramatika pale rromani čhib thaj ota lekharipe; Bučarno lil; E lirika- Lilaripaske alava: gilarno, gili, lirsko subjekto; E stilske figure, e metafora, e gradacia, e komparacia; Lirikasko ulavipe -lirikaske gilja (kamipaske, gilja pale abjavutne, pherjasutne, bučarimaske, balade, romanse) paramiča – ilvarno, vakerutno manuš; Motivo, e fabula, vrijmaski linea; Tradicijaki thaj artistikani paramiča; E drama; Lilaripaske alava; Čino, dikhipe, scena;</p> <p>E nacionalno kultura</p> <p>Lil Historija rromengi II E sikamne pindža ren historija rromengi trujal vrijamaske epohe sar vi pindžaripe e pindžarde Rromenca save ačhade pala peste vurma sar lilvarno numaj ande historija, artizmo, bašalipe thaj aver; Holokausto;</p>
	<p style="text-align: center;">ČHIB</p> <p>(Lil drabarimasko pale šovto, bučarno lil, E gramatika rromane čhibako, Orta romano lekharipe R. Djurić)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kernavna Si, Lel, Del - Orta mothol alava, kidipe alavego e intonacija; - Kernavna-vrijama; - Navna džuvljikano lingo; - Muršikano lingo, liduj linga - Pindžaripe e modalnekernavnenca mangel, trubul, mol; - Pindžaripe sikavnen e sarnavnenca; - Ramosaripe sar vorbis; - Pindžaripe e alavenca trujal e intonacija (vakerimaske alava, pučimaske alava); - Vakerimaske vežbe - sa jekh sikljope andar o <i>Lil drabarimasko</i>; - Te sikljon neve alava; Rodas majbut te mothon amenge kana pučas len; Trubun te keren majbut pe intonacija; - Korkoro te vorbin pe tema savi den lenge katar 20 dži ke 30 lavorra;
	<p style="text-align: center;">ČHIBAKI KULTURA</p>	<p>E vežbe katar vakeripe - Vorba-vorba varekasa; Vakeripe so sas khajda te phenen po rindo sar si čhutine e pinte; - Vakeripe sar sas khajda te avel so majbut pučipa; - Vakeripe: - Vakeripe šejengo (sar xačarde e paramiča); - Vakeripe sar e vežba. Vakeripe katar e džuvdimata thaj o trujalipe; - Sikamnengo gindo pale kova so drabarde; - Kana nakhaven trubun te len alavari; - Vakeripe angle amala;</p> <p>E vežbe pale ramosaripe - Ramon e paramiča ande vrijama savi nakhli-majšukar des familijasa;</p>
	<p style="text-align: center;">E MEDIJSKO KULTURA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - E filmeske paramiča pale čhavorra. - TV emisije sar zuravipe te barjaren rromani čhib. - Računari/interneto pale čhavorra saven si 13. berš

Importantne alava: lirsko gili, paramiča, e sintaksa, holokausto, homonimura thaj sinonimura

Kana sikljona čhavorenca o predmeto: Rromani čhib e kotorenca pale nacionalno kultura trubun te len sama pe fundoske pedagogikane gindurja kaj si o sikamno ande sikavimasko centro, godolastar sikljarno trubul te pindžarel thaj te dikhel so šaj te sikljol o čhavorro thaj te khajda arakhel o metodo sar trubul te sikljol lesa, thaj te šaj so majbut sikljol neve sikavimaske kotora.

Ande sikavipe trubul te so majlače prezentuil lilaripa save sikamne bi pharimasa sičona. Gadava trubula lenge pale majdur sikljope, te barjaren o džanglipe pale rromani čhib thaj e kultura.

Paše fundoske metode, ande sikavipe trubun te avel tumen vi:

- e metoda drabarimaski

- e metoda vorbaki – vorbaki metoda

- e metoda haljarimaski (monološko metoda)

- e metoda praktikane bućako – naučno-rodipaski metoda andar e čhibake kotora, e dijalektologija, prozodija, rromane dijakturja, kidipe averčhande tradicijake lilaripasa, buti neve tehnologijasa.

Trubun te ande buti čhavorenca si tumen averčhande kotora bućake sar kaj si: buti jekhe čhavoresa, buti liduj čhavorenca, buti ketane čhavorenca, – sikljope trujal averčhande khelimita sar kaj si e kvizurja, mothovipa andar o muj thaj aver sar te alava save but drom phenen pes sikljon. Pučipa thaj boldo svato- pučipe khajda te vazden o krlo. E vežbe – pučas, das boldo svato kaj naj vareso numaj te si vareso, ande xarni thaj lungo forma, e intonacija pučimaski thaj boldo alav e intonacijasa. Vakeripe - pale kova so sas amenge, so ašundam, dikhlam. Mothovipe- pale trujalipe thaj e manuša (kon, so, kana, sar, kaj), mothovipe pherde alavenca. Dijalogo – maškar sikamne pale vareso so džanen, so sas lenge ketane. Vorba sosko si fundo ande rromane paramiča thaj e gilja.

Vakeripe – xarne paramiča, e basne, kova so xaćarde. Fundosko svato pale rromane garadine alava, djilabipe gilengo. E konstrukcija pale vorbaki komunikacija. Len sama te orta mothon e grafemenge krla, alava, e intonacija rindo alavengo, aver alava save si čhutine ande rromani čhib. Barjaripe alavengo, alava pale manuša thaj šaja ande prezento, perfekto thaj futuro.

Sikavipe rromane čhibako e kotorenca pale nacionalno kultura del fundoske džanglipe andar e čhib, lilaripe thaj nacinalno kultura.

Ko sikamno trubus te džungadon kami te drabaren, ramon, kiden rromane alava, te pindžaren, sikljon thaj afirmišin rromani kultura, tradicija thaj rromano trajo.

Sikljope si lačhardo khajda te pindžaren, len sama, thaj te afirmišin rromani kultura, sikljon stanadardno rromani čhib te keren svato thaj te ramon, te barjaren rromani čhib thaj rromano alavari, te pindžaren sikamnes e rromane tradicijasa thaj historijasa. Trubun te pindžaren e čhavoren sar sas rromenge ande holokausto.

I. PLANO PALE SIKLJOPE

Plano sikavimasko boldino si po ishodo. Sikljope si pe than so sikljol pes, boldino po ishodo sikljavimasko savo mothol amenge so e čhavorra sikljona po agor školako. Godolastar avela ando maškar sikljavimasko o sikamno, a na kova so sikljol. E sikljarne korkoro, numaj vi sikamnenca losarena kova so sikljona, a so si ramosardo ando plano, numaj kova so džanen majlače, so kerde majbut drom, sar sikljona čhavorenca, andar soske lila lenge sikamne po agor školako avena dži ke ishodurja. E sikamne rodona thaj sikljona neve džanglipe. Godova metodo del šaipe te sikljope avel so majlače čhavorenge.

Neve vinajpake-sikavimaske procesurja pindžarde si pe godova kaj si bolde ko sikamno. Kana keras o plano sikavimasko šaj te avel men lačo ishodo. Lačhipe savo si men katar ishodurja ande fundosko sikavipe si majbut, dikhas so den sikamnenge thaj sikljarnenge. E sikamne ažutin te haćaren so kamel pes lender, sikljol pes kova so si importantno taj den šaipe (korkoro) dikhipe kazom sikljile. Den lenge sa kova so trubun te džanen po agor ande tema, predmeto, klaso vi po agor fundoske školako. E ishodurja sikavimaske šaj te loćaren sikamnenge ramosarimaske thaj vorbake egzamurja. Šaj te aven fundo pale losaripe sainćarimako, a so sikljarnenge del tromalipe te sikljon e čhavoren andar e lila save kamen, thaj te den len tromalipe te korkoro arakhen neve sikavipa. Lače ramosarde e ishodurja den šaipe te so majloke losaren sikavimaski strategija thaj e metoda savenca šaj te so majloke keren didaktičko-metodikano proceso sikavimasko.

Paše godova, e ishodurja sikavimaske save si lačharde khajda te sikljon, e ishodurja šaj te aven vi egzamurja sar e sikamne sikljile.

II. DIDAKTIKAKO - METODIKANE ALAVA

Lilaripe

Lilaripe si ande sikavipe artistikano thaj barelilaripasko kotor.

Ande sikavipe si majanglal čhutino artistikano, haćarimasko kotor. Kava si čhutino resesa te so majlače sikamne sikljon te drabaren, haćaren kova so si ramosardo, thaj aver so si ramosardo ando programo. Či trubus te bistras kaj si niveli barjarimasko, gindosko, emocionalno sar vi niveli ande lingvistikano barjaripe savo šaj te zuravel e percepcija pale lilaripe. Lilaripe šaj pire šukarimasa te barjarel thaj zuravel čhavorenge gindo, čhib, kulturake kotora, haćaripe pale lilaripe thaj aver.

Lilaripake kotora si fundoske katar kova so kerel pes ande lilaripe, vrijama, manuša thaj kova so keren ande jekh lilvarno kotor. But si importantno te sikljarno sikljol e čhavoren sar trubun te drabaren. Kana losarena lil pale drabaripe, trubun te len sama pe:

Psihološko kriterijumo (lil savo šaj te drabaren čhavorenge ande šovto klaso);

Estetsko kriterijumo (artistikano šukaripe);

Etičko kriterijumo (e afirmacija lileski savi či nakhel beršenca);

Nacionalno kriterijumo (pakipe te losaren rromano lilaripe)

Gnoseološko kriterijumo (kazom šaj te lilaripe avel o fundo pale džanglipe čhibako thaj lilaripako).

E sikamne pindžaren pes e nacionalno kulturasa trujal o lilaripe, čhib, thaj e čhibaki kultura thaj trujal aver kotora save si phangle pale tradicija thaj historija rromengi.

Čhib sar sikavimasko kotor:

Alavari, e gramatika, ortoepija, ortogafija thaj sintaksa. Kava e čhavorra sikljon ande predmeto rromani čhib e kotorenca pale nacionalno kultura sar vi pe aver predemturja. O sikljarno trubul te sikamnenca sa jekh drom sikljol dži kaj e sikamne či sikljon kova so si ramosardo ando program. E vežbe musaj te aven ande sa jekh nastavno kotor te so majlače sikljon.

Sikljarno sa jekh trubul te phenel e sikamnenge kazom si importantno te orta keren svato savo sikljol pes ande ortoepske vežbe.

E ortoepske vežbe či trubun te keren sar korkorutne natavne kotora, numaj paše nastavne kotora save ramon ando plano; alavengi intonacija šaj te pe jekh rig phandel pes e čhibaki kulturasa, e vorbasa andar o muj thaj aver. Šaj te ande sikljope mućen o audio snimko te sikamne šaj so majlače sikljon ašundo, te sikljon bašalipe thaj e dikcija vorbaki.

Nesave ortoepske vežbe šaj te keren pes ketane aver kotorena andar o lilaripe sar kaj si: e artikulacija šaj te čhon ande sidjarno svato, kana keren e sidjarne alava ande rromani tradicija; e prozodija alavengi, sidjaripe, ritmo, alavengi intonacija thaj danfo šaj te čhon ande vežbe te drabaren andar o krlu lilaripaske kotora. Sar e ortoepsko vežba trubun te sikamne vorbin pe godji lilaripaske kotora gilja thaj e kotora paramičake (audio ažitimasa).

Čhibaki kultura

Sainćaripe kulturako, vorbako thaj ramosarimasko si ande funkcija te barjarel čhibaki kultura, komunikacija pe vorbako thaj ramosarimasko niveli

Kava si vi ande aver sikavimaske kotora. Majanglal trubun te den sikavnenge ramosarimaske vežbe, a palal godova vorbake. Trubun te len sama te sikavnenge den vežbe save si pale eftato klaso. Kova so trubun te keren sikammenca kana si pućipe pale vorba si: paramiča pale kova so sas, so dikhle, so kamen. E teme save šaj te den sikavnenge si: buli familija. Autobiografsko paramiča. Dosturja. Xabe. Phiradipe. Mungro amal – mungri amalni. Bućarimasko djes sikavnengo. Tromali vrijama. Džanglipe. Lil. TV thaj o radio. Mamijake thaj paposke paramiča. Arkhas o trujalipe-džuvdimata thaj aver. Beršeske kotora. Buća. Kamipe dejake čhibako. Importantne rromane desa. Čhavrikane lila. Dromaripe. Sporto. O računari. E planeta. Kontinenturja. Kotora phuvjake. Kaj kamlema te dromarav. Gilja, vorba, e radionice pale vorba. Stripo.

Katar o sikamno ažućaras te šaj korkoro te vakerel pe nesavi tema, sar vi te kerel alava katar dino alav. Trubun te džanen te mothon piro gin-do pale kova so drabarde (so si lenge šukar so naj, sostar) te phenen kon ramosarda lil, kon si angluno ande paramiča, sosoko si manuš thaj aver. Trubun te džanen te najisaren thaj te rudisaren pale ažitipe.

Trubun te barjaren piro alavi kana drbarena o rromano alaviri. Barjaripe alavengo šaj te buljaren khajda kaj ramosarena o rebuso, khelena pes alavenca. Trubun te ramon piro alavari ande savo avena ramosarde bipindžarde alava.

E medijsko kultura

Sainćaripe ande medijsko kultura trubus te dikhas sar sikljope ande aver sikavimaske kotora ande predmeto Rromani čhib e kotorena pale nacionalno kultura sar vi kova so sikljon ande aver predmeturja.

E medijsko kultura si e funkcija te majanglal či del te bilaćhipe savo del pes ande filmurja avel dži ko sikamno, sar vi te o sikamno vrimajsa korkoro pindžarel so si pala leste a so naj. Imoportantno si vi kava te phenas e sikavnenge kaj kova so šaj te kerel pes ando crtano filmo naštik ando lengo trajo.

III. DIKHLJARIBE THAJ DEVIPE MOLIFE SIKLJOVIPASKE

Dikljaripe anglosaripasko thaj notiribe rezultatja sikljovnesko sito formatesko thaj sumatesko thaj realizunelape ano rami e *Regulako lil vaš notiribe sikljovnesko ano fundono edukuibe*. Procesi dikljaripe thaj devipe molife jeke sikljovneske musaj te lelpo inicijalno nota kotar niveli ano savo sikljovno arakhelape. Sikavno kotar procesi sikljovipasko ano kontinuiteti thaj ano misalutno čhane sikavela sikljovneske pedo kvaliteti ole-ske reslipasko adžahar so inardutni informacia ovela adaptirimi, kobar manglape šuži thaj informativno vaš te ovel ola rola inicijativno inardutni informacija. Sakova aktivipe sitož šukar šansa vaš te notirinelpo anglunisaripe thaj devipe inardutni informacija, a sikljovnenge manglape te delpe kvalifikacija thaj te delpe zorakaripe vaš korkore te notirinen poro anglunisaripe ano reslipe rezultatja sikljovipaske, sar ini anglunisaripe aver sikljovnenge.

РУМУНСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Denumirea disciplinei: **Limba română cu elemente ale culturii naționale**

Scopul **Scopul** predării și învățării *Limbei române cu elemente ale culturii naționale* este ca elevul, prin însușirea cunoștințelor funcționale despre sistemul limbii și despre patrimoniul cultural și prin dezvoltarea strategiei de învățare a limbii române, să-și formeze capacitatea elementară de comunicare scrisă și orală și să ia o atitudine pozitivă față de alte limbi și culturi, precum și față de propria lui limbă și patrimoniul cultural.

Clasa **A VII-a**

Fondul anual de ore **72 de ore**

FINALITĂȚI După terminarea clasei elevul va fi capabil:	FUNCȚII COMUNICATIVE	ACTIVITĂȚI LINGVISTICE (în funcțiile comunicative)
<ul style="list-style-type: none"> – să înțeleagă texte mai simple legate de salutări, prezentări și cererea / oferirea informațiilor de natură personală; – să salute, să se prezinte pe sine și pe alții folosind mijloace lingvistice simple; – să facă schimb de informații mai simple, de natură personală; – în câteva enunțuri legate, să ofere informații despre sine și despre ceilalți; – să înțeleagă texte mai simple legate de descrierea persoanelor, plantelor, animalelor, obiectelor, locurilor, fenomenelor, acțiunilor, stărilor și evenimentelor; – să descrie și să compare ființe, obiecte, locuri, fenomene, acțiuni, stări și evenimente folosind mijloace de limbă mai simple; – să înțeleagă sugestii, sfaturi și cereri și invitații mai simple la activități comune și să răspundă la acestea cu argumentări corespunzătoare; – să adreseze sugestii, sfaturi și invitații la activități comune folosind modele de comunicare adecvate situației; – să ceară și să ofere informații suplimentare cu privire la propuneri, sfaturi și invitații la activități comune; – să înțeleagă cererile și solicitările obișnuite și să răspundă la ele; – să adreseze cereri și solicitări obișnuite; – să felicite, să mulțumească și să-și ceară scuze folosind diverse mijloace de limbă; – să înțeleagă și urmeze instrucțiuni mai simple privind situațiile comune din viața de zi cu zi; – să ofere instrucțiuni mai simple despre situațiile comune din viața de zi cu zi; – să înțeleagă texte mai simple care descriu acțiunile și situațiile din prezent; – să înțeleagă texte mai simple care descriu capacități și abilități; 	<p>SALUTAREA ȘI PREZENTAREA PROPRIE ȘI A ALTORA ȘI CEREREA / OFERIREA INFORMAȚIILOR DE BAZĂ DESPRE SINE ȘI DESPRE ALȚII</p> <p>DESCRIEREA FIINȚELOR, OBIECTELOR, LOCURILOR, FENOMENELOR, ACȚIUNILOR, STĂRILOR ȘI ÎNTÂMLĂRILOR</p> <p>EXPRIMAREA UNEI PROPUNERI SAU A UNUI SFAT, ADRESAREA INVITAȚIEI DE PARTICIPARE LA O ACTIVITATE COMUNĂ ȘI REACȚIONAREA LA ACEASTA</p> <p>EXPRIMAREA CERERII, INFORMAȚIE, SCUZEI, FELICITĂRII ȘI RECUNOȘTINȚEI</p> <p>ÎNȚELEGEREA ȘI OFERIREA INSTRUCȚIUNILOR</p>	<p>Audierea și citirea textelor mai simple legate de salutare și prezentare (dialoguri, texte narative, formulare etc.). Reacția la impulsurile orale sau scrise ale interlocutorilor (profesorilor, colegilor etc.) și inițierea comunicării; oferirea informațiilor orale și scrise despre sine și căutarea și oferirea informațiilor despre alte persoane.</p> <p>Audierea și citirea unor texte mai simple care se referă la descrierea ființelor, obiectelor, locurilor, fenomenelor, acțiunilor, stărilor și întâmplărilor; descrierea / compararea orală și scrisă a ființelor, obiectelor, fenomenelor și locurilor.</p> <p>Audierea și citirea textelor simple care conțin sugestii. Negocieri orale și scrise cu privire la unele propuneri de participare la activități comune; scrierea invitațiilor pentru o aniversare/petrecere sau a e-mailurilor / SMS-urilor prin care este stabilită o activitate comună; acceptarea / refuzarea propunerii, oral sau în scris, respectând normele de bază ale politetei și exprimarea justificării / scuzei adecvate.</p> <p>Audierea și citirea enunțurilor simple prin care se felicită, solicită/offeră ajutor, serviciu, informație sau se cer scuze, se exprimă mulțumiri. Felicitarea orală și scrisă, cererea și oferirea de informații, adresarea cererii pentru ajutor/serviciu și reacționarea la aceasta, exprimarea scuzelor și a recunoștinței.</p> <p>Audierea și citirea textelor care conțin instrucțiuni mai simple (de exemplu, pentru realizarea unei sarcini, a unui proiect etc.) cu sprijin vizual și fără el. Oferirea instrucțiunilor orale și scrise.</p>

<p>– să facă schimb de informații individuale și / sau o serie de informații referitoare la acțiuni în prezent;</p> <p>– să descrie acțiuni, capacități și abilități folosind un șir de enunțuri;</p> <p>– să înțeleagă texte mai simple în care sunt descrise experiențe, evenimente și abilități în trecut;</p> <p>– să facă schimb de informații individuale și / sau o serie de informații despre experiențe, evenimente și capacități în trecut;</p> <p>– să descrie într-un șir de enunțuri scurte, experiențe și evenimente din trecut;</p> <p>– să descrie un eveniment istoric, o personalitate istorică etc.</p> <p>– să înțeleagă enunțuri simple referitoare la decizii, promisiuni, planuri, intenții și prevederi și să reacționeze la ele;</p> <p>– să facă schimb de enunțuri simple cu privire la promisiuni, decizii, planuri, intenții și prevederi;</p> <p>– să comunice ce planifică el/ea sau altcineva ce intenționează sau prevede;</p> <p>– să înțeleagă expresii comune privind dorințele, interesele, necesitățile, simțurile și sentimentele și să reacționeze la ele;</p> <p>– să exprime dorințe, interese, necesități, simțuri și sentimente prin mijloace de limbă mai simple;</p> <p>– să înțeleagă întrebări mai simple legate de orientarea / poziția obiectelor și ființelor în spațiu și direcția mișcării și să răspundă la ele;</p> <p>– să ceară și să înțeleagă informațiile despre orientarea / poziția obiectelor și ființelor în spațiu și în direcția mișcării;</p> <p>– să descrie cu un șir de enunțuri simple direcția mișcării și relațiile spațiale;</p> <p>– să înțeleagă interzicerile mai simple, regulile de comportament, obligațiile proprii și ale altora și să reacționeze la ele;</p> <p>– să facă schimb de informații mai simple referitoare la interziceri, avertizări, regulile de comportament și obligațiile acasă, la școală și într-un loc public;</p> <p>– să înțeleagă expresii mai simple referitoare la posedare și apartenență;</p> <p>– să formuleze enunțuri mai simple referitoare la posedare și apartenență;</p> <p>– să întrebe și să spună ce are / nu are cineva și cui aparține ceva;</p> <p>– să înțeleagă enunțuri mai simple care se referă la exprimarea mulțumirii și nemulțumirii și să reacționeze la acestea;</p> <p>– să exprime mulțumirea și nemulțumirea și să dea explicații simple;</p> <p>– să înțeleagă enunțuri mai simple prin care se cere o opinie și să reacționeze la ele;</p> <p>– să exprime opinia, acordul / dezacordul și să dea explicații scurte;</p> <p>– să înțeleagă noțiuni mai simple cu privire la cantitate și preț;</p> <p>– să întrebe și comunice cât de mult există / nu există, folosind mijloace lingvistice mai simple;</p> <p>– să întrebe / spună / calculeze cât costă ceva.</p>	<p>DESCRIEREA ACȚIUNILOR ÎN PREZENT</p>	<p>Audierea și citirea descrierii și schimbul de păreri privind evenimentele / activitățile și abilitățile permanente, obișnuite și actuale. Descrierea orală și scrisă a evenimentelor / activităților și abilităților permanente, obișnuite și actuale.</p>
	<p>DESCRIEREA ACȚIUNILOR ÎN TRECUT</p>	<p>Audierea și citirea descrierilor și schimbul oral și în scris a enunțurilor legate de evenimente/activități și capacități în trecut; descrierea orală și scrisă a evenimentelor / activităților din trecut; alcătuirea și prezentarea proiectelor despre evenimente istorice, personalități etc.</p>
	<p>DESCRIEREA ACȚIUNILOR VIITOARE (A PLANURILOR, INTENȚIILOR, PREVEDERILOR)</p>	<p>Audierea și citirea textelor mai scurte în legătură cu hotărârile, planurile, intențiile și prevederile. Înțelegerea / informarea cu privire la decizii, planuri, intenții și prevederi.</p>
	<p>EXPRIMAREA DORINȚELOR, INTERESELEOR, NECESITĂȚILOR, SIMȚURILOR ȘI SENTIMENTELOR</p>	<p>Audierea și citirea enunțurilor în legătură cu dorințele, interesele, necesitățile, simțurile și sentimentele. Înțelegerea orală și scrisă cu privire la satisfacerea dorințelor și necesităților, propunerea soluțiilor cu privire la simțuri și necesități; exprimarea orală și scrisă a sentimentelor și reacționarea la sentimentele altora.</p>
	<p>EXPRIMAREA RAPORTURILOR ÎN SPAȚIU ȘI INDICAȚIILOR CU PRIVIRE LA ORIENTAREA ÎN SPAȚIU</p>	<p>Audierea și citirea textelor simple cu privire la mișcarea și orientarea în spațiu și a raporturilor spațiale mai specifice. Schimbul oral și scris de informații privind mișcarea orientarea în spațiu și raporturile spațiale; descrierea orală și scrisă a direcției de mișcare și a raporturile spațiale.</p>
	<p>EXPRIMAREA APROBĂRII, INTERZICERII, A REGULILOR DE COMPORTAMENT ȘI A OBLIGAȚIILOR</p>	<p>Audierea și citirea enunțurilor simple privind interzicerile, regulile de comportament și obligațiilor. Punerea întrebărilor privind interzicerile, regulile de comportament și obligațiile și răspunsul la acestea; comunicarea orală și scrisă a interzicerilor, a regulilor de comportament și a obligațiilor.</p>
	<p>EXPRIMAREA APARTENENȚEI ȘI POSEDĂRII</p>	<p>Ascultarea și citirea textelor mai simple cu enunțuri în care se spune ce are / nu are cineva, sau cui aparține ceva; punerea întrebărilor despre apartenență și răspunsul la ele.</p>
	<p>EXPRIMAREA MULȚUMIRII/ NEMULȚUMIRII</p>	<p>Audierea și citirea textelor mai simple care se referă la exprimarea mulțumirii / nemulțumirii. Exprimarea orală și scrisă a mulțumirii / nemulțumirii.</p>
	<p>EXPRIMAREA OPINIILOR</p>	<p>Audierea și citirea textelor mai simple cu privire la cererea opiniilor și exprimarea acordului / dezacordului. Cererea orală și scrisă a opiniilor și exprimarea acordului și dezacordului.</p>
	<p>EXPRIMAREA CANTITĂȚII, A PREȚURILOR</p>	<p>Audierea și citirea textelor mai simple în care se exprimă cantitatea și prețul; ascultarea și citirea textelor privind comenzile la restaurant, cumpărăturile. Punerea întrebărilor cu privire la cantitate și preț și răspunsul la acestea, oral și în scris, jucarea rolurilor (într-un restaurant, într-un magazin, la bucatărie ...); scrierea și calcularea prețurilor.</p>

DOMENIILE TEMATICE ÎN ÎNVĂȚAREA LIMBII ROMÂNE CU ELEMENTE ALE CULTURII NAȚIONALE PENTRU ȘCOALA ELEMENTARĂ – CICLUL AL DOILEA

Notă: Domeniile tematice se întrepătrund și sunt aceleași în toate cele patru clase ale celui de-al doilea ciclu de instrucție și educație elementară – în fiecare clasă următoare se actualizează, iar apoi se lărgeste fondul de cunoștințe de limbă, obișnuite și abilități, precum și contextele extralingvistice referitoare la o temă concretă. Profesorii abordează temele în conformitate cu interesele elevilor, necesitățile lor și metodele moderne de însușire a limbii.

- 1) Identitatea personală
- 2) Familia și mediul social înconjurător (prieteni, vecini, profesori etc.)
- 3) Caracteristicile geografice
- 4) România – țara de unde descind strămoșii mei și Serbia – patria mea
- 5) Locuința – forme, obișnuințe
- 6) Lumea vie – natura, animalele de companie, protecția mediului de viață, conștiința ecologică
- 7) Istoria, experiența în timp și perceperea timpului (trecut – prezent – viitor)
- 8) Școala și viața școlară, sistemul școlar, instruirea și educația
- 9) Viața profesională (profesia de viitor), planurile legate de profesia de viitor
- 10) Tinerii – copiii și tineretul
- 11) Ciclurile vieții
- 12) Sănătatea, igiena, prevenirea bolilor, tratamentul
- 13) Emoțiile, dragostea față de partener și relațiile între oameni
- 14) Transportul și mijloacele de transport
- 15) Clima și condițiile meteorologice
- 16) Știința și cercetarea
- 17) Arta (în special literatura modernă pentru copii, muzica contemporană, arta vizuală, dramatică)
- 18) Principiile etice ; atitudinile, stereotipurile, prejudecățile, toleranța și empatia, grija față de alții
- 19) Obiceiurile și tradițiile, folclorul, aniversările (zilele de naștere, sărbătorile)
- 20) Timpul liber – distracția, divertismentul, hobby-urile
- 21) Alimentația și obișnuințele gastronomice
- 22) Călătoriile
- 23) Moda și îmbrăcămintea

LIMBA ROMÂNĂ

Funcția comunicativă	Conținuturile de limbă
SALUTAREA ȘI PREZENTAREA PROPRIE ȘI A ALTORA ȘI CEREREA / OFERIREA INFORMAȚIILOR DE BAZĂ DESPRE SINE ȘI DESPRE ALȚII	<p><i>Cum te cheamă/Care este numele tău/ prenumele/porecla?</i> <i>Care este numele dumneavoastră, doamnă/ domnule?</i> <i>Îți prezint/ V-o prezint pe Otilia.</i> <i>Acesta este Marcel, colegul nou-venit în clasa noastră.</i> <i>Bine ai venit!</i> <i>Unde locuiești/locuieți? Locuiesc pe strada Tudor Vladimirescu 168. La ce etaj locuiești? La etajul al treilea.</i> <i>Practic fotbalul / inotul/ tenisul de masă.</i> <i>Cum vii la școală? Vin pe jos. Eu vin cu bicicleta. Tu faci naveta în fiecare zi cu autobuzul?</i> <i>Care este profesia tatălui tău? Cu ce se ocupă? El este inginer/profesor/vânzător.</i> <i>Tu mai ai frați, sau surori? Da, eu am o soră mai mică.</i> <i>Acesta este unchiul meu, care trăiește la Arad, dar este născut la Panciova.</i> <i>Pe verișoarele mele le cheamă Ana și Petra. Ele sunt gemene.</i></p> <p>Prezentul verbelor frecvente Întrebări cu cuvinte interogative (<i>cum, care, unde...</i>) Pronumele personale Pronumele posesive și adjectivele posesive Numeraletle (cardinale și ordinale) Conținuturi (inter)culturale: reguli de comunicare politicoasă; prenumele, numele și porecele; rudele și relațiile de rudenie; adresa; prezentarea formală și neformală; gradele de rudenie și relațiile între rude; orașele mai mari din țările a căror cultură se însușește.</p>
DESCRIEREA FIINȚELOR, OBIECTELOR, LOCURILOR, FENOMENELOR, ACȚIUNILOR, STĂRIILOR ȘI ÎNTÂMPLĂRIILOR	<p><i>Cum este Marin? El este mai mic decât Petru, are ochii castanii și părul negru. Este foarte simpatic, dar un pic timid. Poartă ginși albaștri și cămașă galbenă.</i> <i>Elefantul este cel mai mare animal de pe pământ. Broasca țestoasă este mai înceată decât iepurele.</i> <i>Motocicleta este mai puțin economică decât bicicleta. Mașina tatălui meu este mai rapidă decât cea a vecinului nostru.</i> <i>Vârșețul este un oraș cu mai puțină agitație decât Belgradul.</i></p> <p>Adjectivele calificative: genul, numărul și locul. Comparația adjectivelor (<i>mai mare, cel mai mare</i>). Prezentul verbelor frecvente, inclusiv al celor reflexive. Conținuturi (inter)culturale: caracteristicile țării noastre și a țărilor în care se vorbește limba-țintă (obiective importante, caracteristici geografice etc.)</p>
EXPRIMAREA UNEI PROPUNERI SAU A UNUI SFAT, ADRESAREA INVITAȚIEI DE PARTICIPARE LA O ACTIVITATE COMUNĂ ȘI REACȚIONAREA LA ACEASTA	<p><i>Vrei să mergem împreună la concert? La ce oră? La ora 20. Știu că îți place acest artist.</i> <i>Să vii la mine după ore și te rog să aduci CD-urile tale.</i> <i>Am putea să facem o plimbare. Da, de ce nu! Cu plăcere. Îmi pare rău, dar nu pot. Nu mă simt bine.</i> <i>Vă trebui să consumați mai multe fructe și legume. Dacă nu te simți bine, va trebui să consulți un medic.</i></p> <p>Întrebarea prin intonație. Imperativul. Negția (<i>nu</i>). Conjunctivul prezent. Prezentul verbelor frecvente. Conținuturi (inter)culturale: adresarea ocazională a propunerilor, sfaturilor și invitațiilor și reacționarea la propuneri, sfaturi și invitații.</p>
EXPRIMAREA CERERII, INFORMAȚIEI, SCUZEI, FELICITĂRII ȘI RECUNOȘȚINȚEI	<p><i>Dacă vrei, pot să te ajut. Ah, mulțumesc, ești foarte drăguț/ă.</i> <i>Bună ziua, doamnă, caut o fustă din bumbac. Ce număr cauți?</i> <i>La ce oră pleacă trenul spre Belgrad? La ora 10 și un sfert (11 fără un sfert).</i> <i>Vă rog să mă scuzați, domnule, puteți să îmi spuneți cum pot să ajung la gară? Da, desigur. Continuați drept (la stânga/la dreapta) și veți ajunge. Vă mulțumesc. Cu plăcere.</i> <i>De unde pot să iau autobuzul 4? Nu este departe de aici.</i></p> <p>Întrebarea prin intonație. Întrebări cu cuvinte interogative. Numeraletle cardinale Conținuturi (inter)culturale: regulile comunicării politicoase, sărbătorile și evenimentele importante, felicitarea.</p>
ÎNȚELEGEREA ȘI OFERIREA INSTRUCȚIUNILOR	<p><i>Citește textul și rezolvă exercițiul numărul 2!</i> <i>Trebuie mai întâi să citești cerința înainte de a rezolva exercițiul.</i> <i>Veți face un proiect despre satul/orașul/regiunea/ animalul de companie. Reflectați bine și răspundeți!</i> <i>Verificați răspunsurile vostre!</i> <i>Veți reasculta dialogul, dar nu veți deschide cărțile încă!</i></p> <p>Imperativul. Timpul viitor. Conținuturi (inter)culturale: regulile de comportament politicos în conformitate cu gradul de formalitate și situație.</p>
DESCRIEREA ACȚIUNILOR ÎN PREZENT	<p><i>Locuiesc într-o casă în centrul orașului.</i> <i>La ce oră te trezești? În fiecare dimineață eu mă trezesc la ora 7.</i> <i>De obicei luăm masa la ora 14.</i> <i>Ce faci? Urmăresc o emisiune la televizor.</i> <i>Fratele meu merge la piscină în fiecare zi. El adoră inotul.</i> <i>Ei îi place biologia, dar nu-i merge româna.</i></p> <p>Prepozițiile. Întrebări cu cuvinte interogative (<i>ce, care, când</i>). Numerele ordinale până la 100. Adverbele de timp (<i>acum, vreodată, mereu</i>). Prezentul verbelor frecvente, inclusiv al celor reflexive. Conținuturi (inter)culturale: viața în familie; viața la școală – activități școlare și extrașcolare; vacanța și călătoriile.</p>

DESCRIEREA ACȚIUNILOR ÎN TRECUT	<p><i>În România există multe castele interesante. Le-ai vizitat? Unde se găsește? Pe unde ai călătorit? Ce ai vizitat? Ce te-a fascinat? George Enescu a fost pianist excepțional. Ce știi despre dânsul? Cum ți-ai petrecut weekendul? Ce ținuturi (țări) ai vizitat? Tatălui mei îi plac călătoriile. Și mie îmi place geografia. L-am sunat pe Andrei, dar nu este disponibil.</i></p> <p>Perfectul compus. Imperativul. Întrebarea prin intonație. Întrebări cu cuvinte interogative (<i>unde, pe unde, cum, ce</i>). Forma negativă. Conținuturi (inter)culturale: evenimente istorice, descoperiri epocale; personalități importante din trecut.</p>
DESCRIEREA ACȚIUNILOR VIITOARE (A PLANURILOR, INTENȚIILOR, PREVEDERILOR)	<p><i>Ce ți-ar plăcea să fii când vei fi mare? În după masa aceasta voi ieși cu verișorii/verișoarele mele. Săptămâna viitoare voi împlini 14 ani. Sâmbătă seara voi organiza o petrecere, îi voi invita pe prietenii mei. Te voi ajuta la temele de la geografie. În vacanță voi face mai multă lectură la istorie și geografie. Voi termina lectura acestui roman în vacanță. Timpul viitor. Condiționalul verbului a merge. Întrebări cu cuvinte interogative (<i>ce</i>). Adjectivele posesive.</i></p> <p>Conținuturi (inter)culturale: reguli de comportament politicos în conformitate cu gradul de formalitate și situație.</p>
EXPRIMAREA DORINȚELOR, INTERESELOR, NECESITĂȚILOR, SIMȚURILOR ȘI SENTIMENTELOR	<p><i>Mă doare capul/gâtul/piciorul. Ești obosit/ă? Îmi place muzica (clasică/populară/distractivă). Doresc/vreau să ies/ să mă odihnesc. Vreau să dorm/să mănânc/să beau. Vreau imediat să mă culc! (să mănânc...) Fiți atenți! Nu vorbiți! Vai, ce păcat! Îmi pare rău!</i></p> <p>Imperativul. Prezentul verbelor frecvente, inclusiv al celor reflexive. Conținuturi (inter)culturale: mimica și gesticularea; interese, hobby-uri, distracție, divertisment, sport și recreație.</p>
EXPRIMAREA RAPORTURILOR ÎN SPAȚIU ȘI A INDICAȚIILOR CU PRIVIRE LA ORIENTAREA ÎN SPAȚIU	<p><i>Eu sunt la Eugen. Ea locuiește lângă noi. Ca să ajungeți la noi, mergeți două străzi drept înainte, apoi faceți stânga și la primul colț o luați la dreapta. Cinematograful se află în apropierea supermarketului. Unde locuiește el? Unde este Ionel? Cred că este acasă. Mă duc la muzeu. El se găsește între bibliotecă și bancă.</i></p> <p>Întrebare prin intonație. Prezentul verbelor frecvente. Conținuturi (inter)culturale: spațiul public, aspectul tipic al locului.</p>
EXPRIMAREA APROBĂRII, INTERZICERII, A REGULILOR DE COMPORTAMENT ȘI A OBLIGAȚIILOR	<p><i>Există vreun loc liber în sală? Da, puteți intra. Îmi pare rău, nu puteți trece pe aici. Nu este posibil. Trebuie să vă lăsați bagajul la recepție. Fumatul este interzis în sală. Nu pot să ies, trebuie să mă pregătesc pentru testul la română. Trebuie să plimbați câinele în fiecare zi.</i></p> <p>Întrebare prin intonație. (Conjunctivul) Construcția <i>trebuie să</i>. Conținuturi (inter)culturale: comportamentul în locurile publice; semnificația semnelor și simbolurilor.</p>
EXPRIMAREA APARTENENȚEI ȘI POSEDĂRII	<p><i>Noi avem prieteni în România. Ei au jocuri de socializare. Ei nu au calculator în clasă. Aceste două fete sunt surorile lui/ei. Eu am un câțel alb. Și verișoara mea are un câțelus, dar este negru. Al cui este telefonul? Este al tău, ori al lui Denis?</i></p> <p>Pronumele și adjectivele posesive. Conținuturi (inter)culturale: familia și prietenii; raportul față de averea proprie și a altora.</p>
EXPRIMAREA MULȚUMIRII/ NEMULȚUMIRII	<p><i>Ce faci în timpul liber? Care sunt locurile preferate pe care le-ai vizitat? Eu ador jocurile pe calculator. Îți plac mult? Da, le ador. Serbia este o țară frumoasă. Nu îmi place poezia, dar îmi plac foarte mult romanele polițiste. Urmărești filmele la televizor, sau la calculator? Acest film/ carte îmi place/ nu-mi place.</i></p> <p>Întrebarea prin intonație. Pronumele personale cu funcția de complement direct și indirect. Adverbele (<i>mult, foarte</i>). Prezentul verbelor frecvente. Conținuturi (inter)culturale: arta, literatura pentru tineret, benzile desenate, muzica, filmul.</p>

EXPRIMAREA OPINIILOR	<p><i>Cred că are nevoie de ajutor. Și eu cred la fel. Da, ai dreptate. Desigur, sunt de acord cu el. Nu, nu sunt deloc de acord. Este bine/nu este bine. Ce părere aveți referitor la...? Forma afirmativă și negativă. Prezentul verbelor frecvente. Conținuturi (inter)culturale: respectarea normelor fundamentale de comportament politicos în comunicarea cu colegii și adulții.</i></p>
EXPRIMAREA CANTITĂȚII, NUMERELOR ȘI PREȚURILOR	<p><i>Câți copii sunt în parc? Sunt patru băieți și cinci fete. Această chitară costă 9785 de dinari sau 417 roni, cu o reducere de 7%. Vă rog, aș mai vrea un pic de suc de portocale. Nu mai avem. Se poate de mere? Cine a sosit primul? El locuiește la etajul doi.</i></p> <p>Numeralele cardinale. Numeralele ordinale până la 100. Condiționalul verbelor frecvente. Conținuturi (inter)culturale: mediul social; valutele culturilor țintă.</p>

INSTRUCȚII PENTRU REALIZAREA DIDACTICO-METODICĂ A PROGRAMEI

I. PLANIFICAREA PREDĂRII ȘI ÎNVĂȚĂRII

Programa predării și învățării orientată pe finalități oferă profesorului o libertate mai mare în crearea și proiectarea predării și învățării. Profesorul are rolul de a contextualiza Programa în funcție de necesitățile specifice ale elevilor dintr-o clasă, luând în considerare componența clasei și caracteristicile elevilor; condițiile tehnice, mijloacele didactice și mediile de care dispune școala; manualele și alte materiale didactice, resursele, posibilitățile comunității locale în care școala funcționează. Pornind de la finalități, funcțiile comunicative și activitățile de limbă recomandate, profesorul întocmește planul anual (global) de activitate din care va dezvolta mai târziu planurile operaționale. Finalitățile sunt definite pentru sfârșitul anului și îl îndrumă pe profesor să operaționalizeze la nivelul unei sau mai multor unități metodice în funcție de nivelul realizărilor elevilor. Finalitățile se deosebesc astfel că unele finalități se pot realiza mai ușor și mai rapid, dar pentru cele mai multe finalități este nevoie de mai mult timp, de o serie de activități diferite și mod de muncă diferit. În faza de planificare a predării și învățării este foarte important să se aibă în vedere faptul că manualul este instrumentul de predare și că aceasta nu determină conținuturile disciplinei și de aceea, conținuturile oferite în manualul trebuie acceptate selectiv și în funcție de finalitățile prevăzute. Având în vedere că manualul nu este singura sursă de cunoștințe, profesorul trebuie să-i îndrume pe elevilor să folosească și alte surse de informarea și însușire a cunoștințelor și abilităților.

II. REALIZAREA PREDĂRII ȘI ÎNVĂȚĂRII

Programa axată pe finalitățile indică aceea ce un elev este capabil să producă și să înțeleagă în procesul de comunicare. Reprezentarea tabelară a finalităților, funcțiilor comunicative și activităților lingvistice îl conduce treptat pe profesor de la finalități și funcțiile comunicative ca domenii, până la activitățile de limbă și conținuturile **recomandate** în funcțiile comunicative dezvoltând capacitățile elevilor de a comunica și utiliza limba în viața lor de zi cu zi, în context particular, public sau educațional. Aplicarea acestui mod de abordare a predării limbii se bazează pe tendința de respectare a următoarelor atitudini:

- limba țintă este folosită într-o clasă în contexte de interes pentru elevi, bine concepute, într-o atmosferă agreabilă și relaxantă;
 - discursul profesorului este adaptat vârstei și cunoștințelor elevilor;
 - profesorul trebuie să fie sigur că elevii au înțeles sensul mesajului, inclusiv elementele sale culturologice și educaționale și ale socializării;
 - este importantă semnificația mesajului lingvistic;
 - predarea se bazează pe interacțiunea socială cu scopul de a se îmbunătăți calitatea și volumul materialului lingvistic; lucrul în sala de clasă și în afara acesteia se desfășoară prin rezolvarea problemelor în grup sau individual, prin căutarea informațiilor din diferite surse (internet, reviste pentru copii, prospecte și audio-material) precum și prin rezolvarea unor sarcini mai mult sau mai puțin complexe în condiții reale și virtuale, cu un context, procedeu și scop clar definite;
 - profesorul îndrumă elevii în legile codului oral și scris și în relațiile de reciprocitate dintre ele;
 - toate conținuturile din gramatică sunt introduse prin metoda inductivă, prin diverse exemple contextualizate, în conformitate cu nivelul de cunoștințe al elevilor, dar fără explicații gramaticale detaliate, cu excepția cazului în care elevii insistă asupra lor, iar cunoștințele sunt evaluate și notate pe baza utilizării lor în contexte comunicative adecvate.
- Abordarea comunicativ-interactivă în predarea limbii include, de asemenea, următoarele:
- însușirea conținutului lingvistic prin participarea concretă și gândită la actul social;
 - conceperea programei de predare și învățare ca pe un ansamblu de sarcini și activități dinamice, pregătite în comun și adaptate listei de sarcini și activități;
 - profesorul trebuie să permită accesul la ideile noi și acceptarea lor;
 - elevii sunt considerați participanți responsabili, creativi și activi la actul social;
 - manualele reprezintă o sursă de activitate și trebuie îmbogățite prin folosirea materialelor suplimentare autentice;
 - sala de clasă este un spațiu care poate fi adaptat zilnic la necesitățile de predare;
 - lucrul la un proiect, considerat o sarcină prin care se stabilește corelația cu alte obiecte, stimulează elevii la munca studioasă și de cercetare;
 - pentru introducerea unui nou material lexical vor fi utilizate structurile gramaticale cunoscute și invers.

Tehnici / activități

În timpul orei se recomandă schimbul dinamic al tehnicilor / activităților care nu trebuie să dureze mai mult de 15 minute.

Ascultarea și răspunsul la îndrumările profesorilor în limba maternă (română) sau de pe înregistrările audio (*ascultă, scrie, unește, determină, găsește* și activitățile legate de munca în clasă: *desenează, decupează, colorează, deschide / închide caietul* etc.)

Lucrul în perechi, grupuri mici și mari (mini-dialoguri, joc pe roluri, simulări etc.)

Activități manuale (realizarea panourilor, prezentărilor, ziarelor, posterelor etc.)

Exerciții de ascultare/audiere (după instrucțiunile profesorului sau înregistrărilor audio să unească noțiunile, să adăuge părți ale imaginii, să completeze informații, să selecteze enunțuri exacte și inexacte, să determine cronologia etc.).

Jocuri potrivite vârstei.

Clasificarea și compararea (după cantitate, formă, culoare, anotimpuri, îmi place / nu-mi place, comparații ...).

Rezolvarea „situațiilor-problemă” în clasă, dezbateri și mini-proiecte.

„Transpunera» enunțului în gest și a gestului în enunț.

Corelarea audio materialului cu ilustrațiile și cu textul, a titlului cu textul, sau stabilirea titlului.

Crearea în comun a materialelor ilustrate și scrise (planificarea diferitor activități, raport / jurnal de călătorie, afiș publicitar, programul serbării sau al altei manifestații).

Înțelegerea limbii scrise:

– identificarea trăsăturilor distinctive care indică asupra particularităților gramaticale (gen, număr, timp verbal, persoană ...);

– identificarea legăturii dintre grupurile de litere și sunete

– răspunsul la întrebări simple despre text, corect / incorect, alegeri multiple;

– executarea instrucțiunilor și comenzilor citite

Exprimarea în scris:

– corelarea sunetelor cu grupul de litere;

– înlocuirea cuvintelor cu imagini sau ilustrații;

– găsirea cuvintelor omise (completarea unui șir, găsirea “intrușilor”, careuri în opt direcții, cuvinte încrucișate etc.);

– unirea textului mai scurt și a propozițiilor cu imaginile/ilustrațiile;

– completarea formularului (anunțul la un curs, etichetă pentru bagaj etc.);

– scrierea felicitărilor și a cărților poștale;

– scrierea textelor mai scurte;

Introducerea în literatura pentru copii și transpunerea în alte medii: joc, cântec, dramă, arte plastice.

STRATEGII DE ÎMBUNĂTĂȚIRE ȘI EXERSARE A COMPETENȚELOR DE LIMBĂ

Având în vedere că finalitățile se realizează prin abilități de limbă, este important ca în predarea păstrării și cultivării limbii materne acestea să se exerseze permanent și simultan. Doar în acest fel, elevii pot dobândi competențele lingvistice care sunt în concordanță cu scopurile date.

De aceea este importantă dezvoltarea strategiei de îmbunătățire și de exersare a competențelor lingvistice.

Audirea/Ascultarea

Înțelegerea vorbirii este activitatea lingvistică de decodificare a sensului literar și implicit al sensului textului oral; pe lângă capacitatea de a distinge unități fonologice și lexicale și unități cu semnificație conturată în limba care se învață, pentru să realizeze cu succes înțelegerea, elevul trebuie să aibă și următoarele competențe:

– discursivă (despre tipurile și caracteristicile textelor și canalelor de transmitere a mesajelor);

– referențială (despre temele care se abordează) și

– socioculturală (în legătură cu situațiile de comunicare, modurile diferite de formulare a anumitor funcții de vorbire etc.).

Dificultatea exercițiilor legate de înțelegerea vorbirii depinde de mai mulți factori:

– de calitățile personale și capacitățile ascultătorului, inclusiv capacitatea cognitivă de abordare,

– de motivarea și motivele pentru care ascultă/audiază textul oral,

– de trăsăturile celui care vorbește,

– de intenția cu care vorbește,

– de contextul și circumstanțele - favorabile și nefavorabile - în care se realizează ascultarea și înțelegerea,

– de caracteristicile și tipul de text care trebuie ascultat etc.

Progresul (de la ușor la mai greu, de la simplu la mai complex) pentru această activitate lingvistică în cadrul Programei este, prin urmare, prevăzut la mai multe niveluri. În mod aparte sunt relevante următoarele:

– prezența / absența elementelor vizuale (de exemplu, mai ușor de înțeles sunt considerate textele orale însoțite de elemente vizuale, din cauza abundenței de informații contextuale care se înregistrează automat în memorie pe termen lung, lăsând posibilitatea ca atenția să fie concentrată asupra altor detalii);

– lungimea textului oral;

– viteza cu care se vorbește;

– claritatea pronunțării și posibilele devieri de la vorbirea standard;

– cunoașterea temei;

– posibilitatea / imposibilitatea ascultării/audierii din nou etc.

Citirea

Citirea sau înțelegerea textului scris aparține așa-numitei abilități lingvistice receptive vizuale. Cu această ocazie, cititorul primește și prelucurează, adică decodează textul scris de unul sau mai mulți autori și găsește semnificația. În timpul cititului este necesar să se ia în considerare anumiți factori care influențează asupra procesului de citire, cum ar fi: caracteristicile cititorilor, interesele, motivațiile și intențiile, caracteristicile textului care se citește, strategiile pe care cititorii le utilizează, precum și cerințele impuse de situația în care se citește.

Pe baza intenției cititorului, distingem următoarele tipuri de citire:

– citirea cu scopul îndrumării;

– citirea cu scopul informării;

– citirea pentru a urma instrucțiunile;

– citirea din plăcere.

În timpul citirii, distingem și nivelul de înțelegere, astfel că citim pentru a înțelege:

– informații globale

– informații speciale,

– informații complete;

– sensul ascuns al unui anumit mesaj.

Scrierea

Prin producția scrisă se subînțelege abilitatea elevului ca în formă scrisă să descrie evenimente, sentimente și reacții, să transmită mesaje și să-și exprime opiniile, să facă rezumatul conținutului diferitor mesaje (din mass-media, textele literare și artistice, etc.), să ia notițe, să pregătească prezentări și altele.

Dificultatea exercițiilor legate de producția scrisă depinde de următorii factori: nivelul de cunoaștere al lexicului și al competenței de comunicare, capacitatea de prelucrare cognitivă, motivație, capacitatea de a transmite mesajul în unități de text coerente și asociate.

Progresul reprezintă un proces care presupune însușirea strategiilor și structurilor lingvistice de la ușor la greu și de la simplu la complex. Fiecare nivel lingvistic superior presupune repetarea ciclică a elementelor însușite anterior, la care se adaugă structuri lingvistice, lexicale și comunicative mai complexe. Pentru această activitate lingvistică în cadrul Programei este prevăzut un progres pe mai multe niveluri. Sunt deosebit de relevante următoarele:

- teme (viața de zi cu zi a elevilor și mediul înconjurător, interese personale, evenimente actuale și diverse aspecte ale contextului socio-cultural, precum și teme legate de diverse discipline școlare);
- felul și lungimea textelor (texte formale și neformale, rezumate, notițe personale);
- lexicul și funcțiile comunicative (capacitatea elevilor de a realiza diverse aspecte funcționale, cum ar fi descrierea oamenilor și evenimente în diferite contexte temporale, exprimarea presupunerilor, îndoielii, recunoștinței, etc. în domeniul particular, public, educațional);
- gradul de independență al elevilor (de la scrierea dirijată/direcționată, în care se facilitează scrierea prin exerciții concrete și îndrumări, până la scrierea independentă).

Vorbirea

Vorbirea ca o abilitate productivă este privită din două aspecte, și anume, în dependență de faptul dacă este în funcția *prezentării monologice*, prin care vorbitorul anunță, informează, prezintă sau ține o prelegere la una sau mai multe persoane, sau dacă este în funcția *interacției*, când se face schimbul de informații dintre doi sau mai mulți interlocutori cu un anumit scop, respectând principiul colaborării în timpul dialogului.

Activitățile de producție ale vorbirii monologice sunt:

- adresarea în public (comunicări, oferirea de instrucțiuni și informații);
- expunerea în fața publicului (prelegeri, prezentări, reportaje, rapoarte și comentarii asupra unor evenimente etc.)

Aceste activități pot fi realizate în moduri diferite:

- prin citirea textului scris în fața publicului;
- prin expunerea spontană sau expunerea cu ajutorul suportului vizual sub formă de tabele, diagrame, desene ș.a.
- prin interpretarea unui rol sau a unui cântec.

Interacțiunea presupune aplicarea continuă și succesiunea strategiei receptive și productive, precum și a strategiilor cognitive și discursive (luarea și darea cuvântului, negocierea, conformarea, propunerea soluțiilor, rezumarea, atenuarea sau evitarea neînțelegerilor sau medierea într-o neînțelegere) care sunt în funcția realizării cât mai reușite a unei interacțiuni. Interacțiunea poate fi realizată printr-o serie de activități, de exemplu:

- schimbul de informații,
- conversația spontană,
- discuții neformale sau formale, dezbateri,
- interviuarea sau negocierea, planificarea și cooperarea în comun.

Competența socio-culturală și medierea

Competența socioculturală și medierea reprezintă un set de cunoștințe teoretice (competențe) care se aplică într-o serie de activități lingvistice în două medii lingvistice de bază (scrisă și orală), utilizând în același timp și toate celelalte activități lingvistice (înțelegerea vorbirii, vorbirea și interacțiunea, scrierea și înțelegerea textelor scrise). Deci, ele reprezintă categorii foarte complexe care sunt prezente în toate aspectele procesului de predare și ale procesului de învățare.

Competența socioculturală ca un ansamblu de cunoștințe despre lume în general, despre asemănările și diferențele dintre modelele culturale și comunicative în comunitatea lingvistică în care trăiește elevul și comunitatea/comunității a cărei limbă o învață. Aceste cunoștințe, în funcție de nivelul competențelor lingvistice generale, pornesc de la cunoașterea principiilor de comunicare cotidiană (stiluri funcționale de bază și registre), până la cunoașterea caracteristicilor diferitor domenii ale utilizării limbilor (particular, public și educațional), elementelor paralingvistice și elementelor de cultură / culturi ale comunităților în care este vorbită limba care se învață. Cunoștințele menționate sunt necesare pentru o comunicare competentă și reușită în activitățile concrete de comunicare în limba țintă.

Un aspect aparte al competenței socio-culturale îl constituie *competența interculturală*, care subînțelege dezvoltarea conștiinței despre alții și cei care sunt altfel, cunoașterea și înțelegerea asemănărilor și diferențelor dintre lumi, respectiv dintre comunități lingvistice cu care elevul ajunge în contact. Competența interculturală subînțelege, de asemenea, dezvoltarea toleranței și atitudinii pozitive față de caracteristicile individuale și colective ale vorbitorilor de alte limbi, ale oamenilor care aparțin altor culturi, care sunt într-o măsură mai mare sau mai mică diferite de ale elevului însuși, adică, dezvoltarea unor personalități interculturale, prin ridicarea gradului de conștientizare cu privire la valorile diferitelor culturi și dezvoltarea capacității de integrare a experiențelor interculturale în propriul model cultural de comportament și credință.

Medierea este o activitate în care elevul nu-și exprimă opinia, ci acționează ca un intermediar între persoanele care nu sunt capabile să comunice direct. Medierea poate fi scrisă și orală și include comprimarea și rezumarea textului și traducerea. În această Programă traducerea este tratată ca o activitate lingvistică aparte care nu trebuie în nici un caz să fie folosită ca o tehnică pentru însușirea oricărui aspect al limbii țintă prevăzută prin predarea comunicativă. Traducerea implică dezvoltarea cunoștințelor și abilităților de folosire a mijloacelor auxiliare (a dicționarelor, îndrumătoarelor, tehnologiilor informaționale etc.) și capacitatea de găsim a echivalentelor structurale și lingvistice între limba din care se traduce și limba în care se traduce.

INSTRUCȚIUNI PENTRU INTERPRETAREA CONȚINUTULUI GRAMATICAL

Predarea gramaticii, laolaltă cu predarea și însușirea lexicii și a altor aspecte ale limbii, este una dintre premisele însușirii și păstrării limbii materne. Însușirea gramaticii implică formarea noțiunilor gramaticale și a structurii gramaticale în vorbirea elevilor, însușirea fenomenelor gramaticale, formarea deprinderilor și aptitudinilor în domeniul analizei gramaticale și aplicarea cunoștințelor gramaticale, ca supliment la edificarea și îmbunătățirea culturii vorbirii.

Rolul gramaticii în procesul de însușire a limbii este în primul rând practic și constă în stabilirea bazei pentru dezvoltarea competenței comunicative. Fenomenele gramaticale trebuie privite din punct de vedere funcțional (abordare funcțională). În procesul de predare al limbii cu

elemente ale culturii naționale în măsură cât mai mare trebuie să fie incluse acele categorii gramaticale care sunt tipice și necesare pentru vorbirea și comunicarea cotidiană și anume, prin modele diverse, prin aplicarea regulilor de bază și combinarea acestora. Trebuie să se tindă spre însușirea receptivă și productivă a gramaticii prin tot felul de activități de vorbire (ascultare, citire, vorbire și scriere, dar și traducere), la toate nivelurile de învățare a limbii, în conformitate cu scopurile și finalitățile.

Scopul principal al predării unei limbi este dezvoltarea competenței de comunicare la un anumit nivel de limbă, în funcție de statutul limbii și de anul de învățare. În acest sens, la anumite categorii gramaticale este dată observația că ele sunt însușite receptiv, în timp ce altele sunt însușite productiv.

III. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA

Munca fiecărui profesor este formată din planificare, realizare, monitorizare și evaluare. Este important ca profesorul să monitorizeze și evalueze continuu nu numai realizările elevilor, procesul de predare și învățare, ci și propria activitate, pentru îmbunătățirea permanentă a procesului instructiv.

Procesul de monitorizare a finalităților realizate începe prin aprecierea nivelului de cunoștințe al elevilor la începutul anului școlar pentru ca profesorii să poată să-și planifice procesul de predare și procesul de monitorizare și evaluare a rezultatelor a progresului elevilor. Acest proces este realizat prin evaluarea formativă și cumulativă. În timp ce în notarea formativă pe parcursul anului urmărește realizările elevilor prin diferite instrumente (teste de diagnostic, de autoevaluare, portofoliu de limbă, exerciții bazate pe proiecte etc.), prin notarea sumativă (teste de evaluare a nivelului de limbă) se apreciază mai precis îndeplinirea finalităților la sfârșitul unei anumite perioadă de timp (sfârșitul semestrului, anului, ciclului de instruire). Evaluarea formativă nu este doar monitorizarea realizării elevilor, ci și monitorizarea modului de activitate și un instrument care permite profesorului ca în timpul procesului de predare să schimbe și să îmbunătățească procesul de lucru. Cu prilejul notării și evaluării realizărilor elevilor trebuie să se țină cont ca modalitățile prin care acestea se pun în aplicare nu diferă de activitățile obișnuite la oră, deoarece notarea și evaluarea sunt considerate parte integrantă a procesului de predare și învățare, nu activități izolate care creează stres la elevi și nu dau o imagine reală a realizărilor lor. Prin notare și evaluare trebuie să se asigure progresul elevilor în atingerea finalităților, dar și calitatea și eficiența predării. Scopul notării trebuie să fie și ridicarea nivelului de motivație la elevi pentru progres și nu evidențierea greșelilor. Elementele care se evaluează sunt diverse și trebuie să contribuie la imaginea atotcuprinzătoare a progresului elevilor, consolidarea competențelor lor comunicative, dezvoltarea abilităților și capacităților necesare pentru activitatea și instruirea de viitor. Acest lucru se realizează prin notarea diferitelor elemente, cum ar fi abilitățile lingvistice (citire, ascultare, vorbire și scriere), însușirea conținuturilor lexicale și a structurilor lingvistice, aplicarea ortografiei, angajamentul și sârguința în activitățile în timpul orei și în afara orelor, aplicarea normelor sociolingvistice. Cu ocazia notării și evaluării, este necesar ca modalitățile de verificare și notare să fie cunoscute elevilor, adică să fie în conformitate cu tehnicile, tipologia exercițiilor și felurile de activități care se aplică la orele obișnuite, precum și la modul în care se evaluează realizările. Astfel de reguli și organizare ale procesului de evaluare și de notare asigură o atmosferă pozitivă și sănătoasă în procesul de învățare, dar și relații reciproce și de comunicare calitative între elev - profesor și elev - elev, dar, de asemenea, ajută elevului să înțeleagă importanța și semnificația evaluării încurajându-l să preia responsabilitatea pentru propria planificare și îmbunătățire a procesului de învățare.

РУСИНСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Назва предмету	Руски језик з елементима националнеј култури
Циљ	Циљ настави и учења руског језика з елементима националнеј култури то поспцигнуц таки ступењ рзвою комуникативних спохносцох шкољара же би вон самостојно применџвал спохносни висловџвоњая у стандардних и фахових комуникативних ситуацијоџ (у складзе зот тематичнм минимумом и у писанеј форми), пестовал национални и културни идентитет, етнџне самопочитиване и упознаване шкољароџ зот елементима традициј, култури и обичајоџ Руснацоџ.
Класа	Седма
Рочни фонд годзиноџ	72 годзини

ИСХОДИ По законченеј теми/обласци шкољар годзен:	ОБЛАСЦ / ТЕМА	ЗМИСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - одредзиц характеристики трох кнџовних родоџ: лирики, епика и драми; - препознац и одредзиц тему прозног дџла; - одредзиц мотив у писнџ - зжато випривоџдац змист дџла (фабулу) – обачиц и видвоџ подобносни и розлики медзи епским и лирским дџлом; - одредзиц поетичну слику у писнџ; - навесц характеристики сонету; - поцагнуц паралелу медзи биографию и автобиографию; - швидко читац и розумиц пречитане; - видвоџ зот тексту потребу информацию; - розумиц текст, гоч з нџго виџабени даедни информациј; - препознац народну приповедку або писню и на основу територијалних розликоџ у језику дзе е записана, чи у Керестуре, чи у Копуре; - розликовац восточни, заходни и јужни славјански језики; - потолковац характеристики руског језика; - препознац норми руског језика; - розликовац букви и гласи у руским језику - правиц розлику медзи простим, преширеним и зложеним виреченьом; - препознац независни зложени виречена; - одредзиц главне, тс. зависне виречене у зложеним виречено; - правилно хасновац слова у хторих ше звијую випадни вокали О, Е и А у сербских словоџ (сербски презвиска и географски назви); - правилно писац слова у хторих окончене видначоване консонантоџ по дзвонкосни; - розликовац праве и пренешене значене при веџейзначних словоџ; - возиц розгварку зот виражованьом складана або нескладана зот собешеднџком; - водзиц розгварку хаснујуци слова за виповедане процивеня, преувелџчованя, несогласносни; - прецизно виражовац думки и чувства хаснујуци синоними, антоними, гомоними, деминутиви и аугментативи; 	КНџОВНОСЦ	<p>Школска лектира</p> <p>Поезия</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мелания Павлович, <i>Ст една нџтка</i> 2. Мирон Колошњяј, <i>Зарод</i> 3. Мирон Колошњяј, <i>Вербоџ пруже</i> 4. Гавриџл Костельник, <i>З мойого валала</i> (виривок) 5. Михал Рамач, <i>Дражка на салаи</i> 6. Гавриџл Надь, <i>Шеру</i> 7. Агнета Бучко, <i>Гу слунку</i> <p>Проза</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Евгений М. Кочиш, <i>Цо паметам о себе</i> (виривок) 2. Евгений М. Кочиш, <i>Наднџчаре</i> (виривок) 3. Руска народна приповедка, <i>Треба у младосци робиц</i> 4. Руска народна приповедка, <i>Хто име есц на лџжацо</i> <p>Домашња лектира:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Руски народни писнџ (школске видане зборнџка) – вибор; робота Володимира Гнатюка 2. Хмара на верху тополи, Антология поезиј за дзеци – вибор <p>Кнџовни род: лирика, епика и драма – характеристики Тема дџла, фабула, мотив, зжати змист Подобносни и розлики медзи епским и лирским дџлом Поетични слики у писнџ Народни писнџ и приповедки – робота етнограф Володимира Гнатюка Сонет – характеристики Биография и автобиография Розвиване спохносноци швидкого читаня з розуменьом Диагоналне читане зот циљом находзена одредзених информацијоџ и легкого находзена у рижних текстох</p>

<ul style="list-style-type: none"> - прекладац текст з єдного языка на други; - обачовац дух языка при прекладаню; - написац кратку конферансу за приредбу; - написац сценарио за школску приредбу; - представиц Руснацох припадніком других народох и то представиц историю, традицию, язык, культуру и обичаї; - представиц живот Руснацох на Горніци; - потолковац потребу за селєньом до Бачки; - препознац народни писні и приповедки записани у Керестуре и Коцуре; - розликовац народну бешеду у Коцуре и Керестуре; - повязач нешкайши обичаї зоз давнима; - мац формоване поняче националней припадносци; - идентификовац постояне припаднікох других народох; - робиц на пестованю квалитетного живота ведно зоз припадніками других народох; - уключовац ше до роботи культурно-уметніцких дружтвох; - провадзиц дзєцински радио и ТВ емисії на руским языке; - провадзиц часопис за дзеци <i>Заградка</i>. 	<p style="text-align: center;">ЯЗИК ГРАМАТИКА И ПРАВОПИС</p>	<p>Руски язык у фамелії славянских языкох Нормованє руского языка – робота Гавриїла Костельника Глас, буква, слово, синтаґма, виречєне Просте, преширєне и зложєне виречєне Независно зложєне виречєне Зависно зложєне виречєне; главне у зависним виречєно Випадни вокали О и Е и випадни вокал А у сербских словох хтори хаснуєме у руским языке Видначованє консонантох по дзвонкосци Лексични и семантични вежби Вецейзначносц словох, праве и пренсєнене значєне словох Правилне писанє словох у хторих окончєне видначованє по дзвонкосци</p>
	<p style="text-align: center;">ЯЗИЧНА КУЛТУРА</p>	<p>Розправяне о патрєней представи, вистави або спортским змаганю Лексика – слова за виповєданє складаня, несогласносци, процивєня, преувєличованя, наглашованя Синоними, антоними, гомоними, деминутивни и аугментативи Преклад зоз руского на сербски язык и процивно зоз сербского на руски, та поровнац два руски тексти Писанє конферанси, або краткого сценария за школску приредбу Представиц Руснацох на основу научених историйних податкох</p>
	<p style="text-align: center;">ЕЛЕМЕНТИ НАЦИОНАЛНЕЙ КУЛТУРИ</p>	<p>Зоз прешлосци Руснацох Присельованє Руснацох до Бачки Школи на Горніци Школа у Керестуре Перши кнїжки: перша кнїжка уметніцкей поезії, перша граматика руского языка, калєндари и новини Зазберованє народного скарбу и робота Володимира Гнатюка Снованє дружтвох Обичаї Обліванє Прадки Верєня и суєверя Сунякалов Кресченє дзецка Карпаторуски храм Валал музей Випатрунок обисца О 250 рокох Уключованє до роботи культурно-уметніцких дружтвох спрам интересованьох Провадєне дзєцинских радио и ТВ емисийох на руским языке Провадзєне часопису на руским языке <i>Заградка</i></p>

Ключни поняча змисту: кнїжовносц, язык, язична культура, елементи националней культуры.

УПУТСТВО ЗА ВИТВОРЇОВАНЄ ПРОГРАМИ

Наставна програма *руского языка зоз елементами националней культуры* состої ше з трох предметних обласцох: литератури, языка и культури висловйованя. Розподзельоває наставних годзинох би не требало буц, а на каждой годзини треба окремну увагу пошведиц культури висловйованя школярох и культури Руснацох у Сербії зоз акцентом на народну традицию и обичаї. Шицки три обласци медзисобно попреплєтани и ані єдну не мож виучовац изолювано и без учасци других обласцох.

I. ПЛАНОВАНЄ НАСТАВИ И УЧЕНЯ

Наставна програма *руского языка зоз елементами националней культуры* фундаментує ше на исходах, односно на процесу учєня и школярских посцигнуцох. Исходи представляю опис интегриованих знаньох, схопносцох, становискох и вредносцох хтори школяр формує, преширює и прєглібує през три предметни обласци того предмета.

Наставна програма ориєтована на исходи дава наставнікови векшу шлєбоду, вецей можлівосци у креированю и обдумованю настави и учєня. Улога наставніка контекстуализовац тоту програму спрам потребох конкретного оддзелєня беруци до огляду шлїдуюче: уровень знаня руского языка, состав групи и характеристики школярох; учебнік и други наставни материал хтори буду хасновац; технічни условия, наставни средства и медії зоз хторима школа розполага; ресурси, можлівосци, як и потреби локального стрєдку у хторим ше школа находзи. Рушаюци од датих исходах и змистох наставнік прєше креирує свой рочни и глобални план роботи зоз хторого познейше розвие свойо оперативни плани. Исходи дефиновани по обласцох олегчуо наставнікови дальшу операционализацию исходах на уровню конкретней наставней єдинки.

Препоручує ше же би ше школяром презентовали популярни дзєцински и народни дзєцински писні, же би ше провадзел дзєцински часопис и реализовало засдніцке патрєне театралней представи за дзеци по руски.

Тексти зоз додатней часци програми треба же би наставнікови послужели и при обробку наставних єдинкох зоз граматики, як и за обробок и утвєрдованє змистох зоз культури висловйованя. Дїла хтори ше не буду обрабач, наставнік би требал препоручиц школяром за читанє у шлєбодним чаше.

Попри корєлациї медзи текстами, необходимо же би наставнік успоставел вертикалну корєлацию. Наставнік муши буц упознати зоз змистами руского языка предходних класох же би ше могло почитовац принцип поступносци и систематичносци.

Наставнік, тиж так, треба же би познал змисти других предметох и зоз предходних класох хтори прєучую историю, традицию и культуру Руснацох, треба же би сам познал традиційну и духовну культуру Руснацох зоз наглашку на обичаї Руснацох у Сербії.

Исходи вязани за наставну обласц литература засновани на читаню. Рижни форми читаня основне предусловие же би школяре у настави здобували спознаня и же би ше успишно уводзели до швета литературного діла. Школяре ше у седмей класи поступне уводза до вигледовацког читаня. Тиж так школяром треба давац порив же би сами замерковйовали и виправляли правописни гришки у СМС комуникації, як и у розличних типах комуникації преїг интернету. Попри того, школярох треба упутйовац на хасноване *Сербско-руско-го* и *Руско-сербског словніка*, як и других словнікох и приручнікох. Наставнік би требал на годзину приношиц прикладніки спомнутих словнікох, поготов кед ше обрабяю правописни теми, же би школяром давал порив за порядне и систематичне хасноване приручней литературы.

II. ВИТВОРЙОВАНЄ НАСТАВИ И УЧЕНЯ

Язык

Розвиване култури висловйованя еден з найважнйших задаткох настави мацеринского языка з елементами националней култури. Тота наставна обласц, гоч є програмски конституована як окремене подруче, муши ше повязовац зоб обробком литературних текстох, як и зоб наставу граматики и правописа. Тиж так, обробок литературного текста и робота на граматике и правопису литературного языка муши уключовац и змисти хтори доприноша пестованю култури усного и писаного висловйованя.

Нужне же би наставнік вше мал на розуме пресудну улогу прилагодзених и систематичних вежбох, односно же наставна материя не усвоена док ше добре не увежба. То значи же вежбане муши буц состояйна часц обробку наставней матерії, применйованя, обновйованя и утврждованя знаня.

Бешедна на руским языке основне предусловие за каждую другу роботу. Програм за основну школу подрозумює три уровні – початни, стредні и висши – та ше седма класа находзи у висшим уровню. Кажди школяр ма розлични уровень розуменя бешеди и писменосци на руским языке, а понеже у групи мале число школярох, вец ше подрозумює максимално индивидуална робота зоб школяром. Кажди модел подрозумює диялог або двох школярох або школяра и наставніка. У тим поступку барз важна интервенция наставніка понеже не треба допушиц ситуацію же би були у диялогу двойо собеседніки хтори не знаю правилно конструовац модел. Кед ше у диялогу зявює язично, т.е. граматично погришно формулована конструкция виреченя вец ю треба такой и виправиц же би ше у розгварки не зявйовал вецей раз чути погришни модел.

Розумене кнйжовного діла школяр учи на годзинох порядней настави, а на настави пестованя цель же би школяр дознал, пречитал, дожил кнйжовне діло написане на руским языке. Фонд годзинох барз мали та оможливює лем же би ше у седмей класи дознало даєдни податки о живоце и работи даєдних писательох хтори були найпродуктивнйши. Выбор кнйжовних ділох за наставу пестованя огранічени зоб уровнем школярового познаваня языка, т.е. выбор прави наставнік спрам учебніка хтори му понука кнйжовни тексти на вецей уровньох зложеносци.

Елементи националней култури подрозумюю же ше здобува представа о културних подійоох у актуалним часе о подійоох зоб историй Руснацох и живота у окруженю о обичайоох, облечиву и работи у прешлосци и пременкох хтори принесол сучасни живот. Индивидуална робота зоб школяром подрозумює же наставнік практично за каждого школяра прави програм його напредованя, а дати програм седмей класи то лем общи або указуюци рамик за його роботу.

III. ПРОВАДЗЕНЄ И ВРЕДНОВАНЄ НАСТАВИ И УЧЕНЯ

Провадзене и вредноване резултатох напредованя школярох у функції досцигованя исходов, а почина з инициалним преценьованьом уровня на хторим ше школяр находзи и у одношеню на цо ше будзе преценьовац його дальши цек напредованя, як и оцена. Кажда активносц добра нагода за преценьоване напредованя и даване повратней информации. Кажда наставна годзина и каждая активносц школяра нагода за формативне оценьоване, односно регистроване прогресу школярох и унапрямоване на дальши активносци.

Формативне вредноване состояйна часц сучасного приступу гу настави и подрозумює преценьоване знаньох, схопносцох, становискох и справованя, як и розвою одвигуюцей компетенції под час настави и ученя. Под формативним мераньом подрозумює ше зазбероване податкох о школярових посцигнуцох, а найчастейши технїки то: реализация практичних задаткох, провадзене и зазначоване школярових активносцох под час настави, непосредна комуникация медзи школяром и наставніком, регистер за каждого школяра (мапа напредованя) итд. Резултати формативного вреднованя на концу наставного циклуса треба же би були виражени и сумативно – зоб числову оцenu.

Робота каждого наставніка состої ше од планованя, реализації и провадзєня и вреднованя. Важне же би наставнік континуовано диференційно провадзел и вредновал попри посцигнуцох школяра и процес настави и ученя, як и себе и свою власну роботу. Шицко цо ше укаже як добре и хасновите наставнік вихаснує и познейше у своєй наставней пракси, а шицко цо ше укаже як недосц ефикасне и ефективне требало би унапредзиц.

Názov predmetu	Slovenský jazyk ako jazyk s prvkami národnej kultúry
Cieľ	Cieľ učenia <i>slovenského jazyka s prvkami národnej kultúry</i> je dosiahnuť taký stupeň rozvoja komunikačných zručností u žiaka, aby vedel samostatne uplatniť osvojené rečové zručnosti v štandardných a odborných komunikatívnych situáciách (a v súlade s tematickým minimom aj v písanej podobe), pestovať národnú a kultúrnu identitu, etnickú sebaúctu a zoznamovať ich s prvkami tradície, kultúry, zvykov a obyčají slovenského národa s osobitným dôrazom na slovenskú komunitu v Srbsku.
Ročník	Siedmy
Ročný fond hodín	72 hodín

VÝKONY Po skončení ročníka žiak bude schopný:	OBLASŤ/ TÉMA	OBSAH			
<ul style="list-style-type: none"> - určiť literárny druh literárneho diela; - analyzovať prvky kompozície lyrickej básne (strofa, verš); - odlišiť charakteristické vlastnosti ľudovej slovesnosti od vlastností umeleckej literatúry; - rozlíšiť ľudovú povesť, rozprávku, bájku, baladu; - rozlíšiť realistickú a fantastickú prózu - rozlíšiť literárne postupy; - hodnotiť umelecký prednes, rozprávanie alebo dramatický dej (žartovný, veselý, smutný a pod.); - určiť tému, miesto a čas konania deja; dejovú postupnosť; - rozlíšiť vlastnosti postáv na príkladoch z textu /vonkajšie vlastnosti a charakter postáv/; - opísať poveru, zvyky/obyčaje, spôsob života a udalostí z minulosti opísané v literárnych dielach; - analyzovať prvky kompozície dramatického diela (dejstvo, scéna, výstup); - chápať vzťah k materinskému jazyku a k jazyku iných národov; - poznať zrodu jazykových javov medzi slovenčinou a srbcinou; - odlišiť spisovný jazyk od nárečia; - rozlíšiť podelenie spoluhlások na tvrdé, mäkké a obojaké; - rozlíšiť ohybné slovné druhy; - poznať pády a pádové koncovky v korelácii so srbcinou; - určiť kategóriu rodu, čísla, pri ohybných slovách; - uplatniť pravopisnú normu pri písaní vybraných slov (typické príklady); - dôsledne uplatniť pravopisnú normu pri písaní veľkého písmena; - uplatňovať interpunkčné znamienka; - rozdeľovať vety podľa obsahu a členitosti; - vymenovať základné vetné čelny a rozlišovať ich v jednoduchej vete; - používať <i>Pravidlá slovenského pravopisu</i> a iné pravopisné príručky; - poznať niektoré frazeologické útvary; - správne vyslovovať tvrdé spoluhlásky <i>d, t, l, n</i> pred <i>i, e</i>; - správne vyslovovať slová vzhľadom na intonáciu; - rozprávať jasne dbajúc na spisovnú jazykovú normu; - plynulo a zreteľne čítať nahlas a potichu literárne a vecné texty; - využívať rôzne slohové postupy: deskripciu (portrét, interiér, exteriér, prírodné javy), rozprávanie v 1. a 3. osobe, dialóg; - vedieť sa poďakovať, požiadať o pomoc, počúvať hovoriaceho; - určiť časť textu (názov, odseky); - utvoriť hovorový prejav alebo napísaný text o vnímaní prečítaného literárneho diela a na témy z každodenného života a vlastnej predstavivosti; - urobiť a predniesť dramatisáciu prečítaného textu podľa výberu, zážitku alebo udalostí z každodenného života; - používať slovník pri obohacovaní slovné zásoby (paralela so srbským jazykom a pri preklade); - správne odpísať kratší text so zadanou úlohou (obmena rodu, čísla, času, slabík...); - zostaviť a napísať pozdrav a blahoželanie, mail a SMS; - zaspievať priliehavé slovenské ľudové a súčasné populárne detské pesničky; - predniesť ľudové koledy a vinše vzťahujúce sa na sviatky alebo ročné obdobia; - zapojiť sa do vekuprimeraných ľudových hier a tancov; - poznať charakteristiky slovenského ľudového odevu; - zaznamenávať sviatky (v porovnaní so srbskými); - poznať tradičné slovenské zvyky a obyčaje (zabijacka, Mikuláš, Lucka, Vianoce/koledovanie/ oblievačky) a k tomu priliehavé tradičné jedlá; - poznať niektoré svadobné obyčaje, piesne a vinše viažuce sa za slovenskú svadbu v danom prostredí; - poznať festivaly s národnostným významom a brať účasť na niektorých (ako divák alebo ako účastník); - poznať inštitúcie s národnostným významom, múzeá, etno-domy, galérie. 	LITERATÚRA	<p>LYRIKA</p> <p>Literárne termíny a pojmy Básnik a básen. Strofa a verš v lyrickej básni/piesni. Druhy autorských a ľudových lyrických piesní a básní: opisné, zbojnícke a obradné, žartovné.</p> <p>ŠKOLSKÁ LEKTÚRA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pavel Mučaji: <i>Ráno na rovine/Báseň o Petrovci</i> 2. Pavel Grňa: <i>Ja som niečo chcel</i> 3. Daniel Hevier: <i>Náušnica v uchu</i> 4. Kamil Peteraj: <i>Školská lavica</i> 5. Miroslav Antič: <i>Raz v stredu</i> 6. Michal Babinka (výber z diela) 7. Štefan Moravčík: <i>Žuvačka pre oči</i> 8. Ľudové piesne: (výber), riekanky, hádanky 9. Ľudové koledy a svadobné a iné vinše: (výber) 10. Slovenské ľudové balady (výber) <p>EPIKA</p> <p>Literárne termíny a pojmy Spisovateľ a rozprávač. Slovotvorné postupy: opis, rozprávanie v prvej a tretej osobe; dialóg. Fabula: sled udalostí. Charakteristika postáv – spôsob vyjadrovania, správanie, fyzický vzhľad a charakter. Druhy epických diel: bájka, ľudová a autorská rozprávka, povesť, balada.</p> <p>ŠKOLSKÁ LEKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ľudová bájka: <i>Lišiak a žaba...</i> • Slovenská ľudová rozprávka (výber) • Slovenská ľudová povesť (výber) • Ľudová rozprávka iných národov (výber) • Juraj Tušiak: <i>Krivý čert</i> • Andrej Čipkár: <i>Kumari – dievča, ktoré nechodí po zemi</i> • Anna Papugová: <i>Lena v texaskách</i> • Anna Nemogová Kolárová: <i>Lúboštný prípad</i> • Miroslav Demák: <i>Husle</i> • Zoroslav Spevák Jesenský: (výber z diela) • Ľudové porekadlá a príslovia <p>DRÁMA</p> <p>Literárne termíny a pojmy Dejstvo, výstup, osoby v dráme. Dramatické útvary a rozhlasová hra.</p> <p>ŠKOLSKÁ LEKTÚRA VHV: <i>Zem</i> (úryvok)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Divadlo pre deti: (výber) 2. Detské ľudové hry: (výber) <p>VEDECKOPOPULÁRNE A INFORMAČNÉ TEXTY</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Malé formy ľudovej slovesnosti 2. Zo života našich predkov 3. Výber z kníh, encyklopédií, časopisov pre deti a internetu. 4. Z tlače a internetu o našich celomenšinových festivaloch <p>DOMÁCA LEKTÚRA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Slovenské ľudové rozprávky a bájky: (výber) 2. Výber z diela súčasných slovenských vojvodinských autorov <p>Doplnková lektúra (výber z 3 diel)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pozeral/a som detský slovenský film alebo sfilmovanú rozprávku: (voľný výber) 2. Komiks podľa výberu 3. Pozeral/a som divadelné predstavenie pre deti 			
	JAZYK	<table border="1"> <tr> <td>Gramatika (jazyk, fonetika, lexikológia, morfológia)</td> </tr> <tr> <td>Pravopis</td> </tr> <tr> <td>Ortoepia</td> </tr> </table>	Gramatika (jazyk, fonetika, lexikológia, morfológia)	Pravopis	Ortoepia
Gramatika (jazyk, fonetika, lexikológia, morfológia)					
Pravopis					
Ortoepia					

	<p style="text-align: center;">JAZYKOVÁ KULTÚRA</p>	<p>Rozprávanie – o zážitkoch, o tom čo videli, čo by si priali. Tvorenie skupiny slov na určenú tému a viet zo zadaných slov. Samostatné rozprávanie (8 – 10 viet) o svojom súrodencovi, priateľovi, spolužiakovi, o živote v škole, o svojom zážitku, o nejakej udalosti, v ktorej brali účasť. Opis – interiéru a exteriéru, ľudí, zvierat, prírodných javov, zvykov a obyčejí. Poďakovanie, žiadosť o pomoc, účasť v dialógu. Vyjadrenie svojho názoru o prečítanom texte (čo sa mi páčilo a prečo). Názov textu, autor, ústredná postava a jej vlastnosti. Reprodukcia počutého a prečítaného textu alebo rozprávky, bájky za pomoci osnovy alebo samostatne. Opis obrázka alebo rozprávky podľa dejovej osnovy alebo pomocou členenej ilustrácie. Reprodukcia slovenského filmu, rozprávky, detského divadelného predstavenia podľa zostavenej osnovy. Dramatizácia textu podľa výberu, zážitku alebo udalosti z každodenného života. Používanie slovníka na obohacovanie slovnej zásoby, paralela so srbským jazykom, kalky, vysvetlenie významu slov v kontexte. Používanie slovníka pri preklade. Porozumenie určitým frazeologickým jednotkám. Hlasné a tiché čítanie, správna diktia a intonácia vety. Odpisovanie kratších viet a textov, charakteristických slov a výrazov, odpisovanie so zadanou úlohou (obmena rodu, čísla, času, slabik...). Rozdelenie viet podľa obsahu a členitosti. Vymenovanie základných vetných čelnov a rozlišovanie ich v jednoduchej vete. Písanie pozdravu a blahoželaní, SMS, mailu. Verejný výstup, prezentovanie vlastnej a tímovej práce. Tradičná slovenská ľudová kultúra /svadobné obyčaje v jednotlivých prostrediach/.</p>
--	---	--

Kľúčové pojmy obsahov: literatúra (lyrika, epika, dráma), jazyk (jazyk, fonetika, lexikológia, morfológia, pravopis, ortoepia), jazyková kultúra

POKYNY NA DIDAKTICKO-METODICKÚ REALIZÁCIU PROGRAMU

Program vyučovania a učenia slovenského jazyka s prvkami národnej kultúry obsahuje tri vzdelávacie oblasti: literatúru, jazyk a jazykovú kultúru. Rozdelenie hodín sa neodporúča podľa vzdelávacích oblastí, ba naopak, na každej hodine by sa mala venovať náležitá pozornosť kultúre vyjadrovania žiakov, národnej tradícii, zvykom, obyčajam a kultúre Slovákov v Srbsku. Teda, všetky tri oblasti sa navzájom integrujú a ani jedna sa nemôže vyučovať oddelene a bez vzájomnej spätosti s inými oblasťami.

Program vyučovania a učenia slovenského jazyka s prvkami národnej kultúry založený je na vzdelávacích výkonoch, respektíve na procese učenia a žiackych výkonoch. Vzdelávacie výkony predstavujú opis zjednotených vedomostí, zručností, postojov a hodnôt, ktoré žiak buduje, rozširuje a prehlbuje prostredníctvom troch vzdelávacích oblastí tohto vyučovacieho predmetu.

I. PLÁNOVANIE VYUČOVANIA A UČENIA

Program vyučovania a učenia slovenského jazyka s prvkami národnej kultúry zameraný na výkony umožňuje učiteľovi väčšiu voľnosť, viac možností pri plánovaní vyučovacieho procesu a učenia. Úlohou učiteľa je, aby kontextualizoval daný program potrebám konkrétnej triedy majúcej na zreteli: poznávaciu úroveň slovenského jazyka, zloženie triedy a charakteristiky žiakov; učebnice a iné učebné materiály, ktoré bude používať; technické podmienky, vyučovacie prostriedky a médiá, ktorými škola disponuje; rezorty, možnosti, ako i potreby lokálneho prostredia, v ktorom sa škola nachádza. Vychádzajú z daných výkonov a obsahov, učiteľ najprv tvorí svoj ročný globálny plán práce, z ktorého neskoršie bude rozvíjať svoje operatívne plány. Výkony definované podľa oblastí, uľahčujú učiteľovi sfunkčenie výkonov na úrovni konkrétnej vyučovacej jednotky. Teraz má učiteľ pre každú oblasť definované výkony. Od neho sa očakáva, že pre každú vyučovaciu jednotku vo fáze plánovania a písania prípravy na hodinu definuje diferencované výsledky práce žiakov: tie, ktoré by všetci žiaci mali dosiahnuť, tie, ktoré by väčšina žiakov mala dosiahnuť, a tie, ktoré by mali iba niektorí žiaci dosiahnuť. Takýmto spôsobom sa dostane nepriamy vzťah so štandardmi na troch úrovniach žiackych výkonov. Zároveň pri plánovaní treba mať na zreteli, že sa výkony rozlišujú, že sa niektoré ľahšie a rýchlejšie môžu realizovať, ale pre väčšinu výkonov (najmä v oblasti literatúry) potrebné je omnoho viac času, viac rozličných aktivít a prác na rôznych textoch. Vo fáze plánovania vyučovacieho procesu je veľmi dôležité mať na zreteli, že učebnica je iba vyučovacím prostriedkom a že neurčuje obsah vyučovacieho predmetu. Preto k obsahu učebnice treba pristúpiť selektívne. Pritom čítanka, spolu s CD k učebnici a gramatikou, je len jedným z možných prameňov vedomostí a učiteľ žiakom umožňuje prehľad a vlastnú skúsenosť v používaní iných prameňov poznania. Pri plánovaní vyučovacieho procesu treba prihliadať na predbežné vedomosti, skúsenosti, intelektuálne schopnosti a na záujmy žiaka. Nevyhnutné je dať dôraz na rozširovanie slovnej zásoby a možnosti využívať jednotlivé kultúrne podujatia a sviatky, ktoré sa ponúkajú v daných prostrediach, s cieľom formovania predstáv o živote Slovákov v minulosti, o tradíciách a kultúre, ktorá slovenskú menšinu na tomto území charakterizuje. Odporúča sa porovnávať zaznamenávanie určitých sviatkov so zaznamenávaním sviatkov iných menšín, ktoré žijú spolu so Slovákami v daných lokalitách.

II. REALIZÁCIA VYUČOVACIEHO PROCESU A UČENIA

LITERATÚRA

Základ programu z literatúry tvoria texty z lektúry. Lektúra je rozvrhnutá podľa literárnych druhov – lyrika, epika, dráma a zároveň obohatená výberom neliterárnych, vedecko-poulných a informatívnych textov. Povinná časť lektúry pozostáva hlavne z častí, ktoré patria do základného národného korpusu, ktorý je obohatený aj súčasnými aktuálnymi dielami. Výber diel je v najväčšej miere založený na princípe vekovej primeranosti.

PRÁCA S TEXTOM

Rozlišovanie: rozprávky (ľudové a autorské), bájky, básne, balady, povest', porekadlá a príslovia, hádanky, rečovanky.

Čítanie – kratších slovenských ľudových rozprávok, bájok, povestí a textov z umeleckej tvorby, piesní, básní, balád. Nacvičovanie plynulého čítania s porozumením, ktoré sa rovná hovoru. Pri spracovaní básní treba nacvičovať umelecký prednes.

Od žiakov v tomto veku treba očakávať, že budú vedieť postrehnúť priebeh udalosti, hlavnú a vedľajšie postavy, vlastnosti postáv (zovňajšok a charakterové vlastnosti, dobré a zlé konanie), čas a miesto konania deja, začiatok, zauzlenie a rozuzlenie, dejovú postupnosť, opis okolia a ľudí; poslanstvo prísloví; ponaučenie bájok porovnávať s udalosťami zo života. Všímať si fantastické prvky v rozprávkach a prenesený význam v bajkách.

Odporúča sa žiakom prezentovať populárne detské a ľudové piesne, sledovať detské časopisy (písanie krátkych literárnych prác do časopisov), spoločné pozeranie a rozbor aspoň jedného divadelného predstavenia a filmu pre deti v slovenskej reči, návšteva celomenšinových podujatí, etno domu, múzeí a galérií, ktoré predstavujú slovenskú kultúru a tradície.

Texty z doplnkovej časti programu majú poslúžiť učiteľovi aj pri spracovaní učiva z gramatiky, tiež na spracovanie a upevňovanie obsahov z jazykovej kultúry. Diela, ktoré učiteľ nespracuje, má navrhnúť žiakom na čítanie vo voľnom čase.

Nový program je založený na väčšej integrácii literárnych a neliterárnych diel. Korelácia je umožnená adekvátnym kombinovaním povinných a nepovinných diel.

Okrem korelácie medzi textami učiteľ má umožniť vertikálnu koreláciu. Tiež má byť oboznámený s obsahmi slovenského jazyka z predchádzajúcich ročníkov, čo umožňuje dodržiavať princípy postupnosti a systematickosti.

Učiteľ má poznať obsahy predmetu zo slovenských dejín, hudobnej a výtvarnej kultúry pre 6. ročník (príklad: *Sťahovanie Slovákov na Dolnú zem, architektúru vojvodinských Slovákov, výtvarné umenie, slovenské ľudové svadobné piesne, časti kroja, výšivky a výzdoby*,...), tradičnú a súčasnú duchovnú kultúru Slovákov s dôrazom na zvyky a obyčaje Slovákov v Srbsku.

Horizontálnu koreláciu učiteľ nadväzuje predovšetkým na vyučovanie srbského jazyka, dejín, výtvarnej kultúry a hudobnej kultúry, náboženstva a občianskej výchovy.

Vzdelávacie výkony späté s oblasťou literatúry založené sú na čítaní. Rôzne obmeny pri čítaní sú základným predpokladom, aby žiaci vo vyučovaní získavali vedomosti a aby sa úspešne uvádzali do sveta literárneho diela. V šiestom ročníku pestuje sa predovšetkým zážitkové čítanie a žiaci sa postupne uvádzajú do bádateľského čítania.

JAZYK

Vo vyučovaní jazyka žiaci sa uschopňujú pre správnu ústnu a písomnú komunikáciu v spisovnom slovenskom jazyku.

Keď sa v obsahoch programu uvádzajú vyučovacie jednotky, ktoré žiaci už spracovali v predošlých ročníkoch, stupeň osvojenosti a uplatnenosti spracovaného učiva sa overuje, opakuje a nacvičuje na nových príkladoch, ktoré predchádzajú spracovaniu nových obsahov, pričom sa zabezpečuje kontinuita práce a systematickosť v nadväzovaní nového učiva na získané vedomosti.

Nevyhnutné je, aby učiteľ vždy mal na zreteli význam priliehavých a systematických cvičení, lebo učivo sa nepovažuje za zdolané, kým sa dobre nenacvičí. To znamená, že cvičenia majú byť súčasťou spracovania učiva, uplatnenia, opakovania a upevňovania vedomostí.

Učivo o ohybných slovných druhoch treba spracovať poukazujúc na podobnosť slovenského jazyka, keď ide o slovné druhy a skoňovanie. Rozsah učiva si učiteľ plánuje podľa toho, s akou skupinou pracuje (homogénnou alebo heterogénnou) a podľa úrovni znalosti jazyka a toho, koľko rokov predtým žiaci navštevovali hodiny slovenčiny. Žiakov treba postupne zaučať rozdeľovať vety podľa obsahu a členitosti a vymenovať základné vetné členy a rozlišovať ich v jednoduchých vetách.

Pravopis

Pravopisné pravidlá sa osvojujú prostredníctvom systematických cvičení (pravopisné diktáty, oprava textu, testy s otázkami z pravopisu atď.). V kontexte pravopisných cvičení žiaduce je občas zapojiť aj otázky, ktorými sa overuje ortografia (správne písanie písmen). Písať diktát sa odporúča len vo funkcii nacvičovania učiva s dôrazom na veľké začiatkové písmená a znaky interpunkcie na konci vety a pri písaní priamej reči.

Treba podnecovať žiakov, aby sami zisťovali a opravovali pravopisné chyby, SMS komunikácií, mailoch, ako aj pri rôznych typoch komunikácie prostredníctvom internetu.

Žiakov treba usmerňovať, aby používali pravidlá a príručky slovenského pravopisu a slovníky. Žiaduce je, aby učiteľ mal tieto príručky na hodine vždy, najmä keď sa spracuje učivo z pravopisu a usmerňoval žiakov používať uvedené príručky.

Ortoepia

Učiteľ má neustále poukazovať na dôležitosť správnej výslovnosti, ktorá sa upevňuje prostredníctvom určitých ortoepických cvičení. Ortoepické cvičenia netreba realizovať ako osobitné vyučovacie jednotky, ale spolu so spracovaním tém z gramatiky; prízvuk vo vete sa môže nadväzovať na kultúru vyjadrovania, nácvik prednesu básne a pod. Používaním auditívnych záznamov žiakov: CD k čítanke a ďalších, treba zvykať na správnu výslovnosť, melodickosť, dikciu ...

Niektoré ortoepické cvičenia sa môžu konať aj pri zodpovedajúcich témach z literatúry: napr. artikulácia sa môže nacvičovať pri jazykolamoch, keď sa spracúvajú ako časť z ľudovej slovesnosti; prízvuk, tempo, rytmus, intonácia a prestávky sa môžu nacvičovať čítaním nahlas úryvkov z lektúry (podľa výberu učiteľa alebo žiaka) atď. Ako ortoepické cvičenia treba využívať aj prednes spamäti naučených úryvkov z poézie a prózy (pomocou auditívnych učebných prostriedkov).

JAZYKOVÁ KULTÚRA

Rozvíjať jazykovú kultúru je jedna z najdôležitejších úloh vyučovania materinského jazyka s prvkami národnej kultúry. Aj keď je táto oblasť vyučovania v programe určená ako osobitná oblasť, musí sa využívať tak pri spracovaní literárnych textov, ako aj pri vyučovaní gramatiky a pravopisu. Spracovanie literárneho textu a učenie gramatiky a pravopisu spisovného jazyka musí zahŕňať aj obsahy, ktoré prispievajú k pestovaniu kultúry ústneho a písomného vyjadrovania.

V tejto vekovej kategórii od žiakov treba očakávať poznanie nasledujúcich oblastí: *Rozprávanie* – o zážitkoch, o tom čo videli, čo by si priali. Odrúčané témy na spracovanie: Širšia rodina. Príbuzenské vzťahy. Životopisné údaje. Hostia. Jedálny lístok. Návštevy. Mój priateľ – moja priateľka. Pracovný deň žiaka. Voľný čas. Záluby. Kniha. TV a rozhlas. Rozprávky starej matere a starého otca. Časti tela – podrobnejšie. Chránme prírodu – zvieratá a rastliny. Počasie. Ročný kolobeh v prírode. Povolania a remeslá. Rodná reč. Láska k rodnej reči. Najdôležitejšie slovenské vojvodinské manifestácie pre deti – festivaly a prehliadky. Časť svadobných zvykov a ľudového odevu v jednotlivých prostrediach. Časopis

Zornička. Návšteva priateľa v Novom Sade, Kovačici, Báčskom Petrovci (celomenšinové inštitúcie, galérie, múzeá, ktoré zachovávajú slovenskú ľudovú kultúru a tradície, etno - domy, najstaršie domy, architektúra vojvodinských Slovákov so zameraním na svoje prostredie). Telefonická konverzácia. Doprava. Športy. Kupujeme počítač. Významné sviatky a dátumy pre slovenskú menšinu. Slovenské kultúrne, informačné a náboženské inštitúcie. Planéta Zem. Kontinenty, strany sveta. Kam by som chcel(a) cestovať. Pesničky, dialógy, scénky, dielne na vylepšenie konverzácie. Komiks. Pexeso.

Od žiakov sa naďalej očakáva tvorenie skupiny slov pre určenú tému a viet zo zadaných slov. Majú vedieť vyjadriť svoj názor o prečítanom texte (čo sa mi páčilo a prečo), jeho názov, autora, ústrednú postavu a jej vlastnosti. Majú sa vedieť poďakovať, požiadať o pomoc. Majú samostatne porozprávať niekoľko viet o svojom súrodencovi, priateľovi, spolužiakovi, o živote v škole, porozprávať svoj zážitok, nejakú udalosť, v ktorej brali účasť...

Reprodukcija – počutého a prečítaného textu alebo rozprávky podľa osnovy alebo samostatne. Opísať obrázok alebo postupný dej pomocou členenej ilustrácie. Vedieť reprodukovať podľa osnovy sledovaný slovenský film, rozprávku alebo detské divadelné predstavenie, scénu alebo oslavu.

Opis – enteriéru a exteriéru, ľudí, zvierat, prírodných javov, vymyslených príbehov, sviatkov a obyčají.

Dialóg – rozprávanie o udalosti prostredníctvom vynechania slov opisu; priama a nepriama reč. Majú povedať samostatne a súvisle najmenej 8-10 viet o obrázku, precvičenej téme a viesť dialóg.

Dávať dôraz na interpunkciu (bodka, čiarka, výkričník, otáznik, priama reč).

Dramatizácia – kratšieho textu podľa výberu, zážitku alebo udalosti z každodenného života (situáciu v knižnici, v obchode, na pošte, u školského pedagóga, zážitok s kamarátmi...); čítanie podľa úloh a striedania úloh.

Rozhovor – prihliadať na rozvoj slovníka každodennej konverzácie, obohacovanie aktívnej slovnej zásoby, frazeológia. Frekventované vety z každodenného života. Rozličné tvary vyjadrovania, vynachádzavosť, dôvtip. Cvičenia so zmenou a dopĺňaním viet.

Slovník – použitie slovníka pri obohacovaní slovnej zásoby, paralela so srbským jazykom, kalky, vysvetlenie významu slov v kontexte. Obohacovanie slovnej zásoby žiakov pomocou didaktických hier z jazyka, rébusov, dopĺňovačiek, prešmyčiek, hlavolamov,... Písanie vlastného slovníka menej známych slov a výrazov.

Čítanie – Hlasné a tiché čítanie, správna dikcia a intonácia vety. Melódia vety. Slová, v ktorých nastáva spodobovanie spoluhlások.

Odpisovanie – kratších viet a textov, charakteristických slov a výrazov, odpisovanie so zadanou úlohou (obmena rodu, čísla, času, slabík...).

Písanie krátkej slohovej práce podľa osnovy alebo zadaných otázok v rozsahu 6 – 8 viet; písanie pozdravu a blahoželaní.

Žiaci si majú osvojiť aktívne približne 400 slov a frazeologických spojení. Pasívna slovná zásoba má byť na každej úrovni vyššia ako aktívna.

Ako mimovyučovacie čítanie sa odporúčajú časopisy pre deti a mládež, slovenská detská literatúra a ľudová slovesnosť.

Od žiakov očakávame, aby vedeli aspoň 4 básne, 5 slovenských ľudových piesní a súčasne populárne detské pesničky, hádanky, riekanky, niektoré porekadlá a príslovia, predniesť ľudové koledy a višne vzťahujúce sa na sviatky alebo ročné obdobia, dve krátke prózy v rozsahu 6 – 8 riadkov a 4 krátke dialógy alebo účasť v detskom divadelnom predstavení. Žiaci by sa podľa možnosti, mali zapojiť do vekuprimovaných detských ľudových hier a tancov, mali by poznať charakteristiky slovenského ľudového odevu (svadobný odev), zaznamenávať sviatky (v porovnaní so srbskými), poznať tradičné slovenské zvyky a obyčaje (zabíjačka, svadba, Mikuláš, Lucka, Vianoce /koledovanie/ oblievačky) a k tomu priliehavé tradičné jedlá a ľudový odev.

Prvky národnej kultúry a tradície

Zoznamovanie detí so základmi dejín slovenskej menšiny v Srbsku (presídľovanie, kultúrne, vzdelanostné, cirkevné a hospodárske snahy, vrcholné kultúrne výsledky, relevantné organizačné formy a inštitúcie...), sprostredkovanie poznatkov, ale i pestovanie emočného vzťahu k tradícii, kultúre, obyčaja a zvykom slovenskej menšiny vo Vojvodine, Srbsku, ale i na celej Dolnej zemi (folklór, remeslá, ľudová slovesnosť, divadlo, literatúra, hudba, tradičné detské hry, obyčaje, demonológia...), no nie v zmysle romantického tradicionalizmu a paseizmu, ale vždy v relácii k budúcnosti, rozvoju a modernizácii. Na minulosť sa opierať, do budúcnosti sa pozeráť. Sprostredkovať deťom poznatky o slovenskej komunite v Srbsku (osady, inštitúcie a organizácie, osobnosti, mená, priezviská, pôvod...), ale i o stykoch s inými etnickými skupinami a kultúrami, o prínosoch Slovákov tunajšiemu prostrediu (v školstve, kultúre, umení, architektúre...). Snažiť sa slovenskú identitu a sebaúctu pestovať subtilne, nie prostredníctvom hesiel a fráz, ale na konkrétnych príkladoch, spájať pritom poznatky s emočným nasadením, vždy ale so zreteľom na menšinové a ľudské práva, na európsky kontext, tiež na internetnícku úctu, toleranciu a interakciu.

DIDAKTICKÉ POKYNY

Keď ide o tento predmet, musí sa mať na zreteli podstatná úloha: naučiť žiakov pekne rozprávať po slovensky, čítať, písať a získať zručnosť v jazykovej správnosti. Musia sa mať vždy na zreteli predvedomosti žiakov a na ne sa musí vždy sústavne nadväzovať. Na každej hodine si má učiteľ zvoliť diferencovaný prístup, lebo sú žiaci vekovo zmiešaní a prichádzajú s rozličnými jazykovými kompetenciami.

Gramatika sa má podávať v implicitnej podobe, namiesto opravovania chýb sa využíva modelovanie správneho rečového variantu. Neodmysliteľné je vytvorenie príjemnej atmosféry, ktorá predpokladá partnerský vzťah medzi učiteľom a žiakom a má pomôcť prekonať psychickú bariéru pri aktivizácii získaných rečových zručností, schopností a návykov. Každý jazykový prostriedok sa demonštruje v určitom kontexte, nie izolovane. V nácviku rečových zručností majú dominovať rozličné formy dialógov v interakcii učiteľ – žiak – žiak – žiak. K požiadavkám na spoločnosť vyjadrovania žiaduca je jednoduchosť, prirodzenosť, spontánnosť a jazyková správnosť.

III. SLEDOVANIE A HODNOTENIE VYUČOVANIA

Sledovanie a hodnotenie výsledkov napredovania žiaka je vo funkcii dosiahnutia výkonov a začína základným hodnotením úrovne, na ktorej sa žiak nachádza podľa toho, čo sa bude brať do ohľadu pri hodnotení procesu jeho napredovania, ako aj známka. Každá aktivita je dobrá príležitosť na hodnotenie napredovania a získavanie spätnej informácie. Každá vyučovacia hodina a každá aktivita žiaka je príležitosťou pre formatívne hodnotenie, totiž zaznamenanie postupovania žiaka a usmerňovanie na ďalšie aktivity.

Formatívne hodnotenie je zložkou súčasného prístupu vyučovaniu a znamená hodnotenie vedomostí, zručností, postojev a správania, ako aj rozvíjania zodpovedajúcej kompetencie diferencovane, počas vyučovacích hodín a v priebehu učenia. Výsledok takého hodnotenia dáva spätnú informáciu ako učiteľovi, tak aj žiakovi o tom, ktoré kompetencie sú dobre zvládnuté a ktoré nie, ako aj o účinnosti zodpovedajúcich metód, ktoré učiteľ uplatní na uskutočnenie cieľa. Ako formatívne hodnotenie sa chápe zbieranie údajov o dosiahnutých výsledkoch žiaka a najčastejšie techniky sú: realizácia praktických úloh, sledovanie a zapisovanie aktivít žiaka v priebehu vyučovania, priama komunikácia medzi žiakom a učiteľom, evidencia pre každého žiaka, (mapa postupovania) atď. Výsledky formatívneho hodnotenia na konci vyučovacieho cyklu majú byť vyjadrené známku, v súlade s pravidlami o známokovaní.

Práca každého učiteľa je zložená z plánovania, uskutočnenia a sledovania a hodnotenia. Dôležité je, aby učiteľ sústavne sledoval a hodnotil diferencovane, okrem dosahov žiakov aj proces vyučovacích hodín a učenia, ako aj seba a svoju vlastnú prácu. Všetko to, čo sa ukáže ako dobré a užitočné, učiteľ bude aj naďalej využívať vo svojej praxi vyučovania, a všetko to, čo sa ukáže ako nedostatočne účinné a efektívne, malo by sa zdokonaľiť.

СЛОВЕНАЧКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Ime predmeta:	Slovenski jezik z elementi narodne kulture
Cilj	Cilj pouka <i>Slovenskega jezika z elementi narodne kulture</i> je, da učenici osvoje zakonitosti slovenskega književnega jezika, v katerem se pisno in ustno pravilno izražajo, da se spoznajo z izbranimi knjižnimi, gledališkimi, filmskimi in drugimi umetniškimi deli iz slovenske kulture zapuščine in jih znajo interpretirati in razumeti.
Razred	Šedmi
Letno število ur	72 ur

IZHODIŠČA	PODROČJE/TEMA	VSEBINE
<p style="text-align: center;">Po zaključenem razredu bo učenec sposobljen, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razume krajše dialoge (do 15 replik – vprašanja in odgovori), zgodbe in druge vrste besedil in pesmi o temah, vsebinah in komunikacijskih funkcijah, predvidenih v učnem načrtu, ki jih posluša v živo ali prek audio-video zapisov; - razume občo vsebino in prepoznati ključne informacije iz krajših in prilagojenih avtentičnih besedil iz vsakdanjega življenja, po 1 ali 2 ponovitvah; - razume in se na ustrezen način odzove na ustmena sporočila, povezana z osebo izkušnjo in aktivnostmi pri pouku (poziv k skupinski aktivnosti, naročilo, navodilo, dogodek iz neposredne preteklosti, načrti za bližnjo prihodnost, vsakdanje aktivnosti, želje, izbira itd.); - razume krajše reklame, radio in TV oddaje o temah, predvidenih v učnem načrtu. - razume besedila (do 200 besed), ki vsebujejo pretežno poznane jezikovne elemente, internacionalizme, strukturalne in leksične, ter so v skladu z razvojnimi in kognitivnimi karakteristikami, izkušnjami in zanimanji učencev; - razume in adekvatno interpretira vsebine ilustriranih besedil (stripi, TV program, urnik, kino napovednik, vozni red, specializirani časopisi, javne informacije itd.), z uporabo jezikovnih elementov, predvidenih v učnem programu; - prepozna in izpostavi predvidljive informacije v besedilih iz vsakdanjega življenja (pisma, krajši časopisni članki, navodila z uporabo) in krajših književnih oblikah (pripovedke, poezija, dramska besedila), ki so prilagojena razvojni stopnji in zanimanju učencev. - razume krajša besedila, povezana z gradivom drugih predmetov, naslanjajoč se na obči smisel besedil in predhodno usvojenih znanj; - je sposoben podati sklep o možnem pomenu nepoznanih besed, opirajoč se na obči smisel besedila s temo iz vsakdanjega življenja; - se naknadno usposablja za samostojno branje besedil različnih žanrov in glede na predhodni razred naprednih besedil; - se privaja na in vadi učinkovito uporabo jezikovnih priručnikov in dvojezičnih slovarjev. - zna pismeno oblikovati povedi in krajša besedila (do 100 besed), katerih koherentnost in kohezijo dosega z uporabo poznanih jezikovnih elementov, povezana s poznanimi besedili in vizualnimi spodbudami; - zna izpostaviti ključne informacije in pripovedovati o videnem, doživetem, slišnem ali prebranem; - zna uporabljati pismeni kod za izražanje lastnih potreb in interesov (pošiljanje zasebnih sporočil, čestitk, elektronske pošte ipd.); - v kratkih formalnih pismih (obvestilo profesorjem, sosedom, trenerju) uporablja oblike nagovora, prošnje, pozdrava in zahvale. - zna pripovedovati o obravnavanem besedilu in mu spremeniti zaključek; - zna povzeti in razširiti besedilo; - zna pripovedovati o poslušanem odlomku iz radijskih in TV oddaj; - zna oblikovati načrt (v smislu podnaslova, tez); - na podlagi zadanega uvoda zna pripovedovati o doživetjih učencev in dogodkih iz neposredne in širše okolice. - obvladane (že sprejete) vsebine iz književnosti povezuje z novimi književno umetniškimi besedili; - razlikuje med folklornimi oblikami (rekla, uganke ...); - prepozna rime, verz in kitice v lirski pesmi; - določa karakteristične vsebine, občutke, videze in postopke posameznih likov; - zapaža vezi med posameznimi dogodki; - povezuje naslove in avtorje prebranih literarnih del; - razlikuje med tipi književnega ustvarjanja (ljudska in avtorska književnosti); - razlikuje med osnovnimi književnimi vrstami (lirika, epika, dramatika); - prepozna različne oblike izjavljanja v književno-umetniškem besedilu: naracija, opis, dialog, monolog; - zapaža pomembne elemente književno-umetniškega besedila: motivi, teme, fabula, čas in kraj dogajanja, liki i dr. - prepozna razlike med pripovedovanjem o vsebini in analizo določenega književnega dela. 	<p style="text-align: center;">BRANJE IN PISANJE</p> <p style="text-align: center;">JEZIK Slovnica, pravopis, ortopedija</p> <p style="text-align: center;">JEZIKOVNA KULTURA Branje</p> <p style="text-align: center;">Pisanje</p> <p style="text-align: center;">Poslušanje in govorjenje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - okoli 250-400 novih polnompomskih in pomožnih besed; - slovnične vsebine iz prejšnjih razredov (ponavljanje in vadba na poznani in novi leksiki); - imenovanje subjekta (samostalnik) in preprostega glagolskega predikata (osebne glagolske oblike); - samostalniki – moški, ženski in srednji spol: mestnik in orodnik ednine; - pridevniki – moški, ženski in srednji spol: roditelj, mestnik in orodnik ednine; - stopnjevanje pridevnikov; - sestavljanje samostalniških in pridevniških besed; - kazalni zaimki – sklanjanje; - svojilni zaimki – sklanjanje; - zaimek <i>sebe, se</i> - glagoli – <i>moči, morati, iti, hoteti</i> (sedanji in pretekli čas); - velelnik; - povratni glagoli; - števila od 100 dalje; - prislovi časa, kraja, vzroka in lastnosti; - vezniki; - vprašalnice <i>Kdo/Kaj/Kje/Kdaj/Zakaj...</i> - pozdravljanje, predstavljanje sebe in drugih; - identifikacija in poimenovanje oseb, objektov, delov telesa, živali, barv, števil itd.; - razumevanj in izražanje preprostih navodil in ukazov; - postavljanje vprašanj in odgovarjanje nanje, prošnje in izrazi hvaležnosti, prejetje in pošiljanje vabil k sodelovanju pri igri ali skupinski aktivnosti, izražanje odnosa v smislu je/ni mi všeč, izražanje fizičnih senzacij in potreb, poimenovanje aktivnosti (povezanih s temami); - izražanje prostorskih odnosov in velikosti; - dajanje in pridobivanje informacij o sebi in drugih; - podajanje obvestil in njihovo prejetje; - opisovanje oseb in predmetov; - izrekanje prepovedi in reagiranje na prepoved; - izražanje pripadnosti in lastništva; - pridobivanje pozornosti in mišljenja, - izražanje strinjanja/nestrinjanja; - podajanje opravičila, izražanje nezadovoljstva in protesta; - posredovanje osnovnega pomena, oblikovanega v okviru komunikacijskih funkcij, tretji osebi; - izbira vsebin za elemente slovenske narodne kulture je prepuščena učitelju, priporoča pa se, da se te vsebine uresničuje tudi skozi ples in glasbo (poslušanje slovenskih pesmi, spoznavanje z instrumenti, narodnimi plesi ...), risanke, filme, pravljičice, zgodbe, legende, pomembne osebnosti in dogodke iz slovenske zgodovine, skozi običaje in njihovo predstavljanje pri urah, na šolskih prireditvah itd. - priporoča se uporaba: audio-vizualnega gradiva (filmi, glasbeni zapisi, radio, televizijske oddaje); zbir narodnih iger in pesmi; gradiva iz družinskih arhivov; ustmena tradicija, ki jo ohranjajo in prenašajo starejši člani družine. - šola: aktivnosti v šolskih objektih; sodelovanje s sorodnimi šolami, ki nosijo isto ime ali predstavljajo mesta družjenja; - vsakdanje življenje: obisk muzeja, razstave, koncerta, knjižnice, sejma; - družba in narava: glavne gospodarske veje, veliki gradbeni objekti, naravne lepote, turizem, turistične agencije (vozni red, predsedanje, letališče), športni center; - aktualne teme: težave sodobnega sveta (hrana, pitna voda, lakota), zaščita človeškega okolja, sodobna sredstva komunikacije; - tradicija in običaji slovenske kulture (proslave, karnevali, manifestacije ...), razvijanje kritičnega odnosa do negativnih elementov kulture med vrstniki (netoleranca, agresivno obnašanje ipd.), aktualne teme iz slovenske kulturne zgodovine i dr.).

	KNJIŽEVNOST	<ul style="list-style-type: none"> – avtorske lirске pesmi slovenskih avtorjev; – slovenske ljudske lirске pesmi; – slovenske basni, ljudske zgodbe, legende in pravljice; – umetniške zgodbe in pravljice v slovenščini; – gledališke drame za otroke v slovenščini; – televizijske in radijske-drame; – slovenske risanke; – stripi in otroški časopisi v slovenščini; – otroške narodne igre; <p>Spisek priporočene lektire:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I. Petric Lasnik, N. Pirih Svetina, A. Ponikvar: »Gremo naprej. Priročnik za učitelje«. Ljubljana : Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2009. • Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša: »Slovar slovenskega knjižnega jezika«. Ljubljana : DZS, 2005. • Simon Rigač: »Mali srpsko-slovenski & slovensko-srpski slovar = Mali srpsko-slovenački & slovenačko-srpski rečnik«. Ljubljana: DZS, 2005. • Martin Krpan (Fran Levstik), Povodni mož (France Prešeren), Pegam in Lambergar (ljudska), Pesem (Tone Pavček), Mačkova očeta (Janko Kersnik), Življenje (Niko Grafenauer), Bobi (Ivan Cankar), Zdravljica (France Prešeren), Geniji v kratkih hlačah (Slavko Pregl), Pod milim nebom (Desa Muck). • Časopisi i revije: Pil plus, Gea, Galeb
--	--------------------	--

Ključni pojmi vsebine: jezikovna kultura, branje, pisanje, poslušanje in govorjenje, književnost, tradicija.

NAVODILO ZA DIDAKTIČNO-METODIČNO URESNIČEVANJE PROGRAMA

I. NAČRTOVANJE POUKA IN UČENJA

Sedmo leto učenja tujega jezika je usmerjeno na utrjevanje predhodno usvojenih znanj in uvajanje učencev v globlje večšine razumevanja in rabe slovenskega jezika. Komunikativno-interaktivni pouk jezik razumeva kot sredstvo komunikacije, zato se pri poučevanju uporablja naslednje osnove: v učilnici se uporablja ciljni jezik, v osmišljenem družbenem kontekstu učencev, učitelj pa svoj govor prilagaja razvojni stopnji in znanju učencev.

Na področju književnosti se učence uvede v razumevanje književnega dela, ki pomeni prepoznavanje in razlikovanje lirskega, proznega in dramskega teksta ter razumevanje konstrukcije besedil (uvod, zaplet, razplet, zaključek). V delu učnega načrta, ki je usmerjen na elemente narodne kulture, se priporoča komparativna metoda, kot pristop, ki omogoča prepoznavanje kulturnih elementov v ožjem ali širšem kontekstu. Ko gre za jezik, se uporablja komunikativno-interaktivno metodo poučevanja.

Pri pouku slovenskega jezika z elementi narodne kulture je težišče dela usmerjeno na učence: te se obravnava kot odgovorne, kreativne in aktivne udeležence učnega procesa, ki s svojim trudom in delom pridobivajo in razvijajo jezikovne sposobnosti, usvajajo jezik in pridobljena znanja uporabljajo v komunikaciji. Učenci sprva poslušajo in se odzivajo, kasneje začnejo govoriti. Ko gre za književnosti in elemente narodne kulture, otroci lahko aktivno sodelujejo v spontanem pogovoru pri urah, ali pri zbiranju obvestil, raziskav in spoznanj starejših članov družine (posebej dedkov in babic), ki so povezani s temami iz narodne tradicije.

II. URESNIČEVANJE POUKA IN UČENJA

Učitelj načrtuje, vodi in organizira učni proces (izbira vsebino dela, leksiko, metode in oblike dela, tipe in število vaj itd.), usmerja delo učencev, da bi se najuspešneje uresničili zastavljeni cilji. Učitelj spoštuje načelo individualizacije pri delu, glede na to, da je znanje jezika med učenci zelo raznoliko, in vaje postavlja tako, da vsakemu od učence omogoči čim pogostejšo verbalno aktivnost. Pri aktivnostih, povezanih s pridobivanjem znanja o elementih narodne kulture in književnosti, praktična plat pouka obsega aktiven stik s predmeti, ki predstavljajo materialno komponento tradicionalne kulture, najsi gre za njihovo izdelavo, ali srečanje z njimi v avtentičnem ambientu.

V učilnici se uporablja ciljni jezik, govor učitelja pa je prilagojen znanju in razvojni stopnji učencev. Učitelj mora biti prepričan, da je njegovo sporočanje razumljeno, skupaj s kulturološkimi, vzgojnimi in socializacijskimi elementi. Začenši s petim zakredom se pričakuje, da učitelj usmerja pozornost učencev na pomen slovnične preciznosti izjavljanja. Prav tako jih od petega razreda umerja na zakonitosti ustmenega in pisnega koda ter njihovega medsebojnega odnosa. Vse slovnične vsebine se uvaja brez detajlni gramatičnih pojasnil, razen če jih učenci zahtevajo.

Kjerkoli je pri realizaciji pouka slovnice to mogoče, se uporablja modele in tabele, da bi dosegli boljše razumevanje jezikovnih pojavov. Izbira, število in vrsta vaj je odvisna od jezikovnega gradiva in njegovega odnosa do jezika učencev. Tam kjer so razlike opaznejše, se uporablja več vaj. Tako pri slovnici kot pri jezikovnih večšinah se predvidi razširitev za učence, ki pri usvajanju slovenskega jezika napredujejo hitreje.

• Učna sredstva: visoka raven motivacije učencev je lahko znatno spodbujena s strani učitelja, ki v ta namen uporablja ustrezna avdio-vizualna sredstva, učbenike in delovne zvezke, slike, fotografije, oddaje in filme itd. Učitelj mora učence spodbujati k zbiranju učnih sredstev, povezanih z obravnavanimi temami (razglednice, čestitke, slike, časopisni članki itd.). Pri poučevanju književnosti in elementov narodne kulture se priporoča navedeno literaturo, čeprav je izbira vsebin do določene mere prepuščena učitelju.

• Tehnike:

– Veščina branja: prepoznavanje vezi med črkami in glasovi, povezovanje besed in slik, odgovarjanje na preprosta vprašanja, povezana z besedilom, izpolnjevanje prebranih navodil in ukazov, prepoznavanje posebnosti slovničnih specifik (spol, število, glagolski čas, oseba ipd.), odgovarjanje na vprašanja v zvezi z besedilom, ki ponujajo izbiro med drži/ne drži ali več možnih odgovorov;

– Veščina pisanja: vnašanje manjkajoče besede (dopolnitev niza, prepoznavanje vsiljivca, križanke ipd.), povezovanje krajšega besedila in povedi s slikami/ilustracijami, izpolnjevanje obrazcev (prijava na razpis, sklenitev mesečne naročnine na otroški časopis, nalepke za kovčke itd.), pisanje čestitk in razglednic, pisanje krajših besedil;

– Veščina poslušanja: odzivanje na zapoved učitelja ali poslušano zapoved z avdio zapisa (predvsem fizične aktivnosti: vstani, sedi, hodi, skoči, igraj ipd.); pa tudi ročne aktivnosti znotraj učilnice: riši, izreži, pobarvaj, odpri/zapri zvezek ipd.); povezovanje zvočnega gradiva z ilustracijami: povezovanje pojmov iz delovnega zvezka (dodaj manjkajoče dele slike), prepoznavanje točnih in netočnih izrazov, utrjevanje kronologije ipd.; pretvarjanje izjave v gesto;

– Veščina govorenja: igre, petje v skupini, razvrščanje in vzporejanje (po velikosti, obliki, barvi itd.), ugibanje predmetov in oseb, pretvarjanje geste v izjavo;

– Veščina govorne in pisne interakcije: reševanje aktualnih težav v razredu oz. dogovarjanje glede aktivnosti, skupno ustvarjanje ilustriranih materialov (album fotografij z izletov ali proslav, načrt tedenskih aktivnosti, izleta, druženja itd), interaktivno učenje, spontani pogovor, delo v parih, malih in velikih skupinah (drobni dialogi, igranje vlog itd.);

– Prenos otroške književnosti v druge medije: igro, pesem, dramski komad, likovne oblike itd.

III. SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE POUKA IN UČENJA

Ocenjevanje predstavlja del učnega procesa, vendar ne kot izolirana aktivnost. Evaluacija naj zagotovi boljšo kakovost in učinkovitost učenja, predvsem pa napredovanje učencev v skladu z operativnimi nalogami. Ocenjevanje se izvaja s poudarkom na preverbi doseženega znanja, v cilju močnejše motivacije, ne pa s poudarkom na napakah. Ocenjuje se razumevanje govora, razumevanje krajših pisanih besedil, sposobnost monološkega in dialoškega ustmenega izražanja, poznavanje leksičnih in gramatičnih vsebin (znanje se določa in ocenjuje na podlagi uporabe v ustreznem komunikacijskem tekstu) ter pravopisa, sodelovanje pri urah, izpolnjevanje domačih nalog in projektov (posameznih in skupinskih). Načini preverjanja morajo biti učencem vnaprej najavljeni in poznani ter usklajeni s tipom vaj, ki se jih izvaja pri pouku.

Spremljanje in vrednotenje pouka in učenja naj bo v skladu s Pravilnikom o ocenjevanju učencev v osnovnem izobraževanju in vzgoji. Mero napredovanja učenca, oziroma vrednotenje je treba primerjati z začetnim nivojem znanja učenca. Učitelj tekom procesa pouka in učenja permanentno in jasno daje povratno informacijo o kakovosti znanja učenca. Povratna informacija naj bo smerokaz za nadaljnje delo, toda istočasno tudi motivacija za učenca. Vrednotiti je treba vse dejavnosti učenca, razen vrednotenja in dajanja povratne informacije pa je pomembna naloga navaditi učence na samovrednotenje.

УКРАЇНСЬКИЙ МОВНИЙ КУРС НА ЕЛЕМЕНТАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Назва предмета	Українська мова з елементами національної культури
Мета	Метою навчання української мови з елементами національної культури є досягти учнями такого ступеню комунікативних здібностей, на якому вони зможуть самостійно вживати засвоєні навички розмовного мовлення в стандартних та професійних комунікативних ситуаціях (залежно від тематичного мінімуму та в письмовій формі), плекати національну та культурну ідентичність, етнічну самоповагу та ознайомити учнів з елементами традиції, культури, звичаїв українського народу, підкреслюючи особливі риси української громади в Сербії.
Клас	сьомий
Річна кількість годин	72 години

НАВЧАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ Після закінчення класу учень:	ОБЛАСТЬ/ТЕМА	ЗМІСТ
<ul style="list-style-type: none"> – може визначити рід художнього твору; – аналізує композицію ліричного вірша (строфа, рядок); – відрізняє жанрові особливості народної творчості від особливостей художньої літератури; – відрізняє народну притчу, байку, баладу, легенду; – відрізняє реалістичну прозу від міфопоетичної прози; – розрізняє види художнього стилю мовлення; – визначає основний настрій інтерпретації вірша, оповідання або драми (гумористична, весела, сумна тощо); – визначає тему, місце та час відбування події; – послідовність подій; – характеризує образи героїв, наводячи приклади з тексту/ внутрішні та зовнішні риси; – наводить приклади вірувань, звичаїв, способу життя та подій в минулому, що описані в літературних творах; – аналізує елементи драматичного твору (дія, сцени, зображення подій, персонажі); – правильно переписує короткий текст за заданим завданням (зі зміною роду, числа, часу, складів ...); – розрізняє речення за метою висловлювання – визначає підмет і присудок в реченні і розпізнає їх на простих прикладах – складе та напише привітання та листівку, повідомлення електронною поштою та СМС; – виконує українські народні та популярні дитячі пісні, відповідно до віку; – шанує свою рідну мову та мови інших народів; – розрізняє подібність мовних явищ між українською та сербською мовами; – відрізняє літературну мову від діалекту; – розрізняє поділ приголосного на тверді та м'які; – розрізняє змінні частини мови; – розрізняє відмінки і відмінкові форми у співвідношенні з сербською мовою; – визначає категорії роду та числа змінних частин мови; – правильно застосовує правописні норми у написанні „вибраних слів” (типові приклади); – правильно застосовує правописні норми у написанні великої літери; – правильно застосовує правописні норми у пунктуації; – використовує „Правила українського правопису” – та інші довідники з українського правопису; – правильно вимовляє голосний <i>и</i> та приголосний <i>г</i>; дієслівні закінчення <i>-ся, -ться</i> – правильно вимовляє – ненаголошені голосні звуки; – в розмові дотримується норм літературної мови; – виразно читає вголос літературні та нелітературні твори; 	<p>ЛІТЕРАТУРА</p>	<p>ЛІРИКА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Літературні терміни та поняття – Поет і вірш. – Строфа і рядок у ліричному вірші. – Жанри авторської та народної лірики: описовий (дескриптивний); календарно-обрядовий, героїчний і жартівливий епос. <p>ШКІЛЬНА ЛІТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Леся Українка: <i>Як дитиною було...</i> – Станіслав Чернілевський: <i>Забула внучка в баби черевички...</i> – Ірина Жиленко: <i>Жар-Птиця, Підкова</i> – Ігор Калинець: <i>Писанка, Стежечка, Блискавка, Веселка</i> – Тарас Шевченко: <i>За сонцем хмаронька пливе</i> – Павло Тичина: <i>Гаї шумлять</i> – Максим Рильський: <i>Доци, Осінь-маляр із палітрою пишною</i> – Григор Тютюнник: <i>Дивак</i> – Василь Сухомлинський: <i>Материнське щастя</i> – Грицько Бойко: <i>Маринка та Галинка</i> – Ліна Костенко: <i>Кольорові миші</i> – Народні вірші (на вибір), загадки, народні приказки – Народні весільні та інші обрядові пісні (на вибір) – Українські народні балади (на вибір) <p>ЕПІКА</p> <p>Літературні терміни та поняття</p> <ul style="list-style-type: none"> – Письменник і оповідач. – форми оповіді: опис, розповідь від першої та третьої особи; діалог. – Фабула: послідовність подій. – Характеристика персонажів – особливості мови, поведінка, зовнішній вигляд та риси характеру. – Види епічних творів: байки, народні та літературні казки, притчі, балади. <p>ШКІЛЬНА ЛІТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Народні байки: (на вибір) – Українська народна притча (на вибір) – Українська народна балада (на вибір) – Народні притчі інших народів (на вибір) – Степан Руданський: <i>Козак і король</i> – Степан Олійник: <i>Чудо в черевіку</i> – Павло Глазовий: <i>Заморські гості</i> – Іван Франко: <i>Фарбований Лис</i>

<ul style="list-style-type: none"> – використовує різні форми оповіді: опис (портрет, інтер'єр, зовнішній вигляд, природні явища), розповідь від 1-ї та 3-ї особи, діалог; – уміє ввічливо подякувати, попросити про допомогу, уважно вислухати співрозмовника; – виділяє частини твору (назву твору, уривки); – складає усний або письмовий твір про свої враження від літературного твору, на теми з повсякденного життя та світу уяви; – переказує прочитаний твір за вибором, розповідає подію з власного досвіду або подію з повсякденного життя; – використовує словник, збагачуючи свій словниковий запас (паралелі з сербською мовою та при перекладах); – читає короткий простий текст з розумінням; – декламує народні обрядові вірші, пов'язані з святами або порами року; – бере участь у дитячих іграх, які відповідають його віку; – розрізняє характерні особливості українських народних костюмів; – святкує свята (і порівнює їх з сербськими); – відрізняє традиційні українські звичаї (Різдво - <i>Коляда, святий Миколай, Великдень - писанка</i>), а також традиційні народні страви; – йому відомі деякі весільні обряди, весільні пісні та привітання характерні для деяких регіонів України; – йому відомі фестивалі національної культури та, якщо це можливо, бере у них участь (як учасник або глядач); – йому відомі національні установи, музеї та етно домівки, галереї. 		<ul style="list-style-type: none"> – Євген Гуцало: <i>Лось</i> – Анатолій Гртгрук: <i>Відро води</i> – Олена Пчілка: <i>Мишача рада</i> – Вадим Дорошенко: <i>Чудо-Юдо – Змії Морський</i> – Народні прислів'я <p>ДРАМА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Літературні терміни та поняття – Дія, сцени, персонажі п'єси. – Види драматургії та радіо вистава. <p>ШКІЛЬНА ЛІТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ляльковий театр для дітей – Дитячі народні ігри (на вибір) <p>НАУКОВОПОПУЛЯРНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ВИДАННЯ (на вибір до 2 твори)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Народна творчість. – З життя наших предків. – На вибір з видань, енциклопедій, журналів для дітей та Інтернету – З журналів та Інтернету про фестивалі національної культури та культурні заходи <p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Українські народні казки та легенди (на вибір). • Вибір з антології української дитячої літератури. <p>Література для додаткового читання</p> <ul style="list-style-type: none"> – Я дивився/лась дитячий український фільм (вільний вибір). – Комікс на власний вибір. – Я дивився/лась дитячу виставу.
	<p style="text-align: center;">МОВА</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Тверді і м'які приголосні. – Змінні слова: іменники, прикметники, займенники, числівники, дієслова (виділяє і визначає в тексті). – Іменники – відмінювання іменників. – Займенники – питальні, відносні та заперечні. Їх відмінювання. – Дієслова – дієслівні форми (теперішній, минулий та майбутній час). <p style="text-align: center;">Правопис</p> <ul style="list-style-type: none"> – Велика літера в складових частинах географічних назв; в назвах інституцій, підприємств, установ, організацій (типові приклади). – Пунктуація: кома (при переліку); лапки (пряма мова); тире (замість лапок в прямій мові). – Крапка, знак оклику, знак питання. <p style="text-align: center;">Орфоепія</p> <ul style="list-style-type: none"> – Вимова голосного <i>и</i>, приголосного <i>г</i> та дієслівних закінчень <i>-ся, -ться</i> – Вимова ненаголошених голосних звуків
	<p style="text-align: center;">МОВНА КУЛЬТУРА</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Спілкування – про події з власного досвіду, про те, що вони бачили, про особисті уподобання. – Групування слів, що належать до певної теми та складання речень з даних слів. – Самостійна розповідь (8-10 речень) про свого брата або сестру, друга, однокласника, про життя в школі, про подію з власного досвіду, про подію, в якій брали участь. – Опис – інтер'єру і екстер'єру, людей, тварин, природних явищ. – Подяка, прохання про допомогу, участь у діалозі. – Особисте ставлення до прочитаного тексту (що мені сподобалося і чому). – Назва тексту, автор, головні герої та їхні особливості. – Переказ почутого чи прочитаного твору / казки за допомогою плану або самостійний переказ. – Опис зображення або виконання дії на малюнку з використанням декількох ілюстрацій. – Переказ українських фільмів, казок, дитячих театральних вистав, на основі розробленого плану. – Драматизація твору на вибір або події з повсякденного життя. – Використання словників для збагачення словникового запасу, паралелі з сербською мовою, пояснення значення слова в контексті. – Використання словника при перекладі. – Розуміння найчастіших фазеологізмів. – Голосне й тихе читання, правильна дикція та інтонація речення. – Переписування коротких речень і текстів, виписування окремих слів і виразів, переписування завдань (зі зміною роду, числа, часу, складів ...) – Вміння розрізняти речення за метою висловлювання. – Вміння визначати підмет і присудок в реченні і розпізнавати їх на простих прикладах. – Написати привітання та вітання. – Публічний виступ, презентація власного твору та групової роботи. – Традиційна народна культура (весільні звичаї).

Ключові поняття змісту: література (лірика, епіка, драма), мова (мова, фонетика, лексикологія, морфологія, орфографія, орфоепія), мовна культура.

РЕКОМЕНДАЦІ ДО ДИДАКТИЧНО-МЕТОДИЧНОГО ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Програма навчання та вивчення *української мови з елементами національної культури* складається з трьох предметних областей: літератури, мови та мовної культури. Розподіл навчальних годин повинен бути зроблений на основі предметних областей, але завжди, на кожному уроці, слід приділяти особливу увагу культурі мовлення учнів та культурі українців у Сербії, звертаючись при цьому до народних традицій та звичаїв. Ці три області переплітаються між собою і жодна з них не може вивчатись окремо і без взаємодії з іншими областями.

Програма навчання та вивчення *української мови з елементами національної культури* базується на навчальних досягненнях, тобто на процесі навчання та досягненнях учня. Навчальні досягнення – це опис інтегрованої сукупності характеристик: знань, навичок, переконань та цінностей, які учень здобуває та поглиблює.

I. ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ ТА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Програма навчання, яка орієнтована на навчальні досягнення дає викладачеві більшу свободу, більше можливостей у плануванні та розробці уроків та самого навчання. Роль викладача полягає в тому, щоб контекстуалізувати цю програму у відповідності до: потреб конкретного класу з урахуванням: рівня знань української мови, складу учнів в класі та їхніх індивідуальних особливостей; підручників та інших навчальних матеріалів, які буде використовувати; технічних умов, навчальних ресурсів та засобів масової інформації доступних у школі; ресурсів, можливостей та вимог соціального оточення, в якому знаходиться школа. Виходячи з заданих навчальних досягнень та змісту, викладач спочатку створює свій річний глобальний план роботи, на підставі якого він пізніше буде розробляти свої оперативні плани.

Навчальні досягнення, визначені по областях, полегшують викладачеві подальшу операціоналізацію навчальних досягнень до рівня конкретної навчальної одиниці. Від викладача очікується, що для кожної навчальної одиниці, на етапі планування та написання плану уроку, визначить диференційовані очікувані результати щодо трьох рівнів складності: ті, яких повинні досягти усі учні, ті, яких повинна досягти більшість учнів, і ті, яких повинні досягти лише деякі учні. Таким чином, створюється непрямий зв'язок з навчальними досягненнями щодо трьох рівнів успішності учнів. При плануванні слід також мати на увазі, що очікувані результати відрізняються, що деяких з них можна досягти легше та швидше, але для більшості з них (особливо для предметної області, літератури), потрібно більше часу, різних заходів та роботи над різними видами тексту. У процесі планування та навчання важливо мати на увазі, що підручник є навчальним інструментом і не визначає зміст предмету. Тому, до змісту, наведеному у підручнику, потрібно застосувати вибірковий підхід. Крім підручника, як одного із джерел знань, викладач повинен відкрити учням й інші джерела знань і навчити їх працювати з ними. При плануванні навчального процесу слід враховувати знання, досвід, інтелектуальні здібності та інтереси учнів.

Необхідно звернути особливу увагу на збагачення словникового запасу та використати певні культурні заходи та свята, які відбуваються в певних осередках, з метою ознайомлення учнів з життям українців у минулому, їхніми традиціями та культурою, як характерними рисами української меншини на цих просторах. Рекомендується порівнювати святкування українських свят із святкуванням цих свят іншими народами та іншими національними громадами, які живуть на цих просторах.

II. ВИКОНАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

ЛІТЕРАТУРА

Основу програми з літератури складають твори для літературного читання. Список творів для літературного читання поділений на літературні роди – *лірику, епос, драму*, та доповнений вибором непрофесійних, науково популярних та інформативних текстів. До списку літератури для літературного читання входять переважно твори, що належать до національного корпусу, який збагачений творами сучасної літератури для дітей. Вибір творів в основному залежить від особливостей сприйняття учнем художнього твору, в залежності від його віку.

РОБОТА НАД ТЕКСТОМ

Літературні жанри: казки (народні та авторські), байки, вірші, балади, прислів'я, загадки, скоромовки.

Читання – виразне читання коротких українських народних казок, байок, художніх текстів, віршів, балад. Розвиток техніки виразного читання з розумінням, яке є найближче природній мові. Під час роботи над віршами слід тренувати правильну вимову і виразне декламування.

Очікується, що учень цього віку вміє визначити хід подій, головних і другорядних героїв, особливості характеру (зовнішній вигляд та риси характеру, добрі та погані вчинки), час і місце розгортання подій, початок подій, кінець подій, описати оточення та людей; визначити народну мудрість в прислів'ях; порівняти повчання в байках з життєвими подіями. Визначити елементи фантастики в казках та переносне значення в байках.

Рекомендується, ознайомлювати учнів з популярними дитячими та народними віршами, рекомендувати їм читати дитячі журнали, (писати короткі літературні твори для дитячих журналів), подивитися, проаналізувати і обговорити принаймні одну театральну виставу та фільм для дітей українською мовою, відвідати фестивалі національної культури, етно домівки, музеї та галереї, які представляють традиційну українську культуру.

Тексти для позакласного читання повинні допомогти викладачеві в опрацюванні граматичних одиниць, а також в опрацюванні та визначенні змісту творів з культури мовлення. Твори, які не будуть опрацьовуватись на уроці, викладач повинен запропонувати учням для читання у вільний час.

Нова програма заснована на більшому взаємозв'язку літературних та нелітературних творів. Кореляційний зв'язок виражається у адекватному поєднанні обов'язкових та вибіркових творів.

Разом із кореляцією між художніми творами, викладачеві необхідно встановити вертикальну кореляцію. Викладач повинен бути ознайомлений зі змістом предмету *Українська мова* з попередніх класів для дотримання принципу поступовості та систематичності. Викладач повинен бути також ознайомлений з українською історією, музичним та художнім мистецтвом для 6 класу (наприклад: Переселення українців на терени західних Балкан, українська архітектура, образотворче мистецтво, українські народні весільні пісні, український народний костюм, вишивка та прикраси...), а також знати традиційну і духовну культуру українців у Сербії та їхні національні звичаї.

Горизонтальну кореляцію викладач встановлює, насамперед, з предметами: сербська мова та література, історія, образотворче мистецтво, музична культура, релігієзнавство та громадянське виховання.

Навчальні досягнення з літератури базуються на читанні. Різні форми читання є основною передумовою того, щоб учні на уроках набували знань і успішно входили у світ літературного твору. У шостому класі, в першу чергу потрібно плекати, читання з розумінням, завдяки якому учні поступово відкривають для себе світ читання.

МОВА

На уроках мови учні готуються до правильного усного та письмового спілкування стандартною українською мовою.

Коли у змісті програми наводяться уроки, які учні вже опрацювали в молодших класах, слід розуміти, що цим перевіряється рівень засвоєння і здатність застосовувати уже пройдений навчальний матеріал, а після повторення і перевірки знань на нових прикладах йде опрацювання нового матеріалу, забезпечуючи тим самим безперервність навчання, систематично пов'язуючи новий матеріал із уже закріпленими знаннями.

Важливо, щоб викладач завжди мав на увазі вирішальну роль систематичного виконання вправ, тобто навчальний матеріал не є засвоєним, якщо його добре не закріпити. Це означає, що робота повинна бути невід'ємним фактором при опрацюванні навчального матеріалу, застосування, повторення і закріплення знань.

При засвоєнні змінних частин мови потрібно звертати увагу на специфіку української мови у порівнянні з сербською мовою. Обсяг навчального матеріалу викладач повинен планувати у відповідності до групи з якою працює (однорідною чи гетерогенною) і залежно від рівня знань учнів та від того, скільки років вони вже вивчали українську мову. Учні повинні поступово навчитися розрізняти речення за метою висловлювання та виділяти підмет і присудок на простих прикладах.

Правопис

Правила правопису засвоюються систематичним виконанням вправ (написання диктантів, виправлення помилок у даному тексті, відповідні тести з правопису, тощо). В межах орфографічних вправ також бажано періодично включати вправи для перевірки графіки (правильне написання букв). Диктанти рекомендується писати лише у функції вправи звертаючи увагу на написання великої літери та знаків пунктуації в кінці речення та при прямій мові.

Також слід заохочувати учнів, щоб вони самі знаходили та виправляли орфографічні помилки в СМС-повідомленнях, повідомленнях електронною поштою а також у різних видах Інтернет-зв'язку.

Крім того, учнів потрібно скеровувати на використання *Правил українського правопису* та посібників з українського правопису. Бажано, щоб викладач завжди мав з собою примірник *Правил українського правопису* та посібник з українського правопису, особливо коли учнів проходять теми з правопису та заохочувати їх до систематичного використання цих посібників.

Ортопедія

Викладач повинен постійно вказувати на важливість правильної вимови, яка тренується виконанням певних ортопедичних вправ. Ортопедичні вправи не повинні виконуватись на окремих уроках, їх треба пов'язати з відповідними темами з граматики; інтонація в реченні, з одного боку, може бути пов'язана з культурною висловлювання, шляхом повторення віршів тощо. З використанням аудіозаписів в учнів потрібно розвинути навички для відтворення і засвоєння правильної вимови, мелодії, дикції ...

Деякі ортопедичні вправи також можуть виконуватись при засвоєнні відповідних тем з літератури: наприклад, артикуляцію можна тренувати, вимовляючи скоромовки, вивчаючи їх при опрацюванні народної творчості; наголос в словах, темп, ритм, інтонацію в реченні та паузу можна тренувати шляхом читання вголос уривків з творів для читання (за вибором викладача або учня) і т. д. Як ортотерапевтичну вправу, потрібно практикувати декламування уривків з віршів та творів напам'ять (за допомогою аудіо матеріалів).

МОВНА КУЛЬТУРА

Розвиток мовної культури є одним з найважливіших завдань викладання рідної мови з елементами національної культури. Ця навчальна область, хоч за програмою і виділена як окрема область, повинна бути пов'язана не лише з роботою над літературними творами, але й з граматиною та орфографією. В свою чергу, робота над літературними творами та робота над граматиною й правописом літературної мови, повинні сприяти плеканню культури усного та писемного мовлення.

Від учнів цього віку потрібно очікувати знання наступних предметних областей:

Переказування – пригоди з власного досвіду, того, що вони бачили, того, що вони хочуть. Рекомендовані теми для опрацювання: Родина. Родинні відносини. Автобіографічні дані. Гості. Меню. Відвідування. Мій друг – моя подруга. Робочий день учня. Вільний час. Інтереси. Книга. Телебачення та радіо. Бабусині та дідусеві казки. Частини тіла – детальніше. Ми бережемо природу – тварини та рослини. Погода. Пори року. Професії та ремесла. Рідна мова. Любов до рідної мови. Найважливіші українські події в Сербії для дітей – фестивалі та огляди творчих колективів. Весільні звичаї та обряди, різновиди народних костюмів. Дитячий журнал *Соловейко*. В гостях у друзів в Новому Саді, Сремській Митровиці, Вербасі, Кулі (культурно-мистецькі осередки, які плекають українські народні традиції та культуру українців, галереї, музеї, етно домівки, архітектура українців у Сербії, з звертанням уваги на свій осередок). Телефонна розмова. Транспорт. Спорт. Ми купуємо комп'ютер. Важливі для української громади свята та дати. Українські культурні, інформаційні та релігійні інституції. Планета Земля. Континенти, країни світу. Куди я хочу поїхати подорожувати? Пісні, діалоги, невеликі сценарії, майстер-класи для вдосконалення розмовної мови. Комікси. Головоломки з малюнками.

Учні також повинні вміти складати групи слів за значенням і складати речення з заданих слів. Вони повинні вміти висловити свою думку та особисті переконання про прочитаний текст (те, що мені сподобалося і чому), сказати назву текст, назвати автора, головних героїв та їхні характерні риси. Вони повинні вміти подякувати, а також попросити про допомогу. Вони повинні самостійно, в декількох реченнях розповісти про себе, про свого брата чи сестру, про свого друга, про однокласників, про життя в школі, про те, що з ними трапилось, про якусь подію, в якій вони брали участь.

Відтворення – почутого чи прочитаного тексту чи казки за допомогою складеного плану чи самостійного переказу. Описати зображення або зображену дію, на основі отриманої ілюстрації. Вміти переказати (використовуючи свої знання) український дитячий фільм, казку або дитячу виставу чи свято.

Опис – інтер'єру і екстер'єру, людей, тварин, природних явищ, вигаданих подій, свят і звичаїв.

Діалог – це переказ подій за відсутності опису подій; пряма і непряма мова. Потрібно самостійно і за темою скласти принаймні 8 речень про зображення, засвоєну тему та вести діалог. Повага до пунктуації (крапа, кома, знак питання, знак оклику).

Драматизація – короткий текст за вибором, за подією з власного досвіду або за подією з повсякденного життя (ситуація в бібліотеці, в магазині, у пошті, у шкільного педагога, пригоди з друзями ...); читання по ролях і рольові ігри.

Спілкування – збагачення словникового запасу словами з повсякденного життя загальної розмовної мови, фразеологія. Часті речення з повсякденного життя. Вправи на редагування та закінчення незавершених речень.

Словник – використання словника для збагачення словникового запасу, паралельно з сербською мовою, кальки, тлумачення значення слова в контексті. Збагачення словникового запасу учня з використанням дидактичних мовних ігор, ребусів, вставних слів, кросвордів ... Ведення словника з мало відомими словами та виразами.

Читання – голосне і тихе читання, правильна дикція та інтонація речення. Мелодія речення. Слова, у яких відбувається оглушення дзвінків приголосних.

Переписування – коротких речень та текстів, випишування окремих слів і виразів, переписування завдань (зі зміною роду, числа, часу, складів ...). Написання короткого твору за допомогою питань від 6 до 8 речень; написання привітань та вітань.

Учні повинні активно засвоїти 400 слів і фразеологічних одиниць. Пасивний словниковий запас повинен бути більший ніж активний, на кожному рівні.

Для читання на власний вибір рекомендуються газети для дітей та молоді, українська дитяча література та народне мистецтво.

Від учня очікується, що він: вивчить напам'ять принаймні 4 вірша для декламування, 5 українських народних віршів і сучасних популярних дитячих віршів, загадки, деякі прислів'я, декламуватиме народні вірші, пов'язані з релігійними святами або порами року, вивчить напам'ять два коротких прозових тексти в обсязі 6 - 8 речень та 4 коротких діалога або візьме участь у дитячій виставі. Учні повинні, якщо це можливо, займатись дитячими народними танцями, відповідно до їхнього віку, повинні розрізняти елементи українського народного костюму (весільний), відзначати релігійні свята (в порівнянні з сербськими), знати традиційні українські традиції та звичаї (*святий Миколай, Різдво - коляда, Великдень*) і традиційні страви й національні строї.

Елементи національної культури та традицій

Ознайомлення учнів з основами історії української меншини в Сербії (доселення, культурні, освітні, релігійні та економічні заходи, найвищі культурні досягнення, відповідні організації та установи ...), та з плеканням емоційного ставлення до традицій, культури, звичаїв і традицій української меншини в Сербії (фольклор, ремесла, народні прислів'я, театр, література, музика, традиційні дитячі ігри, звичаї, демонологія...), але не в сенсі романтичної традиціоналізму, а на шляху до майбутнього, до розвитку і модернізації. Покладатися на минуле, але дивитись в майбутнє. Надати учням інформації про українську громаду в Сербії (населені пункти, установи і організації, відомі особистості, імена, прізвища, походження ...), а також про зв'язки з іншими етнічними спільнотами та культурами, про внесок українців на цих теренах (в галузі освіти, культури, мистецтва, архітектури ...). Прикладати зусилля, щоб українська ідентичність і самоповага виховувались витончено, не за допомогою прислів'їв та фраз, а на конкретних прикладах, при цьому поєднати дані з емоційним спрямуванням, надаючи значення правам людини і меншин, міжетнічній повазі, толерантності і взаємодії.

ШЛЯХИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Необхідно завжди мати на увазі основне завдання даного предмета: учні повинні добре навчитися володіти українською літературною мовою та набути навичок лінгвістичної правильності. Завжди слід мати на увазі попередні знання учнів, щоб можна було пов'язати зі знаннями, якими вони вже опанували. На кожному уроці вчитель повинен обирати диференційований підхід, оскільки учні різного віку і мають різні мовні компетенції.

Граматику потрібно викладати імпліцитно, замість виправлення помилок, працювати над формуванням правильного мовлення. Необхідно створити приємну атмосферу, яка вимагає партнерства між вчителем/викладачем та учнями, і потрібно допомогти учням подолати психологічний бар'єр щодо мовного спілкування та мовленнєвих навичок. Кожен інструмент мови демонструється в конкретному контексті, а не ізольовано. При тренуванні мовленнєвих навичок повинні переважати різні форми діалогу в спілкуванні вчитель – учень та учень – учень. У мовленні вимагається простота мовлення, природність й спонтанність та лінгвістична правильність.

III. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Процедура контролю і оцінювання успіху учнів ведеться для досягнення очікуваних результатів навчання, вона починається з встановлення фактичного рівня знань, на якому знаходився учень, і виходячи з цього, оцінюються його подальші навчальні досягнення, від яких залежатиме оцінка. Кожна діяльність є доброю можливістю для оцінювання навчальних досягнень та отримання зворотніх інформацій. Кожен урок і кожна діяльність учня – це нагода для формувальної оцінки, тобто ресстрації навчальних досягнень учня та його спрямування у подальшому навчанні.

Формативна оцінка є невід'ємною частиною сучасних методів навчання та включає в себе оцінку знань, навичок, ставлення, поведінки та розвиток відповідних компетенцій протягом уроку та навчання. Як формативний вимір, вона включає в себе збір даних про навчальні досягнення учня, а найбільш поширеними є наступні методи: реалізація практичних завдань, спостереження і нотатки учнівської активності під час уроку, пряме спілкування між учнем і викладачем, реєстр для кожного учня (карта навчальних досягнень) і т.д. Результати формативного оцінювання в кінці навчального циклу повинні бути виражені підсумковою оцінкою – цифрою.

Робота кожного викладача полягає у плануванні, досягненні результатів, спостереженні та оцінці. Важливо, щоб викладач постійно слідкував і оцінював диференційовано не тільки навчальні досягнення учня та процес навчання, а й себе та свою роботу. Все, що виявиться хорошим і корисним, викладач буде продовжувати використовувати в своїй практиці навчання, а все, що виявиться неефективним, потрібно буде покращити.

Název predmetu: **Český jazyk s prvky národní kultury**

Cíl: Cílem učení **českého jazyka s prvky národní kultury** je dosažení stupně rozvoje komunikativních schopností u žáků samostatně uplatnit schopnost vyjadřovat se ve standardních a profesních komunikačních situacích (v souladu s tematickým minimem a písemně), ošetřovat národní a kulturní identitu, etnické sebehodnocení a seznámení žáků s prvky tradice, kultury, zvyků českého národa se zvláštním důrazem na českou komunitu v Srbsku.

Třída: **Šedá**

Roční fond časů: **72 hodin**

VÝSLEDKY Na konci školního roku žák bude shopen:	OBLAST / TÉMA	OBSAHY
<ul style="list-style-type: none"> - určit pohlaví literárního díla; - analyzovat prvky skladby lyrické básně (strofa, verš); - odlišovat charakteristiky lidové literatury od charakteristik umělecké literatury; - rozlišovat národní příběhy, básně, balady, přednášky; - rozlišovat realistickou prózu a prózu založenou na nadpřirozené motivaci; - rozlišovat literární formy mluvení; - odhadnout základní tón interpretace písně, příběhu nebo dramatu (vtipný, veselý, smutný, atd.); - určit tému, místo a čas události; sled události; - ilustrovat charakterové znaky s příklady z textu / vnitřních a vnějších rysů; - vypravovat přesvědčení, zvyky, způsob života a události v minulosti popsané v literárních dílech; - analyzovat prvky kompozice dramatického textu (akt, jev, pohled - zjev, scéna); - správně přepsat kratší text daným úkolem (změna pohlaví, čísla, času, slabik...); - znát rozdělení vět; - určit předmět a predikát a najít je v jednodušších příkladech; - spojit (dát dohromady) a psát pozdravy a blahopřání, sms a mail; - zpívat české a populární dětské písně, které jsou vhodné pro jeho věk; - porozumět vztahu k mateřskému jazyku a jazykům jiných národů; - uznávat přízpůsobení jazykových jevů mezi českým a srbským jazykem; - rozpoznat rovnání mezi jazykovými jevy mezi českým a srbským jazykem; - rozlišuje literární jazyk od dialektu, zná některé frazeologické formy; - rozlišit rozdělení souhlásek na tvrdé, měkké a dvojité; - různé typy proměnných slov; - rozlišovat mezi formami pádu a pádu ve vztahu se srbským; - určit kategorií rodu a čísla ve vztahu k variabilním slovům; - při psaní „vybraných slov“ (typických příkladech) důsledně aplikovat normu pravopisu; - důsledně uplatňovat normu pravopisu při použití velkých písmen; - důsledně aplikovat pravopisnou normu při použití interpunkce; - používat „česká pravidla pravopisu“; - a další příručky českého pravopisu; - správně vyslovovat „tvrdé souhlásky“; - správně vyslovovat slova, starat se o intonaci; - mluvit jasně a respektovat normy literárního jazyka; - srozumitelně číst nahlas a v sobě literární a neumělecké texty; - využívat různé formy vyprávění: deskripce (portrét, interiér, exteriér, přírodní jevy), vyprávění v 1. a 3. osobě, dialog; - poděkovat, požádat o pomoc, vyslechnout partnera; - vylučovat části textu (název, pasáže); - spojuje mluvený nebo psaný text o zkušenostech z literárního díla a na témat z každodenního života a světa představivosti; - dramatizovat čtení textu podle vlastního výběru, zkušeností nebo události z každodenního života; - používat slovník při obohacení vlastního fondu slov (paralelně se srbským jazykem a v překladu); - číst kratší jednoduchý text s porozuměním; - recitovat národní rituální písně týkající se prázdnin nebo ročních období; - zapojit se do lidových her odpovídajících jeho věku; - Psaní: najít chybějící slovo, dokončit řadu, najít vetřelce (křížovky, osmisměrky atd.), psát věty a kratší texty jejíž soudržnosti dosáhne s použitím známých jazykových prvků, na základě známého textu s vizuální podporou v učebnici; vyplnit formulář (přihlášku do kurzu, předplatné na dětský časopis, jmenovka na cestovní tašku), psát blahopřání , pohledy a kratší texty; - rozlišit charakteristiky českého národního kroje - označit svátky a porovnat je se srbskými - rozlišit tradiční české zvyky: Předvánoční koncert; Tři králové; Morana; Pálení čarodějnic; Národní Noc muzea. - rozlišit tradiční národní jídla - znát některé svatební zvyky, svatební písně a gratulace, které jsou charakteristické pro určité regiony České republiky; - znát festivaly celostátního významu a pokud možno se jich účastnit (jako účastník nebo publikum); - znát instituce národního významu, České muzeum, Banátový pokoj, etno domy, knihovnu. 	<p style="text-align: center;">LITERATURA</p>	<p>LYRIKA Literární termíny a pojmy Básník a píseň. Strofa a verš v lyrické básni. Typy básní autorské a lidové lyriky: popisná (popisná); o hajdukech , rituální a vtipné.</p> <p>ŠKOLNÍ ČETBA • Doporučená četba: - Iva Maráková - Pranostiky a hry na celý rok, - Josef Václav Sládek - Dětská (Dětská poezie), - Můj první obraz slovník; • Časopisy - Sluníčko, Mateřídouška.</p> <p>EPOS Literární termíny a pojmy - Spisovatel a vypravěč. - Typy vyprávění: popis, vyprávění v první a třetí osobě; dialog. - Fabula: sled událostí. - Charakterizace postav - způsob řeči, chování, fyzický vzhled a charakter. - Druhy epických děl: smyšlenka, lidové a umělecké pohádky, tradice, balady.</p> <p>DRAMA Literární termíny a pojmy - Akt, výjev, tvář v dramatu. - Dramatické typy a rozhlasová dramata.</p> <p>ŠKOLNÍ ČETBA 1. Iva Maráková - Pranostiky a hry na celý rok (odlomek) 2. Loutkové divadlo pro děti 3. Národní hry (výběr)</p> <p>VĚDECKÉ A INFORMATIVNÍ TEXTY (vyberte až 2 díly) 1. Lidová díla 2. Ze života našich předků 3. Výběr z knih, encyklopedií, časopisů pro děti a internetu 4. Z časopisů a internetu o festivalech a akcích celostátního významu</p> <p>DOMÁCÍ ČETBA: 1. České národní pohádky a básně (výběr) 2. Výběr z tvorby současných českých autorů Vojvodiny</p> <p>Doplňkový výběr četby: JEŽKOVÁ A.: Karel IV. KROLUPPEROVÁ, D. : Magdalena Dobromila Rettigová POLÁČEK, K.: Bylo nás pět PROCHÁZKOVÁ, I. : Únos domů RANSOME, A: Boj s ostrovem SCOTT, M. : Alchymist SÍS, P.: Zed' ŠTULCOVÁ, R. : Mojmir TOMAN, M. : Můj Golem TOWNSENDOVÁ, S.: Adrian Mole VERNE, J. : Tajuplný ostrov VERNE, J. : Dva roky prázdnin WERICH, J. : Fimfárum WILSON, J. : Přezít ZAPLETAL, M. : Lovec hvězd ZAPLETAL, M. : Soví jeskyně</p> <p>Literatura: - Remediosová Helena, Do you want to speak Czech?: workbook, volume 1 = Wollen Sie Tschechisch sprechen? : Arbeitsbuch zum 1. Teil / Helena Remediosova, Elga Čechová, Harry Putz; [ilustrace Ivan Mraček-Jonáš]. - 2. vyd. - Liberec: H. Putz, 2001. - 224 s. - M. Hádková, J. Linek, K. Vlasáková, Čeština jako cizí jazyk = Čeština jako cizí jazyk, Úroveň A1 = úroveň A1, Univerzita Palackého v Olomouci Katedra bohemistiky Filozofické fakulty, podle „Společného Evropského referenčního rámce pro jazyky.“ Jak se učíme v jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“- vydání první, vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky / nakladatelství TAURIS, 2005. - 320 stran.</p>

	<p style="text-align: center;">Pravopis Ortoepie</p> <p style="text-align: center;">JEZYKOVÁ KULTURA</p>	<p>- Koprivica Verica, Česko-srbský, srbsko-český slovník = Česko-srbský, srbsko-český slovník: [výslovnost, gramatika] / [zařídila] Verica Koprivica. - 1. vydání - Bělehrad: Agentura Matić, 2008 (Bělehrad: Demetra). - 540 s. ; 20 cm. - (nové vydání);</p> <p>- Jeniková Anna, Srbsko-český, česko-srbský slovník = Srbsko-český, Česko-srbský slovník / vydalo nakladatelství LEDA spol. s.r.o. - vydání první, Voznice, Česká republika, 2002 - 592 stran.</p> <p>- Mluvení o zkušenostech, o tom, co viděli, o osobních přáních.</p> <p>- Vytvoření skupiny slov na konkrétní téma a sestavení vět z daných slov.</p> <p>- Samostatně mluvení (8 až 10 vět) o svém bratrovi nebo sestře, jiném, příteli, příteli ve škole, o životě ve škole, o své zkušenosti, o události, na které se podíleli.</p> <p>- Popis - interiér a exteriér, lidé, zvířata, přírodní jevy, zvyky.</p> <p>- Vděčnost, žádost o pomoc, účast v dialogu.</p> <p>- Osobní postoj ke čtení textu (co se mi líbilo a proč).</p> <p>- Název textu, autor, hlavní postava a její vlastnosti.</p> <p>- Přehrávání poslechu nebo čteného textu / pohádky, básní s plánem nebo nezávislé přehrávání.</p> <p>- Popis obrázku nebo příběhu nebo provedení děje pomocí obrázku na několika obrázcích.</p> <p>- Reprodukce českého filmu, pohádek, divadelních představení dětí na základě dokončeného plánu.</p> <p>- Dramatizace textu volbou nebo událostí z každodenního života.</p> <p>- Využití slovníků k obohacení slovního fondu, paralelně se srbským jazykem, cizí slova, vysvětlující význam slova v kontextu.</p> <p>- Používání slovníku při překladu.</p> <p>- Porozumění nejčastějším fázologismům.</p> <p>- Hlasité a tiché čtení, korektní dikce a intonace vět.</p> <p>- Přepisování krátkých vět a textů, charakteristických slov a výrazů, kopírování na základě zadaného úkolu (změna rodu, čísla, času, slabik ...)</p> <p>- Rozdělit věty. Identifikace subjektu a predikátu v jednodušších větách.</p> <p>- Psaní pozdravů a blahopřání, SMS a e-mailu.</p> <p>- Veřejné vystoupení, prezentace vlastního textu a týmová práce.</p> <p>- Tradiční lidová kultura / svatební zvyky v konkrétním prostředí/.</p>
--	--	---

Klíčové pojmy obsahu: literatura (lyrika, epos, drama), jazyk (jazyk, fonetika, lexikologie, morfolgie, pravopis, ortoepie), jazyková kultura.

INSTRUKCE PRO DIDAKTICKO – METODICKOU REALIZACI PROGRAMU

Program výuky a učení českého jazyka s prvky národní kultury se skládá z následujících oblastí: literatura, jazyk a jazyková kultura. Rozdělení vyučovacích hodin by nemělo být prováděno na základě oborů, ale vždy by měla být věnována zvláštní pozornost kultuře výrazu žáka a kultuře České republiky v Srbsku s důrazem na lidovou tradici a zvyky. Všechny oblasti se proplétají a žádná oblast se nemůže naučit samostatně a bez spolupráce s ostatními.

Program výuky a učení **českého jazyka s prvky národní kultury** je založen na výsledcích, tj. na procesu učení a úspěchu žák. Výsledky jsou popisem integrovaných znalostí, dovedností, postojů a hodnot, které žák staví prostřednictvím vzdělávacích oblastí tohoto předmětu.

I. PLÁNOVÁNÍ VÝUKY A UČENÍ

Program výuky a učení je založen na výsledcích, dává učitelům větší svobodu, více příležitostí pro tvorbu a navrhování výuky a učení. Úlohou učitelů je kontextualizovat tento program na potřeby konkrétního oddělení s ohledem na úroveň znalostí českého jazyka, složení katedry a vlastnosti žáků; učebnice a jiné učební materiály k použití; technické podmínky, výukové prostředky a média, které má škola k dispozici; zdroje, příležitosti a potřeby místního prostředí, ve kterém se škola nachází. Počínaje danými výsledky a obsahem učitel nejprve vytvoří svůj roční, globální pracovní plán, ze kterého bude později vypracovávat své operační plány. Výsledky definované oblastmi usnadňují učitelům další operacionalizaci výsledků na úroveň konkrétní vyučovací jednotky. Od učitelů se očekává, že definují diferencované očekávané výsledky na třech úrovních v každé plánovací jednotce, během fáze plánování a psaní příprav, v závislosti na pre- znalostech studenta. Při plánování je třeba také poznamenat, že očekávané výsledky se liší, že některé lze dosáhnout snadněji a rychleji, ale pro většinu očekávaných (zejména pro oblast gramotnosti), které vyžadují více času a více různých činností. V procesu plánování výuky a učení je důležité mít na paměti, že učebnice je výukovým nástrojem a že neurčuje obsah předmětu. Obsah by proto měl být vybrán selektivně a je to jen jeden z možných zdrojů znalostí kterýžaleží na učitel, aby umožnil žákům prohlédnout a přiblížit vlastní zkušenosti s využitím jiných zdrojů znalostí. Při plánování výuky je třeba vzít v úvahu předchozí znalosti, zkušenosti, intelektuální schopnosti a zájmy studentů.

Je třeba zdůraznit bohatost slovní zásoby a využít určité kulturní události a svátky, které se konají v určitých lokalitách, aby se čeští občané seznámili v minulosti, jejich tradice a kultura, která patří k menšinám v tomto regionu. Doporučuje se srovnávat oslavy svátků s Čechy oslavou svátků s většinou a národními společenstvími, kteří žijí společně v určitých prostředích.

II. DOSAŽENÍ VÝUKY A UČENÍ

Komunikační funkce jsou v sedmé třídě stejné jako v předchozím ročníku, jediné jsou obohaceny o nové lexikální a gramatické aspekty. Co jde o komunikační funkce, ony mohou být jednoduché nebo složité, v závislosti na cílové skupině (věk, úroveň jazykové znalosti, vzdělání) a zahrnuje: pozdrav, představení sebe a druhých pojmenování a popis lidí, budovy, částí těla, jiných živých bytostí, barvy, čísla atd.. Popis lidí ve vztahu k jejich fyzickým vlastnostem (velikost, barva, tvar), klást a odpovídat na otázky, poprosit, poděkovat, pozvat a přijmout účast ke hře /skupinové činnosti; vyjádřit své pocity a potřeby, popsat aktivity, popsat polohu a místo, dávat informace o jiné osobě nebo o sobě, vyžádat si a dávat

informace, popsat osobu nebo předmět, zakázat a reagovat na zákaz, vyjádřit sounáležitost, zeptat se kolik je hodin, upozornit na sebe, vyžádat si a dávat povolení, omluvit se, přijmout omluvu, vyjádřit zálibu, odpor, vyjádřit rozhořčení a protest, v rámci navedených komunikačních funkcí seznámit ostatní s textem a svými prožitky.

LITERATURA

Povinný program literatury se skládá z textů z četby. Četba je rozdělena do literárních rodů - lyrických, epických, dramatických a obohacujících o výběr ne-literatury faktu, vědecky populárních a informativních textů. Povinné četby jsou především práce národního korpusu, které obohacují o díla současné literatury. Výběr díla se opírá především o díla podle principu věkové vhodnosti.

PRÁCE S TEXTEM

Rozlišuje: pohádku (lidovou a autorskou pohádku), umělecká tvornost, píseň, baladu, tradice, hádank, pořekadlo.

Čtení - krátkých českých lidových pohádek, básní, tradice a textů z umělecké tvořivosti, písní, balady. Čtení se může procvičovat ve skupině s ohledem na správnou výslovnost určitých hlasů. Při zpracování písní žáci musí procvičovat pěkné čtení a recitování.

Žáci tohoto věku by měli být požádáni, aby určili průběh událostí, hlavní a sekundární postavy, osobnostní rysy (vnější a vnitřní charakteristiky, dobré a zlé činy), čas a místo plnění, začátek, komplikace a řešení, průběh činnosti, popis prostředí a lidí; poselství v příslovích; poučení v uměleckých tvořivosti srovnat se životními událostmi. Vyhlášení fantastických prvků v pohádkách a přenesený význam v básních.

Doporučuje se, aby žáci prezentovali oblíbené dětské a lidové písně, sledovali dětské časopisy (psát krátká literární díla pro dětské časopisy), společně pozorovali a analyzovali a diskutovali alespoň jednu divadelní hru a film pro děti v českém jazyce, navštívit manifestace národní významu, etno domy, muzea a galerie, které představují tradiční českou kulturu.

Texty z doplňkové části programu by měly sloužit jak učitelům, tak i zpracování učebních jednotek z gramatiky, jakož i zpracování a určování obsahu jazykové kultury. Pokud učitel nebude nějakou práci zpracovávat, pak by měl svým žákům ve volném čase doporučit čtení. Nový program je založen na větší korelaci mezi literárním a ne-literárním dílem. Korelace je zajištěna odpovídající kombinací povinných a volitelných prací.

Kromě souvztažnosti mezi texty učitel stanoví vertikální souvztažnost. Učitel by měl být obeznámen s obsahem českého jazyka předchozích ročníků, aby respektoval zásady postupnosti a systematickosti.

Učitel by měl také znát obsah českých dějin, hudby a výtvarného umění pro 7. ročník, tradiční a duchovní kulturu České republiky, s důrazem na zvyky a tradice České republiky v Srbsku..

Učitel vytváří horizontální souvztažnost mezi výukou předmětů srbský jazyk a literatura, historie, výtvarného umění, hudební kultury, náboženské výchovy a občanské výchovy.

Literární výstupy jsou založeny na čtení. Různé formy čtení jsou základním předpokladem pro získání vědomostí a úspěšný vstup do literárního světa. V šestém ročníku je především rozvíjena čtenářská zkušenost a žáci jsou postupně zařazováni do výzkumného čtení.

JAZYK

V jazykových třídách jsou žáci připraveni na řádnou ústní a písemnou komunikaci se standardním českým jazykem.

Pokud obsah programu uvádí, že učební jednotky již byly studovány v předchozích ročnících, předpokládá se, že je kontrolována míra přijetí a schopnost aplikovat dříve zpracovaný materiál a opakování a školení na nových příkladech předchází zpracování nového obsahu, který zajišťuje kontinuitu práce a systematické propojení nového materiálu se stávajícími znalostmi.

Je nezbytné, aby měl učitel vždy na paměti klíčovou úlohu systematických cvičení, to znamená, že učební materiály nejsou přijímány, dokud nejsou dobře vyškoleni. To znamená, že cvičení musí být nedílnou součástí zpracování výukových materiálů, využití znalostí, obnovy a hodnocení.

Materiál o variabilních typech slov by měl být řešen s důrazem na speciality českého jazyka ve srovnání se srbským jazykem. Rozsah materiálu plánuje učitel v souladu s tím, s jakou skupinou je materiál realizován (homogenní nebo heterogenní) a podle úrovně znalostí daného materiálu a jak před mnoha lety žáci navštěvovali výuku českého jazyka. Žáci by měli postupně trénovat na sdílení vět a rozpoznat subjekt a predikát na jednoduchých příkladech.

Pravopis

Pravidla pravopisu jsou přijímána systematickými cvičeními (pravopisné diktáty, korekce chyb v daném textu, testy s otázkami z pravopisu apod.). V pravopisných cvičeních je také žádoucí občas zahrnout otázky ke kontrole grafu (správné označení). Psaní diktátu se doporučuje pouze ve funkci cvičení s důrazem na psaní velkých písmen a interpunkčních znamének na konci věty a zavádění slov.

Žáci by měli být také povzbuzováni k tomu, aby nacházeli a opravovali pravopisné chyby SMS komunikace, správné psaní e-mailů, jakož i v různých typech komunikace přes internet.

Žáci by se měli dále zaměřit na používání *Pravidel českého pravopisu* a českých příruček pravopisu. Je žádoucí, aby učitel včas předal kopii *Pravidel českého pravopisu*, české pravopisné příručky a slovníky, zejména při řešení pravopisných problémů a povzbuzoval je k systematickému používání těchto příruček.

Ortoepie

Učitel by měl neustále upozorňovat na důležitost správného projevu, který je podpořen realizací některých ortoepických cvičení. Ortoepická cvičení by neměla být realizována jako samostatná vyučovací jednotka, ale s příslušnými tématy z gramatiky; větní intonace může být spojena s kulturou vyjadřování, praxí recitování písní, a tak dále. S použitím zvukových nahrávek by žáci měli být zvyklí na reprodukci a přijetí správné výslovnosti, melodie, dikce...

Některá ortopedická cvičení mohou být prováděna při zpracování vhodných témat z literatury: např. artikulace může být vykonávána v dětské rozpočítávání při hře, když jsou zpracovány jako součást lidových umění; přízvuk, tempo, rytmus, intonace a přestávky mohou být trénovány podle volby (učitele nebo žáka). Jako ortopedické cvičení by mělo být také řečeno o zapamatovaných pasážích ve verších a próze (s pomocí audio výukových zařízení).

JAZYKOVÁ KULTURA

Rozvoj jazykové kultury je jedním z nejdůležitějších úkolů výuky mateřského jazyka prvky národní kultury. Tato oblast výuky, i když je programově koncipována jako zvláštní oblast, musí být spojena se zpracováním literárních textů i s výukou gramatiky a pravopisu. Zpracování literárních textů a práce na gramatice a pravopisu musí rovněž zahrnovat obsah, který přispívá k pěstování kultury ústního a písemného vyjádření.

Od žáků tohoto věku očekáváme znalosti z následujících oblastí:

Presvědčování - o zkušenostech, o tom, co viděli, o osobních zájmech. Doporučená témata pro zpracování: Širší rodina. Vztahy s příbuznými. Autobiografická data. Hosté. Jídelní lístek. Návštěvy. Můj kamarád – moje kamarádka. Pracovní den. Volný čas. Zájmy. Kniha. TV a rádio. Pohádky prarodičů. Části těla - podrobnější. Chráníme přírodu - zvířata a rostliny. Čas. Roční cyklus v přírodě. Zájmy a řemesla. Mateřský jazyk. Láska k mateřskému jazyku. Nejvýznamnější české projevy v Srbsku pro děti - festivaly a skauti. Součástí svatebních zvyků a krojů v jednotlivých prostředích. Návštěva různých projevů v Běle Crkvě, Kruščici, České vesnici, Gaji, Novem Sadu, Vršci, Sremu, Kragujevci, Bělehradě (stejně jako instituce národní významu, které zachovávají českou národní tradici a kulturu Čechů, muzea, etno domy, nejstarší domy, architekturu Vojvodiny Čechů v Srbsku s důrazem na životní prostředí). Telefonický rozhovor. Provoz. Sport. Kupujeme počítač. Významné svátky a daty pro českou komunitu. České kulturní, informační a náboženské instituce. Planeta Země. Kontinenty, cizí země. Kde bych chtěl/a cestovat. Písně, dialogy, malé scénáře, dílny pro zlepšení konverzace. Ilustrování povídky. Skládání s obrázky.

Od žáků se očekává, že budou tvořit skupinu slov na konkrétním předmětu a formy vět z uvedených slov. Musí vědět, jak určit hlavní osobnost v textu a jeho vnějších vlastnostech. Potřebují vědět, poděkovat a jak požádat o pomoc. Měli by samostatně říci (několik vět) o sobě, o svém bratrovi nebo sestře, o svém kamarádovi/ kamarádce ve škole, o životě ve škole, o jejich zkušenostech nebo nějaké události, na které se podíleli.

Reprodukce - poslech nebo čtení textu nebo pohádek pomocí kompozitního plánu nebo samostatného přečtení. Popište obraz nebo pořadí akce na základě ilustrací. Rozmnožte (pomocí základu) vynikající český film, pohádku nebo dětská divadelní představení či oslavu.

Popis –interiéru a exteriéru, lidí, zvířat, přírodních jevů, fiktivních událostí, svátků a zvyků.

Dialog - přepočítávání událostí s vynechanými popisnými slovy; přímé a nepřímé řeči. Mělo by nezávisle a citlivě sestavit alespoň 8 vět o obrazu, o předmětu, který je vyškolen, a vést dialog. Respektování interpunkce (tečka, čárka, dotazník, vykřičník).

Dramatizace - kratší text dle výběru, zkušenosti nebo události z každodenního života (situace v knihovně, v obchodě, v poště, ve školním pedagogovi, zkušenosti s kamarády ...); čtení textu rolemi a nahrazování rolí.

Rozhovor - starat se o rozvoj denního konverzačního slovníku, obohacujícího aktivní slovní zásobu. Časté věty z každodenního života. Různé formy vyjádření. Cvičení s nahradou slov a doplnění slov ve větě.

Slovník - použití slovní zásoby k obohacení slovního fondu, paralelně se srbským jazykem, počet, výklad významu slova v kontextu. Vývoj slovníků pomocí didaktických jazykových her, rebusů, náplní, záhlaví.. Psaní slovíček méně známých slov a výrazů.

Čtení - hlasité a tiché čtení, korektní dikce a intonace vět. Melodie věty. Slova, ve kterých se konzistence souhlásky objevuje ve zvuku.

Přepisování - krátké věty a texty, psaní charakteristických slov a výrazů, kopírování úkolem (nahrazení rodu, čísla, času, slabik...). Psaní krátké skladby pomocí otázky od 6 do 8 vět; psaní pozdrav a psaní blahopřání.

Žáci by měli přijmout aktivní 300 slov a frazeologické jednotky. Pasivní slovník by měl být na každé úrovni rozsáhlejší než aktivní.

Čtení vlastní volby doporučuje noviny pro děti a mládež, českou dětskou literaturu a lidové umění.

Předpokládá se, že se žáci naučí nové: minimálně 4 recitace, 5 českých písní (lidové nebo současné populární dětské písně), hádanky, některá přísloví, recitování lidových písní souvisejících s náboženskými svátky nebo ročními obdobími, dva kratší prózy v rozsahu 6. – 8 vět a 4 nové krátké dialogy nebo účast na dětském divadelním představení. Žáci by měli být, pokud je to možné, zapojeni do dětských národních her odpovídajících jejich věku, měli by rozlišovat rysy českých krojů (svatební), slavit náboženské svátky (ve srovnání se srbskými), znát tradiční české návyky a zvyky (svatba, označování Mikuláše a Tří králové, Vánoce, Maškarní ples, Vejce festu) a tradičních jídel označujících svátky a kroje.

Prvky národní kultury a tradice

Seznámení žáků se základy dějin české menšinové komunity v Srbsku (imigrace, kulturní, vzdělávací, náboženské a ekonomické aktivity, špičkové kulturní výsledky, relevantní organizační útvary a instituce...), zajištění a poskytování údajů, ale také pěstování emocionálního vztahu k tradici, kultuře, zvykům a návykům české menšinové komunity v Srbsku (folklór, řemesla, lidové výtvořky, divadlo, literatura, hudba, tradiční dětské hry, zvyky, démonologie ...). Poskytnout žákům informace o české komunitě v Srbsku (osady, instituce a organizace, slavné osoby, jména, příjmení, původ...), ale také vazby na jiné etnické komunity a kultury, o příspěvku Čechů do místního prostředí (ve vzdělávání, kultuře, umění, architektuře...). Česká identita a sebeúcta by měly být podpořeny subtilně, bez použití výroků a fráze, ale na konkrétních příkladech, kombinovat údaje s emocionálním orientací, dávajícím důležitost menšinovým a lidským právům, interetnické účtě, toleranci a interakci.

ZPŮSOB DOSAŽENÍ PROGRAMU

Vždy je třeba mít na paměti základní úkol tohoto předmětu: naučit se dobře ovládat český literární jazyk a osvojovat si dovednosti v jazykové správnosti. Předběžná znalost studentů musí být vždy vzata v úvahu, aby mohli stavět na materiálu, který již zvládli. Učitel by si měl vždy zvolit diferenční postup, protože studenti různých věkových kategorií mají různé jazykové kompetence.

Gramatika by měla být vyučována v implicitní formě, spíše než opravovat chyby a používat správnou variantu řeči. Je nezbytné vytvořit příjemnou atmosféru, která vyžaduje partnerství mezi učitelem a studenty a měla by pomoci překonat psychologickou bariéru v aktivaci schopnosti projevu a zvyků. Každý jazykový nástroj je demonstrován v konkrétním kontextu, ne izolovaně. Při výkonu řečových dovedností by měly různé formy dialogu v interakci dominovat učitel - žák - žák. Výraz vyžaduje jednoduchost, přirozenost a spontánnost a jazykovou správnost.

III. NÁSLEDOVÁNÍ A HODNOCENÍ VÝUKY A UČENÍ

Následování a hodnocení výsledků žakového postupu je ve funkci dosahování výsledků a začíná úvodním posouzením úrovně, na které se žák nachází, v souvislosti s tím, co bude posouzeno pro jeho další pokrok, jakož i hodnocení. Každá činnost je dobrou příležitostí pro hodnocení pokroku a poskytování zpětné informace. Každá doba výuky a každá aktivita žáka je příležitost k formativnímu hodnocení, tj. zaznamenávání pokroku žáků s odkazem na další činnost.

Formativní hodnocení je nedílnou součástí moderních výukových přístupů a zahrnuje hodnocení znalostí, dovedností, postojů a chování a rozvoj vhodných kompetencí ve výuce a učení. Jako formativní měření se jedná o sběr údajů o výsledcích žáků a nejběžnějšími technikami jsou: realizace praktických úkolů, sledování a zaznamenávání činností žáků během výuky, přímá komunikace mezi žáky a učiteli, registr pro každého studenta (mapa progresů) atd. Výsledky formativního hodnocení na konci cyklu výuky by měly být vyjádřeny sumativním číselným stupněm.

Práce každého učitele spočívá v plánování, realizaci a následování a hodnocení. Je důležité, aby učitel průběžně sledoval a vyhodnocoval diferencially, s výjimkou úspěchů žáků, a proces výuky a učení, také sebe a svou práci. Všechno, co se ukáže jako dobré a užitečné, bude i nadále používat ve své pedagogické praxi a mělo by se zlepšit vše, co se jeví jako neúčinné a účinné.